

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้

नाविक आजन्तर

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2558

**Legal problems concerning of producing and trading
of timber furniture products**

Navic Arjjuntr

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2015

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้
ชื่อผู้เขียน	นาวิก อัจจันทร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงปัญหาของการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ โดยมี “ไม้” เป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิต ซึ่งไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถสร้างทดแทนขึ้นใหม่ได้ แต่ต้องใช้ระยะเวลาเวลานาน จึงก่อให้เกิดปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และปัญหาการทำไม้เถื่อนที่ผิดกฎหมาย เพื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าผลิตภัณฑ์จากไม้ จึงเกิดแนวคิดการใช้มาตรการทางการตลาด เพื่อส่งเสริมสินค้าไม้ถูกกฎหมายที่มาจากการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และปิดกั้นสินค้าไม้ที่ได้มาจากไม้ผิดกฎหมาย โดยประเทศที่พัฒนาแล้วได้เข้ามามีบทบาทและผลักดันให้เกิดการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

ผลจากการศึกษาพบว่า กฎหมายไทยที่ใช้บังคับการควบคุมการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ในปัจจุบัน เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยป่าไม้ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4440 (พ.ศ. 2555) เรื่อง ยกเลิกมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน : ข้อกำหนด และกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน เล่ม 1 ข้อกำหนด เป็นต้น พบว่ามาตรการในควบคุมการจัดการไม้ ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่สามารถจัดการปัญหาการลักลอบการตัดไม้ทำลายป่า การปลูกป่าไม้เศรษฐกิจเพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญที่มีลักษณะเป็นการควบคุมมากกว่าส่งเสริม ก่อให้เกิดปัญหากระทบต่อการผลิตและการค้า ซึ่งมีประเด็นที่ควรปรับปรุงให้เหมาะสม เช่น ด้านการจัดการป่าไม้และการควบคุมการค้าไม้ที่ผิดกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย มาตรฐานผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ มาตรการลงโทษ และการส่งเสริมและการสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นต้น

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะโดยให้มีบทบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ กำหนดให้มีค่านิยาม คำว่า “ไม้ถูกกฎหมาย” และ “ไม้ผิดกฎหมาย” มาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบและยืนยันในทุกขั้นตอนของการผลิต มาตรการกฎหมายในระบบประกันไม้ถูกกฎหมาย เพื่อนำไปสู่การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน การกำหนดให้นายทะเบียนสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบและทำรายงานการจัดทำบัญชีแสดงชนิดและจำนวนไม้ในที่ดินของเอกชนเช่นเดียวกับที่ดินของรัฐ การยกเลิกข้อกำหนดไม้หวงห้ามในที่ดินเอกชน การกำหนดให้มีการรวมกลุ่มกันเป็นองค์กร หรือสหกรณ์ของผู้ประกอบการผู้ผลิตไม้ และเกษตรกรรายย่อยผู้ทำสวนป่า ในการขอคำรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนจากองค์กรอิสระที่ประเทศคู่ค้าให้การยอมรับ การลดอุปสรรคการแปรรูปไม้ในระหว่างเวลาดั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น การกำหนดมาตรฐานทั่วไปผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้อย่างพารา และการกำหนดมาตรฐานทั่วไปในการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนของสวนยางพารา การปรับปรุงแก้ไขมาตรการลงโทษทางอาญา โดยนำหลักนิติเศรษฐศาสตร์มาใช้เพื่อประโยชน์ให้แก่สังคมสูงสุด และเพิ่มเติมมาตรการทางปกครองที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่บังคับเจ้ากับผู้ฝ่าฝืนหรือบังคับเจ้ากับตัวทรัพย์ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการปลูกต้นไม้และการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน โดยตราเป็นพระราชบัญญัติ

Thesis Title	Legal problems concerning of producing and trading of timber furniture products
Author	Navic Arjjuntr
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Pinit Tipmanee
Department	Law
Academic Year	2014

ABSTRACT

This thesis has objective to study on the problems concerning of producing and trading of timber furniture products which has timber as the main material. Timber is natural resource which is renewable. However, since the renewable period takes long time, it causes occurrence of illegal harvest in order to supply the production of timber products. The marketing concept was brought about to support legally harvest timber from sustainable forest management, and to block out the products derived from illegal harvest. The developed countries also stepped in to support the Sustainable Forest Management.

The result of the study shows that Thai Law controlling the producing and trading timber furniture products recently; e.g. the Forest Act B.E. 2484, the National Parks Act B.E. 2504, the National Reserved Forests Act B.E. 2507, Forest Plantation Act B.E. 2535 and Amendment of Forest Plantation Act, Agricultural Standards Act B.E. 2551, Industrial Products Standards Act. B.E. 2511, Announcement of National Council for Peace and Order 106/2557: Amendment to the law of Forestry, Announcement of Ministry of Industry 4440 (B.E. 2555) on the cancellation of industrial products standard, Sustainable Forest Management System Book 1, and so on. These regulations are not fully efficient and are not able to prevent illegal timber harvest. To grow the economic forest to be the source of raw materials in this industry is only the control not the support, which affects the production and trade. There are issues that should be approved to make these regulations more practical, such as forest management and control of the trading of illegal timber, Law Enforcement, timber furniture products standard, sanctions, promotion and support from the government, and so on.

The specific law concerning the producing and trading of timber furniture products should be specified such as; defying the clear definition of "legal timber" and "illegal timber", legal measures to monitor and to verify every step in timber production, the due diligence system assuring the legal timber which will lead to the Sustainable Forest Management, the competent authorities assigned to order officers to site-visit and make a report showing the list of types and amount of timber in private land and also the land belongs to the government, cancelling of forbidden timber in private land, grouping together into organization or cooperative the operators in timber producing industry and retail agriculturist of forestry plantations in order to be able to apply for the certification of sustainable forest management from an independent organization which are accepted by partner countries, reducing the problems in processing timber in the daytime, defining rubber timber furniture products standard and to define common standards for sustainable forest management of rubber plantations, and rectifying the criminal sanction. All these suggestions are to bring Law and Economics to be at its most advantage for the society and to increase administrative measurement which can empowers authorities to force the violators or expropriate the property faster. And also to establish the Fund supporting tree planting and sustainable plantation management which should be stated as an Act to be practically effective.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จล่วงไปได้ หากไม่ได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งให้คำแนะนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนสละเวลาในการตรวจแก้ไข และแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียนมาโดยตลอด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ที่ได้กรุณาให้เกียรติรับเป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ และ อาจารย์ ดร.มณฑิชา ภักดีคง ที่ได้กรุณาให้เกียรติรับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขและปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่เคารพและภรรยาที่เป็นที่รักของผู้เขียน ที่ให้การสนับสนุนและเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้เขียนตลอดมาจนประสบความสำเร็จ และเป็นกำลังใจสำคัญในการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ รวมทั้งครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา จนเป็นผลให้การศึกษาของผู้เขียนสำเร็จล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบคุณ คุณชินเชาว์ เอื้ออารีตระกูล และกลุ่มพี่ เพื่อนปริญญาโท ตลอดจนเจ้าหน้าที่โครงการศึกษาปริญญาโททุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีมา ณ ที่นี้

นาวิก อาจจันทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. ทฤษฎีแนวความคิด และความเป็นมาของการทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ในประเทศไทย	8
2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้	8
2.2 กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคกับการประกอบธุรกิจ	16
2.3 นิติเศรษฐศาสตร์	17
2.4 ความเป็นมาของป่าไม้ในประเทศไทย.....	22
2.5 นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	31
2.6 โครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้และประเภทเฟอร์นิเจอร์ไม้.....	34
2.7 ผลิตภัณฑ์ไม้และเครื่องเรือนไทยในตลาดโลก	39
2.8 จิตความสามารถในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของกลุ่มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ของไทย.....	42
3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ ตามกฎหมายไทย เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ	49
3.1 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ของไทย	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2 มาตรการทางกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้	113
3.3 องค์การสากลภาคเอกชนด้านการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน	130
4. ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้	136
4.1 ปัญหาด้านการจัดการป่าไม้และการควบคุมการค้าไม้ที่ผิดกฎหมาย.....	136
4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย	140
4.3 ปัญหาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้.....	145
4.4 ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการลงโทษ	148
4.5 ปัญหาการส่งเสริมและการสนับสนุนจากภาครัฐ.....	152
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	155
5.1 บทสรุป.....	155
5.2 ข้อเสนอแนะ	162
บรรณานุกรม	167
ประวัติผู้เขียน	173

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 องค์ประกอบสำคัญของ AEC Blueprint	46

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แผนภูมิประโยชน์ขัดแย้ง (Conflict of Interest).....	11
2.2 ประโยชน์ของต้นยางพารา.....	44
3.1 ภาพแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานบังคับสำหรับแสดงกับสินค้าเกษตร ที่ได้รับใบรับรองตามมาตรฐานบังคับ	102
3.2 ภาพแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานทั่วไปสำหรับแสดงกับสินค้าเกษตร ที่ได้รับใบรับรองตามมาตรฐานทั่วไป	103
3.3 เครื่องหมายมาตรฐานทั่วไป เครื่องหมายมาตรฐานบังคับ	106
3.4 การรับรองฉลากเขียว (Green Label)	107
3.5 การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)	108

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อกล่าวถึงป่าไม้สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ดิน ไม้ และ พรรณพืช นานาพันธุ์ ในปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมีให้ได้พบเห็นป่าไม้ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ หรือระบบนิเวศที่ยังคงความสมบูรณ์เท่าใดนัก ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิต เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ และเป็นแหล่งของปัจจัยสี่ที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมวลมนุษย์ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย และยังมีประโยชน์ในการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม ถ้าป่าไม้ถูกทำลายลงไปมาก ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น สัตว์ป่า ดิน น้ำ อากาศ ฯลฯ และส่งผลกระทบต่อมาถึงระบบเศรษฐกิจและสังคมด้วย

เมื่อเห็นถึงความสำคัญของป่าไม้วาดิน ไม้ นั้นมีประโยชน์มากมาย ทั้งในเรื่อง ระบบนิเวศ และเป็นแหล่งปัจจัยสี่ดังกล่าว ที่สำคัญดิน ไม้ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรม ไม้ และเครื่องเรือน ในการสร้างบ้านเรือนเพื่อให้อยู่อาศัย และนำมาประกอบเป็นเครื่องเรือนต่าง ๆ เช่น เก้าอี้ โต๊ะ เตียง เป็นต้น หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ปัญหาที่ว่า หากมีการนำเอาดิน ไม้ มาทำเครื่องเรือน หรือเฟอร์นิเจอร์มากขึ้น ตามความต้องการของประชากรที่เพิ่มมากขึ้นเช่นนี้ ความต้องการผลิตภัณฑ์จากเฟอร์นิเจอร์ไม้ก็จะมากขึ้นตามลำดับ ดิน ไม้ ที่สำคัญจึงถูกนำมาแปรรูปเพื่อใช้ในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ไม่สามารถเจริญเติบโตได้ตามความต้องการที่จะใช้ของประชากร แม้ว่าจะรัฐจะได้ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการทางการเงินให้มีการปลูกสวนป่าไม้เศรษฐกิจเพื่อให้มีไม้ให้เพียงพอต่อความต้องการแล้วก็ตาม แต่ดิน ไม้ เศรษฐกิจที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกสวนป่านั้น แต่ละชนิดใช้ระยะเวลาในการเจริญเติบโตที่ไม่เท่ากัน และเป็นการลงทุนในระยะยาว ซึ่งต้องใช้เงินทุนอันเป็นต้นทุนสำคัญต่อเกษตรกรผู้ปลูกสวนป่า แต่หากมีดิน ไม้ บางประเภทที่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาไม่กี่ปี เช่น ไม้ยูคาลิปตัส แต่ไม้ประเภทนี้เป็นไม้เนื้ออ่อนและไม่เหมาะสมที่จะนำมาผลิตเฟอร์นิเจอร์ ไม้ที่นิยมนำมาผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์ตามความต้องการของผู้บริโภคนั้น เป็นไม้เนื้อแข็ง ที่มีความสวยงามของลายเนื้อไม้ และสีของเนื้อไม้ ซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้ใช้เฟอร์นิเจอร์ไม้หลงใหลในความสวยงาม ทำให้ผู้ผลิตได้รับค่าตอบแทนที่สูงตามมาด้วย ยกตัวอย่างเช่น เฟอร์นิเจอร์จากไม้สัก เป็นต้น นอกจากนี้ไม้สักที่

เป็นไม้เศรษฐกิจสำคัญในการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ที่เป็นนิยมแล้ว ยังมีไม้อีกหนึ่งชนิดหนึ่งที่เป็นไม้เศรษฐกิจสำคัญและนิยมนำมาทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ และเป็นที่ยอมรับของผูบริโภค คือ ไม้พะยูน ซึ่งทั้งไม้สักและไม้พะยูนไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร จะเป็นไม้หวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งไม้พะยูนนั้นเป็นไม้เนื้อแข็งและมีความสวยงาม สีของไม้จะไม่เหมือนต้นไม้ชนิดอื่น ๆ เพราะไม้พะยูนจะมีสีที่เข้มและมีลายของไม้ที่สวยงามและดูเด่นกว่าต้นไม้ประเภทอื่น ซึ่งต่างกับไม้สัก เพราะไม้สักจะมีสีเหลืองนวล ไม้พะยูนเป็นไม้ที่อยู่ในป่าและเป็นไม้ที่หายากและระยะเวลาในเจริญการเติบโตนั้นยาวนานกว่าที่สำคัญไม้พะยูนเป็นไม้เนื้อแข็งที่ทนทานมาก เมื่อนำไปผลิตเฟอร์นิเจอร์ก็จะทำให้มีมูลค่ามาก เพราะความทนทาน ความสวยงามของสีและลายไม้ประกอบกันและเป็นไม้ที่หายากขึ้น จึงทำให้ไม้พะยูนเป็นไม้ที่ต้องการของผูบริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ปัจจุบันประเทศไทยมีองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจได้ทำสวนป่าไม้พะยูนที่จังหวัดตราด จำนวน 25,000 ต้น และอยู่ในระยะตัดฟันเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้

ไม้พะยูนเป็นไม้ที่แพงที่สุดในโลกในขณะนี้และเหลือเพียงหนึ่งเดียวในโลกนี้คือประเทศไทย แหล่งสุดท้ายของโลก ไม้พะยูนไทยใกล้สูญพันธุ์ อีกไม่เกิน 2 ปี มีโอกาสหมดไปจากประเทศไทย เนื่องจากการปั่นราคากลายเป็นไม้ที่แพงที่สุดในโลกในขณะนี้ ลูกบาศก์เมตรละ 250,000 -300,000 บาท ถึงขนาดแค่การชี้จุดว่ามีไม้พะยูนอยู่บริเวณใดก็ทำรายได้ถึง ต้นละ 5,000 บาท สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะประเทศจีนมีความต้องการสูง โดยการเอาไปทำเป็นวัตถุมงคลและเครื่องเรือน¹ ขณะนี้สถานการณ์การลักลอบตัดไม้ทำลายป่ายังคงวิกฤตมากขึ้น โดยเฉพาะไม้พะยูนถือว่าเป็นอันดับต้น ๆ ที่มีการลักลอบตัดมากที่สุดในตอนนี้ จากในอดีตที่เคยเป็นไม้สัก ไม้กฤษณา ถึงแม้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้สนธิกำลังร่วมกับทหาร ตำรวจ ปราบปรามอย่างการลักลอบการตัดไม้ทำลายป่า และการทำไม้เถื่อนอย่างเต็มที่ แต่ก็ยังปรากฏว่ายังคงมีไม้จำนวนมากถูกตัดออกไปจากป่าเช่นกัน โดยเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมและนำยึดไม้พะยูนของกลางไว้คิดเป็นมูลค่ามากถึง 1.9 หมื่นล้านบาท สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม้ในป่าถูกลักลอบตัดไปเป็นจำนวนมาก เนื่องจากผลประโยชน์คาตหมายที่อาชญากรประเภทนี้จะได้รับนั้นสูงกว่าการลงโทษที่คาตหมายว่าจะได้รับ รัฐจึงต้องหามาตรการเพิ่มต้นทุนของอาชญากรโดยการเพิ่มโทษ โดยเฉพาะโทษปรับให้สูงขึ้น และรัฐต้องลดผลประโยชน์ที่อาชญากรได้รับลง

นอกจากไม้พะยูน ไม้สัก ที่ตลาดสินค้าผลิตภัณฑ์จากไม้ และเฟอร์นิเจอร์ไม้ มีความต้องการเป็นอย่างสูงแล้ว ยังมีไม้อีกหนึ่งชนิดหนึ่งที่ยนิยมนำมาทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ คือ ไม้ยางพารา

¹ ไม้พะยูน ไม้ที่แพงที่สุดในโลก และเหลือเพียงแห่งเดียวคือประเทศไทย. สืบค้น 7 ตุลาคม 2556, จาก <http://www.thaicrafters.com/content/cmnu/5/116/574.html>.

โดยมีไม้ยางพาราเป็นวัตถุดิบหลักในประเทศที่สำคัญ ในอุตสาหกรรมไม้และเครื่องเรือน คิดเป็นอัตราประมาณร้อยละ 60 ของวัตถุดิบทั้งหมด ซึ่งไม้ยางพาราของประเทศไทย สีของเนื้อไม้ จะมีสีขาวอมเหลือง ซึ่งเป็นสีที่ต้องการของตลาด เพราะมีความเป็นธรรมชาติ และสามารถนำมาขัดและอบไม้เพื่อให้เข้ากับเฟอร์นิเจอร์อื่น ๆ ได้ง่าย โดยมีตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น จากการที่ประเทศไทยเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติมาก โดยเฉพาะไม้ยางพาราที่มีคุณภาพ และสีเนื้อไม้เป็นที่ต้องการของตลาดโลก เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราจึงมีส่วนการผลิต เพื่อการส่งออกมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับเฟอร์นิเจอร์ประเภทต่าง ๆ เช่น เหล็ก พลาสติก เป็นต้น โดยมีคู่แข่งการตลาดที่สำคัญ คือ ประเทศเวียดนาม จีน และมาเลเซีย โดยอุตสาหกรรมไม้ และเครื่องเรือน ซึ่งสินค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ก็เป็นผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมไม้และเครื่องเรือน เป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออกสูง สามารถทำรายได้ปีละไม่น้อยกว่า 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ²

แต่เนื่องจากไม้ยางพาราของไทยที่นำมาใช้ในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ จะเป็นของที่เหลือจากอุตสาหกรรมยาง หรือเป็นผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมยาง กล่าวคือ เกษตรกรหรือผู้ปลูกสวนยางพารา จะมุ่งผลประโยชน์จากน้ำยาง โดยการกรีดยาง ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในอุตสาหกรรมยางเป็นสำคัญ จนกระทั่งเมื่อครบอายุการกรีดยาง หรือต้นไม้ยางพาราให้ผลผลิตจากน้ำยางลดน้อยลง หรือมีเหตุการณ์อื่นแทรกแซง เช่น ราคาน้ำยางตกต่ำ เกษตรกรผู้ปลูกสวนยางพาราก็จะทำการตัดโค่นไม้ยางพารา และปลูกไม้ยางพาราใหม่ขึ้นทดแทน หรือปลูกต้นไม้ชนิดอื่นที่ทดแทน ไม้ยางพาราที่ถูกตัดโค่น ลำต้นที่ได้ขนาดก็จะนำเข้าสู่อุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์ ส่วนไม้ยางพาราที่ไม่ได้ขนาด หรือกิ่งไม้ หรือเศษไม้ จากการตัดโค่น ก็จะนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอื่นที่ใช้ไม้ยางพาราเป็นส่วนประกอบสำคัญ เช่น ไฟเบอร์บอร์ด ปรกติเกิ้ลบอร์ด เป็นต้น จึงเป็นผลให้ไม้ยางพาราถูกมองว่าเป็นผลพลอยได้จากการเกษตร หรือผลผลิตสุดท้าย หรือของเหลือใช้จากอุตสาหกรรมยาง โดยประเทศไทยถือว่ายางพาราเป็นไม้พืชสวน เป็นผลที่เหลือจากอุตสาหกรรมยาง ทำให้การรับรองที่มาของผลิตภัณฑ์ไม้ยางพาราถูกกฎหมายให้เป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อทำได้ยาก เนื่องจากกฎหมายหรือข้อกำหนดประเทศผู้ซื้อไม่ได้มีการแยกประเภทระหว่างไม้พืชสวนที่เป็นของเหลือภาคเกษตร กับไม้จากป่าไม้หรือสวนป่า ที่มีการรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน อีกทั้งการกำหนดมาตรฐานสินค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา อันเกิดจากการป่าไม้เพื่อการค้าของไทย ยังไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในส่วนของมาตรฐานรับรอง และมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

² อัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐเป็นเงินบาทไทย 1 ดอลลาร์ เท่ากับ 33.55 บาท ณ วันที่ 10 กรกฎาคม 2558 เวลา 16.14 น. ของธนาคาร ซีไอเอ็มบีไทย จำกัด (มหาชน)

จากปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า การทำไม้เถื่อนผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ สาเหตุอาจเนื่องมาจากประเทศที่เป็นต้นกำเนิดไม้ส่วนใหญ่ จะเป็นประเทศด้อยพัฒนา หรือกำลังพัฒนา ประชากรยังมีรายได้ต่ำ ไม่มีที่ดินทำกินจึงต้องบุกรุกป่า ทำลายป่า รวมทั้งการลักลอบตัดไม้ตามความต้องการของนายทุน ประกอบกับความไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งปัญหาคอร์รัปชัน ทำให้เกิดแนวคิดการใช้มาตรการทางการตลาด เพื่อส่งเสริมสินค้าไม้ที่มาจากการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และปิดกั้นสินค้าไม้ที่ได้มาจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า หรือการทำไม้เถื่อนที่ผิดกฎหมาย โดยประเทศที่พัฒนาแล้ว นำโดยสหภาพยุโรปได้เข้ามาบีบคั้น ผลักดัน ให้เกิดการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนในประเทศต้นกำเนิดไม้ โดยออกมาตรการระดับประเทศและระดับภูมิภาค เพื่อปิดกั้นการตลาดของสินค้าไม้ที่ได้มาโดยมิชอบ และสนับสนุนการค้าสินค้าไม้ที่ได้มาอย่างถูกต้องกฎหมาย มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ มาตรการการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติ และการค้า หรือ FLEGT (Forest Law Enforcement, Governance and Trade) โดยแผนปฏิบัติการของสหภาพยุโรปจะใช้เสาหลักทั้ง 3 ด้าน คือ นิติศาสตร์ (Enforcement) รัฐศาสตร์ (Governance) และเศรษฐศาสตร์ (Trade) ในการจัดการป่าไม้ ซึ่งแผนปฏิบัติการ FLEGT ของสหภาพยุโรป กำหนดโครงการของปฏิบัติการต่อปัญหาการทำไม้เถื่อน หรือการทำไม้ที่ผิดกฎหมาย และการค้าผลิตภัณฑ์ไม้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตามแผนปฏิบัติการดังกล่าว สหภาพยุโรปจะออกกฎระเบียบเกี่ยวกับไม้ และผลิตภัณฑ์ไม้ โดยล่าสุดสหภาพยุโรปได้ออกกฎระเบียบ EU Timber Regulation (995/2010) ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2556 เป็นต้นไป ซึ่งกฎระเบียบ EU Timber Regulation (995/2010) ว่าด้วยการห้ามการจำหน่ายไม้ และผลิตภัณฑ์ไม้ที่ผิดกฎหมายในตลาดอียู จะทำให้ผู้ประกอบการ ผู้ค้า หรือผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์ไม้เกือบทุกชนิดของไทยที่ส่งออกมายังอียูได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นเฟอร์นิเจอร์ไม้ กรอบรูปไม้ ชิ้นส่วนที่ทำจากไม้ หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้เกือบทุกประเภทจะได้รับผลกระทบ รวมทั้งไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่ได้มาจากสวนป่าเพื่อการพาณิชย์ เช่น ไม้ยางพารา ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเศษไม้อัด ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากจี้เลื่อย และเศษไม้ ไม่ว่าจะเป็นอัดออกมาในรูปแบบใดก็ตาม รวมถึงไม้เอ็มดีเอฟ (MDF: medium-density fiberboard) ไม้ปาร์ติเกิ้ลบอร์ด (particle board) ไม้ลามิเนต (Laminated wood) กระจกและเยื่อกระดาษด้วย โดยไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ของไทยอาจถูกเรียกตรวจสอบโดยฝ่ายอียู และหากพบว่าเป็นไม้หรือผลิตภัณฑ์ไม้ที่ผิดกฎหมาย ผู้ประกอบการยุโรปจะถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย ดังนั้นผู้ประกอบการของยุโรปจะต้องสามารถแสดงเอกสารรับรองให้เจ้าหน้าที่อียูเห็นว่า ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่ได้นำเข้าจากประเทศไทยที่นำมาขายนั้นถูกต้องตามกฎหมาย แม้กฎระเบียบ EU Timber Regulation จะไม่ได้กำหนดภาระหน้าที่ของภาครัฐ หรือผู้ประกอบการจากประเทศที่สาม ผู้ส่งออกไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้มายังอียูไว้โดยตรงตามกฎหมาย แต่ผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้ส่งออกจาก

ประเทศที่สามในเชิงปฏิบัติที่ชัดเจน เนื่องจากกฎระเบียบดังกล่าวได้กำหนดภาระความรับผิดชอบให้ผู้ประกอบการในยุโรปว่า จะต้องมีการรับรองความถูกต้องของไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่นั้น ๆ ทั้งห่วงโซ่ (supply chain) นั้นหมายถึงผลกระทบและความรับผิดชอบของผู้ประกอบการไทยที่เกี่ยวข้องด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวคือ ผู้ประกอบการผู้นำเข้ายุโรปอาจร้องขอให้ผู้ผลิต หรือผู้ส่งออกของไทยเตรียมและสามารถแสดงเอกสารรับรองความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้ที่ส่งออกมายังอยู่ได้ว่าไม้ได้มาจากแหล่งที่ผิดกฎหมาย ซึ่งรวมถึง ไม้ นำเข้ามาจากประเทศที่สามอื่น ๆ ที่ผู้ผลิตไทยนำเข้ามาเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต ก็ต้องมีเอกสารรับรองความถูกต้องตามกฎหมายจากประเทศแหล่งกำเนิดไม้ที่นั้น ๆ ด้วย โดยแผนปฏิบัติการ FLEGT ได้กำหนดให้มีการเจรจาการเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจ หรือ VPA (Voluntary Partnership Agreement) กับประเทศที่เป็นต้นกำเนิดไม้ กับ สหภาพยุโรป และเมื่อการเจรจาสำเร็จ ประเทศที่เป็นต้นกำเนิดไม้จะได้รับใบอนุญาต FLEGT หรือเอกสารรับรองสถานะความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ และผลิตภัณฑ์ไม้ที่นั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ของประเทศที่เป็นต้นกำเนิดไม้เข้าไปสู่ตลาดในสหภาพยุโรปได้ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างเจรจาการเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจ การเตรียมปรับตัวและมาตรการทางออกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการเลือกเจรจาในการเป็นประเทศหุ้นส่วน เพื่อให้ได้มาซึ่งใบอนุญาต FLEGT การเลือกใช้ระบบของไทยที่สามารถออกใบรับรองความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ หรือการเลือกใช้ระบบรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนขององค์กรอิสระภาคเอกชนที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล แต่มีปัญหาสำคัญในเรื่องของต้นทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายในการขอรับรองการจัดการป่าไม้และกำหนดระยะเวลาในการขอออกใบรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน จึงเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของไทยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมมือกันเพื่อหาวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของธุรกิจไทยในสหภาพยุโรป

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวความคิด และความเป็นมาเกี่ยวกับการผลิต และการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ตามกฎหมายของประเทศไทย เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการบัญญัติกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการผลิต และการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

สินค้าประเภทผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้นั้น มีลักษณะแตกต่างจากสินค้าทั่วไป ปัญหาที่สำคัญคือ วัตถุดิบที่นำมาใช้ในการทำผลิตภัณฑ์นั้น เป็นต้นไม้จากธรรมชาติที่ได้ผ่านกระบวนการแปรรูป ย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ถึงแม้ว่าต้นไม้จะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถสร้างขึ้นมาใหม่ได้ โดยรัฐได้มีการส่งเสริมให้มีการปลูกสวนป่าไม้เศรษฐกิจในเชิงพาณิชย์ก็ตาม แต่ก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นผลให้ขาดแคลนวัตถุดิบที่สำคัญ จึงก่อให้เกิดการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและการทำไม้เถื่อนที่ผิดกฎหมาย มาตรการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติ และการค้า ของสหภาพยุโรป มาตรการในการจัดการป่าไม้ อย่างยั่งยืน โดยการรับรองขององค์กรระดับนานาชาติ จึงเป็นมาตรการหนึ่งที่เข้ามาควบคุมดูแลการจัดการไม้ถูกกฎหมาย ในการใช้ไม้ที่ถูกกฎหมายในการแปรรูปไม้เพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ของไทย เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถส่งออกเฟอร์นิเจอร์ไม้ ไปยังต่างประเทศได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและเป็นการป้องกันการลักลอบการตัดไม้ การทำไม้เถื่อนที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนการนำเข้าและส่งออกไปยังต่างประเทศโดยผิดกฎหมายด้วย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยเรื่องนี้มีขอบเขตของเนื้อหา ครอบคลุมถึงกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการผลิต และการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไขพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ประกาศคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยป่าไม้ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4440 พ.ศ. 2555 รวมทั้งกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น สหภาพยุโรป สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศญี่ปุ่น

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการศึกษาหลักกฎหมาย และค้นคว้าจากตำราในส่วนของกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไข พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยป่าไม้ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4440 พ.ศ. 2555 รวมทั้งกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น สหภาพยุโรป สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศญี่ปุ่น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงทฤษฎี แนวความคิด และความเป็นมาเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้
3. ทำให้ทราบถึงปัญหา และผลการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้
4. ทำให้สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการเสนอแนะแนวทางการบัญญัติกฎหมาย เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้

บทที่ 2

ทฤษฎีแนวความคิด และความหมายของการทำเฟอ์นเจอร์ไม้ในประเทศไทย

การศึกษาเพื่อหาแนวทางสำหรับการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย ในการแก้ไขปัญหาการทำเครื่องเรือนจากไม้ หรือเฟอ์นเจอร์ไม้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนแนวความคิดและความหมายของการทำเครื่องเรือนจากไม้ หรือเฟอ์นเจอร์ไม้ในประเทศไทย ซึ่งมีหัวข้อดังที่จะศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอ์นเจอร์ไม้

ทฤษฎีที่มีส่วนสำคัญและมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการผลิตและการทำเครื่องเรือนจากไม้ หรือเฟอ์นเจอร์ไม้ มีดังนี้

2.1.1 ทฤษฎีว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest)

เนื่องจากยังไม่มีคำจำกัดความความหมายของคำว่า “Conflict of Interest” ไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น คำว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “ผลประโยชน์ขัดกัน” จึงมีผู้ให้คำนิยามไว้อย่างหลากหลายและแตกต่างกัน ดังนี้

แซนดร้า วิลเลียม (Sandra William) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ หมายถึง การที่ข้าราชการหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้ปล่อยให้สถานะทางการเงินเข้ามามีอิทธิพลต่อหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสาธารณะ³ เคนเนท เคอร์นิกาน (Kenneth Kernaghan) ได้ให้คำจำกัดความ “ข้อขัดแย้งกันในผลประโยชน์” หมายถึงสถานการณ์ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลประโยชน์ส่วนตนอยู่ และได้ใช้อิทธิพลตามหน้าที่ ความรับผิดชอบทางสาธารณะไปขัดกับผลประโยชน์ส่วนตัว⁴

ดร. วิทยากร เชียงกุล ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” หมายถึง “ผลประโยชน์ที่ทับซ้อนกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมของผู้มีอำนาจ

³ From *Conflict of interest: The Ethics Dilemma in Politics* (p. 6), by Sandra William, 1983.

⁴ From *The Responsible Administration Approach to Ethics for the Administrative Role* (p. 114), by Terry L. Cooper, 1990. (อ้างถึงใน มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขผลประโยชน์ขัดกันของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงในประเทศไทย (น. 87), โดย กมล กอบกัยกิจ, 2543, กรุงเทพฯ:

หน้าที่ที่ต้องตัดสินใจทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ว่าจะในฐานะหน้าที่ของรัฐ หน้าที่ขององค์กรภาคธุรกิจ เอกชน และหน้าที่ภาคประชาสังคม (Civil Society)⁵

รศ.ดร.นิยม รัฐอมฤต อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ กล่าวว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อนหรือผลประโยชน์ขัดกัน” คือ “สถานการณ์ที่บุคคล เช่น ทนายความ นักการเมือง ผู้บริหาร หรือผู้อำนวยการของบริษัท มีผลประโยชน์ทางวิชาชีพหรือส่วนตัวแข่งกับตำแหน่งที่ได้รับความไว้วางใจ ซึ่งการมีผลประโยชน์แข่งกันเช่นว่า ทำให้การทำหน้าที่โดยไม่ลำเอียงทำได้ยาก แม้ว่าจะไม่มีหลักฐานการกระทำที่ไม่เหมาะสม”⁶

โดยการมีผลประโยชน์ทับซ้อนย่อมทำให้เกิดภาพของความไม่เหมาะสมที่อาจบ่อนทำลายความไว้วางใจในความสามารถของบุคคลที่จะกระทำอย่างเหมาะสม เช่น ในวิชาชีพกฎหมาย ทนายความ หรือสำนักกฎหมายที่มีผลประโยชน์ได้เสียกับลูกความจะถูกต้องห้ามมิให้เข้าทำหน้าที่เป็นตัวแทนของลูกความในคดี เป็นต้น

สำหรับผลประโยชน์ขัดกัน โดยสภาพไม่ได้หมายความว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้น แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ที่จะไม่เกิดกรณีการขัดกันทางผลประโยชน์ขึ้น ซึ่งสภาพการณ์ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนเช่นว่านั้นอาจเป็นปัญหาทางกฎหมายถ้าบุคคลพยายามที่จะใช้อิทธิพลโน้มน้าวการตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น การเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจในงานที่ตัวเองมีผลประโยชน์ได้เสีย การทำงานภายนอกโดยงานนั้นมีผลประโยชน์ขัดกับงานปกติที่ทำอยู่ และการจัดซื้อจัดจ้างจากบริษัทที่เป็นเครือญาติหรือตัวเองเป็นเจ้าของกิจการ เป็นต้น”

ดอกเตอร์ไมเคิล แมคโดนัลด์ (Dr. Michael McDonald) นักวิชาการด้านจริยธรรม แห่งมหาวิทยาลัยบริติช โคลัมเบีย (British Columbia University) และผู้อำนวยการ Centre for Applied Ethics ได้ให้คำนิยามของคำว่า “Conflict of Interest” หมายถึง “สถานการณ์ที่บุคคล เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ ลูกจ้าง หรือ นักวิชาชีพ มีผลประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนบุคคลมากพอจนเห็นได้ว่ากระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา (ภาวะวิสัยหรือเป็นกลาง)” โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ⁷ คือ

⁵ จาก นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจ: การทับซ้อนของผลประโยชน์ทางธุรกิจ (Conflict of Interest) (บทคัดย่อสำหรับผู้บริหาร), โดย วิทยากร เชียงกุล, นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

⁶ จาก “กฎหมายภายใต้หลัก Conflict of Interest,” โดย เฟลิตตา ตันรังสรรค์, 2552, กันยายน – ตุลาคม, *จูลินิติ*, 6(5), น. 54-57.

⁷ แหล่งเดิม.

ประการแรก คือ ผลประโยชน์ส่วนตัว (private interest) หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล (personal interest) ซึ่งผลประโยชน์นี้อาจเป็นตัวเงินหรืออย่างอื่นก็ได้ ส่วนนี้โดยตัวมันเองแล้วไม่เสียหายอะไร เพราะใคร ๆ ก็แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวกันทั้งนั้น เช่น การหางานใหม่ที่มีรายได้ที่ดีกว่าเก่า เป็นต้น แต่ปัญหาจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผลประโยชน์นี้ไปแย้งกับ องค์กรประกอบที่สอง นั่นคือ การปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้เพราะอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่เกิดจากการมีตำแหน่ง หรือการเป็นเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย และองค์กรประกอบสุดท้าย คือ เมื่อผลประโยชน์ที่ขัดแย้งนั้นไปแทรกแซงการตัดสินใจ หรือการใช้วิจารณญาณในทางใดทางหนึ่ง

ในฐานะของนักวิชาชีพ ผู้ให้บริการ หรือผู้จ้างวานย่อมคาดหวังในความเป็นกลางและความเป็นอิสระ ดังนั้น การหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น (potential) หรือเห็นได้ชัดเจนว่าต้องเกิดขึ้น (apparent) หรือได้เกิดขึ้นจริง ๆ (actual) จึงเป็นเรื่องสำคัญ

ซึ่งความหมายของผลประโยชน์ขัดแย้งที่เห็นได้ชัดเจนว่าต้องเกิดขึ้น (apparent) คือ ในกรณีที่ใครก็ตามที่มีเหตุมีผลย่อมต้องคิดว่าการวินิจฉัยตัดสินที่เกิดขึ้นแล้วน่าจะไม่น่าจะเป็นไปตามที่ควรจะเป็น ส่วนผลประโยชน์ขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น (potential) นั้น คือ สถานการณ์ที่อาจพัฒนาไปสู่ผลประโยชน์ขัดแย้งที่เกิดขึ้นจริง ๆ ”

จอห์น แลงฟอร์ด (John Langford) และเคนเนท เคอร์นิกาน (Kenneth Kernaghan) ได้แบ่งประเภทต่าง ๆ ของลักษณะการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวมเป็น 7 ประเภท⁸ ดังนี้

1) การรับประโยชน์ต่าง ๆ (Accepting Benefits) เช่น การรับของขวัญจากบริษัทธุรกิจ บริษัทขายยาหรืออุปกรณ์การแพทย์ สนับสนุนค่าเดินทางให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ไปประชุม เรื่องอาหารและยาที่ต่างประเทศ หรือหน่วยงานราชการรับเงินบริจาคสร้างสำนักงานจากนักธุรกิจ หรือบริษัทธุรกิจที่เป็นลูกค้าของหน่วยงานหรือแม้กระทั่งในการใช้งบประมาณของรัฐเพื่อจัดซื้อจัดจ้างแล้วเจ้าหน้าที่ได้รับของแถม หรือผลประโยชน์อื่นตอบแทน เป็นต้น

2) การทำธุรกิจกับตัวเอง (Self – Dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (Contracts) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานที่ตนสังกัด เช่น การใช้ตำแหน่งหน้าที่ที่ทำให้หน่วยงานทำสัญญาซื้อสินค้าจากบริษัทของตนเอง หรือจ้างบริษัทของตนเป็นที่ปรึกษาหรือซื้อที่ดินของตนเองในการจัดสร้างสำนักงาน สถานการณ์เช่นนี้เกิดบทบาทที่ขัดแย้ง เช่น เป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในเวลาเดียวกัน

⁸ From *The Responsible Public Servant. IRRP* (pp. 114-118), by Langford John and Kenneth Kernaghan, 1990.

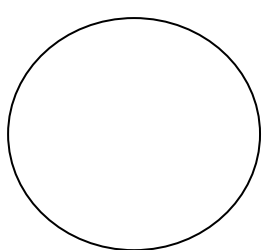
3) การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งสาธารณะหรือหลังเกษียณ (Post-Employment) หมายถึง การที่บุคลากรออกจากหน่วยงานของรัฐ และไปทำงานในบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกัน เช่น เป็นผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การอาหารและยาออกจากงานราชการ และไปทำงานในบริษัทผลิตหรือขายยา หรือผู้บริหารกระทรวงคมนาคมหลังเกษียณออกไปทำงานเป็นผู้บริหารของบริษัทธุรกิจสื่อสาร เป็นต้น

4) การทำงานพิเศษ (Outside Employment or Moonlighting) ในรูปแบบนี้มีได้หลายลักษณะ เช่น ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจที่เป็นการแข่งขันกับหน่วยงานหรือองค์การสาธารณะที่ตนสังกัด หรือการรับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการ โดยอาศัยตำแหน่งในราชการสร้างความน่าเชื่อถือว่าโครงการของผู้ว่าจ้างจะไม่มีปัญหาติดขัดในการพิจารณาจากหน่วยงานที่ปรึกษาสังกัดอยู่ หรือในกรณีที่เป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของกรมสรรพากร รับงานพิเศษเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ทำบัญชีให้กับบริษัทที่ต้องถูกตรวจสอบ

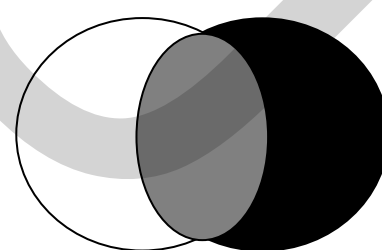
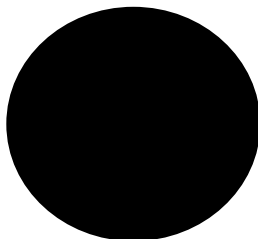
5) การรับรู้ข้อมูลภายใน (Inside Information) หมายถึงสถานการณ์ที่ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะใช้ประโยชน์จากการรู้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ตนเอง เช่น ทราบว่าจะมีการตัดถนนตรงไหนก็รีบไปซื้อที่ดินโดยใส่ชื่อภรรยา หรือทราบว่าจะมีการจัดซื้อที่ดิน เพื่อทำโครงการของรัฐก็รีบไปซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไรและขายให้กับรัฐในราคาที่สูงขึ้น

6) การใช้สมบัติราชการเพื่อประโยชน์ของธุรกิจส่วนตัว (Using Your Employer's Property for Private Advantage) เช่น การนำเครื่องใช้สำนักงานต่าง ๆ กลับไปใช้ที่บ้าน การนำรถยนต์ในราชการไปใช้งานส่วนตัว

7) การนำโครงการสาธารณะลงไปเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง (Pork-Barrelling) เช่น การที่รัฐมนตรีอนุมัติโครงการของกระทรวงไปลงในพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเอง หรือการใช้งบประมาณสาธารณะเพื่อหาเสียงเลือกตั้ง

ก) พื้นที่สีขาวและสีดำอยู่
แยกส่วนกัน

ข) พื้นที่สีเทาที่เกิดจากการซ้อนทับ
ของสีขาวและสีดำ

ภาพที่ 2.1 แผนภูมิประโยชน์ขัดแย้ง (Conflict of Interest)

จากนิยามความหมายและลักษณะของ Conflict of Interest ดังกล่าวข้างต้น ในมุมมองของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะพบว่า หลัก “Conflict of Interest” เป็นรากฐานของจริยธรรมโดยทั่วไป และเป็นแนวความคิดของความถูกต้องตามกฎหมายเกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว โดยกฎหมายจะเป็นผู้กำหนดบทบาทสำคัญในการวางมาตรฐานในการควบคุมมิให้คนในสังคมแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไปจนไปก้ำกายหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวของคนอื่นในสังคม และขณะเดียวกันก็ต้องป้องกันไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวด้วย

2.1.2 ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarianism)

ทฤษฎีอรรถประโยชน์โดยทั่วไปอาจเรียกว่า ประโยชน์นิยม สุขนิยม หรือผลวาทเป็นปรัชญาเชิงจริยธรรมที่เชื่อว่าสิ่งซึ่งจะถือว่าเป็นความดีหรือความชั่วอันแท้จริงในโลกนี้อยู่ที่ว่าสิ่งนั้นสร้างความทุกข์หรือความสุขให้เกิดแก่มนุษย์ การกระทำใด ๆ ที่จะเรียกได้ว่า ถูกต้องหรือดีงามต้องเป็นการกระทำที่สำเร็จประโยชน์ในการก่อให้เกิดความสุขขึ้นมา ส่วนความสุขก็คือบรรดาความพึงพอใจทั้งหมด ความพึงพอใจนั้นต้องถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ส่วนความทุกข์ ความเจ็บปวด หรือความคับข้องไม่สมหวังทั้งหลายต้องจัดเป็นสิ่งเลวร้าย เมื่อนำเอาหลักดังกล่าวมาปรับใช้ในทางทฤษฎีกฎหมาย จึงยอมให้ผลลัพธ์ที่เน้นบทบาทของรัฐในการออกกฎหมายที่จะสร้างหรือส่งเสริมความสุขให้เกิดแก่สังคมอย่างมากที่สุดดังนั้น สิ่งซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของลัทธิอรรถประโยชน์ก็คือความสุข (Happiness) และความสุขนี้เองจึงนำไปสู่การตีความลัทธิอรรถประโยชน์ออกเป็นสองแนวทางสำคัญ ๆ คือ ลัทธิอรรถประโยชน์แบบสุขนิยม (Hedonistic Utilitarianism) ของเบนแธม (Jeremy Bentham) และลัทธิอรรถประโยชน์เชิงอุดมคติ (Ideal Utilitarianism) ของมิลล์ (John Stuart Mill)

สาระสำคัญของลัทธิอรรถประโยชน์เบนแธม⁹ ด้วยการตีกรอบความหมาย คือ “หลักการซึ่งใช้รับรองหรือปฏิเสธการกระทำใด ๆ โดยพิจารณาจากแนวโน้มแห่งผลลัพธ์ ซึ่งปรากฏเป็นการเพิ่มหรือลดความสุขของบุคคลผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องด้วยการกระทำนั้น ๆ” ลัทธิอรรถประโยชน์ถือเป็นรากฐานของความถูกต้องอันเดียวสำหรับหลักศีลธรรมและการนิติบัญญัติ ในการนี้เบนแธมได้ให้เหตุผลสนับสนุนการรวบลดความต้องการของมนุษย์ให้เป็นเรื่องการคาดคำนวณความสุขด้วยการตั้งสมมุติฐานเชิงจิตวิทยาวิเคราะห์ถึงธรรมชาติของมนุษย์ว่า

⁹ From *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*, eds. J.H. Burns & H.L.A. Hart, Chapter 1 (p. 2), by Jeremy Bentham, 1970, London: Athlone Press. (อ้างถึงใน *นิติปรัชญา* (น. 202-215), โดย จริญ โฆษณานันท์, 2547, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธรรมชาติได้กำหนดให้การกระทำของมนุษย์อยู่ใต้อนุญาโทษสูงสุดสองตัว (Two-sovereign masters) คือความสุขหรือความพึงพอใจ และความทุกข์ เบนแธมกล่าวว่า นายเหนือหัวตัวกล่าวนี้นั้น จะเป็นตัวกำหนดหรือบอกกล่าวว่าเราควรจะทำอะไรและเราควรจะทำอะไรจากสมมติฐานเชิงประจักษ์เช่นนี้ทำให้เชื่อต่อไปว่า ความดีหรือความชั่วร้ายของการกระทำควรจะวัดได้จากปริมาณของความสุข หรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลการกระทำนั้น ๆ กล่าวคือ ความชั่วทั้งหมด คือสิ่งที่ก่อให้เกิดความทุกข์ ความดีทั้งหมดคือสิ่งที่ให้ผลลัพธ์เป็นความสุข

จากการที่เบนแธมกำหนดให้ผลลัพธ์ของ “ความสุข” คือ ตัวตัดสินความถูกต้องหรือความดีงาม รวมทั้งความเชื่อในเรื่องความสุข หรือผลประโยชน์ของปัจเจกชนเป็นหลักใหญ่ สิ่งเหล่านี้จึงนำไปสู่ความคิดในเชิงปฏิรูปกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักอรรถประโยชน์ กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่ก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดแก่บุคคลจำนวนมากที่สุด

นอกจากนี้ เบนแธมเห็นว่า เพื่อที่จะประกันความสุขที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน กฎหมายต้องเขียนขึ้นเพื่อเป้าหมายสำคัญ 4 ประการ คือ¹⁰

1. จัดหาปัจจัยสำหรับการดำรงอยู่ (Subsistence)
2. สร้างสรรค์ความมั่งคั่งสมบูรณ์ (Abundance)
3. ให้ความเสมอภาค (Equality)
4. รักษาความมั่นคง (Security)

ลัทธิอรรถประโยชน์เชิงอุดมคติ (Ideal Utilitarianism) ของมิลล์ (John Stuart Mill) โดยทั่ว ๆ ไปสาระเนื้อหาเบื้องต้นคล้ายคลึงกับทฤษฎีของเบนแธม กล่าวคือ ยังเน้นเรื่องความสุขสูงสุดแก่คนจำนวนมากที่สุด และยังเห็นด้วยกับเบนแธมในเรื่องความสำคัญของ “ผลลัพธ์” ซึ่งถือว่าความถูกต้องของการกระทำอยู่ที่ว่ามันส่งเสริมหรือก่อให้เกิดความสุขหรือไม่¹¹

ทฤษฎีอรรถประโยชน์ของมิลล์ มีข้อแตกต่างที่สำคัญจากเบนแธม ในเรื่องการประเมินคุณค่า “ความสุข” หรือ “ความพึงพอใจ” ที่มีต่าง ๆ กัน ในขณะที่เบนแธมพิจารณาบรรดาความสุขทั้งหมดให้มีคุณค่าเท่ากันหมด มิลล์กลับจำแนกความสุขของมนุษย์ออกเป็นหลายระดับ โดยเขาถือว่ามนุษย์นั้นแตกต่างจากสัตว์ตรงที่มีการพัฒนาทั้งทางด้านอารมณ์ความรู้สึกและสติปัญญา ณ จุดนี้เองที่ทำให้มนุษย์สามารถ “เข้าถึง” ความสุขที่มีความละเอียดอ่อนหรือลึกซึ้งยิ่งกว่าความสุขจากประสาทสัมผัสทั่วไปซึ่งเป็นความรู้สึกที่มีเสมอกันทั้งมนุษย์และสัตว์ ในแง่นี้มิลล์จึงเน้นความสำคัญของความพึงพอใจในเชิงปัญญาหรือสุนทรียศิลป์ (Aesthetic Pleasure) อาทิเช่น ความเพลิดเพลินซาบซึ้งในศิลปะ ในบทกวี วรรณคดี ดนตรี ความสุขจากการจินตนาการ หรือ

¹⁰ From *The Theory of Legislation*, ed. C.K. Ogden (p. 96), by Jeremy Bentham, 1931, London.

¹¹ From *“Utilitarianism,”* ed. Mary Warnock (p. 257), by John Stuart Mill, 1970, The Fontana Library.

แม้อารมณ์ความรู้สึกที่ต่ำในธรรมะหรือศีลธรรม (Moral Sentiment) ซึ่งอาจกล่าวสรุปว่าเป็นความสุขอันเนื่องกับเรื่องคุณธรรม ความรัก ความรู้และความงาม ความเพียรเพียร หรืออารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ มีลึกลับว่าเป็นความสุขอันแท้จริงที่มีคุณค่าหรือคุณภาพสูงกว่าความสุขแบบหยาบ ๆ ทางประสาทสัมผัสหรือความสุขแบบ โลภีภัยทั่วไป¹² การที่มีลึกลับเรื่อง โลกแห่งปัญญาหรือโลกแห่งเหตุผลว่าสูงกว่าโลกแห่งความรู้สึกทางกายภาพทั่วไป ทำให้ทฤษฎีอรรถประโยชน์ของมิลล์ถูกกล่าวขานว่าเป็นลัทธิอรรถประโยชน์เชิงอุดมคติ (Ideal Utilitarianism) คำกล่าวนี้ยังนับได้ว่าสอดคล้องกับความพยายามของมิลล์ที่ต้องการเน้นภาพลักษณ์ของลัทธิอรรถประโยชน์ในแง่ มุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวม (Altruistic) มากกว่ามุ่งแต่เรื่องประโยชน์ส่วนตัวของบุคคล ในจุดนี้มีลึกลับสรุปอย่างน่าสนใจว่า “ความสุขซึ่งเป็นตัวก่อบรรทัดฐานแห่งอรรถประโยชน์ที่ใช้ตรวจสอบความถูกต้องของการกระทำ มิใช่หมายถึงความสุขของใครคนใดคนหนึ่ง แต่หากเป็นความสุขของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังกรณีให้ชี้ขาดระหว่างความสุขของชายคนหนึ่งและของผู้อื่น ลัทธิอรรถประโยชน์กำหนดให้เขาวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดประหนึ่งผู้ดูภายนอกที่มีความเมตตากรุณาและไม่มีส่วนได้เสียในบัญญัติอันศักดิ์สิทธิ์ของพระเยซูได้บรรจุไว้ด้วยหัวใจอันสมบูรณ์ของจริยธรรมในลัทธิอรรถประโยชน์ คำกล่าวที่ว่าขอให้เธอปฏิบัติต่อคนอื่นดังที่เธอประสงค์ให้กระทำต่อตัวเธอ เช่นนั้น และจงรักเพื่อนบ้านของเธอประหนึ่งรักตัวเอง ย่อมนับเป็นอุดมคติสมบูรณ์ของศีลธรรมแบบอรรถประโยชน์ ในแง่นี้ลัทธิอรรถประโยชน์จึงสนับสนุนต่อการจัดการสังคมและกฎหมายให้ความสุขหรือผลประโยชน์ของเอกชนทุกคนมีความกลมกลืนมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ด้วยผลประโยชน์ของส่วนรวม¹³

ดังนั้น อรรถประโยชน์จึงหมายถึง ระดับความพอใจที่ผู้บริโภคได้รับเมื่อสามารถบำบัดความต้องการของตนได้ด้วยการบริโภคสินค้าและบริการอรรถประโยชน์ที่ผู้บริโภคจะได้รับจะมากหรือน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสินค้าและบริการนั้น ๆ ในการบำบัดความต้องการแต่ละคน

1) คุณสมบัติของสินค้าและบริการที่ก่อให้เกิดอรรถประโยชน์อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

(1) อรรถประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าและบริการจะมากหรือน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้บริโภคแต่ละคน ดังนั้นในการบริโภคสินค้าและบริการชนิดเดียวกัน อรรถประโยชน์ที่ผู้บริโภคแต่ละคนจะได้รับจากการบริโภคสินค้าและบริการชนิดนั้น ๆ จะไม่เท่ากันถ้าผู้บริโภคสองคนบริโภคสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกันในปริมาณเท่ากันและ

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

ถ้าผู้บริโภคคนแรกได้รับอรรถประโยชน์มากกว่าผู้บริโภคคนที่สอง แสดงความผู้บริโภคคนแรกมีความพอใจหรือความชอบบริโภคสินค้าชนิดนั้นมากกว่าผู้บริโภคคนที่สอง

(2) กรณีของผู้บริโภคคนใดคนหนึ่ง การที่เขาต้องการบริโภคสินค้าหรือบริการอย่างหนึ่งมากกว่าอีกอย่างหนึ่ง ก็ย่อมอธิบายว่าสินค้าที่เขาต้องการบริโภคมากกว่านั้นให้อรรถประโยชน์แก่เขามากกว่าสินค้าอีกอย่างหนึ่ง

(3) สินค้าและบริการที่ให้อรรถประโยชน์แก่ผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องมีคุณประโยชน์ในความหมายทั่วไปก็ได้ ดังนั้น สินค้าประเภทยาเสพติดและฝิ่นกัญชา หรือ ยาบ้า และสินค้าที่เป็นพวกอบายมุข เช่น สุรา จึงเป็นสินค้าที่มีอรรถประโยชน์แก่กลุ่มที่พอใจบริโภคสินค้านี้ดังกล่าว ซึ่งสามารถบำบัดความต้องการของพวกเขาได้ แม้ว่าในทางสุขอนามัยแล้ว สินค้าเหล่านั้นมีโทษต่อสุขภาพร่างกายก็ตาม แต่อรรถประโยชน์จากการบริโภคสินค้าและบริการไม่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม กฎหมาย หรือประโยชน์ด้านสุขภาพแต่อย่างใด

2) การวัดอรรถประโยชน์

ในการวัดอรรถประโยชน์สามารถทำได้ด้วยกันสองทาง คือ

(1) การวัดเป็นตัวเลขที่แน่นอน แนวทางการวัดอรรถประโยชน์แบบนี้ สามารถบอกได้ว่าความพอใจที่มีต่อสินค้าต่าง ๆ มีปริมาณแตกต่างกันเท่าใด โดยเปรียบเทียบในทางตัวเลข ซึ่งการวัดอรรถประโยชน์เป็นตัวเลขที่แน่นอนนี้ จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อเงื่อนไขสองอย่างเป็นความจริง โดยเงื่อนไขสำหรับผู้บริโภคคนใดคนหนึ่ง เราต้องสามารถรวมความพอใจที่มีต่อสินค้าแต่ละอย่างได้ หมายความว่าเราสามารถรวมปริมาณอรรถประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภค เช่น การบริโภคถ้วยเต๋ียวกับการบริโภคขนมหวานอย่างปลาгимไข่เต๋ียวเข้าด้วยกันได้ เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะอรรถประโยชน์ของสินค้าชนิดใด ๆ ขึ้นอยู่กับการบริโภคสินค้าชนิดนั้นอย่างเดียว ไม่เกี่ยวข้องกับปริมาณการบริโภคสินค้าชนิดอื่น ๆ จึงไม่เกิดปัญหาในการจัดอรรถประโยชน์ของสินค้าแต่ละชนิด และในการรวมอรรถประโยชน์ของสินค้าชนิดต่าง ๆ ส่วนเงื่อนไขที่สอง คือ เราสามารถเปรียบเทียบระดับความพอใจต่อสินค้าของแต่ละคนได้ โดยมีสมมติฐานว่าผู้บริโภคแต่ละคนมีรสนิยมเช่นเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง

(2) การวัดความพอใจเป็นลำดับมากน้อย โดยวัดลำดับความชอบที่มีต่อสินค้าว่าชอบอันไหนมากกว่ากัน แต่ไม่ได้วัดว่ามากหรือน้อยกว่ากันเท่าใด เพราะความพอใจเป็นเรื่องของจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งไม่อาจวัดออกมาเป็นปริมาณหรือหน่วยที่แน่นอนได้ เพียงแต่รู้ว่าชอบอะไรมากกว่ากันเท่านั้น เช่น ถ้าเรามีสินค้าอยู่ 3 อย่าง คือ กาแฟ ชา โอวัลติน ผู้บริโภคสามารถ

บอกได้ว่า เขาชอบโอวัลตินมากกว่าชา หรือมากกว่ากาแฟ แต่ไม่สนใจว่าอรรถประโยชน์ที่ได้จากการบริโภคโอวัลตินมากกว่าการบริโภคชาเท่าใด และมากกว่าการบริโภคกาแฟเท่าใด¹⁴

2.2 กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคกับการประกอบธุรกิจ¹⁵

การประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้เพื่อความคุ้มครองกำกับให้เกิดความเป็นธรรมทางการค้าและความปลอดภัยในการบริโภค นอกเหนือจากกฎหมายที่ผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องปฏิบัติตาม เช่น การจัดตั้งองค์การธุรกิจ การหาแหล่งลงทุน การบริหารงานบุคคล การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ผู้ประกอบการธุรกิจต้องคำนึงถึงตั้งแต่กระบวนการผลิต สินค้าหรือบริการบางชนิด บางประเภทก็อาจต้องขออนุญาตตามกฎหมาย การกำหนดราคาอาจมีกฎหมายจำกัดเสรีภาพในการกำหนดราคา การจัดทำหน้าอาจถูกกำกับโดยต้องขออนุญาตและในท้ายที่สุด การโฆษณาสินค้าหรือการมีกฎหมายควบคุมกำกับการใช้ข้อความ วิธีการโฆษณา หรือจำกัดเวลาที่อนุญาตให้โฆษณา รวมตลอดถึงการอนุญาตก่อนทำเป็นงานโฆษณาในสินค้าบางชนิด

ในท้ายที่สุด เมื่อมีการจำหน่ายสินค้าหรือบริการไปแล้วเกิดความเสียหายจากการบริโภคสินค้าหรือบริการนั้น ผู้ประกอบธุรกิจไม่ว่าในฐานะผู้ผลิต ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก อาจต้องรับผิดชอบตามหลักเรื่องความรับผิดในผลิตภัณฑ์ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าผู้บริโภคใช้สินค้าหรือบริการนั้นโดยผิดวิธี

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจในกรณีข้างต้นล้วนเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งสิ้น ดังนั้นในการประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบธุรกิจจึงต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงมือผู้บริโภค ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปได้อย่างชอบด้วยกฎหมาย และไม่มีการกระทำที่ต้องถูกยับยั้งห้ามปรามโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในคณะวิชาที่มีการสอนวิชาการตลาดจำเป็นต้องมีหลักสูตรกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจตั้งแต่ผลิต กำหนดราคา จัดจำหน่าย และโฆษณาเพื่อให้ นักวางแผนการผลิต และการตลาดได้มีความรู้ ความเข้าใจในประเด็นกฎหมายเหล่านี้ ในการใช้กฎหมายเหล่านี้เป็นกรอบดำเนินการทางธุรกิจที่ชอบธรรม

ในปัจจุบันเวทีการค้ากลายเป็นเวทีระดับโลก เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปสงครามการเมืองกลายเป็นสงครามทางเศรษฐกิจ การแข่งขันทางการค้ามีความเข้มข้น การกีดกันทาง

¹⁴ จาก ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระบบการผลิตและการค้าไก่ไข่และผลิตภัณฑ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) (น. 14-16), โดย กิตติพัฒน์ แสงภักดิ์โยธิน, 2554, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

¹⁵ จาก คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (น. 18 – 20), โดย สุขุม สุนทรินธ์, 2552, กรุงเทพฯ.

การค้าเป็นอาวุธที่แต่ละประเทศใช้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตน ในที่สุดความพยายามที่จะลดสถานะการปกป้องผลประโยชน์ก็เกิดขึ้นจากความตกลงให้มีองค์การการค้าโลก (World Trade Organization) หรือเรียกชื่อย่อว่า “WTO” เพื่อให้ประเทศสมาชิกได้กำหนดแนวทางที่เป็นธรรมทางการค้าร่วมกัน อันเป็นผลให้กฎเกณฑ์ทางการค้าที่กำหนดขึ้นภายใต้องค์การการค้าโลก WTO นี้เป็นเกณฑ์สากลที่ใช้ร่วมกันมากขึ้น ดังนั้น การประกอบธุรกิจก็จะมีโอกาสขยายอาณาเขตมากขึ้น ภายใต้หลักการค้าเสรีมากขึ้นและเท่าเทียมกัน การทำธุรกิจทั้งภายในประเทศและธุรกิจส่งออกต่างต้องปรับสภาพและแผนการดำเนินการ ต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์สากลและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สากลมากขึ้น เฉพาะอย่างยิ่ง กฎเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย ความมีมาตรฐานในการผลิต คุณภาพ การรับรองคุณภาพ เช่น มาตรฐาน ISO 9000-9004 หรือการดำเนินการผลิตที่คุ้มครองพิทักษ์สถานะแวดล้อมที่ดี ISO 14000 เป็นต้น กฎเกณฑ์เหล่านี้เป็นเรื่องที่มีขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคทั้งหมด ไม่จำกัดเชื้อชาติ สัญชาติ และเป็นมิติใหม่สำหรับผู้ประกอบธุรกิจต้องระมัดระวังและรับรู้ แล้วนำมาปฏิบัติเพื่อให้ดำรงอยู่ในธุรกิจในโลกยุคไร้พรมแดนได้

จึงอาจสรุปได้ว่า กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมีความสำคัญต่อการประกอบธุรกิจมากขึ้น ในมิติใหม่ยุคการค้าเสรีในเวทีโลก การวางแผนทางธุรกิจหากปราศจากการคำนึงถึงกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ธุรกิจจะประสบอุปสรรคในอนาคต การเรียนรู้และเข้าใจกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจึงจำเป็นต่อการประกอบธุรกิจอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจภายในประเทศหรือธุรกิจส่งออก

2.3 นิติเศรษฐศาสตร์

นิติเศรษฐศาสตร์ (Law and Economics) หรือเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ว่าด้วยกฎหมาย (Economic Analysis of Law) เป็นศาสตร์ว่าด้วยการศึกษาประเด็นสำคัญทางกฎหมาย ทฤษฎีกฎหมาย การตีความกฎหมาย การออกแบบกฎหมาย การประเมินคุณค่าของกฎหมายและผลกระทบของกฎหมายต่อพฤติกรรมของตัวละครที่เกี่ยวข้องและสังคม โดยใช้ระเบียบวิธีหรือวิธีวิทยา (Methodology) ทางเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก (Neoclassical Economics) ซึ่งสร้างทฤษฎีขึ้นจากข้อสมมุติตั้งต้นว่าคนเป็นสัตว์เศรษฐกิจ (Homo Economicus) มีพฤติกรรมในทางแสวงหาประโยชน์ส่วนตนสูงสุด ภายใต้ความจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ตนเผชิญ มีเหตุมีผลทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Rationality) และตอบสนองต่อสิ่งจูงใจ (Incentives) มาเป็นกรอบและเครื่องมือมาตรฐานในการวิเคราะห์ โดยกฎหมายและระบบกฎหมายที่พึงปรารถนาของนักเศรษฐศาสตร์ คือ กฎหมายและระบบกฎหมายที่

มีประสิทธิภาพ กล่าวคือใช้ทรัพยากรของสังคมอย่างคุ้มค่า สามารถบรรลุความยุติธรรมตามมาตรฐานที่พึงปรารถนาโดยมีต้นทุนต่อสังคมต่ำที่สุด¹⁶

2.3.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนิติเศรษฐศาสตร์

นิติเศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาแบบสหวิทยาการที่ให้ความสำคัญกับมิติด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) ของกฎหมาย ระบบกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม และมีเป้าหมายเพื่อบรรลุสวัสดิการสังคม (Social Welfare) สูงสุด โดยมุ่งเน้นการศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสิ่งจูงใจ (Incentive Structure) หรือกฎกติกา (Rule of the Game) ต่อพฤติกรรมของคน (Individual Behavior) ทั้งผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย รวมถึงการออกแบบกฎหมายให้สามารถใช้กำกับควบคุมพฤติกรรมของคนในโลกแห่งความเป็นจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้ความสำคัญกับมิติด้าน “ประสิทธิภาพ” ของนิติเศรษฐศาสตร์ในที่นี้ เป็น “ประสิทธิภาพ ภายใต้/ควบคุม ความยุติธรรม” กล่าวคือ ระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมต้องมีคุณภาพ มีมาตรฐาน ความเป็นธรรมต่อคู่กรณีทุกฝ่ายเป็นหลัก ยึดมั่นสำคัญ แล้วจึงพิจารณาว่า ภายใต้ระดับมาตรฐานแห่งความยุติธรรมที่สังคมพึงปรารถนาจะออกแบบกฎหมาย ระบบกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมอย่างไรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด หัวใจของนิติเศรษฐศาสตร์ คือ การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง “กฎหมาย” ในฐานะเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนและป้องปรามพฤติกรรมของคน โดยเฉพาะในแง่ผลกระทบของกฎหมายต่อพฤติกรรมของคน องค์กร และสังคม นิติเศรษฐศาสตร์มองว่า กฎหมายเป็นตัวกำหนดโครงสร้างสิ่งจูงใจหรือโครงสร้างผลประโยชน์และต้นทุนซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของคน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสิ่งจูงใจที่คนเผชิญ ยังผลให้พฤติกรรมของปัจเจกบุคคลและผลลัพธ์ (Performance) ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลเปลี่ยนแปลงไปด้วย แรงจูงใจที่ถูกกำหนดโดยระบบกฎหมายส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและป้องปรามพฤติกรรมของคน ผ่านกรอบกติกาและบทลงโทษ กฎหมายจึงมีหน้าที่ทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไปสู่แนวทางที่สังคมพึงปรารถนาและป้องปรามพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของสังคมผ่านการลงโทษที่เป็นตัวเงิน (Monetary Sanction) ได้แก่ ค่าปรับ และการลงโทษที่ไม่เป็นตัวเงิน (Non-monetary Sanction) เช่น การจำคุก การภาคทัณฑ์ การกักบริเวณ การประหารชีวิต การประจานต่อสาธารณะ เป็นต้น การวิเคราะห์กฎหมายด้วยนิติเศรษฐศาสตร์นั้น มีประเด็นสำคัญที่จะต้องศึกษา 3 ประเด็น ได้แก่

¹⁶ ปกป้อง จันวิทย์. (ม.ป.ป.). *ความรู้เบื้องต้นว่าด้วยนิติเศรษฐศาสตร์: ตัวอย่างของการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออธิบายศาสตร์อื่น*. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2558, จาก

1. เหตุผลเบื้องหลังของกฎหมาย ซึ่งเป็นการพยายามอธิบายระบบเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังของกฎหมายฉบับนั้น ๆ รวมถึงความจำเป็นในการมีอยู่ของกฎหมาย และกระบวนการได้มาซึ่งกฎหมาย

2. ผลกระทบของกฎหมายต่อพฤติกรรมของตัวละครที่เกี่ยวข้องและสังคม ซึ่งเป็นการพยายามอธิบายและคาดการณ์ผลกระทบของกฎหมายต่อพฤติกรรมของผู้คน องค์กร และสังคม และจากการศึกษาในประเด็นนี้ทำให้พบว่า กฎหมายบางฉบับแม้จะถูกร่างขึ้นด้วยเจตนาที่ดีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนาบางประการ แต่เมื่อถูกนำมาใช้ในทางปฏิบัติมักมีโอกาสที่จะเกิดผลพวงที่ไม่ได้คาดหวังหรือตั้งใจไว้ (Unintended Consequences) เสมอ

3. การออกแบบกฎหมายที่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นการพยายามออกแบบกฎหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การปรับพฤติกรรมของผู้คนให้ดีขึ้น โดยหลักคิดทางเศรษฐศาสตร์ คือ ต้องเพิ่มต้นทุนของการกระทำผิดให้สูงขึ้น เช่น เพิ่มบทลงโทษให้นักขึ้น เพิ่มโอกาสในการจับคนผิดมาลงโทษ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำผิดซึ่งเป็นสัตว์เศรษฐกิจและมีเหตุมีผลทางเศรษฐศาสตร์ เลือกที่จะไม่กระทำผิดเนื่องจากผลประโยชน์ที่อาจได้รับไม่คุ้มค่างับต้นทุนในการกระทำผิด

2.3.2 นิติเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการป้องปรามอาชญากรรม¹⁷

ตามแนวคิดของนิติเศรษฐศาสตร์ เป้าหมายหลักของระบบยุติธรรมทางอาญา คือ การป้องปรามไม่ให้เกิดอาชญากรรม (Deterrence) ผ่านการกำหนดบทลงโทษ (Sanction) ทางกฎหมาย ทั้งบทลงโทษที่เป็นตัวเงิน (Monetary Sanction) และบทลงโทษที่ไม่เป็นตัวเงิน (Non-monetary Sanction) ประเด็นหลักที่นิติเศรษฐศาสตร์ให้ความสำคัญ คือ หลักคิดว่าด้วยบทลงโทษทางอาญาที่เหมาะสม (Optimal Criminal Sanction)

2.3.2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนิติเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการป้องปรามอาชญากรรม การออกแบบระบบลงโทษทางอาญาที่เหมาะสมจึงต้องเข้าใจลักษณะแบบแผนของพฤติกรรมของอาชญากร เพื่อให้สามารถออกแบบโครงสร้างสิ่งจูงใจเพื่อปรับเปลี่ยนและป้องปรามพฤติกรรมของอาชญากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจุดตั้งต้นของการศึกษา “เศรษฐศาสตร์อาชญากรรม” (Economic of Crime) มาจากบทความวิชาการเรื่อง Crime and Punishment: An Economic Approach ของ Gary Becker (1968)¹⁸ เบคเคอร์ (Becker) ซึ่งบุกเบิกการศึกษานิติเศรษฐศาสตร์ด้วย

¹⁷ แหล่งเดิม.

¹⁸ From “Crime and Punishment: An Economic Approach,” by Becker, Gary, 1968, *Journal of Political Economy* 76, pp. 169-217.

การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์อย่างแบบจำลองว่าด้วยการเลือกอย่างมีเหตุมีผล (Rational Choice Model) มาอธิบายโลกอาชญากรรม

แบบจำลองของ Becker อธิบายพฤติกรรมของอาชญากร โดยมีข้อสมมุติฐานตั้งต้นว่า อาชญากรเป็นสัตว์เศรษฐกิจ มีเหตุมีผลทางเศรษฐศาสตร์ และตอบสนองต่อสิ่งจูงใจ หรือเป็นนักคิดคำนวณที่มีเหตุมีผล (Rational Calculator) เหมือนดังเช่นปัจเจกชนทั่วไป ดังนั้น อาชญากรจะตัดสินใจก่ออาชญากรรมหากประเมินว่าผลประโยชน์ของการก่ออาชญากรรมสูงกว่าต้นทุนของการก่ออาชญากรรม อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์และต้นทุนของการก่ออาชญากรรมอยู่บนฐานของความไม่แน่นอน (Uncertainty) ในอนาคต เช่น การได้รับผลประโยชน์ของการก่ออาชญากรรมขึ้นอยู่กับความสำเร็จของปฏิบัติการซึ่งไม่แน่นอนว่าจะทำสำเร็จหรือไม่ ขณะที่ต้นทุนของการก่ออาชญากรรมขึ้นอยู่กับประเมินความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมมาดำเนินคดีและถูกลงโทษตามกฎหมาย ดังนั้น การประเมินผลประโยชน์และต้นทุนของอาชญากรจึงต้องเป็นการเปรียบเทียบระหว่าง “ผลประโยชน์คาดคะเน” (Expected Benefits) กับ “ต้นทุนคาดคะเน” (Expected Costs) ตัวอย่างเช่น ในการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าโดยผิดกฎหมาย ผลประโยชน์คาดคะเน คือ มูลค่าของไม้ที่ตัดได้กับโอกาสหรือความน่าจะเป็น (Probability) ที่จะกระทำผิดสำเร็จ ส่วนต้นทุนคาดคะเน คือ มูลค่าของโทษปรับ (หรือการประเมินต้นทุนจากการถูกจำคุก) คูณกับ โอกาสที่จะถูกจับกุม เป็นต้น หากอาชญากรประเมินว่าผลประโยชน์คาดคะเนสูงกว่าต้นทุนคาดคะเนของการก่ออาชญากรรม อาชญากรจะตัดสินใจก่ออาชญากรรมที่ให้ประโยชน์คาดคะเนแก่ตัวอาชญากรสูงที่สุด

งานวิจัยด้านนิติเศรษฐศาสตร์จำนวนมากชี้ว่า อาชญากรส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะกระทำ ความผิดด้วยแรงจูงใจแบบใด มีฐานะการเงินเช่นใด มีระดับการศึกษาสูงต่ำเพียงใด ล้วนตอบสนองต่อแรงจูงใจ หรือโครงสร้างผลประโยชน์และต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ความรุนแรงของบทลงโทษ และโอกาสในการถูกจับกุม เป็นต้น ดังนั้น ระบบการลงโทษทางอาญาที่เหมาะสมจะต้องสามารถป้องปรามพฤติกรรมกระทำผิดความผิดของอาชญากรได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่ม ต้นทุนคาดคะเนของการก่ออาชญากรรม และลดผลประโยชน์คาดคะเนของการก่ออาชญากรรม เป็นสำคัญ นอกจากนั้น ควรตั้งราคาของอาชญากรรมแต่ละประเภทให้สูงต่ำแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบตามระดับความรุนแรง เพื่อลดแรงจูงใจในการประกอบอาชญากรรมที่มีความรุนแรงสูง

2.3.3 หลักเกณฑ์การกำหนดอัตราโทษปรับที่เหมาะสมตามหลักนิติเศรษฐศาสตร์¹⁹

เป็นที่ยอมรับบทลงโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการป้องปราม ช่มชู้ ยับยั้งอาชญากรรม มิให้เกิดขึ้น มีทั้งส่วนที่เป็นบทลงโทษทางการเงิน (Monetary Sanction) เช่น โทษปรับ และบทลงโทษที่ไม่เป็นตัวเงิน (Non-monetary Sanction) เช่น โทษจำคุก งานวิจัยทางนิติเศรษฐศาสตร์ อธิบายว่าผู้กระทำจะต้องตอบสนองต่อแรงจูงใจ ผลประโยชน์และต้นทุนที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป ดังนั้น ระบบการลงโทษปรับที่เหมาะสมต้องสามารถป้องปรามพฤติกรรมการกระทำความผิดโดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มต้นทุนคาดคะเนของการก่ออาชญากรรม และลดผลประโยชน์คาดคะเนของการก่ออาชญากรรมเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การเพิ่มบทลงโทษให้หนักขึ้น โทษปรับเป็นโทษสถานหนึ่งที่น่าใช้ลงโทษผู้กระทำความผิด แต่ปัญหาที่พบคือ การกำหนดอัตราโทษปรับที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ นั่นคือ เพื่อการช่มชู้ยับยั้งทั้งจะต้องสอดคล้องกับความเสียหายหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด ปัญหาดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากเพราะข้อจำกัดด้านตัวบทกฎหมายที่ไม่ได้รับการแก้ไขให้เป็นปัจจุบัน หรือดุลพินิจในการกำหนดโทษปรับของศาลก็ตาม จนนำมาสู่ผลเป็นการป้องปรามน้อยเกินไป เช่น การกำหนดอัตราโทษปรับให้สูงกว่าความเสียหายหรือผลประโยชน์ที่ได้รับ

นักนิติเศรษฐศาสตร์ มองว่าโทษปรับเป็นเพียงการถ่ายโอน (Transfer) ทรัพย์สินระหว่างผู้กระทำความผิดกับรัฐโดยไม่สิ้นเปลืองทรัพยากรสังคม ในทางตรงกันข้ามกลับทำให้รัฐมีรายได้มากขึ้น แม้จะก่อต้นทุนทางสังคมและค่าบริการจัดการอยู่บ้างก็ตาม แต่ก็ยังถือว่าต่ำกว่าโทษสถานอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำคุก ต้นทุนการบริหารทาปรับจะแปรผันตามอัตราโทษปรับ กล่าวคือโทษปรับยิ่งสูง ต้นทุนการบริหารจัดการก็สูงตามไปด้วย การป้องปรามอาชญากรรมจะกระทำได้โดยการเพิ่มต้นทุนคาดคะเนหรือลดผลประโยชน์คาดคะเน กล่าวคือ การเพิ่มบทลงโทษปรับให้เหมาะสม ในทางนิติเศรษฐศาสตร์ มีหลักเกณฑ์การกำหนดอัตราโทษปรับที่เหมาะสม (Optimal Fine) โดยอยู่บนสมมติฐานว่ามีการบังคับใช้กฎหมายอย่างสมบูรณ์ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาภายใต้หลักการกำหนดความผิด (Rule of Liability) เป็น 2 รูปแบบ

¹⁹ ปกป้อง ศรีสนิท. (ม.ป.ป.). นิติเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยกฎหมายหมิ่นประมาท รายงานการศึกษาลงบ สมบูรณ์ในโครงการการวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยเศรษฐศาสตร์ เล่มที่ 3. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย) (สกว.). สืบค้น 3 กรกฎาคม 2558, จาก <http://tdri.or.th/research/s59/>.

1. ความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) หลักความรับผิดเด็ดขาดมีหลักการที่กำหนดให้ผู้ก่อความเสียหายรับผิดในความเสียหายโดยไม่มีเงื่อนไข ทั้งนี้สามารถกำหนดเป็นมูลค่าและสามารถตีเป็นมูลค่าได้ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่มากกว่าทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดที่ผู้กระทำความผิดมีอยู่

2. หลักความรับผิดบนฐานความผิด (Fault-based Liability) หลักความรับผิดบนฐานความผิด อธิบายว่า ผู้ก่อความเสียหายไม่จำเป็นต้องรับผิดทุกกรณี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของกฎหมาย กล่าวคือ หากกรณีที่มูลค่าของผลประโยชน์คาดว่าจะเกิดการกระทำผิด (Expected Benefits) สูงกว่าต้นทุนคาดคะเน (Expected Cost) หรืออันตรายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

อย่างไรก็ตาม อัตราโทษปรับที่เหมาะสมภายใต้หลักความรับผิดทั้งสองกรณี หากโทษปรับมีต้นทุนในการบริหารจัดการ ค่าปรับที่เหมาะสมจะต้องรวมต้นทุนในการบริหารจัดการเข้าไปด้วย ทั้งนี้ต้นทุนในการบริหารจัดการโทษปรับตามหลักความรับผิดฐานความผิดจะมีค่าน้อยกว่าหลักความรับผิดเด็ดขาด เนื่องจากตามความหลักความรับผิดบนฐานความผิดไม่ได้เกิดการลงโทษทุกกรณีเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น²⁰

2.4 ความเป็นมาของป่าไม้ในประเทศไทย

2.4.1 ประวัติวิวัฒนาการของป่าไม้ในประเทศไทย²¹

ในที่นี้จะขอแบ่งประวัติวิวัฒนาการของป่าไม้ในประเทศไทยออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนสถาปนากรมป่าไม้ พ.ศ. 2439 กับช่วงหลังสถาปนากรมป่าไม้ สำหรับช่วงที่มีกรมป่าไม้แล้ว จะขอแบ่งตามกิจกรรมสำคัญ ๆ ในการจัดการป่าไม้ที่เกิดขึ้นในระยะนั้น ออกเป็น 4 ยุค คือ

1. ยุคการจัดการป่าไม้แบบดั้งเดิม (Classical/ traditional forestry) ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2439-2494 ซึ่งเน้นเรื่องการทำไม้เป็นหลัก (timber exploitation management)
2. ยุคการจัดการป่าไม้แบบอเนกประโยชน์ (multiple-uses forestry) ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2495-2524 ซึ่งจะเน้นในเรื่องการอนุรักษ์ดิน น้ำ ดินน้ำลำธาร สัตว์ป่า และอุทยานแห่งชาติเป็นหลัก

²⁰ จาก การกำหนดอัตราโทษปรับที่เหมาะสม:ศึกษารณณ์ผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) (น. 57-58), โดย สมภพ บุญยะ, 2557, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

²¹ จาก ป่าและการป่าไม้ในประเทศไทย (น. 69-95), โดย นิวัติ เรืองพานิช, 2548, กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

3. ยุคการจัดการป่าไม้เพื่อชุมชน หรือวนศาสตร์ชุมชน (social/community forestry) ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2525-2543 ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าเป็นหลัก และ

4. ยุคการจัดการป่าไม้ในเมืองและการป่าไม้เอกชน (urban and private forestry) เป็นการจัดการป่าไม้ยุคใหม่ เป็นยุคของการป่าไม้ในศตวรรษที่ 21 เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 (ค.ศ. 2001) เป็นต้นไป

2.4.2 การป่าไม้ช่วงก่อนสถาปนากรมป่าไม้

แต่เดิมมาประเทศไทยมีป่าไม้อยู่มากมายอย่างอุดมสมบูรณ์ คือ มองไปในทางใดก็จะพบเห็นแต่ป่าไม้ มีต้นไม้ขึ้นอยู่มากมายเต็มไปหมด ประชากรมีอยู่น้อย มีธรรมชาติดั้งเดิมที่สมบูรณ์งดงาม ประกอบไปด้วยพฤษภานานาพรรณ อีกทั้งมีสัตว์ป่าอยู่อย่างชุกชุม ดิน น้ำ ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาวะสมดุล ประชาชนได้อาศัยป่าไม้เป็นแหล่งที่มาของปัจจัยสี่ จะเป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ล้วนได้มาจากป่าโดยไม่ต้องซื้อหา การตัดไม้และเก็บหาของป่าเพื่อใช้สอยทำได้ง่ายไม่ต้องขออนุญาต ปกติก็ไม่ได้ใช้ทำเป็นสินค้าแต่อย่างใด เพราะมีป่าอยู่มากมาย ใครใคร่ใช้ก็ใช้โดยไม่มีการควบคุมจากหน่วยงานภาครัฐอย่างเช่นปัจจุบัน ถึงจะมีป่ามากมายกระนั้นก็ตาม ในสมัยกรุงสุโขทัย พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ก็ยังทรงชักนำให้ราษฎรปลูกป่าปลูกไม้ ดังปรากฏในศิลาจารึกตอนหนึ่งรวมความว่า พวกชาวสุโขทัยได้มีการปลูกสร้าง ป่าหมาก ป่าพลู กันทั่วเมือง ป่าพร้าว ป่าลาน ป่าขนุน ป่ามะม่วง และป่ามะขาม ก็มีปลูกกันมากในเมืองนี้ ใครปลูกสร้างได้ก็เป็นของคนนั้น เป็นต้น นับว่าเป็นพระราชโองบายที่ต้องการให้พสกนิกรของพระองค์มีนิสัยรักสวน รักป่า รักการปลูกสร้าง พร้อมทั้งมีการอบรมศีลธรรมไปในตัว รวมทั้งได้จารึกเป็นหลักฐานว่า ได้มีการปลูกสร้างสวนป่าในสมัยของพระองค์ด้วย

ตลอดระยะเวลาเกือบ 6 ศตวรรษตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี มาจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พระเจ้าแผ่นดินในสมัยนั้น ไม่ได้ทำการควบคุมเรื่องการป่าไม้แต่อย่างใด เพราะมองไปทางไหนก็มีแต่ป่า และเชื่อกันว่าป่าไม้เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค เป็นที่มาของโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ การตัดไม้และการเก็บหาของป่าของราษฎรจึงเป็นไปอย่างเสรี ถือว่าป่าคงเป็นของสาธารณะและมีอยู่มากมาย ควรจะได้บุกเบิก โคน ถาง เผา เปลี่ยนมาเป็นไร่นา เพื่อปลูกข้าวและพืชผลทางการเกษตรอื่น ๆ จะดีกว่า

จะเห็นว่าพระเจ้าแผ่นดินในสมัยนั้นมิได้ทรงคิดเห็นว่าจะได้ประโยชน์อะไรจากไม้ที่ตัดฟันมาใช้สอยหรือซื้อขายกันรายละเล็กละน้อย และไม้ก็มีอยู่ทั่วไปเต็มบ้าน เต็มเมือง จนกระทั่งต่อมาเมื่ออังกฤษได้ครอบครองอินเดียและพม่า และได้รู้จักคุณค่าของไม้สัก (Tectonagrandis Linn.f.) ซึ่งเป็นไม้ที่มีคุณภาพดี มีราคา ชื่อเสียง และคุณสมบัติของไม้สักได้เป็นที่ทราบกันอย่างแพร่หลายในหมู่ชนชาติอังกฤษ จึงได้มีการตัดฟันไม้สักจากประเทศอินเดียและพม่าไปจำหน่ายยัง

ประเทศอังกฤษ ทำกำไรให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องมากมาย ขณะเดียวกันก็ทำให้สภาพป่าไม้ในประเทศไทย อินเดีย และพม่า เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว และต่อมาอังกฤษได้ทราบว่ามีป่าไม้สักขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นและอุดมสมบูรณ์ในภาคเหนือของประเทศไทย จึงต้องการจะทำไม้สักจากประเทศไทย ออกไปขายทำกำไร อันเป็นจุดเริ่มต้นของการตัดฟันทำไม้ในประเทศไทย และสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศไทยมาตราบนานเท่าทุกวันนี้ โดยมีชาวอังกฤษ พม่า มอญ และจีน ในท้องถิ่นเป็นตัวละครสำคัญในด้านการทำไม้

ในปี พ.ศ. 2372 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ทรงเห็นว่าสมควรที่จะได้ควบคุมกิจการป่าไม้ให้เป็นกิจลักษณะ จึงได้ตั้งขุนจำเริญรักษา ขึ้นเป็นเจ้าภาษีไม้ขนอสัก ตามจดหมายเหตุ ฉบับที่ 1 จุลศักราช 1191 (พ.ศ. 2372) และจากจดหมายเหตุฉบับเดียวกันนี้ ทำให้ทราบว่าได้มีการทำไม้กระยาเลยออกมาใช้ประโยชน์ด้วย เช่น ไม้ตะแบก ตะเคียน ยาง และอุโลก

ในปี พ.ศ. 2417 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จึงมีพระบรมราชโองการ 2 ฉบับ ฉบับหนึ่งว่าด้วยการภาษีไม้ขนอสัก และไม้กระยาเลย จุลศักราช 1236 (พ.ศ. 2417) อีกฉบับหนึ่งเกี่ยวกับผู้รักษาเมือง หรือเจ้าผู้ครองนคร กระทำกับชาวต่างประเทศต้องได้รับสัตยาบันจากรัฐบาลก่อน จึงมีผลใช้บังคับได้ เป็นการวางรากฐานการจัดเก็บภาษี และการควบคุมการอนุญาตในการทำไม้ให้เป็นระเบียบและมีมาตรฐานเดียวกัน

พ.ศ. 2427 รัฐบาลได้ประกาศพระบรมราชโองการเรื่องการซื้อไม้ขนอสักขึ้นฉบับหนึ่ง และได้ทรงเปลี่ยนแปลงการให้สัตยาบันสัญญา (ratify) ในการตัดฟันไม้ในป่า และเพิ่มค่าต่อไม้ โดยเก็บเงินค่าต่อที่เพิ่มขึ้นเป็นของรัฐบาลทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2430 ได้มีประกาศพระบรมราชโองการเกี่ยวกับเรื่องไม้ขนอสักขึ้นอีก 2 ฉบับ

2.4.3 การป่าไม้ช่วงหลังสถาปนากรมป่าไม้

วิวัฒนาการของการป่าไม้ หลังจากตั้งกรมป่าไม้มาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 100 ปีเศษ กิจการด้านวิชาการป่าไม้ได้เจริญก้าวหน้าไปเป็นอันมาก แต่เนื้อที่ป่าไม้ได้ลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการพัฒนาประเทศและมีความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้เพิ่มมากขึ้นตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อความสะดวกในการศึกษาจึงขอแบ่งตามกิจกรรมสำคัญ ๆ ในการจัดการป่าไม้ที่เกิดขึ้นในระยะนั้น ๆ ออกเป็น 4 ยุคด้วยกันคือ

2.4.3.1 ยุคการจัดการป่าไม้แบบดั้งเดิม (classical/traditional forestry) เป็นยุคที่ค่อนข้างจะยาวนาน อยู่ระหว่าง พ.ศ. 2439-2494 รวมเป็นเวลา 55 ปี จัดเป็นยุคที่เน้นเรื่องการตัดฟันและการทำไม้ออกจากป่า (timber exploitation) เป็นหลัก เนื่องจากเป็นระยะเริ่มงานใหม่ยังขาดความรู้และบุคลากร พื้นที่ป่ายังมีอยู่มากมายและอยู่ในการครอบครองดูแลของเจ้านายฝ่ายเหนือ ชาวต่างชาติได้ย้ายการตัดฟันทำไม้จากประเทศอินเดียและพม่ามาตั้งบริษัททำไม้ในประเทศไทย ทำให้เกิดปัญหา

ข้อพิพาทและเป็นผลร้ายต่อการป่าไม้ของไทยในเวลาต่อมา กิจกรรมสำคัญ ๆ ที่ได้ดำเนินไปในยุคนี้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการทำไม้ การพัฒนาบุคลากรและการจัดการป่าไม้ ดังนี้

พ.ศ. 2442 ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันการลักลอบซักลากไม้สักออกจากป่าที่ยังมิได้เสียค่าต่อและภาษี รศ. 118

พ.ศ. 2456 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติรักษาป่า พุทธศักราช 2456 ขึ้น สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมรักษาป่าไม้กระยาเลย และของป่าต่าง ๆ ซึ่งแต่ก่อนมุ่งดำเนินการควบคุมเฉพาะป่าไม้สักชนิดเดียวเท่านั้น ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา กรมป่าไม้มีอำนาจควบคุมกิจการป่าไม้ทั้งไม้สักไม้กระยาเลย และของป่าต่าง ๆ และเป็นหลักการที่ได้ปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้

พ.ศ. 2481 ได้ประกาศใช้กฎหมายที่เรียกว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช 2481 นับว่าเป็นก้าวสำคัญในประวัติการป่าไม้ของประเทศไทย

พ.ศ. 2484 ประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งได้ใช้บังคับมาจนกระทั่งทุกวันนี้ นับว่าเป็นประมวลกฎหมายป่าไม้ที่สำคัญ โดยได้รวบรวมบรรดากฎหมายและข้อปฏิบัติต่าง ๆ มารวมบัญญัติไว้ด้วยกัน แต่ไม่ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช 2481

พ.ศ. 2490 ยุบกองกานไม้แล้วจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ขึ้นแทน โดยอยู่ในสังกัดกรมป่าไม้ จนถึง พ.ศ. 2499 จึงได้มีพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ขึ้นเป็นอิสระพ้นจากกรมป่าไม้

พ.ศ. 2491 มีประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2491 แก้ไขเกี่ยวกับการยกเว้นค่าภาคหลวงไม้ที่ขออนุญาตใช้สอยส่วนตัว

พ.ศ. 2494 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2494 กำหนดให้ไม้สักทั่วราชอาณาจักร เป็นไม้ประเภท ก. ถึงจะขึ้นอยู่ในที่ดินเอกชนก็เป็นไม้หวงห้าม บุคคลใดจะตัดฟันไม้สักไปใช้สอยจะต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และให้อำนาจรัฐมนตรีกำหนดอัตราค่าภาคหลวงได้

ยุคการจัดการป่าไม้แบบดั้งเดิมที่เน้นการตัดฟันทำไม้ดังกล่าวมานี้ ปรากฏว่าได้มีการทำไม้สักออกจากป่าเป็นจำนวนมากมาย สามารถทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นที่ 2 รองจากข้าว ทำให้ไม้ในป่าลดลง และสภาพป่าได้เสื่อมด้อยถอยลงตามลำดับ

2.4.3.2 ยุคการจัดการป่าไม้แบบอนเนกประสงค์ (multiple uses forestry) เป็นระยะเริ่มการจัดการป่าไม้ยุคใหม่ อยู่ในระหว่าง พ.ศ. 2495-2524 เป็นเวลาเกือบ 30 ปี

ในยุคนี้ถึงจะยังคงมีการทำไม้ออกจากป่าอย่างต่อเนื่อง และเป็นช่วงที่พื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายมากที่สุด เฉลี่ยมากกว่า 3 ล้านไร่ต่อปีก็ตาม แต่การจัดการป่าไม้ได้เน้นไปที่การใช้ทรัพยากร

ป่าไม้ในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากไม้มากขึ้นเป็นลำดับ เช่น การจัดการป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การจัดการป่าไม้เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ในรูปของอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุคการพัฒนาประเทศ ได้มีการประกาศใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมอยู่ในยุคนี้ ถึง 4 ฉบับ ฉบับละ 5 ปี จาก พ.ศ. 2504-2524 รวมเวลา 20 ปี โดยในแผนฯแรก ๆ นี้จะเน้นที่การสร้างงานและการเพิ่มรายได้ สนับสนุนการบุกเบิกที่ดินเพื่อผลิตพืชผลทางการเกษตรเพื่อการส่งออก รวมทั้งการพัฒนาสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น การก่อสร้างถนน การสร้างเขื่อนพลังน้ำเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า การขยายเมือง และพัฒนาความเจริญไปสู่ชนบท ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ไปเป็นที่ดินเพื่อการเกษตร และใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ เป็นการใหญ่ ประกอบกับจำนวนประชากรได้เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ป่าไม้จึงถูกบุกรุกทำลายเกินกว่าที่จะป้องกันรักษาไว้ได้

กรมป่าไม้ต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มากยิ่งกว่าปัญหาทางวิชาการ ป่าไม้ รายได้และผลผลิตจากป่าลดลง กรมป่าไม้ได้เปลี่ยนจากกรมที่ทำรายได้เข้ารัฐมาเป็นกรมที่ต้องใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินปีละนับพันล้านบาทสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการป้องกันบำรุงรักษาป่า กิจกรรมสำคัญ ๆ ที่ได้ดำเนินการไปในยุคนี้ ส่วนใหญ่จะเน้นที่การป้องกันรักษาป่า การปลูกบำรุงป่า การจัดการป่าไม้ในด้านการอนุรักษ์ ดังนี้

พ.ศ. 2496 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2496 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมให้อำนาจรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ขึ้น ดำเนินการพิจารณาสอบสวนเขตป่าแทนคณะกรรมการชุดเดิมได้ และให้อำนาจรัฐมนตรีอนุญาตให้บุคคลใดอาศัย หรือทำประโยชน์ในป่าคุ้มครองและป่าสงวนเป็นการชั่วคราวได้

พ.ศ. 2497 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2497 ได้แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประกาศป่าคุ้มครองและป่าสงวน ตลอดจนการเพิกถอนหรือยกเลิก ให้จัดทำเป็นประกาศกฎกระทรวง โดยไม่ต้องจัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกาอีกต่อไป

พ.ศ. 2502 รัฐบาลได้ให้กรมที่ดินร่วมกับกรมป่าไม้ ดำเนินการจำแนกที่ดินทั่วประเทศ โดยให้กันเนื้อที่ป่าไว้ในขั้นต้น 156 ล้านไร่ ได้เริ่มดำเนินงานเกี่ยวกับการสงวนและคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการธรรมชาติอุทยาน (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นอุทยานแห่งชาติ) ขึ้น

พ.ศ. 2504 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) โดยกำหนดจะสงวนป่าไม้ไว้เป็นสมบัติของชาติ เป็นเนื้อที่ 156 ล้านไร่ หรือร้อยละ 50 ของเนื้อที่ประเทศ ต่อไปเมื่อมีพลเมืองเพิ่มขึ้นก็จะลดเนื้อที่ป่าลงเหลือ 125 ล้านไร่ หรือร้อยละ 40 ของเนื้อที่ประเทศ และแบ่งครึ่งหนึ่งให้เป็นป่าต้นน้ำ ลำธาร และอีกครึ่งหนึ่งไว้เป็นป่าผลิตผลทางไม้และของป่า

พ.ศ. 2507 ประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

พ.ศ. 2515 เริ่มใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) เนื้อที่ป่าลดลงจากร้อยละ 53 ในระยะที่เริ่มใช้แผนฯ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 มาเหลือร้อยละ 43 ในปี พ.ศ. 2516

พ.ศ. 2516 ให้สัมปทานแก่บริษัทป่าไม้ประจำจังหวัด หรือบริษัทจังหวัดทำไม้รวม 194 สัมปทาน องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ 6 สัมปทาน องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก 2 สัมปทาน บริษัทสงเคราะห์สหായร่วมรบเกาหลี 1 สัมปทาน และเอกชนอีก 1 สัมปทาน รวม 204 สัมปทาน

พ.ศ. 2520 คณะรัฐมนตรีได้มีมติตั้งคณะกรรมการป้องกันการบุกรุกทำลายป่าของชาติ ในปีนี้รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศได้ลดลงเหลือร้อยละ 38

พ.ศ. 2521 คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับทำไม้ เพื่อให้มีไม้ใช้ตามความต้องการทางเศรษฐกิจในระยะยาว

ในยุคนี้ป่าไม้ถูกทำลายอย่างหนัก ผลผลิตจากป่าลดลง รายได้ของรัฐที่ได้จากป่าลดลง ประเทศไทยเปลี่ยนสถานะจากประเทศผู้ส่งออกมาเป็นผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์จากไม้และของป่า โดยในปี พ.ศ. 2524 ประเทศไทยได้นำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้จากต่างประเทศ คือ ไม้ซุง 584,400 ม³ ฟืน 780 ตัน และถ่าน 2,640 ตัน

2.4.3.3 ยุคการจัดการป่าไม้เพื่อชุมชนหรือวนศาสตร์ชุมชน (social/community forestry) เป็นยุคที่อยู่ระหว่าง พ.ศ. 2525-2543 รวมเป็นเวลา 18 ปี ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าเป็นหลัก

กิจกรรมสำคัญ ๆ ที่ได้ดำเนินการในยุคนี้ส่วนใหญ่จะเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าไม้ การเรียกร้องในการตราพระราชบัญญัติป่าชุมชน การจัดการป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ การป้องกันรักษาป่า และการปลูกสร้างสวนป่าของรัฐ และเอกชน ดังนี้

พ.ศ. 2525 รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) เนื้อที่ป่าไม้ลดลงเหลือร้อยละ 30 ของเนื้อที่ประเทศ ซึ่งเป็นผลส่วนหนึ่งที่มาจากการพัฒนาประเทศ ในแผนฯนี้ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากขึ้น กำหนดให้มีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

พ.ศ. 2528 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ประกาศใช้นโยบายป่าไม้แห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2528 ตามที่คณะกรรมการป่าไม้แห่งชาติเสนอ

พ.ศ. 2530 รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) โดยเน้นเรื่องผลกระทบจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เนื้อที่ป่าไม้ยังคงลดลงเหลือร้อยละ 28 ของเนื้อที่ประเทศ

พ.ศ. 2532 รัฐบาลได้ประกาศยกเลิกการให้สัมปทานการทำป่าไม้บก (ปิดป่า) ทั้งหมด

พ.ศ. 2533 คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติได้มีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชน เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2533 จำนวน 21 คน คณะอนุกรรมการได้รายงานผลการปฏิบัติงานเรื่องแนวความคิดแนวทางปฏิบัติ และแนวนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านป่าชุมชนต่อคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2533 ในปี 2534 กรมป่าไม้ได้อาศัยรายงานนี้ประกอบในการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนขึ้นเป็นครั้งแรก

ในปีเดียวกันนี้ ได้มีการจัดรูปแบบการใช้ที่ดินในภาคอีสานใหม่ ตามโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชนยากจนที่อาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่ล้อมโทรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ค.จ.ก.)

พ.ศ. 2535 หลังเหตุการณ์จลาจลเมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 ทำให้โครงการ ค.จ.ก. ถูกยกเลิกไปในที่สุด รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เนื้อที่ป่าไม้ลดลงเหลือร้อยละ 26 ของเนื้อที่ประเทศ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

พ.ศ. 2540 ได้มีมติคณะรัฐมนตรีที่เรียกว่า มติ “วังน้ำเขียว” เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2540 โดยให้สิทธิ์ผู้ตั้งถิ่นฐานในเขตป่าสงวนแห่งชาติอยู่ในที่ดินเดิมต่อไปจนกว่าจะทำการแบ่งเขตพื้นที่อนุรักษ์เสร็จ โดยปีนี้เป็นปีที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยเน้นให้ชุมชนมีสิทธิ์และมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ในปีนี้ได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งได้ระบุไว้ในแผนว่า การผ่านร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญ อย่างไรก็ตามเนื้อที่ป่าไม้ได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 25 ของเนื้อที่ประเทศ

พ.ศ. 2541 คณะรัฐมนตรี ให้ยกเลิกมติวางน้ำเขียว และมีมติให้ทำการแบ่งเขตใหม่ โดยใช้พื้นที่ล่อแหลมด้านสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนด ได้มีการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนใหม่ โดยตัวแทนจากองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรรัฐบาล และนักวิชาการจัดเป็นฉบับคณะกรรมการที่ นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง

พ.ศ. 2543 ทุทพรการการเมืองและคณะรัฐมนตรี ได้เสนอร่าง พรบ.ป่าชุมชนต่อรัฐสภา รวมทั้งเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนก็ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนฉบับประชาชน เข้าสู่การพิจารณาของสภาเช่นกัน นับตั้งแต่กรมป่าไม้ได้ร่าง พระราชบัญญัติป่าชุมชน ฉบับแรก เมื่อ พ.ศ. 2534 ถึง พ.ศ. 2543 เป็นเวลา 10 ปี และแม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้จะผ่านสภาผู้แทนราษฎร แต่ไม่ผ่านความเห็นชอบจากวุฒิสภาในปี พ.ศ. 2545 กฎหมายฉบับนี้จึงยังไม่สามารถประกาศใช้ ออกมาได้

2.4.3.4 ยุทธการจัดการป่าไม้ในเมืองและการป่าไม้เอกชน (urban and private forestry)

1. ยุทธการจัดการป่าไม้ในเมืองเป็นยุทธของการจัดการป่าไม้ในศตวรรษที่ 21 โดยเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นไป เนื่องจากป่าไม้ได้ถูกทำลายมีเนื้อที่ป่าลดลงตามลำดับ แม้ว่าได้มีการยกเลิกสัมปทานการทำไม้แล้ว แต่ประเทศไทยยังต้องใช้ไม้ ใช้กระดาษอยู่ หากไม่ปลูกไม้ไว้ใช้สอยก็ต้องซื้อไม้จากต่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ที่ยกเลิกสัมปทานการทำไม้เป็นต้นมา ประเทศไทยต้องซื้อไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้เพิ่มขึ้นทุกปี จาก 4 พันล้านบาท ในปี พ.ศ. 2532 มาเป็น 6.6 หมื่นล้านบาทในปี พ.ศ. 2546 นอกจากนั้นเมื่อประชาชนเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ของเมืองขยายออกไป ความต้องการต้นไม้และสวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อนมีมากขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้น การปลูกต้นไม้หรือการป่าไม้ในเมือง (urban forestry) จึงมีความจำเป็นมากขึ้น

2. การป่าไม้เอกชน หลังจากที่รัฐบาลประกาศยกเลิกสัมปทานการทำไม้ป่าบกทั่วประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2532 ในปี พ.ศ. 2536 กรมป่าไม้ได้จัดตั้งส่วนปลูกป่าภาคเอกชน ในสำนักส่งเสริมการปลูกป่า เพื่อรับผิดชอบการส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชนโดยเฉพาะ โดยในปี พ.ศ. 2537 รัฐบาลได้อนุมัติแผนงานและงบประมาณสำหรับดำเนินการ โครงการที่สำคัญอยู่ 2 โครงการ คือ

(1) โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร โดยการส่งเสริมการปลูกป่าไม้โตเร็วทดแทนการปลูกมันสำปะหลัง และ

(2) โครงการส่งเสริมเกษตรการปลูกป่า หรือโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดให้มีโครงการส่งเสริมเกษตรการปลูกป่าขึ้นโดยสนับสนุนเงินลงทุน เพื่อการปลูกป่าให้เกษตรกรในอัตราไร่ละ 3,000 บาท แบ่งจ่ายในเวลา 5 ปี มีเป้าหมายส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกป่าเนื้อที่ 1 ล้านไร่ ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี ระหว่างปี

พ.ศ. 2537-2541 ส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก ไม้ยาง ไม้มะค่า ไม้ประดู่ และ ไม้มีค่าอื่น ๆ รายละ 5 ไร่ – 50 ไร่ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกป่าในที่ดินกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครอง เพื่อให้มีไม้ใช้สอยเพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ และลดการนำเข้าไม้จากต่างประเทศเพื่อสร้างงานและอาชีพที่มั่นคงแก่ราษฎรให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเพื่อลดการบุกรุกทำลายป่า²² และต่อมากรมป่าไม้ได้ออกระเบียบว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ พ.ศ. 2542 ขึ้นมาบังคับใช้โดยเปลี่ยนหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้การส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าหลายประการ เช่น พื้นที่ที่จะเข้าร่วมโครงการต้องมีเนื้อที่ 2 ไร่ ขึ้นไป แต่รวมกันแล้วไม่เกิน 200 ไร่ ต่อราย เป็นต้น ปัจจุบันได้มีแนวทางปฏิบัติโครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้เพื่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558²³ โดยมีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์การส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าหลายประการ อาทิ

1) ในการเข้าร่วมโครงการในส่วนของเนื้อที่ที่ดินที่จะขอเข้าร่วมโครงการ ต้องมีขนาดตั้งแต่ 1 ไร่ แต่ไม่เกิน 50 ไร่ต่อราย

2) การสนับสนุนจากรัฐ

1. สนับสนุนกล้าไม้ จำนวนไร่ละ 400 ต้น กล้าไม้สำหรับปลูก ร้อยละ 90 กล้าไม้สำหรับปลูกซ่อมแซม ร้อยละ 10

2. สนับสนุนเงินทุนไร่ละ 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน) โดยแบ่งจ่าย 3 ปี ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

2.1 ปีที่ 1 จ่ายไร่ละ 1,500 บาท เมื่อสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ตรวจสอบผลการปลูกต้นไม้ตามโครงการถูกต้องเรียบร้อยแล้ว

2.2 ปีที่ 2 จ่ายไร่ละ 800 บาท เมื่อสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ตรวจสอบผลการบำรุงรักษาต้นไม้ปีที่ 2 และมีอัตราการรอดตายเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

2.3 ปีที่ 3 จ่ายไร่ละ 700 บาท เมื่อสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ตรวจสอบผลการบำรุงรักษาต้นไม้ปีที่ 3 และมีอัตราการรอดตายเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

จากการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจโดยภาครัฐและภาคเอกชน เป็นผลทำให้มีสวนป่าไม้โตเร็ว โดยเฉพาะสวนป่ายูคาลิปตัสเกิดขึ้นมากกว่า 3 ล้านไร่ และสวนป่าไม้สักและไม้ชนิดอื่น ๆ อีก มากกว่า 2 ล้านไร่ รวมทั้งมีผู้ประกอบการปลูกสร้างสวนป่าเกิดขึ้นมากกว่า 120,000 ราย

²² จาก โครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่า พ.ศ. 2536 (น. 1-5), โดย กรมป่าไม้ สำนักส่งเสริมการปลูกป่า, 2536, กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

²³ กรมป่าไม้. (ม.ป.ป.). แนวปฏิบัติโครงการ ศสส. ปี 58- กรมป่าไม้. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.forest.go.th/private/index.php?option=com...task...>

2.5 นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.5.1 นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ²⁴

ในวันที่ 3 ธันวาคม 2528 คณะรัฐมนตรีได้ประชุมและลงมติออกนโยบายการป่าไม้แห่งชาติ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้การจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ สามารถกระทำโดยต่อเนื่องในระยะยาว และประสานสอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติชนิดอื่น จึงสมควรกำหนดนโยบายการป่าไม้แห่งชาติไว้ให้เป็นการแน่นอน เพื่อให้ส่วนราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจร่วมกัน และถือเป็นแนวทางปฏิบัติ อันจะทำให้การพัฒนาป่าไม้เป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ให้มีการกำหนดแนวทางการจัดการและการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ในระยะยาวอันจะทำให้ประเทศได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคงและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยเน้นให้มีการประสานระหว่างทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่น

2. ส่งเสริมบทบาทและหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ และภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน

3. ปรับปรุงระบบการบริหารงานป่าไม้ของชาติ ให้สอดคล้องกับปริมาณคุณภาพและสภาพทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

4. กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศอย่างน้อยในอัตราร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ เพื่อประโยชน์ 2 ประการ ดังนี้

(1) ป่าเพื่อการอนุรักษ์ กำหนดไว้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่หายาก และป้องกันภัยธรรมชาติอันเกิดจากน้ำท่วมและการพังทลายของดิน ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย และนันทนาการของประชาชนในอัตราร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ

(2) ป่าเพื่อเศรษฐกิจ กำหนดไว้เพื่อการผลิตไม้และของป่า เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจในอัตราร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ

5. รัฐและภาคเอกชนจะพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ และจะจัดการพัฒนาให้อำนวยประโยชน์ทั้งในทางตรงและทางอ้อมโดยสม่ำเสมอตลอดไป

6. ให้เพิ่มการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทางการเกษตรเพื่อลดการทำลายพื้นที่ป่าไม้

7. เพื่อก่อให้เกิดการประสานการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติชนิดอื่น ๆ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ และทรัพยากรธรณี รวมทั้งเพื่อก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ และระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคเอกชนและประชาชน

²⁴ นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ. สืบค้น 1 เมษายน 2558, จาก <http://www.mhtml:file//k:\print\>

ในท้องถิ่น รัฐจะจัดให้มีแผนพัฒนาป่าไม้ไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ โดยจะบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

8. เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตไม้ด้วยการจัดการป่าไม้ ทั้งในระบบวนวัฒนแบบเลือกตัดและระบบวนวัฒนแบบตัดหมดตามหลักวิชาการ โดยเฉพาะในระบบตัดหมดนี้ เมื่อตัดแล้วให้ปลูกทดแทนในพื้นที่ที่ถูกตัดทันที

9. เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ และการป้องกันภัยอันเกิดจากสิ่งแวดล้อม รัฐจะต้องเร่งรัดปรับปรุงการวางผังเมืองและกำหนดพื้นที่ป่าไม้ให้แน่นอนเพื่อกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย พื้นที่ประเภทชนบท และพื้นที่เกษตรกรรมในแต่ละจังหวัดที่แน่นอน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้

10. ให้มีคณะกรรมการนโยบายป่าไม้ระดับชาติ โดยมีกฎหมายจัดตั้งคณะกรรมการดังกล่าวเป็นการถาวร ให้มีหน้าที่วางนโยบายกำหนดดูแล การบริหารทรัพยากรป่าไม้ของชาติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายหนึ่งกฎหมายใด โดยเฉพาะ

11. เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้สึกรักและหวงแหน รู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างประหยัด รัฐจะต้องให้ความรู้ ทัศนคติ ความสำนึก ความรู้สึกและทักษะแก่ประชาชนเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากทรัพยากรป่าไม้ และผลเสียจากการตัดไม้ทำลายป่า การใช้สอยป่าอย่างฟุ่มเฟือย จัดให้มีการเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ที่มีต่อส่วนรวม

12. ให้มีการพัฒนาด้านป่าไม้ โดยส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชนและภาครัฐบาลเพื่อใช้ภายในประเทศ เพื่อประโยชน์ในการอุตสาหกรรมและสนับสนุนให้มีการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน ส่งเสริมการปลูกป่าในที่ดินของรัฐ และการปลูกป่าตามหัวไร่ปลายนา หรือปลูกป่ารายย่อยเพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน

13. สนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมแบบต่อเนื่อง และโรงงานเชื้อกระดาษ เพื่อนำทุกส่วนของไม้มาใช้ประโยชน์และส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุอื่นทดแทนไม้

14. ให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้การรักษาและเพิ่มทรัพยากรป่าไม้และการตัดฟันไม้มาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

15. ให้มีการตั้งสถาบันวิจัยป่าไม้ระดับชาติ เพื่อดำเนินการวิจัยด้านป่าไม้ แล้วนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

16. เพื่อลดการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิง จึงให้มีการใช้ไม้เพื่อพลังงาน โดยให้มีการปลูกป่าเพื่อเป็นแหล่งพลังงาน

17. กำหนดพื้นที่ที่มีความลาดชันโดยเฉลี่ย 35 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้โดยไม่อนุญาตให้มีการออกโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

18. กำหนดแนวทางปฏิบัติงานที่แน่นอนชัดเจน เกี่ยวกับการแก้ปัญหาการทำลายป่าในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การทำไร่เลื่อนลอย ภัยจากไฟป่า การทำลายป่าจากชนกลุ่มน้อย การรุกป่าพื้นที่ป่าจากเชิงเขา โดยให้มีการกำหนดมาตรการและขั้นตอนที่แน่นอนชัดเจนเกี่ยวกับการปราบปรามและลงโทษผู้กระทำผิด รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์รวมการปราบปรามในแต่ละภาค และให้มีมาตรการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอิทธิพลและผู้กระทำผิด ไว้เป็นหลักในการปฏิบัติงานของหน่วยราชการและภาคเอกชน

19. กำหนดให้มีสิ่งจูงใจในการส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชน

20. กำหนดให้มีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ และการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

จากนโยบายการป่าไม้แห่งชาติ ทั้ง 20 ข้อ ข้างต้น มีนโยบายที่กล่าวถึงการปลูกสร้างสวนป่าอยู่ 3 ข้อ คือ ข้อ 12 ข้อ 16 และ ข้อ 19 ในส่วนข้อ 14 เป็นนโยบายในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ซึ่งต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ขึ้นมาบังคับใช้ เพื่อส่งเสริมการปลูกป่าของภาคเอกชน แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติยังพบปัญหาหลัก ๆ อยู่ 3 ประการ คือ 1) การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ 2) การขาดแคลนไม้เพื่อการใช้สอยและเพื่ออุตสาหกรรมภายในประเทศไม่เพียงพอ 3) ความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ จากการบุกรุกครอบครองพื้นที่ป่าไม้

2.5.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ²⁵

ประเทศไทยได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาแล้วทั้งสิ้น 10 ฉบับ โดยปัจจุบันอยู่ในระหว่างการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับมีการกำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการป่าไม้ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าไม้ ยกตัวอย่างเช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) ได้กำหนดการพัฒนาป่าไม้มีนโยบายหลัก 3 ประการ คือ การสงวนป่า การควบคุมดูแลรักษาป่า และการปลูกสร้างสวนป่า เป็นต้น และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็ได้กล่าวถึง การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ

²⁵ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. สืบค้น 1 เมษายน 2558, จาก http://www.nesdb.go.th/portals/0/news/plan/p11/Summeryplan11_thai.pdf

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตร มุ่งสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มีวัตถุประสงค์ 4 ข้อ และวัตถุประสงค์ 1 ใน 4 ข้อนั้น เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายหลักในด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เพิ่มประสิทธิภาพการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

2.6 โครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้และประเภทเฟอร์นิเจอร์ไม้²⁶

อุตสาหกรรมไม้และเครื่องเรือน เป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เข้าประเทศโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 2,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีสินค้าหลัก ได้แก่ ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ (HS Code 44) ทำรายได้จากการส่งออกเป็นลำดับที่ 19 และเฟอร์นิเจอร์ (HS Code 94) ที่ทำรายได้จากการส่งออกเป็นอันดับที่ 24 ของการส่งออกสินค้าของไทย สินค้าส่งออกที่ทำรายได้สูงสุดในอุตสาหกรรมนี้ ได้แก่ ไม้แปรรูป (HS 4407) เฟอร์นิเจอร์ไม้ (HS 940360) ไม้ไฟเบอร์บอร์ด (HS 4411) พาติเคิลบอร์ด (HS 4410) ที่นั่ง (HS 940169) และกรอบรูป (HS 4414) ตามลำดับ โดยในปัจจุบันไทยส่งออกรายได้เหล่านี้สูงเป็นอันดับที่ 15, 19, 10, 7, 5 และ 3 ของโลกตามลำดับ

2.6.1 โครงสร้างอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมไม้และเครื่องเรือนไทยเริ่มต้นจากวัตถุดิบหลัก ได้แก่ ไม้ซุงและไม้ท่อนจากแหล่งวัตถุดิบทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีไม้ยางพาราเป็นวัตถุดิบหลักในประเทศที่สำคัญ คิดเป็นประมาณร้อยละ 60 ของวัตถุดิบทั้งหมด ไม้ซุงและไม้ท่อนจะถูกนำมาแปรรูปโดยโรงงานแปรรูปไม้ในประเทศ โดยสินค้าหลักจากโรงงานแปรรูปไม้ได้แก่ แผ่นใยไม้อัดความหนาแน่นปานกลาง (ไฟเบอร์บอร์ด) แผ่นชั้นไม้อัด (ปาร์ติเคิลบอร์ด) ไม้วีเนียร์ และไม้อัดสลักชั้นจากไม้ยางพารา ไม้พื้นปาร์เก้ วงกบ บางประตู-หน้าต่างจากไม้ รวมถึงไม้เซาะร่อง สินค้าที่ผลิตได้จากโรงงานแปรรูปสามารถส่งออกได้โดยตรง และมีบางส่วนถูกนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากไม้และเครื่องเรือน ซึ่งสินค้าหลักจากอุตสาหกรรมประเภทนี้ ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์ พาเลท เครื่องเรือนกรอบรูป และกรอบกระจก และเครื่องเรือนและเครื่องใช้จากไม้ พื้นไม้ปาร์เก้

²⁶ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (ม.ป.ป.). รายงานการศึกษา โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไม้และเครื่องเรือนภายใต้กฎเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อมโลก. สืบค้น 2 มีนาคม 2558, จาก <http://www.oie.go.th/academic/>

2.6.2 โครงสร้างการผลิต

โครงสร้างการผลิตสินค้าในอุตสาหกรรมไม้และเครื่องเรือน สามารถแบ่งตามลักษณะการผลิตและผลผลิตที่ได้เป็น 6 กลุ่มได้แก่

- 1) การผลิต ไม้จริง (Solid woods)
- 2) การผลิต ไม้อัดประสาน (Solid Laminated wood panels)
- 3) การผลิตแผ่น ไม้อัด (Plywoods) และแผ่น ไม้วีเนียร์ (Veneers)
- 4) การผลิตแผ่น ไม้อัด (Particle Boards)
- 5) การผลิตแผ่นใย ไม้อัด (Fiber Board)
- 6) การผลิตเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน

2.6.3 แหล่งวัตถุดิบ²⁷

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีการลดลงอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลสถิติของกรมป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2551 พบว่า เมื่อปี พ.ศ. 2504 มีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด 273,629 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 53.33 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ในปี พ.ศ. 2551 พื้นที่ป่าไม้ลดลงเป็น 171,586 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 33.44 ของพื้นที่ทั้งประเทศ สาเหตุของการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลต่อการทำลายป่าไม้ อาทิ การให้สัมปทานป่าไม้โดยขาดการควบคุม การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลให้ต้องลดปริมาณการใช้ไม้จากป่าธรรมชาติในประเทศ เพื่อฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่าไม้ที่กำลังลดลง ซึ่งในเดือนมกราคม 2532 รัฐบาลได้ประกาศยกเลิกการทำไม้ในพื้นที่สัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศ แต่ความต้องการใช้ไม้ในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจ และการเพิ่มขึ้นของประชากรในประเทศ รัฐบาลจึงได้มีการส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็ว เช่น ไม้ยูคาลิปตัส รวมถึงมีการนำไม้จากพื้นที่ปลูกทดแทน เช่น ไม้ยางพารา มาใช้แทนวัสดุทดแทนการใช้ไม้จากป่าธรรมชาติ นอกจากนี้ยังได้มีการนำเข้าไม้ท่อนและไม้แปรรูปจากต่างประเทศมาทดแทน โดยไม้ท่อนที่นำเข้าส่วนใหญ่เป็นไม้สัก รองลงมาคือ ไม้สน และไม้ประดู่ ตามลำดับ โดยนำเข้าไม้ท่อนเชิงปริมาณจากประเทศเยอรมนี พม่า มาเลเซีย ปาปัวนิวกินี คองโก และนิวซีแลนด์ ส่วนในเชิงมูลค่าพบว่ากว่าร้อยละ 60 ของมูลค่าการนำเข้าไม้ท่อนของไทย เป็นไม้ท่อนจากประเทศพม่า เป็นต้น

²⁷ แหล่งเดิม.

1. ไม้ยางพารา (Heveabraziliensis)

เฟอร์นิเจอร์ไม้ของไทยในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ใช้ไม้ยางพาราเป็นวัตถุดิบหลัก โดยพื้นที่ปลูกยางพาราของไทยในปัจจุบันมีประมาณ 16.9 ล้านไร่ ซึ่งมากเป็นอันดับสองของโลก รองจากประเทศอินโดนีเซีย จากข้อมูลของสถาบันวิจัยการยาง พบว่า ในปี 2551 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมด 16,889,686 ไร่ และเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 รัฐบาลได้อนุมัติโครงการปลูกยางพาราในที่แห่งใหม่ระยะที่ 3 พ.ศ. 2554-2556 รวม 800,000 ไร่ แบ่งเป็นภาคเหนือ 150,000 ไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 500,000 ไร่ ภาคกลางและภาคตะวันออกและภาคใต้ 150,000 ไร่ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราเป็น 17,789,686 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.5 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ

ยางพาราที่มีอายุมาก 20-25 ปี ที่ให้ผลผลิตน้ำยางลดลงไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน จะถูกตัดโค่นเพื่อปลูกต้นใหม่ทดแทน ซึ่งโดยปกติจะมีบริษัทผู้ค้าไม้ยางพาราท่อนเข้าไปประมูลซื้อไม้ยางพาราจากเกษตรกรเจ้าของสวนยาง จากนั้นจึงเข้าตัดต้นยางเพื่อนำออกจำหน่าย โดยสวนของลำต้นขนาดใหญ่จะจำหน่ายให้กับผู้ผลิตไม้แปรรูปและผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ ส่วนของลำต้นขนาดเล็กและกิ่งไม้ซึ่งมีราคาถูกกว่าจะจำหน่ายให้กับผู้ผลิตแผ่น ใย ไม้อัดและแผ่นขึ้นไม้อัด

1.1 คุณสมบัติของไม้ยางพารา

ไม้ยางพาราเป็นไม้ที่มีเนื้อไม้สีขาวอมเหลืองเมื่อสด และเปลี่ยนเป็นสีขาวจางเมื่อแห้งจัดอยู่ในกลุ่มไม้เนื้อแข็งปานกลาง เนื้อไม้หยาบปานกลาง เสี้ยนตรง ไม่มีแก่น วงรอบปีไม่เห็นชัด โดยคุณสมบัติทางวิศวกรรมของไม้ยางพาราแปรผันตามสายพันธุ์ที่ปลูก โดยสถาบันวิจัยยางได้ศึกษาคุณสมบัติของไม้ยางพารา 4 พันธุ์ เปรียบเทียบกับไม้สัก พบว่า คุณสมบัติด้านความชื้น ความหนาแน่น ความถ่วงจำเพาะ ความเค้นอัดตั้งฉากเสี้ยน ความเค้นอัดขนานเสี้ยน ความเค้นเฉือนขนานเสี้ยน MOR MOE และความแข็งแรง จะมีค่าใกล้เคียงกัน หากพิจารณาประเด็นของการใช้งาน พบว่า ไม้สักเมื่อนำไปใช้งานจะดูดหรือคายความชื้นจากอากาศได้น้อยกว่า ส่งผลให้การคงรูปของไม้สักดีกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับไม้ยางพารา

2. ไม้สัก (Teak)

ไม้สักเคยเป็นไม้เศรษฐกิจที่สำคัญของไทย ทำรายได้จากการส่งออกสูงเป็นอันดับสองรองจากข้าว แต่ปริมาณป่าไม้สักของไทยได้ลดลงเรื่อย ๆ แม้จะมีการปลูกทดแทนเป็นระยะ ๆ เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2449 และการปลูกทดแทนโดยองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 พื้นที่ป่าไม้สักของไทย ลดลงจากประมาณ 14.5 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2497 เหลือเพียง 940,000 ไร่ในปี พ.ศ. 2543

ในปี พ.ศ. 2532 รัฐบาลได้ประกาศยกเลิกสัมปทานป่าไม้บงกทั้งหมด ทำให้ปริมาณไม้สักในประเทศลดลงมาก โดยจะเหลือเพียงส่วนของไม้สักที่ตัดโค่นในพื้นที่ป่าปลูก ซึ่งก็มีขั้นตอนการควบคุมที่ค่อนข้างซับซ้อน ไทยจึงเปลี่ยนจากประเทศผู้ส่งออกไม้สักรายใหญ่เป็นประเทศผู้นำเข้าไม้สัก

แม้ว่าในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสวนป่า เพื่อส่งเสริมการปลูกป่าในพื้นที่เอกชน โดยกรมป่าไม้ได้ส่งเสริมการปลูกป่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2537 ถึง 2543 ทำให้มีพื้นที่สวนไม้สักเพิ่มขึ้นประมาณ 625,000 ไร่ และได้มีการคาดการณ์ผลผลิตระยะยาวไว้ที่ประมาณ 0.9-1 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี

นอกจากปัญหาในเชิงปริมาณแล้ว ไม้สักที่ได้จากป่าปลูกของไทยในปัจจุบัน ยังไม่เป็นที่นิยมของผู้ผลิตเพื่อการส่งออกเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ประกอบการกลุ่มนี้จำเป็นต้องใช้ไม้คุณภาพสูง เพื่อให้สินค้าสามารถแข่งขันได้ในตลาดสากล แต่ไม้สักจากป่าปลูกที่มีในตลาด เป็นไม้สักที่ถูกตัดโค่นตั้งแต่อายุยังน้อย (รอบการตัดฟันประมาณ 20-30 ปี) ที่แม้ความหนาแน่นและความแข็งแรงจะไม่ได้ด้อยกว่าไม้จากป่าธรรมชาติมากนัก แต่จากผลการวิจัย พบว่าไม้สักจากป่าปลูกมีสัดส่วนแก่นไม้และน้ำมันน้อยกว่าไม้จากป่าธรรมชาติ ทำให้คุณสมบัติด้านความคงทนด้อยกว่า อีกทั้งไม้ที่ได้จะมีสีออกขาว ไม่เป็นสีเหลืองทองที่เป็นคุณสมบัติเด่นที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในตลาดระดับสูง จึงจำเป็นต้องมีการใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงคุณภาพของไม้ที่ได้ รวมถึงการปรับปรุงสายพันธุ์ การปลูก การบำรุงรักษา และการวางแผนระยะเวลาการตัดฟันที่เหมาะสม

2.6.4 ประเภทของเฟอร์นิเจอร์ไม้²⁸

จำแนกตามชนิดของไม้ที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.6.4.1 เฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง มีสัดส่วนในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ประมาณร้อยละ 15 ของเฟอร์นิเจอร์ไม้ทั้งหมด เป็นเฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ประดู่ ไม้สัก ไม้แดง ไม้มะค่า และไม้โอ๊ค เป็นต้น เฟอร์นิเจอร์ประเภทนี้ส่วนหนึ่งนำเข้าวัตถุดิบไม้จากต่างประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีการประกาศปิดป่าตั้งแต่ปี 2532 โดยการผลิตจะเน้นเพื่อขายในประเทศเป็นหลัก เฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งยังแบ่งเป็นเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งที่ทำจากไม้ที่มีคุณภาพในการผลิตที่ดี โดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกไม้ การอบไม้ การผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์ จึงได้เฟอร์นิเจอร์ที่มีคุณภาพดีและมีราคาแพง ส่วนเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งอีกประเภทหนึ่งจะทำจากไม้เนื้อแข็ง แต่ไม่มีการคัดคุณภาพ

²⁸ จาก การศึกษาสภาพและปัญหาในการส่งออกเฟอร์นิเจอร์ไม้ของไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ) (น. 19-25), โดย วชิรภรณ์ สติรยากร, 2546, กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ไม่มีการอบที่ตีและไม่ได้ใช้แรงงานที่มีฝีมือในการผลิต จะทำให้ได้เฟอร์นิเจอร์ที่ไม่มีคุณภาพและราคาถูกลง

เฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งยังสามารถแบ่งย่อยออกได้อีก 2 ประเภทตามลักษณะการใช้งาน ดังนี้

ก) ชนิดที่นำมาประกอบเข้ากับผนังอาคาร บ้านเรือนและสำนักงาน โดยไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก (Built-In-Furniture) เช่น ตู้ เป็นต้น

ข) ชนิดที่ลอยตัว (Free Standing) เป็นเฟอร์นิเจอร์ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ เช่น โต๊ะ ตู้ และเตียง เป็นต้น

2.6.4.2 เฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้ออ่อน หมายถึง เฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากหวาย ไม้ยางพารา ตลอดจน ไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ และไม้แผ่นเรียบที่ตัดแปลงจากเศษไม้ยางพารา เช่น แผ่นปาร์ติเกิ้ล และ MDF เป็นต้น สำหรับเฟอร์นิเจอร์ประเภทนี้ ส่วนใหญ่ทำจากไม้ยางพาราคิดเป็นร้อยละ 60 ของเฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ผลิตได้ทั้งหมด โดยเฟอร์นิเจอร์ที่ผลิตจากไม้ยางพารา จะผลิตเพื่อการส่งออกเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีราคาไม่แพงและมีคุณภาพดี มีการอบไม้ยางพาราเพื่อถนอมเนื้อไม้ให้แข็งแรงทนทาน อีกทั้งคุณลักษณะเฉพาะของไม้ยางพารามีสีขาวนวล เนื้อไม้มีลวดลายสวยงาม จึงทำให้เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ และถือเป็นไม้สักขาว (White Teak) นอกจากนี้ ในปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบการผลิต โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการผลิตมากขึ้น ทำให้เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และยุโรป

สำหรับเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้ออ่อน สามารถแบ่งย่อยออกได้อีก 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

ก) เฟอร์นิเจอร์ชนิดถอดประกอบไม่ได้ (Finished Furniture of Stable Furniture) เป็นเฟอร์นิเจอร์ชนิดที่ผู้ผลิตจะทำการผลิตและประกอบขึ้นหรือสานเข้าด้วยกันเป็นเฟอร์นิเจอร์ โดยไม่สามารถถอดหรือแกะประกอบได้ จึงเป็นเฟอร์นิเจอร์ที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที ส่วนใหญ่ผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศ

ข) เฟอร์นิเจอร์ชนิดถอดประกอบได้ (Knock-Down Furniture) เป็นเฟอร์นิเจอร์ที่ถอดชิ้นส่วนแยกเป็นส่วน ๆ ได้ เพื่อให้ผู้ซื้อสามารถนำมาประกอบเองได้ด้วยการใช้น็อตตะปู หรือสกรูยึดติดกัน ส่วนใหญ่จะผลิตเพื่อส่งออก เนื่องจากประหยัดเนื้อที่ในการขนส่งทำให้ต้นทุนค่าขนส่งลดลงเมื่อเทียบกับแบบประกอบไม่ได้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน เฟอร์นิเจอร์ชนิดถอดประกอบได้เริ่มเป็นที่ยอมรับของตลาดภายในประเทศเพิ่มขึ้น

2.6.4.3 ประเภทของเฟอร์นิเจอร์ไม้จำแนกตามพิกัดอัตราศุลกากรระบบฮาร์โมนิไซส์ (The harmonize commodity description and coding system : HS) สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

รหัสฮาร์โมนิไซส์	ประเภทของเฟอร์นิเจอร์
พิกัด 940161	ที่นั่งเป็นโครงไม้ชนิดมีเบาะ ได้แก่ โซฟาและที่นั่งมีเบาะ
พิกัด 940169	ที่นั่งเป็นโครงไม้ชนิดอื่น ๆ ได้แก่ ที่นั่งอื่น ๆ ที่ไม่มีเบาะ
พิกัด 940330	เฟอร์นิเจอร์ไม้ ชนิดที่ใช้ในสำนักงาน
พิกัด 940340	เฟอร์นิเจอร์ไม้ ชนิดที่ใช้ในครัว
พิกัด 940350	เฟอร์นิเจอร์ไม้ ชนิดที่ใช้ในห้องนอน
พิกัด 940360	เฟอร์นิเจอร์อื่น ๆ ที่ทำด้วยไม้
พิกัด 940380	เฟอร์นิเจอร์อื่น ๆ ที่ทำด้วยหวาย ไม้ไผ่

2.6.4.4 ประเภทของเฟอร์นิเจอร์ไม้ จำแนกตามลักษณะการใช้งาน สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

- ก) เฟอร์นิเจอร์ไม้ชนิดที่ใช้ในสำนักงาน
- ข) เฟอร์นิเจอร์ไม้ชนิดที่ใช้ในครัว
- ค) เฟอร์นิเจอร์ไม้ชนิดที่ใช้ในห้องนอน
- ง) เฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ใช้ในห้องนั่งเล่น
- จ) เฟอร์นิเจอร์ในสวน
- ฉ) เฟอร์นิเจอร์อื่น ๆ ที่ทำด้วยไม้

2.7 ผลกระทบที่ไม้และเครื่องเรือนไทยในตลาดโลก²⁹

แม้ว่าตลาดส่งออกในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหภาพยุโรป จะมีการนำเข้าเฟอร์นิเจอร์ไม้จากไทยมากขึ้น เนื่องจากความชำนาญและประณีตของแรงงานไทย ในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ที่มีความละเอียดมากได้ และเฟอร์นิเจอร์จากจีนซึ่งเป็นคู่แข่งประสบปัญหา ด้านคุณภาพและความปลอดภัย แต่ข้อจำกัดที่สำคัญ ได้แก่ 1) ต้องนำเข้าวัตถุดิบมูลค่าสูงบางส่วน จากต่างประเทศ โดยเฉพาะไม้เนื้อแข็งที่ต้องนำเข้าจากสหภาพยุโรป หรือจากแหล่งที่ผลิตตาม ที่ผู้ซื้อกำหนด 2) ขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิต พัฒนาการ ออกแบบ การใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่ทันสมัยยังอยู่ในระดับต่ำ 3) ขาดการสร้าง ความเชื่อมโยงระหว่าง แหล่งวัตถุดิบ อุตสาหกรรมแปรรูปและอุตสาหกรรมสำเร็จรูป เพื่อให้เกิดความสมดุลของปริมาณ ไม้วัตถุดิบ และความต้องการของอุตสาหกรรมภายในประเทศและการส่งออก และ 4) ขาดการ

²⁹ แหล่งเดิม.

เตรียมความพร้อม โครงสร้างพื้นฐานและกลไกในการตอบสนองต่อภาวะเป็ยบด้านคุณภาพ ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม ที่ชัดเจนและเป็นระบบ ข้อจำกัดเหล่านี้ ส่งผลให้แนวโน้มการ นำเข้าสินค้าของไทยไปสู่ตลาดอเมริกา กลุ่มสหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ลดลง

สถิติการส่งออกสินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้และเครื่องเรือนของไทยในรอบ 5 ปี (พ.ศ. 2547-2552) ที่ผ่านมา สินค้าที่มีการส่งออกสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ไม้แผ่น เฟอร์นิเจอร์ไม้ แผ่นใยไม้อัด แผ่นขึ้น ไม้อัด และที่นั่ง ไม้ตามลำดับ เมื่อพิจารณาขอดการส่งออกเทียบกับขนาดตลาด จะพบว่าสินค้าของไทยส่วนใหญ่ยังมีส่วนแบ่งในตลาดไม่สูงนัก โดยสินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่ง ในตลาดโลก ในระดับสูงในปี พ.ศ. 2552 ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์ไม้ (ร้อยละ 11.1) กรอบรูปไม้ (ร้อยละ 8.9) และเครื่องครัวและเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร (ร้อยละ 5.0) โดยมีรายละเอียดสินค้าในกลุ่ม เฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ส่งออก ดังนี้

1. เฟอร์นิเจอร์สำนักงาน (HS 940330)

ขนาดตลาดสินค้าประเภทเฟอร์นิเจอร์สำนักงานที่ทำจากไม้ (HS 940330) ในปี พ.ศ. 2552 มีมูลค่าประมาณ 2,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 36 โดย สหรัฐอเมริกายังคงเป็นผู้นำเข้าหลักด้วยสัดส่วนการนำเข้าร้อยละ 27.8 ตามด้วยประเทศในสหภาพ ยุโรป ที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่างร้อยละ 2.5-6.1

ผู้ส่งออกหลักในสินค้าประเภทนี้ได้แก่ จีน แคนาดา อิตาลี เยอรมนี และสวีเดน ตามลำดับ ส่วนไทยส่งออกเป็นอันดับที่ 33 มีมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2552 ประมาณ 8.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยลูกค้าหลัก 3 อันดับแรกของไทย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และลาว

2. เฟอร์นิเจอร์ห้องครัว (HS 940340)

ในปี พ.ศ. 2552 ตลาดเฟอร์นิเจอร์ห้องครัวที่ทำจากไม้มีมูลค่าประมาณ 4,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีสินค้าจากเยอรมนี อิตาลี และจีน เป็นผู้นำในตลาดด้วยส่วนแบ่งร้อยละ 37.9, 16.0 และ 12.5 ตามลำดับ ประเทศที่นำเข้าเฟอร์นิเจอร์ห้องครัวจากไม้สูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร และเบลเยียม ส่วนการส่งออกจากกลุ่ม ประเทศอาเซียน มีมาเลเซียเป็นผู้นำ โดยส่งออกสูงสุดเป็นลำดับ 6 ในตลาดโลก ตามด้วยเวียดนาม ส่งออกสูงเป็นลำดับ 13 ในตลาดโลก ส่วนไทยส่งออกสูงสุดเป็นลำดับ 15 ในตลาดโลก และ อินโดนีเซีย ลำดับที่ 22

การส่งออกเฟอร์นิเจอร์ห้องครัวของไทยมีมูลค่าประมาณ 42.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2552 มีตลาดสำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา ร้อยละ 79.5 ของการส่งออกของไทย ญี่ปุ่น ร้อยละ 12.7 และเม็กซิโก ร้อยละ 2

3. เฟอร์นิเจอร์ห้องนอน (HS 940350)

ในปี พ.ศ. 2552 เฟอร์นิเจอร์ห้องนอนมีมูลค่าการนำเข้า-ส่งออกในตลาดโลกประมาณ 7,593 ล้านดอลลาร์ มีจีน และเวียดนาม เป็นผู้ส่งออกหลัก ด้วยส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 27.6 และ 13.9 ตามลำดับ ส่วนผู้นำเข้าหลัก 5 อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมนี ฝรั่งเศส และแคนาดา ตามลำดับ

ส่วนสินค้าเฟอร์นิเจอร์ห้องนอนจากไทย มีการส่งออกสูงเป็นลำดับ 19 ด้วยมูลค่าการส่งออก ในปี พ.ศ. 2552 ประมาณ 64.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น เป็นตลาดส่งออกหลัก

4. เฟอร์นิเจอร์ไม้ (HS 940360)

เฟอร์นิเจอร์ไม้ (HS 940360) ในตลาดโลก ตลาดมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จนถึงช่วงปี พ.ศ. 2551 ที่ตลาดหดตัวเนื่องจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ โดยสินค้าประเภทนี้มีจีน และประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ได้แก่ อิตาลี โปแลนด์ เยอรมนี และฝรั่งเศส เป็นผู้ส่งออกหลัก ในขณะที่ในปีล่าสุด (พ.ศ. 2552) การส่งออกของเวียดนามได้ขยายตัวสูงถึงกว่าร้อยละ 60 ทำให้ยอดการส่งออกของเวียดนามสูงแซงประเทศฝรั่งเศส อินโดนีเซีย และมาเลเซีย จนเป็นผู้ส่งออกอันดับ 5 ของโลก

ในด้านแนวโน้มการส่งออกสินค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ของไทย มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง 2547 และลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา เหตุผลหลักเกิดจากการส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา ซึ่งเคยเป็นตลาดส่งออกลำดับแรกของไทย ได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง จนมีสัดส่วนเท่า ๆ กับการส่งออกไปยังญี่ปุ่น โดยไทยและประเทศผู้ส่งออกรายอื่น สูญเสียตลาดสหรัฐอเมริกาให้กับคู่แข่งสำคัญ คือ เวียดนาม ในขณะที่ประเทศอื่น เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย มีแนวโน้มได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับไทย แต่สถานการณ์เริ่มดีขึ้นเมื่อเทียบกับไทย

ในตลาดญี่ปุ่น ซึ่งเป็นตลาดส่งออกลำดับ 2 การส่งออกของไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ในขณะที่คู่แข่งสำคัญในตลาดนี้ ได้แก่ เวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซีย มีการขยายตัวขึ้น ส่วนในตลาดสมาชิกสหภาพยุโรป ส่วนแบ่งของไทยในตลาดนี้มีแนวโน้มคงที่มาตลอด 10 ปี และหากพิจารณาส่วนแบ่งของไทยในตลาดนี้ จะเห็นว่าสินค้าไทยยังมีส่วนแบ่งค่อนข้างต่ำ

2.8 ซีดความสามารถในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของกลุ่มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ของไทย

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)³⁰ เป็นการพัฒนามาจากการเป็นสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of South East Asian Nations: ASEAN) โดยในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 ที่ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ตกลงกันที่จะจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ

1. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)
2. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน
3. ประชาคมความมั่นคงอาเซียน

เดิมกำหนดเป้าหมายที่จะตั้งขึ้นภายในปี 2563 แต่ต่อมาได้ตกลงกันเลื่อนกำหนดให้เร็วขึ้นเป็นปี 2558 และก้าวสำคัญต่อมา คือการจัดทำปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2552 นับเป็นการยกระดับความร่วมมือของอาเซียนเข้าสู่มิติใหม่ในการสร้างประชาคม โดยมีพื้นฐานที่แข็งแกร่งทางกฎหมายและมีองค์กรรองรับการดำเนินการเข้าสู่เป้าหมายดังกล่าวภายในปี 2558

สำหรับการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี 2558 เพื่อให้อาเซียนมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรี และเงินทุนที่เสรีขึ้นต่อมาในปี 2550 อาเซียนได้จัดทำพิมพ์เขียว เพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) เป็นแผนบูรณาการงานด้านเศรษฐกิจให้เป็นภาพรวมในการมุ่งไปสู่ AEC ซึ่งประกอบด้วยแผนงานในด้านต่าง ๆ พร้อมกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ จนบรรลุเป้าหมายในปี 2558 รวมทั้งการให้ความยืดหยุ่นตามที่ประเทศสมาชิกได้ตกลงกันล่วงหน้าเพื่อสร้างพันธสัญญาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

ซึ่งขีดความสามารถในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของกลุ่มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ของไทย³¹ เป้าหมายและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าร่วมการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ASEAN Economic Community: AEC ประกอบด้วยเป้าหมายหลัก 5 ด้าน ได้แก่

³⁰ Thai -aec. (ม.ป.ป.). องค์ความรู้ “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (ASEAN Economic Community: AEC). สืบค้น 23 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.thai-aec.com>

³¹ จาก ภาควิชาการผลิตเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) (โครงการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้ SMEs) (น. 1-6), โดย สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554, กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการค้าของกลุ่มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ในแถบประเทศตะวันออก เอเชียใต้ (Thailand is the Furniture Hub of Southeast Asia:) ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการผลิต และการค้าของกลุ่มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ในประเทศตะวันออก เอเชียใต้ การขยายฐานการผลิต ไปประเทศ ลาว กัมพูชา เวียดนาม (CLMV) เป็นฐานการส่งออกไปนอก AEC เพื่อใช้ประโยชน์จาก สถานะ Least Developed Countries : LDCs และต้นทุนแรงงานต่ำ อีกทั้งการเชื่อมโยงกับประเทศ ในอาเซียนในการรับและแบ่งงานตามความถนัดในสายโซ่อุปทาน (Supply & Value Chain) ความ ร่วมมือในการผลิตร่วมกันเพื่อเป็นอุตสาหกรรมที่ครบวงจรและตอบสนองความต้องการของ ตลาดโลก ยังเป็นศูนย์กลางการผลิตเฟอร์นิเจอร์ในอาเซียน จากความเชื่อถือนในมาตรฐานการผลิต และสิ่งแวดล้อมของไทย รวมทั้งการร่วมมือกับประเทศในอาเซียนเพื่อรับงานจากประเทศอื่น นอกอาเซียนผ่านไทยแล้วทำการกระจายงานต่อไปยังประเทศอื่น

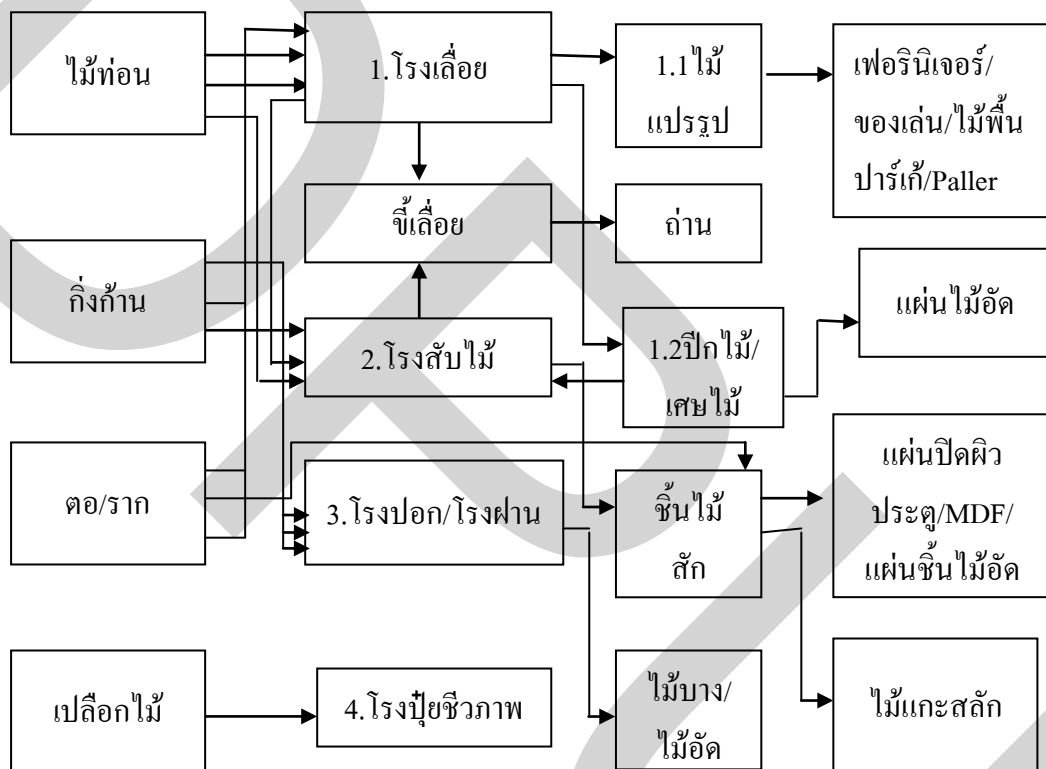
การให้ได้มาซึ่งเป้าหมายข้างต้นจะต้องมีการบริหารจัดการต้นทุนการผลิต ทั้งวัตถุดิบ แรงงานการควบคุมคุณภาพ มาตรฐาน และระยะเวลาในการส่งมอบสินค้าการออกแบบและมีดีไซน์ ที่แตกต่าง/การสร้างตราสินค้า

นอกจากนี้ การพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถการรวมกลุ่มและเชื่อมโยง อุตสาหกรรมแบบคลัสเตอร์ (Industrial Cluster) เป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพและ ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม เพราะเกิดความร่วมมือกันระหว่างอุตสาหกรรมต้น น้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาชิ้นส่วนประกอบ (Accessories) การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ข้อมูลแบบบูรณาการร่วมกัน ทั้งนี้ ประเทศที่ประสบ ความสำเร็จจากการรวมกลุ่มอย่างเห็นได้ชัดเจน คือ ญี่ปุ่น ซึ่งมีการรวมกลุ่มอย่างเป็นระบบในด้าน ต่าง ๆ

อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากเป็น อุตสาหกรรมที่อาศัยการใช้วัตถุดิบภายในประเทศเป็นสำคัญ เน้นการจ้างงานช่างฝีมือ ภายในประเทศ และประมาณร้อยละ 90 เป็นผู้ประกอบการไทย ส่วนใหญ่ทำการผลิตเพื่อส่งออก วัตถุดิบหลักของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ คือ ไม้ยางพารา คิดเป็นร้อยละ 60 ของวัตถุดิบทั้งหมด เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้มากและเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่น เช่น อุตสาหกรรม เกษตร ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ อุตสาหกรรมเครื่องตกแต่งบ้าน เป็นต้น

2.8.1 คลัสเตอร์ยาง ไม้ยางและเฟอร์นิเจอร์

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นผู้ปลูกยางพารามากที่สุดในโลก และมีการนำไม้ยางพารามาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมต่อเนื่องของไม้ยางพาราเกิดขึ้นในประเทศเป็นจำนวนมาก โดยอุตสาหกรรมไม้ยางพาราครอบคลุมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับไม้ยางพาราอย่างครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยอุตสาหกรรมย่อย 3 ส่วน

ภาพที่ 2.2 ประโยชน์ของต้นยางพารา

ที่มา: สมาคมธุรกิจไม้ยางพารา

1) อุตสาหกรรมต้นน้ำ (Primary Industry) เริ่มต้นจากการปลูกสร้างสวนโดยเลือกปลูกพันธุ์ยางพาราที่ให้เนื้อไม้ได้ดี การโค่นต้นยางพาราในสวนยางพารา การเลื่อยไม้เป็นท่อน (Log) การชักลากไม้ออกจากสวน และการขนส่งไม้จากสวนไปยังโรงเลื่อยไม้ มูลค่าของอุตสาหกรรมต้นน้ำจะเริ่มนับตั้งแต่ชาวสวนยางพาราขายไม้ในสวนยางพารา การโค่นไม้ยางพารา การชักลากไม้ การเลื่อยไม้เป็นท่อน และการขนไม้จากสวนยางพาราจนถึงโรงเลื่อยไม้

2) อุตสาหกรรมกลางน้ำ (Secondary Industry) ประกอบด้วยโรงเลื่อยไม้ โรงอบไม้ โรงงานผลิตแผ่นชิ้นไม้อัดและแผ่นใยไม้อัด เริ่มต้นจากการแปรรูปไม้ท่อนให้เป็นไม้แผ่นตามขนาดที่ต้องการ และการแปรรูปไม้ขนาดเล็ก เช่น ปีกไม้ จี้เลื่อย จีบ ให้เป็นแผ่นชิ้นไม้อัด (particleboard) และแผ่นใยไม้อัด (Fiberboard)

3) อุตสาหกรรมปลายน้ำ (tertiary Industry) ประกอบด้วยกลุ่มผลิตเฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วนกับกลุ่มผลิตเครื่องเรือน อุตสาหกรรมปลายน้ำจะนำไม้ยางพาราแปรรูป แผ่นชิ้นไม้อัด และแผ่นใยไม้อัดมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป เช่น เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ภายในบ้าน อุปกรณ์ก่อสร้าง กรอบรูป รูปแกะสลัก ของเล่น ฯลฯ เพื่อส่งขายทั้งภายในและต่างประเทศ

จากข้อมูลกระทรวงพาณิชย์ ประเทศไทยส่งออกเฟอร์นิเจอร์และผลิตภัณฑ์ไม้จำหน่ายทั่วโลก และมีมูลค่าการส่งออกต่อเนื่องเกือบทุกปี เมื่อพิจารณาตามผลิตภัณฑ์พบว่ามูลค่าการส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 12 ต่อปี ขณะที่มูลค่าการส่งออกเฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วนมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี

สาเหตุหนึ่งของผู้ประกอบการในกลุ่มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ในประเทศไทย ยังประสบปัญหาที่เป็นแรงกดดันจากภาวะแวดล้อมภายใน คือ ยังไม่มีจุดแข็งที่แข็งแกร่งและเด่นชัดที่จะสามารถพัฒนาเป็นความสามารถหลัก (Core Competency) ในเชิงภาพรวมของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไทย จากการศึกษาวิจัยของสถาบันทั้งภาครัฐและเอกชนยืนยันว่า เกิดจากปัจจัยภายในของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ประเทศไทยที่มีจุดอ่อนในด้าน ต้นทุนแรงงาน เทคโนโลยีการผลิตต่ำ มาตรฐานผลผลิตต่ำ คุณภาพ รูปแบบและตราสินค้าที่ยังไม่เด่นชัด ขาดการทำการตลาดเชิงรุกในการพัฒนาตลาดและเจาะตลาดใหม่ ขาดแรงงานและบุคลากรที่มีความรู้และทักษะเฉพาะทางด้านฝีมือ และการออกแบบ มาตรการทางภาษีมูลค่าเพิ่มของตัวผลิตภัณฑ์เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากรายงานของกระทรวงอุตสาหกรรมระบุว่า เฟอร์นิเจอร์ไม้ของไทยซึ่งมีสัดส่วนในการส่งออกมากที่สุดนั้น คือ 70 เปอร์เซ็นต์ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย และนับเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออก ประเทศไทยมีส่วนแบ่งตลาดผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้เป็นลำดับที่ 21 ของโลก แต่เป็นอันดับที่ 4 ในอาเซียน รองจาก จีน เวียดนาม และมาเลเซีย มีส่วนแบ่งในตลาดโลกที่ประมาณร้อยละ 1.16 และมีอัตราการเติบโตที่ประมาณร้อยละ 3 ถึง 4 ในปี 2550 นอกจากนี้ อุปสงค์ในตลาดโลกยังพอมิแนวโน้มการเติบโตที่ดีบ้าง โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศตลาดใหม่ อาทิ อินเดีย แอฟริกา ตะวันออกกลาง ข้อได้เปรียบประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งหลัก คือ คุณภาพ การบริการและส่งมอบตรงเวลา และมีวัตถุดิบภายในประเทศจำนวนมากเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้ในระดับสูง แต่ระดับการแข่งขันในกลุ่มตลาดระดับล่างค่อนข้างรุนแรง โดยมีเงินเป็นตัวแปรที่สำคัญที่เน้นการแข่งขันที่ราคา ส่วนในกลุ่มตลาดระดับบนกระจุกตัวอยู่ในแถบ

ยุโรปเน้นการแข่งขันที่คุณภาพ และดีไซน์ ดังนั้นการส่งออกอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้จึงเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งที่รัฐบาลไทยต้องการเพิ่มขีดความสามารถ เนื่องจากประเทศไทยยังมีศักยภาพในด้านจำนวนวัตถุดิบที่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้อย่างพาราและพาร์ติเกิลบอร์ด (Particle Board)

การเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะส่งผลดีกับอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์โดยมีบริษัทข้ามชาติเข้ามาเปิดสำนักงานในภูมิภาคมากขึ้น ก็จะทำให้ตลาดเฟอร์นิเจอร์สำนักงานเติบโตขึ้น ซึ่งตลาดเฟอร์นิเจอร์สำนักงานในเอเชียแปซิฟิก เป็นตลาดที่เติบโตดี เนื่องจากยุโรปและสหรัฐอเมริกามีปัญหา ทำให้บริษัทข้ามชาติหันมาทำตลาดในภูมิภาคนี้มากขึ้น แต่ผู้ประกอบการไทยนั้นต้องหลีกเลี่ยงการแข่งขันทางด้านราคา และไปมุ่งเน้นเรื่องคุณภาพ และมาตรฐานในตัวผลิตภัณฑ์เป็นหลักจึงจะสามารถพัฒนาธุรกิจนี้ให้แข่งขันได้ในตลาดอาเซียนและตลาดโลกต่อไปในอนาคต

2.8.2 องค์ประกอบสำคัญของพิมพ์เขียวการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint: AEC Blueprint)

ตารางที่ 2.1 องค์ประกอบสำคัญของ AEC Blueprint

การเป็นตลาดเดียว/ ฐานการผลิตร่วมกัน	ส่งเสริมขีดความสามารถใน การแข่งขัน	การพัฒนาเศรษฐกิจ อย่างเสมอภาค	การบูรณาการเข้ากับ เศรษฐกิจโลก
<ul style="list-style-type: none"> - เปิดเสรีการค้าสินค้า (AFTA) - เปิดเสรีการค้าบริการ (AFAS) - เปิดเสรีการลงทุน (AIA) - เคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างกันได้ดีขึ้น - เปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือ - รวมกลุ่มสาขาสำคัญ 	<ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริมการสร้างความสามารถในด้านต่าง ๆ - นโยบายการแข่งขัน - การคุ้มครองผู้บริโภค - ทรพัสตินทางปัญญา - กฎระเบียบภาษีอากร - การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การเงิน การขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของสมาชิกและลดช่องว่างของระดับการพัฒนา ระหว่างสมาชิกเก่าและใหม่ เช่น - การพัฒนา SMEs - แผนงานการริเริ่มการรวมตัวอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration : IAI) 	<ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริมการรวมกลุ่มเข้ากับประชาคมโลกโดยเน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เช่น - การจัดทำเขตการค้าเสรี - การสร้างเครือข่ายในด้านการผลิต/จำหน่าย เป็นต้น

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

พิมพ์เขียวการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint: AEC Blueprint) ประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ซึ่งอ้างอิงมาจากเป้าหมายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนตามแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 (Bali Concord II)

(1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single market and production base) โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น ได้แก่ การยกเลิกภาษีศุลกากร การยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายใน (NTBs) กำหนดมาตรฐานอาเซียน การปรับปรุงกฎด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า การอำนวยความสะดวกทางการค้า การปรับประสานพิธีการศุลกากร การจัดตั้ง ASEAN Single Window ปรับประสานมาตรฐานและลดอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าและการเปิดเสรีภาคบริการ และการลงทุน

(2) การพัฒนาไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive Economic Region) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน ซึ่งจะทำให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายอื่น ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น การมีกฎหมายสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ) และความร่วมมือด้านพลังงาน มาตรการภาษีที่เหมาะสม (Taxation) การส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

(3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค มีความเท่าเทียมกันในแต่ละประเทศ (Equitable Economic Development) สนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) การลดช่องว่างระดับการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกใหม่และสมาชิกเก่า ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการ Initiative for ASEAN Integration (IAI) และ ASEAN - help - ASEAN Programs เป็นต้น

(4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก (Integration into Global Economy) เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรี การให้สิทธิพิเศษด้านการลงทุนภายใต้เขตการลงทุนอาเซียน (AIA) กับนักลงทุนภายนอกอาเซียน และการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิต/จำหน่าย เป็นต้น

ประเทศในอาเซียนมีความหลากหลายและความพร้อมทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไป มีทั้งกลุ่มที่มีความชำนาญในด้านเทคโนโลยี กลุ่มที่เป็นฐานการผลิต และกลุ่มที่มีทรัพยากรและแรงงานสำหรับการผลิต ดังนั้น ไทยจึงจำเป็นต้องพิจารณาเลือกใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีอยู่ของแต่ละประเทศให้เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีโอกาสการเป็นฐานการผลิตให้อุตสาหกรรมไทย ซึ่งอาจจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องการย้ายฐานการผลิตของบางอุตสาหกรรมออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน และแรงงานกึ่งฝีมือ

เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร สิ่งทอ เฟอร์นิเจอร์ แปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ หรือการร่วมลงทุนกับ
ประเทศเพื่อนบ้าน

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ ตามกฎหมายไทย เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ

ระบบการผลิต และการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ของประเทศไทยในปัจจุบัน มีกฎหมายหลายฉบับที่นำมาใช้ในการควบคุม กำกับดูแล ซึ่งขอบเขตของกฎหมายแต่ละฉบับนั้นมีการบังคับใช้และวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน โดยผู้เขียนได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายไทยที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน เปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ และเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการผลิตและการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันให้มากยิ่งขึ้น

3.1 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ของไทย

ประเทศไทยมีกฎหมายจำนวนหลายฉบับที่เกี่ยวกับป่าไม้ ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ โดยขอจำแนกกลุ่มของกฎหมายที่ศึกษา ดังนี้

(1) กฎหมายที่เกี่ยวกับไม้ ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักที่สำคัญในการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และร่างพระราชบัญญัติสวนป่า (ฉบับแก้ไข)

(2) กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน และระบบมาตรฐานอื่น ได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ระบบมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4440 (พ.ศ. 2555)

3.1.1 กฎหมายที่เกี่ยวกับไม้ ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้

ในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวกับไม้ ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติสวน

ป่า พ.ศ. 2535 และร่างพระราชบัญญัติสวนป่า (ฉบับแก้ไข) ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ในวาระ 3 แล้ว

1) พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พุทธศักราช 2485 เป็นต้นไป และให้ยกเลิกกฎหมาย และกฎข้อบังคับต่าง ๆ รวม 19 ฉบับ ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง ครั้งหลังสุดโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พ.ศ. 2532 และปัจจุบันได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ให้มีผลตั้งแต่วันที่ประกาศ ณ วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 กฎหมายฉบับนี้มีหลักการเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติรักษาป่า พุทธศักราช 2456 คือ ควบคุมกิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ เช่น การทำไม้ การแผ้วถางป่า การแปรรูปไม้ การนำไม้เคลื่อนที่ เป็นต้น ถือว่าเป็นแม่บทของกฎหมายป่าไม้อื่น

(1) สาระสำคัญของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มีรายละเอียดที่เกี่ยวกับการควบคุมไม้ การทำไม้ ตลอดจนผลิตภัณฑ์จากไม้ อันเกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์ไม้ ซึ่งจะขอทำการศึกษาเฉพาะรายมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. บทวิเคราะห์ศัพท์กฎหมายว่าด้วยป่าไม้³²

บทวิเคราะห์ศัพท์ที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการกำหนดขอบเขตของคำที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้มีความหมายตามที่นิยามไว้ และโดยทั่วไปมักมีความหมายแตกต่างจากความหมายของคำนั้นตามที่เข้าใจโดยทั่วไป สำหรับพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มีคำศัพท์รวมทั้งสิ้น 17 คำ คือ “ป่า” “ไม้” “แปรรูป” “ไม้แปรรูป” “ทำไม้” “ไม้ไหลลอย” “ของป่า” “ไม้พิน” “ซักลาก” “นำเคลื่อนที่” “ขนาดจำกัด” “ค่าภาคหลวง” “โรงงานแปรรูปไม้” “โรงค้ำไม้แปรรูป” “ตราประทับไม้” “พนักงานเจ้าหน้าที่” “รัฐมนตรี” ซึ่งจะได้อธิบายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ ดังนี้

“ป่า” บทวิเคราะห์ศัพท์ คำว่า “ป่า” ให้ความหมายว่า หมายถึง ที่ดินที่ยังไม่มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน ซึ่งตามมาตรา 1 ของประมวลกฎหมายที่ดิน “ที่ดิน” มีความหมายว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย

³² จาก เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-7 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (น. 162 – 170), โดย ณรงค์ ใจหาญ, และวิสูตร สมนึก, 2556, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ส่วน “สิทธิในที่ดิน” หมายถึง ที่ดินที่บุคคลมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ที่ดินที่บุคคลมีกรรมสิทธิ์ คือที่ดินที่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินเป็นโฉนดที่ดิน โฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง และตราจองที่ตราไว้ว่า “ได้ทำประโยชน์แล้ว” ส่วนที่ดินที่บุคคลมีสิทธิครอบครอง คือที่ดินมือเปล่าที่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินเป็นหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 นส.3 ก.) แบบหมายเลข 3 ใบไต่สวน หรือใบนำทะเบียนย่ำ ตราจอง รวมตลอดถึงที่ดินที่มีหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.1)

คำว่า “บุคคล” นั้น หมายถึง บุคคลที่เป็นเอกชน ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ แต่ถ้าเป็นหน่วยงานของรัฐต้องกระทำในฐานะเอกชน ฉะนั้นที่ดินใดซึ่งยังไม่มีเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐที่กระทำในฐานะเอกชนใดได้มาตามประมวลกฎหมายที่ดินแล้ว ที่ดินดังกล่าวจะอยู่ในความหมายของคำว่า “ป่า”

“ไม้” บทวิเคราะห์ศัพท์ คำว่า “ไม้” อาจแยกออกได้ 4 ประการ คือ

1. หมายถึง ไม้ทุกชนิด ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ในป่า หรือในที่ดินที่เอกชนมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ไม่ว่าจะเป็นไม้หวงห้ามหรือไม่หวงห้าม และไม่ว่าจะอยู่ในสภาพยืนต้นอยู่เดี่ยว ๆ หรือเป็นกอ เป็นเถา หรือยืนต้นตาย หรือล้มตาย และเหตุที่ระบุไม้สักไว้โดยเฉพาะ เนื่องจากเป็นไม้ที่สำคัญและมีค่าทางเศรษฐกิจมาก

2. หมายถึง ไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะชนิดเดียวกันกับไม้ที่ขึ้นในราชอาณาจักรหรือไม่

3. หมายถึง ไม้ใฝ่ทุกชนิด ปาล์ม หวาย เหตุที่กำหนดให้ไม้ใฝ่ ปาล์ม หวาย ไว้ด้วยคงถือจากหลักวิชาพฤกษศาสตร์ในแง่ลักษณะการเจริญเติบโตและมีเนื้อไม้แข็งเช่นเดียวกับไม้ยืนต้นอื่น

4. หมายถึง ราก ปุ่ม ตอ เศษ ปลาย และกองของไม้ด้วย ไม่ว่าจะถูกตัด ทอน เลื่อย ผ่า ถาก ขุดหรือกระทำโดยประการอื่นใด

จากบทบัญญัติดังกล่าว ไม่รวมถึงไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้าง เช่น บ้าน ชุ้งฉาง เป็นต้น หรืออยู่ในสภาพของสิ่งประดิษฐ์เครื่องใช้ เช่น ตู้ โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น

“แปรรูป” บทวิเคราะห์ศัพท์ คำว่า “แปรรูป” มีความหมายสำหรับการแปรรูปไม้เท่านั้น ไม่รวมถึงการแปรรูปสิ่งอื่น เช่น ของป่า เป็นต้น หลักเกณฑ์ที่จะถือว่าเป็นการแปรรูปไม้ประกอบด้วย 2 ประการ คือ

1. การกระทำใด ๆ แก่ไม้ให้เปลี่ยนรูปหรือขนาดไปจากเดิม เช่น การเลื่อย ผ่า ถาก ขุด เป็นต้น แต่มีข้อยกเว้นว่า ถ้าเป็นการลอกเปลือกหรือตบแต่งไม้อันจำเป็นในการชักลากแล้วไม้ถือ

เป็นการแปรรูป นอกจากนี้ การทอนไม้ซุงให้สั้นลงเพื่อประโยชน์ในการชักลากหรือนำไม้เคลื่อนที่
ก็ไม่น่าจะอยู่ในความหมายของคำว่าแปรรูปไม้

2. การกระทำใด ๆ แก่ไม้ให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม เพื่อถือเอาวัตถุดิบหรือ
ผลพลอยได้จากไม้นั้น เช่น การเผาไม้เป็นถ่าน เป็นต้น แต่ถ้าเป็นการอบไม้ให้แห้ง หรืออาบน้ำยาไม้
ไม่ถือเป็นการแปรรูป เพราะไม่ได้ทำให้เนื้อไม้แปรสภาพ

“ไม้แปรรูป” บทวิเคราะห์ศัพท์ คำว่า “ไม้แปรรูป” อาจแยกออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ไม้ที่ผ่านการแปรรูปมาแล้ว เช่น ไม้กระดาน ไม้เหล็ยม ชันไม้สับ เป็นต้น
2. ไม้ที่อยู่ในสภาพพรางว่าเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรืออยู่ในสภาพที่เป็นสิ่งปลูกสร้าง
อันไม่ชอบด้วยลักษณะสิ่งปลูกสร้างทั่ว ๆ ไป หรือผิดปกติวิสัย โดยพิจารณาประกอบกันหลาย
ประการ อาทิ ลักษณะของสิ่งปลูกสร้าง ความนิยมของแต่ละท้องถิ่น และพฤติการณ์อื่น ๆ เช่น
ลักษณะการตีฝาเรือน เพดานพื้น การตีตะปู สภาพไม้เก่าหรือไม้ใหม่ เป็นไม้เลื้อยด้วยมือหรือ
เครื่องจักร ไสกบหรือไม้ มีทะเบียนบ้านหรือไม้ มีการอยู่อาศัยเป็นประจำหรือไม่ เพื่ออำพรางแล้ว
นำไปจำหน่ายต่อไป

3. ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ที่ไม่ชอบด้วยลักษณะของเครื่องใช้ ในท้องที่นั้นหรือ
ที่ผิดปกติวิสัย โดยมีหลักในการวินิจฉัย ต้องพิจารณาเจตนาของผู้ประดิษฐ์ว่ามีเจตนาสุจริตที่จะทำ
เครื่องใช้นั้นจริง ซึ่งหมายถึง เครื่องใช้สำเร็จรูปและไปใช้สอยได้อย่างสมบูรณ์ไม่อาจนำไป
เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น

4. ไม้ที่เคยเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้มาแล้ว แต่เป็นสิ่งปลูกสร้าง หรือ เครื่องใช้
ยังไม่ครบ 2 ปี สำหรับไม้อื่น และ 5 ปี สำหรับไม้สัก ไม้แปรรูปในลักษณะนี้ หมายถึง ไม้ที่เคยเป็น
สิ่งปลูกสร้าง หรือเครื่องใช้แท้ ๆ มิใช่เป็นอยู่ในสภาพพราง หรือไม่ชอบด้วยลักษณะของเครื่องใช้ที่
ใช้เป็นปกติในท้องที่

“ทำไม้” บทวิเคราะห์ศัพท์ คำว่า “ทำไม้” นี้ เป็นการกระทำต่อไม้ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพ
หรือลักษณะอย่างใด เช่น ยืนต้น หรือล้มลงแล้ว หรือถูกตัดทอน เปลี่ยนรูปแล้ว ตลอดจนเศษ
ปลาย กิ่ง ก้านของไม้นั้น ๆ ถ้าได้กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไม้ในป่าหรือนำไม้ออกจากป่า ถือว่า
เป็นการทำไม้

คำว่า “ทำไม้” มีการกระทำบางอย่างทับซ้อนกับคำว่า “แปรรูป” จึงอาจทำให้เกิดสับสน
ที่จริงแล้วการทำไม้เป็นเรื่องที่ทำในป่าทั่วไป ยกเว้นการทำไม้สักและไม้ยางที่ขึ้นอยู่ที่ดินของ
เอกชน แต่เรื่องการแปรรูปไม้ ต้องกระทำภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ซึ่งอาจจะกระทำในป่า
หรือนอกป่าก็ได้

นอกจากนี้การ “ทำไม้” ยังหมายความรวมถึง การกระทำต่าง ๆ ดังกล่าวกับไม้สัก หรือ ไม้ยางที่ขึ้นอยู่ในที่ดินของเอกชน (ที่ดินที่ไม่ใช่ป่า) หรือการนำไม้สัก หรือไม้ยาง ออกจากที่ดินที่ ไม้ นั้น ๆ ขึ้นด้วย

“ชักลาก” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ชักลาก” เป็นคำที่ใช้มานานแล้วในทางการป่าไม้ การ ชักลาก ไม้ นั้น ไม่เพียงแต่จุดดึงชักลากเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการนำไม้หรือของป่าจากที่หนึ่งไปยัง อีกที่หนึ่งด้วยกำลังในทางปฏิบัติแล้ว คำว่า “ชักลาก” จะใช้กับกรณีที่มีการอนุญาตทำไม้หวงห้าม หรือเก็บหาของป่าหวงห้าม ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 โดยก่อนจะนำไม้หรือของ ป่าที่ได้รับอนุญาตให้ทำหรือเก็บหาของป่าออกจากสถานที่ระบุไว้ในใบอนุญาตไปยังสถานที่รวม หมอนที่ระบุไว้ในใบอนุญาตให้ชักลากจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน ซึ่งเป็นการควบคุมในขั้นตอน หนึ่งของการทำไม้ แต่ถ้าเป็นการลักลอบการทำไม้หวงห้าม หรือลักลอบเก็บหาของป่าหวงห้าม คำว่า “ชักลาก” จะไปอยู่ในความหมายของคำว่า “ทำไม้”

“นำเคลื่อนที่” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “นำเคลื่อนที่” มีความหมายกว้างกว่าคำว่า “ชักลาก” คือ นอกจากจะหมายถึงการชักลากแล้ว ยังรวมถึงการทำให้ไม้ หรือของป่าเคลื่อนที่จากที่ ไปด้วยประการใด ๆ ด้วย การชักลากเป็นการนำจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยมีจุดหมายปลายทาง แต่การนำเคลื่อนที่นั้นเพียงนำไปเพื่อเคลื่อนจากที่ที่เคยอยู่เท่านั้น

เหตุที่ต้องมีคำวิเคราะห์ศัพท์นี้ เพื่อควบคุมการนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ โดยเฉพาะ การชักลาก ไม้ นั้นควบคุมเฉพาะเบื้องต้นนับแต่การทำไม้ในป่า หรือเก็บหาของป่าแล้วนำหรือพา ออกจากป่า ถึงสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตก็สิ้นสุดการชักลากแล้ว ต่อจากนั้นจึงเข้าอยู่ในการ บังคับการนำเคลื่อนที่

“ค่าภาคหลวง” บทวิเคราะห์ศัพท์ คำว่า “ค่าภาคหลวง” ถือเป็นเงินค่าธรรมเนียมการทำไม้ ซึ่งต้องจ่ายให้แก่รัฐ แต่ไม่ใช่เป็นค่าภาษีอากร แต่อย่างไรก็ตาม ในมาตรา 68 ของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 กำหนดให้หนี้ค่าภาคหลวงสำหรับ ไม้หรือของป่าที่ค้างชำระถือเป็นหนี้ค่า ภาษีอากรที่ค้างชำระแก่รัฐบาล

“โรงงาน ไม้แปรรูป” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “โรงงาน ไม้แปรรูป” นี้ หมายถึง โรงงาน หรือสถานที่ที่จัดขึ้นเพื่อทำการแปรรูปไม้ อาจจะเป็นโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้เครื่องจักร หรือโดย ใช้แรงงานคนก็ได้ ซึ่งควรจะอยู่ในรูปลักษณะที่จะเป็นการถาวรมิใช่ตั้งเพียงชั่วคราว ส่วนคำว่า “รวมถึงบริเวณ โรงงานหรือสถานที่นั้น ๆ ด้วย” เพื่อให้ครอบคลุมถึงบริเวณอันอยู่ในเขตที่พอ อนุমানได้ว่าเป็นพื้นที่ร่วมกันอยู่โดยมีวัตถุประสงค์ที่ใช้ต่อเนื่องในกิจการเดียวกัน

“โรงค้ำไม้แปรรูป” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “โรงค้ำไม้แปรรูป” หมายถึงตัวโรงเรือน หรือสถานที่ที่ค้ำไม้แปรรูป หรือสถานที่ที่เก็บไม้แปรรูปไว้เพื่อการค้ำไม้ นั้นต่อไป และหมายความ

ครอบคลุมถึงบริเวณที่ใช้ต่อเนื่องของสถานที่นั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้ การทำการค้า ต้องทำในฐานะเป็นอาชีพ ถ้าเป็นการกระทำเฉพาะคราวไม่ถือเป็นการค้า

“ตราประทับไม้” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ตราประทับไม้” นี้ หมายถึง วัตถุที่เรียกว่า ดวงตราอ่อนเหล็ก หรืออ่อนตรา ซึ่งใช้ประทับให้ไม้มีรอยดวงตราลึกลงไปติดอยู่ที่ไม้ และไม้ที่จะประทับต้องเป็นไม้ที่อยู่ในความควบคุมแห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

“พนักงานเจ้าหน้าที่” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” นี้ หมายความว่า ข้าราชการกรมป่าไม้ ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานป่าไม้ และพนักงานป่าไม้ นอกจากนี้อาจมีบุคคลอื่นที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่งตั้ง เช่น ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการกรมการปกครอง หรือบุคคลทั่วไป เพื่อให้ทำหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมาย เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว เจ้าพนักงานดังกล่าวมีอำนาจเกี่ยวกับการจับกุมปราบปราม และอำนาจที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ระเบียบหรือคำสั่งในเรื่องที่เกี่ยวกับการบังคับให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

2. การกำหนดไม้หวงห้าม ได้กำหนดไว้ในมาตรา 6 มี 2 ประเภท คือ

ก. ไม้หวงห้ามประเภท ก. เป็นไม้หวงห้ามธรรมดา เป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะอนุญาตให้ทำไม้หรือรัฐบาลจะอนุญาตโดยวิธีการให้สัมปทานก็ได้

ข. ไม้หวงห้ามประเภท ข. เป็นไม้ที่หายากควรสงวนไว้ พนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตให้ทำไม้ไม่ได้เว้นแต่รัฐมนตรีจะอนุญาตในกรณีพิเศษเท่านั้น เช่น กรณีจำเป็นต้องตัดฟันออกเพื่อใช้ที่ป่าทำเขื่อน หรือเพื่อการปลูกสร้างสวนป่า เป็นต้น

ไม้ชนิดใดจะเป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ในมาตรา 7 กำหนดไว้ว่า ไม้สัก และไม้ยาง เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ส่วนไม้อื่น ๆ จะเป็นไม้หวงห้ามประเภทใดนั้น ให้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดอีกทีหนึ่ง ซึ่งในมาตรา 7 ได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่า ไม้สักและไม้ยางไม่ว่าจะขึ้นอยู่ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองหรือขึ้นอยู่ในป่าย่อมเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. อนึ่ง ไม้ยางในที่นี้มีใช้ไม้ยางพารา แต่เป็นไม้ยางทั่ว ๆ ไป เช่น ยางแดง ยางนา เป็นต้น

ความในมาตรา 7 นี้ ได้รับการแก้ไขมาแล้วรวม 3 ครั้ง ครั้งแรกโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2484 มาตรา 4 ครั้งที่สองแก้ไขโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2503 มาตรา 5 และครั้งที่สาม ซึ่งแก้ไขโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2518 มาตรา 7 ในการแก้ไขสองครั้งแรก กล่าวได้ว่าเป็นการแก้ไขหัวใจของพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ที่เดียว เพราะทำให้ไม้สักและไม้ยางทั่วไปในราชอาณาจักร (ไทย) แม้จะขึ้นในที่ดินของเอกชน กลายเป็นไม้หวงห้ามซึ่งต้องอยู่ในความควบคุมของพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ทั้งสิ้น เช่นเดียวกับไม้หวงห้ามในป่า เช่น

การทำไม้สักหรือ ไม้ยางที่ขึ้นอยู่ในนาของตนเองก็ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ (ฎีกาที่ 1596/2523)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากได้มีพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ออกมาใช้บังคับ ทำให้การปลูกไม้หวงห้ามรวมทั้งไม้สักไม้ยางในสวนป่าที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับนายทะเบียนสวนป่าได้รับการยกเว้นในเรื่องการทำไม้ แปรรูปไม้ ค่าไม้ มิใช่ไม้ไว้ในครอบครอง และการนำไม้เคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ ไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 มาตรา 10 โดยที่ไม้นั้นยังคงเป็นไม้หวงห้ามอยู่เช่นเดิม ซึ่งก็คงแก้ปัญหาไปได้สำหรับไม้ในสวนป่าที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ส่วนสวนป่าที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน ไม้สักไม้ยางที่ปลูกไว้ยังอยู่ภายใต้ควบคุมของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 อยู่เช่นเดิม อันเป็นการสร้างปัญหาในทางปฏิบัติและเป็นการสร้างความยุ่งยากลำบากให้แก่ประชาชน จนอาจเป็นหนทางให้ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในภายหลัง การกำหนดให้ไม้สักไม้ยางทั่วไปในราชอาณาจักรเป็นไม้หวงห้ามจึงก่อให้เกิดปัญหามากมายจนยากที่จะแก้ไข อีกทั้งยังขัดต่อหลักส่วนควบและหลักกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ขัดต่อสิทธิในทรัพย์สินและเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 41 และมาตรา 43 หากเป็นไปได้ควรมีการยกเลิกกฎหมายในส่วนนี้ ส่วนการป้องกันการลักลอบทำไม้สักและไม้ยางในป่าก็ควรหาวิธีดำเนินการกันต่อไป แต่ไม่ควรจะปล่อยให้หลักเกณฑ์ดังกล่าวมาสร้างปัญหาและทำลายหลักเกณฑ์อื่น ๆ ไปเสียเช่นนี้³³

ในปัจจุบันได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557³⁴ เรื่องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ข้อ 1. ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2518 โดยเพิ่มเติมไม้อีก 16 ชนิด ในมาตรา 7 นอกจากไม้สัก ไม้ยาง คือ ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม้ง ไม้พะยุงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยูง ไม้จิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลู ตึกแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเม้ง และไม้เก็ดเขาควาย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้ชนิดอื่นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใดให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ประกาศ คือ วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2557

³³ จาก คำอธิบายพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 (น. 21-22), โดย ชื่นหยัด ใจสมุทร, 2556, กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

³⁴ กรมประชาสัมพันธ์. (ม.ป.ป.). ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557. สืบค้น

1 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.thainews.prd.go.th/centerweb/News/>

NewsDetail?NT01_NewsID=TNPOL5707220010017

ข้อสังเกต พระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้ามปัจจุบัน ได้แก่ พระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ. 2530 ซึ่งกำหนดให้ไม้บางชนิดในป่าในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. 158 รายการ และประเภท ข.13 รายการ ผู้เขียนเห็นว่า ตามประกาศคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 ดังกล่าวได้นำรายชื่อไม้หวงห้าม ในลำดับที่ 53 ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ. 2530 ทั้ง 16 ชนิด มากำหนดไว้เพิ่มเติมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือนอกจากจะมีไม้สักและไม้ยางเป็นไม้หวงห้ามหลักแล้ว ยังมีไม้อีก 16 ชนิด ในป่าในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. โดยเฉพาะไม้พะยูนและไม้ชิงชันในปัจจุบันเป็นที่นิยมเป็นอย่างมากในการทำผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ มีการลักลอบตัดไม้จนแทบจะหมดไปจากป่าไม้ในเมืองไทย จึงได้มีการบัญญัติเพิ่มเติมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว ซึ่งเป็นผลให้ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม้ง ไม้พะยูนเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยุง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูน ไม้หมากพลูตักแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเต่า และไม้เก็ดเขาควาย ที่ขึ้นอยู่ในที่ดินของเอกชนเป็นไม้หวงห้ามไปด้วย

(3) การอนุญาตทำไม้หวงห้าม

การอนุญาตทำไม้หวงห้าม มาตรา 11 เป็นแม่บทหลักที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการทำไม้ว่าผู้ใดทำไม้ ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทานจากรัฐบาลก่อน หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามย่อมมีความผิดต้องรับโทษตามมาตรา 73

การอนุญาตทำไม้ตามมาตรา 11 แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. การอนุญาตธรรมดาหรือการอนุญาตรายย่อย เป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ การอนุญาตประเภทนี้ ในป่าแปลงหนึ่งอาจอนุญาตกี่รายก็ได้โดยกำหนดอายุใบอนุญาตไม่เกิน 12 เดือน การอนุญาตต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบันได้แก่กฎกระทรวงฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2518) ว่าด้วยการทำไม้หวงห้าม

2. การอนุญาตผูกขาด เป็นการอนุญาตให้แก่บุคคลหนึ่งเพื่อทำไม้ชนิดใดในป่าแปลงใดแปลงหนึ่งโดยเฉพาะ การพิจารณาคำขออนุญาตผูกขาดต้องกระทำโดยคณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง ส่วนการอนุญาตนั้นเป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีก่อน จึงจะออกใบอนุญาตได้และจะกำหนดให้ผู้รับอนุญาตเสียเงินค่าผูกขาดให้แก่รัฐบาลตามจำนวนที่รัฐมนตรีกำหนดก็ได้

3. การอนุญาตโดยวิธีให้สัมปทาน เป็นการอนุญาตให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อทำไม้ชนิดใดในป่าใดมีขอบเขตเพียงใด โดยเฉพาะทำนองเดียวกับการอนุญาตผูกขาดต่างกันตรงที่การให้สัมปทานมีระยะเวลาอันยาว (ทางปฏิบัติกำหนดไว้ 30 ปี สำหรับสัมปทานป่าบก และ 15 ปี สำหรับสัมปทานป่าชายเลน) สิทธิและหน้าที่ของผู้สัมปทานก็มีมากกว่าผู้รับอนุญาตผูกขาดและ

การให้สัมปทานเป็นอำนาจของรัฐบาล แต่การอนุญาตผูกขาดเป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยรับอนุมัติจากรัฐมนตรี

การอนุญาตตามมาตรา 11 ผู้รับอนุญาตต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต ซึ่งได้แก่ กฎกระทรวงฉบับที่ 24 พ.ศ. 2518 และกฎกระทรวงฉบับที่ 29 พ.ศ. 2543 ว่าด้วยการทำไม้หวงห้าม

ข้อสังเกต ปัจจุบันได้มีคำสั่งให้สัมปทานทำไม้หวงห้ามทุกชนิดสิ้นสุดลงแล้ว ยกเว้นสัมปทานป่าชายเลนเท่านั้น

(4) การห้ามผู้รับอนุญาตทำไม้ที่ไม่มีรอยตราอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่และที่มีขนาดต่ำกว่าขนาดจำกัด

ผู้รับอนุญาตทำไม้ตามมาตรา 11 ที่ได้รับอนุญาต ต้องปฏิบัติตามมาตรา 12 กล่าวคือ ห้ามมิให้ทำไม้ที่ไม่มีรอยตราอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ประทับไว้ เว้นแต่จะได้มีข้อความระบุอนุญาตไว้ในใบอนุญาตเท่านั้น จะระบุโดยคำสั่งอย่างอื่นไม่ได้ ทั้งนี้ เพื่อควบคุมให้ผู้รับอนุญาตทำไม้แต่เฉพาะต้นที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการสำรวจคัดเลือกประทับตราเพื่ออนุญาตให้ตัดฟันตามหลักวิชาการ หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมีความผิดต้องรับโทษ ตามมาตรา 73

นอกจากนี้ผู้รับอนุญาตทำไม้ตามมาตรา 11 ต้องปฏิบัติตามมาตรา 13 กล่าวคือ ไม่ทำไม้ที่มีขนาดต่ำกว่าขนาดจำกัด เว้นแต่เมื่อมีเหตุภัยพิบัติสาธารณะ เช่น อุทกภัย วาตภัย หรือมีเหตุจำเป็นที่เห็นสมควรช่วยเหลือราษฎรเป็นกรณีพิเศษ รัฐมนตรีจะอนุญาตให้ผู้รับอนุญาตทำไม้ตามมาตรา 11 ทำไม้ที่มีขนาดต่ำกว่าขนาดจำกัดเป็นการชั่วคราวเฉพาะเรื่องก็ได้ แต่จะทำไม้ได้ต่อเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประทับตราอนุญาตไว้ที่ไม้ต่ำกว่าขนาดจำกัดนั้นแล้ว

(5) การแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้ำไม้แปรรูปและการมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครอง³⁵

การควบคุมการแปรรูปไม้นี้ไม่ได้มุ่งหมายควบคุมการแปรรูปไม้แต่เพียงอย่างเดียว แต่ได้ควบคุมทั้งการแปรรูป การตั้งโรงงานแปรรูป การตั้งโรงค้ำไม้แปรรูป และการมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองด้วย หรืออาจกล่าวกลับกันว่าเป็นการควบคุม “ไม้แปรรูป” ซึ่งจะตรงกับความมุ่งหมายทั้งหมด อนึ่งแม้ตามพระราชบัญญัตินี้จะได้มีการควบคุม “การทำไม้” มาแล้วในตอนแรกซึ่งเป็นการควบคุมไม้ที่อยู่ในป่า แต่ก็ยังไม่เป็นการเพียงพอเพราะอาจมีผู้ทุจริตเปลี่ยนแปลงไม้ซุงหรือไม้ท่อนโดยการทำลายหลักฐานเบื้องต้นที่จะพิสูจน์ว่าเป็นไม้ที่ทำออกมาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เพื่อเอาผิดไม่ได้ ดังนั้นเพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้ในป่ามาแปรรูปแล้วอ้างว่าเป็นไม้แปรรูปที่แปรรูป

³⁵ แหล่งเดิม.

มาจากไม้ซุงหรือไม้ท่อนที่ได้รับอนุญาตให้ทำออกโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงจำเป็นต้องควบคุมการแปรรูปไม้ด้วย

โดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การกำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ตามมาตรา 47 กำหนดให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งอาจประกาศเป็นบางท้องที่หรือประกาศทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักรเป็นเขตควบคุมการแปรรูปไม้ก็ได้ และประกาศเขตควบคุมการแปรรูปไม้จะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 90 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ทั้งนี้ต้องปิดสำเนาประกาศไว้ตามมาตรา 5 ด้วย ซึ่งปัจจุบัน ได้แก่ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ฉบับลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2499 กำหนดให้ทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรเป็นเขตควบคุมการแปรรูปไม้

2. เมื่อมีประกาศกำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้แล้ว มาตรา 48 ได้กำหนดว่าภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ห้ามมิให้ผู้ใด แปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้ำไม้แปรรูปไม้ ไม้สักแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง หรือมีไม้แปรรูปชนิดอื่นเกิน 0.20 ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและในการอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมีความผิดต้องรับโทษตามมาตรา 73 หรือ มาตรา 73 ทวิ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 แปรรูปไม้ คำว่าแปรรูปมีความหมาย ตามคำวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 4 (3) อธิบายเพิ่มเติมว่า การแปรรูปไม้นั้นต้องมีลักษณะเป็นการกระทำชั่วคราว มีไม้จำนวนจำกัด และมีกำหนดระยะเวลาสั้น ๆ หากกระทำเป็นอาชีพเป็นการค้า และมีลักษณะค่อนข้างถาวรดังนี้ อาจเข้าลักษณะเป็นการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ได้ ผู้ใดทำการแปรรูปไม้จึงต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 50

2.2 ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ คำว่า “โรงงานแปรรูปไม้” มีความหมายตามคำวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 4 (3) หลักในการพิจารณาว่าเป็นการตั้งโรงงานแปรรูปไม้นั้นคือเมื่อมีเจตนาจัดตั้งขึ้นเพื่อทำการแปรรูปไม้เป็นสำคัญ แม้จะได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติโรงงานฯ จากกรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม หรือแม้จะอยู่ในระหว่างลงเครื่อง ยังไม่ได้แปรรูปไม้หรือจะมีเจตนาตั้งขึ้นเพื่อแปรรูปไม้ชนิดหรือประเภทใดก็ตาม หากไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้วทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามโรงงานอบไม้ให้แห้งหรือโรงงานอบน้ำยาไม้ไม่แปรรูปไม้จึงไม่ต้องขอรับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้แต่อย่างใด โรงงานแปรรูปไม้ อาจตั้งขึ้น โดยใช้เครื่องจักรหรือใช้แรงงานคนก็ได้

2.3 ตั้งโรงค้ำไม้แปรรูป คำว่า “โรงค้ำไม้แปรรูป” จึงมีความหมายตามคำวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 4 (14) หลักในการพิจารณาว่าเป็นโรงค้ำไม้แปรรูปนั้นพิจารณาลักษณะการกระทำเป็นอาชีพมิใช่เพียงชั่วคราวและไม่ว่าจะเป็นการค้ำไม้แปรรูปชนิดหวงห้ามหรือมิใช่ไม่หวงห้ามก็ต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ทั้งสิ้น

2.4 มีไม้แปรรูปไว้ในครอบครอง กรณีเป็นไม้สักแปรรูปทุกจำนวน ถ้าเป็นไม้แปรรูปชนิดอื่นต้องเกิน 0.20 ลูกบาศก์เมตร จึงจะต้องขอรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา

ข้อสังเกต

1) ความผิดตามมาตรานี้ใช้บังคับเฉพาะการมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองถ้าเป็นการครอบครองไม้ซุงหรือไม้ท่อนที่ยังไม่ได้แปรรูป และไม่มีรอยตราค่าภาคหลวง หรือรอยตรารัฐบาลขาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 69

2) ความผิดฐานมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองเป็นความผิดต่อเนื่องกันตลอดมา

3) หน้าที่นำสืบเป็นของผู้ครอบครองจะต้องพิสูจน์ว่ามีไม้ในครอบครองนั้นไม่เป็นไม้แปรรูป (พื้นสภาพไม้แปรรูปแล้ว) หรือเป็นไม้ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น เป็นไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ ฯลฯ จึงจะพ้นผิด

4) ถ้ามีหนังสือกำกับหรือใบเบิกทางไม่ต้องขออนุญาตมีไว้ในครอบครองอีก

5) การมีไว้ในครอบครองนั้นอาจครอบครองร่วมกันก็ได้

6) ลูกจ้างหรือผู้รับขนไม้นั้นแม้ไม่ผิดฐานมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองแต่ถ้านำไม้เคลื่อนที่ก็อาจมีความผิดฐานนำไม้เคลื่อนที่โดยไม่มีใบเบิกทางหรือหนังสือกำกับได้

2.5 บทสันนิษฐาน ตามมาตรา 48 วรรคสองกำหนดหน้าที่นำสืบให้เป็นของผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ที่จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าไม้ซุงไม้ท่อนที่จมอยู่ในแม่น้ำลำคลองห่างจากโรงงานแปรรูปไม้ในรัศมี 50 เมตร นั้น มิใช่ไม้ของโรงงาน ทั้งนี้ต้องเป็นไม้ที่จมอยู่และไม่มีใครอ้างตัวเป็นเจ้าของ

2.6 ไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 48 วรรคท้ายต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 48 วรรคแรกด้วย ไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรต้องผ่านพิธีการของศุลกากรก่อนแล้ว เมื่อนำเคลื่อนที่ต้องมีใบเบิกทางกำกับตามมาตรา 38 (3) และมาตรา 39 เมื่อนำไม้ไปทำการแปรรูปหรือค้ำไม้แปรรูป หรือมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครอง ต้องขอรับอนุญาตและปฏิบัติตามมาตรา 48 เช่นเดียวกับไม้ในราชอาณาจักร

3. ข้อยกเว้นมาตรา 48 การกระทำบางอย่างที่ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 48 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 50 ดังนี้

3.1 การกระทำเพียงเลื่อย ตัด ลิด ขุด หรือถากซ่อมไม้เพื่อทำเป็นซุงท่อน ไม้เหลี่ยม โกลน มาตรฐาน โกลน เสาถาก หมอนรถ หรือเพื่อทำไม้พินหรือ ไม้เสาถ่านหรือเลื่อยผ่าเพียงเพื่อความจำเป็นในการชักลาก ซึ่งการกระทำต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นการ “แปรรูป” แต่ได้รับยกเว้นโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ระบุไว้ในใบอนุญาตและต้องกระทำก่อนนำไม้เคลื่อนที่ออกจากบริเวณต่อไม้ในทางปฏิบัติเรียกว่า “การอนุญาตให้ทำการแปรรูปไม้ค้ำต่อ” อนึ่งข้อยกเว้นดังกล่าวแตกต่างกับกรณีกระทำเพียงการลอกเปลือกหรือตัดแต่งอันจำเป็นแก่การชักลากตามมาตรา 4 (3) ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการ “แปรรูป”

3.2 การแปรรูปไม้ที่แปรรูปมาแล้วจากไม้ซุงหรือไม้ท่อนที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้แรงงานคนหรือเครื่องจักรก็ได้แต่ต้องมีใช้เป็นการแปรรูปไม้เพื่อการค้า เช่น ซื่อไม้แปรรูปจากโรงงานแปรรูปไม้ หรือ โรงค้าไม้แปรรูปแล้วนำมาเลื่อยตัดให้ได้ขนาดตามแบบแปลนเพื่อปลุกบ้านอยู่อาศัยดังนี้ไม่ต้องขออนุญาตทำการแปรรูปไม้แต่อย่างใด

3.3 การมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มีใช้เพื่อการค้า โดยมีหลักฐานการได้มาโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้ เช่น หนังสือกำกับไม้แปรรูปหรือใบเบิกทางเพื่อนำไม้ชิ้นมาสร้างบ้านอยู่อาศัย ฯลฯ ดังนี้ไม่ต้องขอรับอนุญาตมีไว้ในครอบครองอีก

3.4 การแปรรูปไม้หรือมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองที่มีใช้ไม้หวงห้าม คำว่า ไม้ที่มีใช้ไม้หวงห้าม หมายถึง ไม้ที่ขึ้นอยู่ในป่าในราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 25 ดังกล่าวแล้วไม่รวมถึงไม้ในที่ดินเอกชนหรือไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ไม้ในที่ดินเอกชนไม่อยู่ภายใต้บังคับตาม พ.ร.บ.นี้ ส่วนไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรอาจได้รับยกเว้นตามข้อ 3.2 หรือข้อ 3.3 แล้วแต่กรณี

3.5 การแปรรูปไม้โดยใช้แรงคนที่มีใช้เพื่อการค้าจากไม้หวงห้ามที่ยังไม่ได้แปรรูป โดยมีหลักฐานการได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น นาย ก. ได้รับอนุญาตให้ทำไม้เพื่อใช้สอยส่วนตัวแล้วนาย ก. ก็สามารถเลื่อยไม้ที่ได้รับอนุญาตโดยใช้แรงคนเพื่อนำไปปลุกสร้างบ้านเรือนได้โดยไม่ต้องขออนุญาตแปรรูปไม้แต่อย่างใด

ข้อสังเกต

ข้อยกเว้นตามมาตรา 50 นี้ ไม่รวมถึงการตั้งโรงงานแปรรูปไม้หรือตั้งโรงค้าไม้แปรรูป ดังนั้นจึงต้องขอรับอนุญาตเสมอ ไม่ว่าจะตั้งขึ้นเพื่อแปรรูปไม้เพื่อการค้าหรือเพื่อใช้สอยหรือไม่ว่าจะแปรรูปหรือค้าไม้หวงห้ามหรือไม้ที่มีใช้ไม้หวงห้ามก็ตาม

4. ผู้รับอนุญาตตามมาตรา 48 ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในมาตรา 49 ทวิ มาตรา 51 มาตรา 52 และมาตรา 53 ดังต่อไปนี้

4.1 มาตรา 49 ทวิ กำหนดให้ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ไม่ต้องรับผิดชอบในการดำเนินกิจการเกี่ยวกับการแปรรูปไม้ตามที่ตนได้รับอนุญาต ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ปิดความรับผิดชอบโดยโอนความผิดไปให้ลูกจ้าง หรือผู้ทำการแทน ดังนั้นเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในการดำเนินกิจการผู้รับอนุญาตอาจต้องร่วมรับผิดชอบทั้งในทางอาญา และทางปกครองด้วย

4.2 มาตรา 51 กำหนดให้ผู้รับอนุญาตตามมาตรา 48 จะมีไม้ไว้ในครอบครองในสถานที่ที่ได้รับอนุญาตของตนได้แต่เฉพาะ ไม้เป็นอย่างดีอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

4.2.1 ต้องเป็นไม้ที่ได้ชำระค่าภาคหลวงและค่าบำรุงป่าแล้ว ซึ่งในการตรวจสอบกรณีเป็นไม้ซุงหรือไม้ท่อนก็จะตรวจพบรูปรอยตราประทับที่แสดงว่าได้ชำระค่าภาคหลวงแล้ว เช่น ตรา ภ.ล.ส่วนค่าบำรุงป่านั้นตรวจสอบจากใบเสร็จรับเงิน นอกจากนี้ก็ต้องตรวจสอบหลักฐานใบเบิกทางเพราะจะขอใบเบิกทางได้ต้องชำระค่าภาคหลวงและค่าบำรุงป่าเสร็จสิ้นแล้ว อย่างไรก็ตามบางกรณีอธิบดีกรมป่าไม้อาจอนุญาตให้นำไม้เข้าแปรรูปก่อนได้โดยได้รับอนุญาตให้ผิดผ่อนการชำระค่าภาคหลวงและค่าบำรุงป่า จึงจะประทับตรา ป.รูป

4.2.2 ไม้ที่ได้รับอนุญาตให้ทำโดยไม่ต้องเสียค่าภาคหลวง เช่น ไม้สัก ไม้ยาง ในที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรอง การทำประโยชน์ตามมาตรา 14 ทวิ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จะประทับตรา อ.ญ. เพื่อแสดงว่าเป็นไม้ที่ยกเว้นค่าภาคหลวงหรือการทำไม้ที่มีใช้ไม้หวงห้าม

4.2.3 ไม้ที่ได้รับชื่อมาจากทางราชการป่าไม้ ซึ่งจะมีรอยตรา ร.ข. แสดงว่าเป็นไม้ที่รัฐบาลได้ขาย ประทับไว้และมีหลักฐานใบเบิกทางพร้อมด้วยบัญชีไม้กำกับในการนำเคลื่อนที่

4.2.4 ไม้แปรรูปของผู้รับอนุญาตตามความในมาตรา 48 และมีหนังสือกำกับไม้แปรรูปของผู้รับอนุญาตหรือมีใบเบิกทางของพนักงานเจ้าหน้าที่กำกับไว้เป็นหลักฐาน กล่าวคือเป็นการนำไม้จากโรงงานแปรรูปไม้หรือโรงค้ำไม้แปรรูปแห่งหนึ่งไปยังโรงงานแปรรูปไม้หรือโรงค้ำไม้แปรรูปอีกแห่งหนึ่งนั่นเอง

4.2.5 ไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร และมีใบเบิกทางตามมาตรา 38 (3) กำกับ
ข้อสังเกต

1) ตามมาตรา 51 นี้จุดมุ่งหมายสำคัญควบคุมเฉพาะผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ และตั้งโรงค้ำไม้แปรรูป สำหรับผู้รับอนุญาตให้ทำการแปรรูปไม้และมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยปกติแล้วเมื่อขออนุญาตแปรรูปหรือขอมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองก็ย่อมจะเอาไม้อื่นที่มีได้

รับอนุญาตเข้ามาไว้ไม่ได้ เว้นแต่ไม้ที่มีไซ้ไม้หวงห้ามหรือเป็นไม้ในที่ดินของเอกชน (ยกเว้น ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม้ง ไม้พะยุงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยุง ไม้จิก ไม้กระจิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตักแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเต่า และไม้เก็ดเขาควาย) ซึ่งบุคคลทั่วไปก็ย่อมมีไว้ในครอบครองได้โดยไม่ต้องขอรับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

2) ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 51 ต้องรับโทษตามมาตรา 72 ทวิ และจะไม่เป็นผิดตามมาตรา 48 อีก

4.3 ตามมาตรา 52 ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตทำการแปรรูปไม้ในระหว่างเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นหนังสือ ซึ่งในทางปฏิบัติพนักงานเจ้าหน้าที่จะอนุญาตเมื่อกรณีจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น อนึ่ง ผู้ฝ่าฝืนมาตรานี้มีความผิด และต้องรับโทษตามมาตรา 72 กล่าวคือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 52 นี้ ห้ามเฉพาะผู้ได้รับอนุญาตเท่านั้น ไม่ห้ามบุคคลภายนอก ฉะนั้น ถ้าบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตได้ทำการแปรรูปไม้ในช่วงเวลานี้ บุคคลนั้นก็ไม่มี ความผิดฐานฝ่าฝืนมาตรานี้แต่อย่างใด จะตั้งข้อหาว่าฝ่าฝืนมาตรานี้ด้วยไม่ได้ มาตรา 52 นี้ระบุไว้ชัดเจนว่าต้องอนุญาตเป็นหนังสือ ฉะนั้น จะนำเอาคำอนุญาตด้วยวาจาของพนักงานเจ้าหน้าที่ขึ้นมาอ้างไม่ได้ ถ้าไม่มีคำอนุญาตเป็นหนังสือก็ถือว่าฝ่าฝืนมาตรานี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ควรมีการยืดหยุ่นในเรื่องนี้ให้มาก เพราะปัจจุบันจังหวัดภาคใต้มีโรงงานแปรรูปไม้ที่แปรรูปเฉพาะไม้ยางพารา ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ปีละหลายพันล้านบาท การแปรรูปไม้ยางพารามีความจำเป็นต้องทำการแปรรูปตลอด 24 ชั่วโมง เพราะมีการรับซื้อต้นยางพาราจากเกษตรกรตลอดเวลาจนบางครั้งไม่มีพื้นที่สำหรับเก็บไม้ท่อน และหากปล่อยให้ไม้ทำการแปรรูปก็จะทำให้ไม้เสื่อมคุณภาพลง อีกทั้งการเร่งรัดผลผลิตก็ย่อมมีผลต่อการประกอบการและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ การมีข้อจำกัดในเรื่องการห้ามแปรรูปไม้ในเวลากลางคืนจึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการควบคุมการแปรรูปไม้หวงห้าม ซึ่งอาจมีการนำไม้หวงห้ามผิดกฎหมายเข้าทำการแปรรูปในเวลากลางคืนเพื่อทำลายหลักฐาน แต่การแปรรูปไม้ที่มีไซ้ไม้หวงห้ามเช่น ไม้ยางพาราหรือ ไม้จากสวนป่า ควรให้เป็นเสรีภาพในการประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 43 วรรคแรก ซึ่งการจำกัดเสรีภาพตามวรรคสองก็ไม่อาจกระทำได้ เพราะมิได้กระทำเพื่อประโยชน์ในการรักษาเศรษฐกิจของประเทศ หรือการรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม และหากจะกล่าวโดยเฉพาะเจาะจงพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 52 อาจขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 43 นั้นเอง³⁶

³⁶ แหล่งเดิม.

(5) การค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

เนื่องจากบทนิยามคำว่า “ไม้แปรรูป” ตามมาตรา 4 (4) ไม่รวมถึงสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม เว้นแต่สิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้นั้นจะอยู่ในสภาพเป็น เครื่องใช้ที่ไม่ชอบด้วยลักษณะเป็นเครื่องใช้ที่ใช้เป็นปกติในท้องถิ่นนั้น หรือที่ผิดปกติวิสัย ดังนั้น จึงต้องมีบทบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ฯ ในมาตรา 53 ทวิ มาตรา 53 ตริ และมาตรา 53 จัตวา สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การกำหนดเขตควบคุมสิ่งประดิษฐ์ฯ ตามมาตรา 53 ทวิ กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดเขตควบคุมสิ่งประดิษฐ์ฯ พร้อมกับกำหนดชนิดไม้ ขนาด หรือปริมาณของ สิ่งประดิษฐ์ฯ ซึ่งผู้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองต้องขอรับอนุญาตตามมาตรา 53 ตริ หรือมาตรา 53 จัตวา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาและปิดสำเนาประกาศไว้ตามมาตรา 5 ด้วย ซึ่งปัจจุบัน ได้แก่ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดเขตควบคุมสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือ สิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2518 ลงวันที่ 24 กันยายน 2534 กำหนดเขตควบคุม สิ่งประดิษฐ์ฯ ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรและควบคุมสิ่งประดิษฐ์ที่ทำด้วยไม้หวงห้ามทุกชนิด ตาม บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ. 2530 รวมทั้งไม้สักไม้อย่าง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม้ง ไม้พะยุงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยูง ไม้ชิง ไม้กระชิก ไม้กระชิบ ไม้พะยุง ไม้ หมากพลูตักแดน ไม้กระพี้เขากวาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอแต้ว และไม้เก็ดเขากวาย ซึ่งเป็นไม้หวงห้าม ประเภท ก. ที่ได้ประกาศเพิ่มเติมตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 ด้วย

2. เมื่อมีการประกาศกำหนดเขตควบคุมสิ่งประดิษฐ์ฯ แล้ว มาตรา 53 ตริ ได้กำหนด ห้ามมิให้ผู้ใดค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ ทำด้วยไม้หวงห้ามที่มีชนิดไม้ ขนาด หรือปริมาณเกินกว่าที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา 53 ทวิ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมีความผิดต้องรับโทษ ตามมาตรา 73 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาท ถึงห้าหมื่นบาท

คำว่า “ผู้ค้า” ตามพระราชบัญญัติ หมายถึง บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ส่วนคำว่า “มีไว้ในครอบครอง เพื่อการค้า” ก็มีความหมายครอบคลุมถึงการกระทำบางลักษณะ เช่น การมีบ้าน ประตูไม้สักไว้ใช้ในการรับเหมาก่อสร้างก็เป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 525/2525)

ปัจจุบันการอนุญาตต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 27 (พ.ศ. 2530) ว่าด้วยการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม

ข้อสังเกต

2.1 ต้องเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ทำจากไม้หวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ถ้าเป็นไม้ในที่ดินเอกชน (ยกเว้นไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม็ง ไม้พะยุงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยุง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตักแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเต่า และไม้เก็ดเขาควาย) หรือไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรจะไม่อยู่ได้บังคับมาตรา 53 ทวิ

2.2 ควบคุมเฉพาะการค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าเท่านั้น ถ้ามีไว้ในครอบครองที่มีใช้เพื่อการค้าหรือเพื่อใช้สอยก็ไม่ต้องขอรับอนุญาตแต่อย่างใด

3. สำหรับบุคคลที่ได้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ ฯลฯ อยู่ก่อนประกาศรัฐมนตรีตามมาตรา 53 ทวิ ใช้บังคับ ต้องปฏิบัติตามมาตรา 53 จัตวา ซึ่งเสมือนหนึ่งเป็นบทเฉพาะกาล โดยให้บรรดาบุคคลดังกล่าวปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

3.1 ยื่นคำขอรับอนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 30 วัน นับแต่วันประกาศ รัฐมนตรีมีผลใช้บังคับ

3.2 เมื่อได้ยื่นคำขอถูกต้องภายในกำหนดแล้วก็สามารถทำการค้าต่อไปได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งไม่อนุญาตตามคำขอ ผู้ยื่นคำขอต้องหยุดดำเนินการค้าทันที มิฉะนั้นมีความผิดตามมาตรา 53 ตรี ต้องรับโทษตามมาตรา 73 ทวิ

2) พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535³⁷

พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2535 เป็นต้นไป

(1) เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535

1. กฎหมายป่าไม้ที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำไม้หวงห้าม จึงได้ออกพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และได้มีการกำหนดคำศัพท์บางคำให้มีความหมายเฉพาะเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งจะส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อการค้าเป็นสำคัญ

2. การจะขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า กำหนดประเภทที่ดินที่จะนำมาขึ้นทะเบียนได้ 5 ประเภท คือ ที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ที่ดินที่มีหนังสือของทางราชการรับรองว่าที่ดินดังกล่าวอยู่ในระยะเวลาที่อาจขอรับโฉนด

³⁷ จาก เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม (น. 15-84), โดย ประดิษฐ์ เจริญสุข, 2553, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ เนื่องจากได้มีการครอบครองและเข้าทำกินในที่ดินดังกล่าวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพไว้แล้ว ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มีหลักฐานการอนุญาต การเช่าหรือเช่าซื้อ ที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติให้บุคคลเข้าทำการปลูกป่าในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ หรือเข้าทำการปลูกสร้างสวนป่า หรือไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรม และที่ดินที่ได้ดำเนินการเพื่อการปลูกป่าอยู่แล้วโดยทบวงการเมือง รัฐบาลหรือหน่วยงานอื่นของรัฐโดยการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าต้องยื่นคำขอต่อนายทะเบียน และการเลิกทำสวนป่า ต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

3. ผู้ทำสวนป่ามีสิทธิเกี่ยวกับไม้ในสวนป่า และมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเมื่อได้ขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า

4. การนำไม้ในสวนป่าไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วยขั้นตอนการตัดโค่น การนำเคลื่อนที่ และการโอนไม้ที่ได้จากการทำสวนป่า

(2) บทวิเคราะห์ศัพท์กฎหมายว่าด้วยสวนป่าได้กำหนดไว้ตามมาตรา 3

“สวนป่า” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “สวนป่า” ได้ให้ความหมายไว้เพื่อให้ทราบที่ดินลักษณะอย่างไรที่จะเป็นการปลูกสร้างสวนป่า และสามารถนำมาขึ้นทะเบียนเพื่อดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ ประการแรกต้องเป็นที่ดินตามมาตรา 4 ของกฎหมายว่าด้วยสวนป่า ซึ่งได้กำหนดไว้ 5 ประเภท ประการต่อมาต้องขึ้นทะเบียนเพื่อทำการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ที่เป็นไม้หวงห้ามและประการสุดท้าย ต้นไม้ที่จะปลูกหรือบำรุงรักษา ต้องเป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

“ต้นไม้” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ต้นไม้” ในกฎหมายว่าด้วยสวนป่า มีความประสงค์ให้หมายถึงเฉพาะต้นไม้ที่สามารถใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ได้ และยังให้รวมไปถึงต้นไม้ที่ขึ้นอยู่แล้วหรือปลูกขึ้นเพื่อประโยชน์อย่างอื่น แต่เนื้อไม้ของต้นไม้ดังกล่าวสามารถจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ด้วย เช่น ประสงค์จะเอาประโยชน์จากผล หรือน้ำยางจากต้นไม้

“ไม้” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ไม้” ตามกฎหมายว่าด้วยสวนป่า นอกจากจะมีความหมายถึงต้นไม้แล้ว ยังรวมถึงส่วนใด ๆ ของต้นไม้ที่ได้ถูกแยกออกจากต้นไม้ด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ เช่น ตัด ทอน เลื่อย ส่วนนี้ยังมีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของต้นไม้อย่างชัดเจน นอกจากนี้แล้วยังให้รวมไปถึงเนื้อไม้ที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น เป็นไม้แผ่น ไม้กระดาน ซึ่งยังไม่อยู่ในลักษณะของเครื่องใช้ ที่เรียกว่า ไม้แปรรูป และได้ทำเป็นตู้ โต๊ะ เก้าอี้ ซึ่งได้เรียกรวม ๆ กันว่า สิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยต้นไม้ซึ่งเฟอร์นิเจอร์ไม้ก็ถือว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์ตามความหมายนี้ด้วย

“ตรา” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ตรา” ตามกฎหมายว่าด้วยสวนป่า ได้มีการกำหนดไว้ เนื่องจากเป็นเอกสารที่ใช้ประกอบในการทำไม้จากสวนป่า เป็นมาตรการหนึ่งในการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ และเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำไม้ในสวนป่า และได้ให้ความหมายรวมถึงสำเนาหรือภาพถ่ายของหนังสือรับรองการแจ้งที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับรองสำเนาถูกต้อง

“ผู้ทำสวนป่า” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ผู้ทำสวนป่า” หมายความว่าเฉพาะผู้ได้รับหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นส่วนป่า เนื่องจากเป็นผู้ได้รับได้รับสิทธิ และต้องรับผิดชอบกรณีต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และยังรวมถึงผู้อื่นคำขอรับ โอนทะเบียนสวนป่าด้วย เพราะในกรณีที่มีการขอรับโอนทะเบียนสวนป่า แต่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับทะเบียนสวนป่า ก็ให้ถือว่าผู้อื่นคำขอรับโอนเป็น “ผู้ทำสวนป่า” ด้วย

คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” ตามกฎหมายว่าด้วยสวนป่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

คำว่า “นายทะเบียน” ตามกฎหมายว่าด้วยสวนป่า คือผู้มีอำนาจดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ในการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นส่วนป่า มีหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้

(3) ที่ดินที่จะขึ้นทะเบียนสวนป่า

ต้องเป็นที่ดินที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 ซึ่งมี 5 ประเภท และแต่ละประเภท มีสาระสำคัญในสิทธิแตกต่างกันไป ดังนี้

1. ที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งกำหนดไว้ใน มาตรา 4(1) ที่ดินประเภทนี้แยกเป็น 2 กรณี คือ

1.1 ที่ดินที่มีโฉนดที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า โฉนดที่ดินหมายความว่า หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน และให้หมายความรวมถึงโฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง และตราจองที่ตราว่า “ได้ทำประโยชน์แล้ว” ที่ดินประเภทนี้จึงเป็นที่ดินที่มีชื่อได้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน และที่ดินที่จะนำไปขึ้นทะเบียนสวนป่า ในกรณีนี้มีได้มีเฉพาะที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน แต่ยังไม่รวมถึงโฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง และตราจองที่ตราว่า “ได้ทำประโยชน์แล้ว”

1.2 ที่ดินที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน กำหนดไว้ว่า หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หมายความว่า หนังสือคำรับรองจากพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้ทำประโยชน์แล้ว เรียกกันโดยทั่วไปว่า น.ส.3 ปัจจุบันได้มีการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ และกำหนดแบบไว้ 3 แบบ ตามกฎหมายฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 คือ น.ส.3 น.ส.3.ก. และ น.ส.3 ข.

2. ที่ดินที่มีหนังสือของทางราชการรับรองว่าที่ดินดังกล่าวอยู่ในระยะเวลาที่อาจขอรับโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ เนื่องจากได้มีการ

ครอบครองและเข้าทำกินในที่ดินดังกล่าวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพไว้แล้ว ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 4(2) การที่กฎหมายว่าด้วยสวนป่าได้ให้สิทธิในที่ดินประเภทนี้เนื่องจากว่าที่ดินดังกล่าวจะต้องเปลี่ยนสภาพเป็นที่ดินที่มีโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามมาตรา 4(1) อยู่แล้ว แต่อยู่ในขั้นตอนการขออนุญาตหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์เท่านั้น

3. ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มีหลักฐานการอนุญาต การเช่า หรือเช่าซื้อ ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 4(3) เป็นการดำเนินการของรัฐตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2528 เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ทำกิน และให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุด โดยรัฐนำที่ดินของรัฐ หรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อ หรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมีได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง หรือมีที่ดินเกินสิทธิตามกฎหมายกำหนดแล้วนำไปจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเอง หรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ โดยการให้เช่าซื้อ เช่า หรือเข้าทำประโยชน์ โดยรัฐให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ดังนั้น ที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีหลักฐานการอนุญาตเข้าทำประโยชน์ หรือที่เรียกชื่อตามแบบของหลักฐานนั้น คือ ส.ป.ก.4-01 และที่ดินให้เช่า หรือเช่าซื้อที่ดินในลักษณะนี้จึงมีหลักฐานการมีสิทธิใช้สอย คือ สัญญาเช่า หรือสัญญาเช่าซื้อ

4. ที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ให้บุคคลเข้าทำการปลูกป่าในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ หรือเข้าทำการปลูกสร้างสวนป่า หรือไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรม ที่ดินประเภทนี้กำหนดไว้ใน มาตรา 4(4) เป็นที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่อนุญาตให้บุคคลเข้าทำประโยชน์ โดยอำนาจของพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งในกฎหมายดังกล่าวได้มีการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐหลายกรณี แต่กรณีที่จะนำที่ดินมาขอขึ้นทะเบียนสวนป่าได้ 2 กรณี คือ

4.1 การอนุญาตให้บุคคลเข้าทำการปลูกป่าในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ กรณีนี้เป็นการอนุญาตตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 16 ทวิ (2) ที่ดินประเภทนี้จะต้องมีการได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ หรืออยู่อาศัยในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 16 ทวิ (1) โดยจะได้รับหนังสืออนุญาตให้มีสิทธิทำกินชั่วคราว (สทก.) เมื่อได้รับหนังสืออนุญาตนี้แล้วหากประสงค์จะขึ้นทะเบียนที่ดินสวนป่าจะต้องยื่นขออนุญาตปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นในที่ดินเพิ่มเติมจากที่ได้รับ สทก. ซึ่งต้องพิสูจน์ว่ามีความสามารถ และมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะปลูกป่า หรือ ไม้ยืนต้น ตามที่ขอเพิ่มนั้นได้ แต่ไม่เกินสามสิบห้าไร่ต่อหนึ่งครอบครัว มีกำหนดเวลาราวละไม่น้อยกว่าห้าปี แต่ไม่เกินสามสิบปี เมื่อได้รับหนังสืออนุญาตให้ปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นแล้ว ก็สามารถใช้น้ำสื่อนุญาตนี้มาใช้ในการขอขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าได้

4.2 การอนุญาตให้บุคคลเข้าทำการปลูกสวนป่า หรือ ไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรม กรณีนี้เป็นการอนุญาตตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 20 ที่ดินที่จะออกหนังสืออนุญาตตามนี้ต้องเป็น “ป่าเสื่อมโทรม” การกำหนดให้บริเวณใดเป็นป่าเสื่อมโทรม กำหนดโดยมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2539 และวันที่ 9 พฤษภาคม 2532 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ เมื่อได้รับหนังสืออนุญาตให้เข้าทำการปลูกป่าสวนป่า หรือ ไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรมแล้ว ก็สามารถนำหนังสืออนุญาตนี้มาใช้ในการยื่นขอขึ้นทะเบียนสวนป่า

5. ที่ดินที่ได้ดำเนินการเพื่อการปลูกป่าอยู่แล้ว โดยทบวงการเมือง รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ กำหนดไว้ในมาตรา 4 (5) ที่ดินประเภทนี้เป็นที่ดินที่อยู่ในความครอบครองของทบวงการเมือง รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่ได้ดำเนินการเพื่อการปลูกป่า ยกตัวอย่างเช่น องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่ได้ดำเนินการปลูกป่าอยู่แล้ว สามารถจะนำที่ดินที่ได้ดำเนินการปลูกป่ามาขอขึ้นทะเบียนสวนป่าได้

(4) สิทธิเกี่ยวกับไม้ในสวนป่า

ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้ผู้ขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า ได้รับความสะดวกต่าง ๆ โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ในบางประการ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่ต้องการส่งเสริมให้มีการปลูกสวนป่าของเอกชน ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สิทธิเกี่ยวกับไม้ในสวนป่าที่ผู้ขึ้นทะเบียนสวนป่า ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 10 ดังนี้

1. ตัดหรือโค่นไม้ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ถือว่าเป็นการทำไม้ หากไม้นั้นเป็นไม้หวงห้ามจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ เมื่อได้ขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าตามกฎหมายว่าด้วยสวนป่า ผู้ทำสวนป่าสามารถตัดหรือโค่นไม้ในสวนได้ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนด

2. แปลรูปไม้เป็นขั้นตอนของการนำไม้มาใช้ประโยชน์ซึ่งจะต้องมีการเลื่อย การแปรรูปไม้หวงห้ามต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ แต่เมื่อเป็นไม้ที่ได้จากการทำ สวนป่าตามกฎหมายว่าด้วยสวนป่า สามารถแปรรูปไม้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องขออนุญาต แต่หากการจะแปรรูปไม้นั้น โดยการตั้งเป็นโรงงานแปรรูปไม้ จะต้องขออนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้วัด การที่กฎหมายกำหนดดังกล่าวก็เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการควบคุมการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าวัตถุประสงค์ที่เข้าทำการแปรรูปเป็นไม้จากที่ใด

3. ค่าไม้ที่ได้อาจจากการทำสวนป่า นอกจากผู้ทำสวนป่าจะนำไปใช้ประโยชน์โดยตรงแล้ว ก็อาจนำไปขายเป็นธุรกิจ แต่ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้อาจไม่ต้องได้รับอนุญาต กฎหมายว่าด้วยสวนป่าจึงได้ยกเว้นเพื่อให้สามารถค้าได้โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ทำให้ผู้ทำสวนป่ามีความสะดวกอันเป็นการส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่าอันเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าได้ทางหนึ่ง

4. มีไว้ในครอบครองการที่ต้องให้สิทธิผู้ทำสวนป่ามีไม้ที่ทำมาจากสวนป่าไว้ในครอบครอง เนื่องจากไม้ที่ขึ้นทะเบียนที่ดินสวนป่า เป็นไม้หวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ การมีไม้ท่อนหรือไม้แปรรูปอันเป็นไม้หวงห้ามไว้ในครอบครอง ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หากไม่ให้สิทธิผู้ทำสวนป่าในการมีไว้ในครอบครองไม้ที่นำออกจากสวนป่า ต้องไปขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ก็จะไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

5. นำเคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้อาจการนำเคลื่อนที่เป็นการควบคุมอย่างหนึ่งตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ควบคุมในระหว่างการนำไม้จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง เพื่อป้องกันมิให้การนำไม้ที่ทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายเข้าปะปนในระหว่างนำเคลื่อนที่ จะต้องมีใบเบิกทางซึ่งออกโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือหนังสือกำกับแล้วแต่กรณีนำไปกับ ไม้ นั้นด้วย และต้องหยุดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านป่าไม้ตรวจสอบ แต่ไม้ที่นำออกจากสวนป่าสามารถนำเคลื่อนที่ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และไม่ต้องหยุดให้ด่านป่าไม้ตรวจสอบ แต่ต้องทำตามเงื่อนไขที่กฎหมายว่าด้วยสวนป่ากำหนด

6. ยกเว้นค่าภาคหลวงและค่าบำรุงป่า ได้กำหนดไว้ในมาตรา 14 เหตุที่ต้องยกเว้นเนื่องจากตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้อาจกำหนดให้ผู้รับอนุญาตทำไม้ต้องเสียค่าภาคหลวง และค่าใช้จ่ายในการบำรุงป่าให้แก่รัฐ แต่เมื่อไม้ที่นำออกจากสวนป่าเป็นไม้ที่ทำการปลูก หรือบำรุงจากผู้ทำสวนป่า จึงได้ยกเว้นไว้ให้ ซึ่งหากเรียกเก็บอีกก็จะไม่เป็นธรรมกับผู้ทำสวนป่า

(5) หน้าที่ของผู้ทำสวนป่า

กฎหมายว่าด้วยสวนป่ากำหนดให้ “ผู้ทำสวนป่า” มีหน้าที่ต้องดำเนินการหาก ฝ่าฝืนก็จะต้องรับโทษ หน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดให้ผู้ทำสวนป่าต้องดำเนินการมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การอำนวยความสะดวกเป็นไปตามมาตรา 8 ซึ่งเมื่อมีการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าแล้ว บางครั้งทางราชการมีความจำเป็นต้องการเก็บหาข้อมูลทางวิชาการป่าไม้ การเก็บสถิติการเจริญเติบโต การประเมินผลการทำสวนป่า และติดตามผลการปฏิบัติการตามกฎหมายว่าด้วยสวนป่า ข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การสั่งไม้เข้าจากต่างประเทศ หรือทางด้านกฎหมายโดยอาจปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้รัดกุม หรือผ่อนคลายนขึ้น หากไม่กำหนดไว้ชัดเจนในกฎหมายการเข้าไปของพนักงานเจ้าหน้าที่อาจไม่สะดวก จึงได้ให้

อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ การขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวก กฎหมายได้กำหนดโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. การจัดให้มีตรากฎหมายว่าด้วยสวนป่าได้กำหนดไว้ใน มาตรา 9 ให้ผู้ทำสวนป่าต้องจัดให้มีตราเพื่อแสดงการเป็นเจ้าของไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า และจะนำตราออกใช้ได้เมื่อได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ตราที่จัดทำต้องสามารถตี ตอก ประทับ หรือแสดงที่ไม้ให้เห็นรูปรอยตราได้อย่างชัดเจน จะมีรูปรอยอย่างไรก็ได้ แต่ต้องมีอักษรของจังหวัดท้องที่ที่ขอขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า ตราที่ขึ้นทะเบียนและมีการรับรองจากนายทะเบียน ณ สวนป่าใด ให้ใช้ได้กับไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าแห่งนั้น หากผู้ทำสวนป่าประสงค์จะยกเลิกตรา ให้แจ้งเป็นหนังสือพร้อมนำตราไปทำลายต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ กรณีตราบุบสลายในสาระสำคัญหรือสูญหาย ต้องแจ้งภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบการบุบสลาย หรือสูญหาย

3. การแจ้งการตัด หรือ โคนับัญญัติไว้ในมาตรา 11 จะเห็นว่ากฎหมายได้กำหนดวิธีการทำไม้ในสวนป่าสะดวกกว่าการทำไม้ตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ เพียงแต่ผู้ทำสวนป่าไปแจ้งเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยไม่ต้องรอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบหรือออกหนังสืออนุญาตให้ก่อน เมื่อแจ้งแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือรับรองการแจ้งให้ แบบหนังสือแจ้งการตัดหรือ โคนั และหนังสือรับรองการแจ้งตัดหรือ โคนั ได้กำหนดแบบไว้ในระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการแจ้ง การออกหนังสือรับรองการแจ้งตัดหรือ โคนัไม้ การเก็บหนังสือรับรองการแจ้งบัญชีแสดงรายการ ไม้ เอกสารสำคัญที่เกี่ยวกับการดังกล่าว การขอ การออกไปแทนหนังสือรับรองการแจ้ง และหลักฐานแสดงการได้มาโดยชอบจากการทำสวนป่า พ.ศ. 2535 และตลอดเวลาที่ทำการตัดหรือ โคนัไม้ในสวนป่า ผู้ทำสวนป่าต้องเก็บรักษาหนังสือรับรองการแจ้งไว้ในสวนป่า เพื่อแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่ผู้ทำสวนป่าฝ่าฝืนเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดให้ผู้ทำสวนป่าปฏิบัติตามกฎหมายกำหนดให้ มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือไม่เก็บรักษาหนังสือรับรองการแจ้งไว้ในสวนป่า กำหนดให้มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4. การเก็บรักษาหนังสือรับรองการแจ้ง บัญชีแสดงรายการ ไม้ และเอกสารสำคัญที่เกี่ยวกับการตัด หรือ โคนัไม้ในสวนป่าและการนำเคลื่อนที่ เป็นหน้าที่ที่กำหนดไว้ในมาตรา 15 หน้าที่ตามมาตรานี้เป็นเรื่องการเก็บรักษาเอกสารเกี่ยวกับการทำสวนป่าที่เป็นเอกสารสำคัญได้แก่ หนังสือรับรองการแจ้ง การตัด หรือ โคนัไม้ ซึ่งนอกจากต้องเก็บรักษาไว้ตลอดเวลาที่ทำการตัด โคนัตาม (3) แล้ว ยังต้องเก็บไว้ต่อไปอีกตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 15 นอกจากนี้แล้ว ยังต้องเก็บบัญชีแสดงรายการ ไม้ และการนำเคลื่อนที่ เช่น ต้นขี้หนังสือแสดงบัญชีรายการ ไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ซึ่งผู้ทำสวนป่าต้องออกให้กับผู้รับโอนไม้จากการทำสวนป่า เพื่อใช้กำกับกับการนำเคลื่อนที่

เอกสารเหล่านี้ อาจมีความจำเป็นต้องใช้ประกอบการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ หากมีข้อสงสัยว่าเป็นไม้ที่นำเคลื่อนที่จากสวนป่าแห่งนั้นหรือไม่ สำหรับระยะเวลาในการเก็บรักษานั้น ตามระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการแจ้ง การออกหนังสือรับรองการแจ้ง หรือตัดโค่นไม้ เอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดังกล่าวการขอการออกใบแทนหนังสือรับรองการแจ้ง และหลักฐานแสดงการได้มา โดยชอบจากการทำสวนป่า พ.ศ. 2535 ได้กำหนดไว้ในข้อ 7 ให้เก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่า 2 ปี นับแต่วันที่นำไม้เคลื่อนที่ออกจากสวนป่าเสร็จสิ้นแล้ว เมื่อพ้นกำหนดแล้วจะทำลายเสียก็ได้ การไม่เก็บไว้ตามระยะเวลาที่กำหนดนี้ กฎหมายได้กำหนดให้ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(6) การตัดโค่นไม้ในสวนป่า

สิทธิของผู้ทำสวนป่า ว่าสามารถตัดหรือโค่นไม้ในสวนป่าได้โดยไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ แต่ต้องปฏิบัติตามวิธีการของกฎหมายว่าด้วยสวนป่า ซึ่งได้กำหนดวิธีไว้ตามมาตรา 11 และมาตรา 12

จากกฎหมายทั้งสองมาตราสามารถแยกได้เป็น

1. ก่อนการตัดหรือโค่นไม้ในสวนป่า กฎหมายได้กำหนดให้ผู้ทำสวนป่าแจ้งเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อออกหนังสือรับรองการแจ้ง แบบหนังสือที่ใช้ในการแจ้งได้กำหนดไว้ในระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการแจ้ง การออกหนังสือรับรองการแจ้งตัดหรือโค่นไม้ การเก็บรักษาหนังสือรับรองการแจ้ง บัญชีแสดงรายการไม้เอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดังกล่าว การขอ การออกใบแทนหนังสือรับรองการแจ้ง และหลักฐานแสดงการได้มาโดยชอบจากการทำสวนป่า พ.ศ. 2535 แบบหนังสือการแจ้ง จึงไปขอได้ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ สำหรับสถานที่แจ้งได้กำหนดไว้ตามระเบียบนี้

เมื่อได้แจ้งแล้วผู้ทำสวนป่าสามารถดำเนินการตัดหรือโค่นไม้ดังกล่าวได้ เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องออกไปตรวจสอบไม่ว่ามีชนิดและจำนวนถูกต้องตามที่แจ้งหรือไม่ แล้วจะต้องออกหนังสือรับรองการแจ้งตัดหรือโค่นไม้ให้แก่ผู้ทำสวนป่าโดยไม่ชักช้า ในการออกหนังสือรับรองการแจ้งนี้ ได้ให้อำนาจนายทะเบียนกำหนดเงื่อนไขอื่นใดที่ผู้ทำสวนป่าต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการตัดหรือโค่นไม้ กรณี การตอก หรือประทับตราที่ไม้ไว้ด้วยก็ได้ เงื่อนไขตามที่นายทะเบียนกำหนดไว้พร้อมออกหนังสือรับรอง การแจ้งนี้หากกำหนดเกี่ยวกับการตี ตอก หรือประทับ หรือแสดงการเป็นเจ้าของไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนเงื่อนไขนี้ ตามมาตรา 25 กำหนดให้ระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ขณะตัดหรือโค่นไม้ในสวนป่า กฎหมายได้กำหนดวิธีการไว้ว่าหลังจากผู้ทำสวนป่าได้ไปแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าจะตัดหรือโค่นไม้ตามข้อ 1 แล้ว ผู้ทำสวนป่าสามารถจะตัดหรือโค่นไม้ได้ทันที และเมื่อได้รับหนังสือรับรองแล้วจะต้องเก็บไว้ที่สวนป่า เพื่อแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตลอดเวลาที่ทำการตัดหรือโค่นไม้ เพื่อเป็นมาตรการในการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีการนำไม้ในป่ามาสวมว่าเป็นไม้ที่ทำจากสวนป่า เพราะในหนังสือรับรองการแจ้งจะมีรายละเอียด เช่น ชนิดไม้ จำนวนไม้ ซึ่งยังมีความจำเป็นให้เจ้าหน้าที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่บ้าง หากผู้ทำสวนป่าไม่เก็บรักษาหนังสือรับรองการแจ้งไว้ตามที่กำหนด มาตรา 26 ให้ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(7) การนำไม้เคลื่อนที่ออกจากสวนป่า

การนำเคลื่อนที่ตามกฎหมายว่าด้วยสวนป่า มิได้ให้ความหมายไว้ส่วนกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ได้ให้ความหมายว่า การนำเคลื่อนที่ หมายความว่า “ชักลากหรือทำให้ไม้หรือของป่าเคลื่อนจากที่ไปด้วยประการใด ๆ ” กฎหมายว่าด้วยสวนป่า ได้กำหนดเกี่ยวกับการนำเคลื่อนที่ไว้

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว การนำเคลื่อนที่ตามกฎหมายว่าด้วยสวนป่า ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้วว่า เป็นการนำออกจากสวนป่า ดังนั้น หากเพียงแต่นำเคลื่อนที่ภายในสวนป่า เช่น นำไปใช้สอยภายในบริเวณสวนป่านั้นเอง การนำเคลื่อนที่ก็ไม่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด การนำเคลื่อนที่ดังกล่าวมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1. ไม้ที่จะนำออกจากสวนป่าต้องมีรอยตรา ตี ตอก หรือประทับ หรือแสดง เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของที่ไม้นั้นทำให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ว่าเป็นไม้ที่นำออกจากสวนป่าของผู้ทำสวนป่าคนใด การตี ตอก ประทับหรือแสดงได้กำหนดไว้ในระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการขึ้นทะเบียนการรับรอง การตี ตอก หรือประทับ หรือแสดงการยกเลิก และการทำลายตราที่ใช้ในกิจการสวนป่า พ.ศ. 2535 ดังนี้

“ข้อ 9. การตี ตอก ประทับ หรือแสดงตราให้ผู้ทำสวนป่าใช้ตราที่ขึ้นทะเบียน และมีกรรับรองแล้วจากนายทะเบียนตี ตอก ประทับ หรือแสดงตามที่ได้ดังกล่าวให้ชัดเจน โดยให้ปฏิบัติ ดังนี้

(1) ไม้ท่อนที่มีขนาดความโตที่กึ่งกลางท่อนเกินกว่า 80 เซนติเมตร ให้ตี ตอก ประทับ หรือแสดงตราลงบนหน้าตัดด้านโคนและปลายของไม้แต่ละท่อน พร้อมด้วยเลขเรียงประจำท่อน

การตีเลขเรียงประจำท่อน ให้ใช้เลขเรียงเริ่มต้นตั้งแต่ 1 จนถึงปี พ.ศ. นั้น เมื่อเริ่มปี พ.ศ. ใหม่ให้เริ่มต้นใหม่

(2) ไม้ท่อนที่มีขนาดความโตที่กึ่งกลางท่อน ตั้งแต่ 80 เซนติเมตรลงมา ให้ตี ตอก ประทับ หรือแสดงตราที่หน้าตัดด้านโคนของไม้

- (3) ไม้แปรรูปเป็น ไม้เสาตากและไม้แปรรูปเหลี่ยมให้ดำเนินการตาม (1)
- (4) ไม้แปรรูปอื่น ๆ ให้ตี ดอก ประทับ หรือแสดงตราที่หน้าตัดของไม้
- (5) สิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หรือส่วนใด ๆ ของต้นไม้ ให้ตี ดอก ประทับ หรือแสดงตราที่สิ่ง ๆ นั้น ในบริเวณที่เห็นได้ง่ายและสะดวกแก่การตรวจสอบ”

2. ตลอดเวลาที่นำไม้เคลื่อนที่ต้องมีหนังสือรับรองการแจ้ง ตลอดจนบัญชีแสดงรายการไม้กำกับไปด้วย ในข้อนี้เป็นเรื่องของเอกสารที่ต้องใช้กำกับไปกับไม้ที่นำเคลื่อนที่ออกจากสวนป่า เอกสารดังกล่าวประกอบด้วย

2.1 หนังสือรับรองการแจ้ง หรือหนังสือรับรองการแจ้งตัดหรือโค่นไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า เป็นเอกสารที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกให้กับผู้ทำสวนป่า เมื่อมีความประสงค์จะตัดหรือโค่นไม้ในสวนป่า และต้องเก็บไว้ตลอดเวลาที่ทำการตัดหรือโค่นไม้ เมื่อนำไม้เคลื่อนที่ออกจากสวนป่า ตามระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการนำไม้ท่อน ไม้แปรรูป หรือสิ่งประดิษฐ์ฯ ที่ได้มาจากการทำสวนป่าเคลื่อนที่ พ.ศ. 2535 กำหนดให้มีสำเนาหรือภาพถ่ายหนังสือรับรองการแจ้งที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับรองถูกต้องกำกับไปด้วยตลอดเวลาที่นำเคลื่อนที่ ดังนั้น ในทางปฏิบัติการนำเคลื่อนที่จึงใช้สำเนาหรือภาพถ่ายหนังสือรับรองการแจ้งที่พนักงานเจ้าหน้าที่รับรองถูกต้องทุกครั้งที่มีการนำเคลื่อนที่ซึ่งอาจขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับรองถูกต้องไว้คราวละหลายฉบับก็จะสะดวกต่อการนำเคลื่อนที่

2.2 หนังสือแสดงบัญชีรายการไม้ ที่ได้มาจากการทำสวนป่า เป็นเอกสารที่ต้องใช้ประกอบในการนำเคลื่อนที่ แบบหนังสือแสดงบัญชีรายการไม้นี้ เป็นไปตามที่กำหนดไว้ท้ายระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการนำไม้ท่อน ไม้แปรรูป หรือสิ่งประดิษฐ์ฯ ที่ได้มาจากการทำสวนป่าเคลื่อนที่ พ.ศ. 2535 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับชื่อผู้ออกหนังสือ ผู้รับมอบไม้ การนำเคลื่อนที่จากที่ใดไปยังที่ใดหลักฐานการได้มาของไม้ที่นำเคลื่อนที่ และมีบัญชีแสดงรายการไม้ระบุชนิดไม้ ลักษณะสิ่งประดิษฐ์ ขนาด ปริมาตร รูปร่างหรือเครื่องหมายที่ใช้ประทับ แบบหนังสือแสดงบัญชีรายการไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ตามระเบียบได้กำหนดให้จัดพิมพ์เป็นเล่ม จำนวนเล่มละ 50 ฉบับ สำหรับหนังสือแสดงบัญชีรายการไม้นี้ ผู้ทำสวนป่าอาจจัดพิมพ์เองได้แต่ต้องมีแบบตามที่กำหนดไว้เท่านั้น และก่อนนำออกใช้จะต้องนำไปให้จังหวัดท้องที่ หรือสำนักส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชน กรมป่าไม้ ลงทะเบียนเล่มที่ของหนังสือแสดงบัญชีรายการไม้เล่มนั้น

ในการนำไม้เคลื่อนที่ออกจากสวนป่าตามที่กล่าว หากไม่มีบัญชีแสดงรายการไม้ตามที่กำหนด หรือฝ่าฝืนข้อกำหนดที่ออกตามมาตรา 13 ได้มีการกำหนดโทษไว้ในมาตรา 25 ว่าต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3) ร่างพระราชบัญญัติสวนป่า³⁸

ร่างพระราชบัญญัติสวนป่า เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2557 เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 โดยมีหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ ดังนี้

(1) หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ดังต่อไปนี้

1. แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “สวนป่า” เพื่อเพิ่มประเภทของต้นไม้ที่สามารถนำมาขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่า และกำหนดบทนิยามคำว่า “ของป่า” (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 3)

2. แก้ไขเพิ่มเติมประเภทของที่ดินที่นำมาขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่า รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในการขอขึ้นทะเบียนและการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 วรรคสอง และมาตรา 7 วรรคหนึ่ง)

3. กำหนดหลักเกณฑ์ในการออกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (เพิ่มมาตรา 8/1 และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 16)

4. ได้แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในการทำไม้ แปรรูปไม้ เก็บหา ค้ำ มีไว้ในครอบครอง หรือนำเคลื่อนที่ซึ่ง ไม้และของป่าที่ได้มาจากการทำสวนป่า (เพิ่มมาตรา 9/1 มาตรา 10/1 และมาตรา 14/1 และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 10 และมาตรา 14)

5. กำหนดให้สัตว์ที่เกิดและดำรงอยู่โดยธรรมชาติในสวนป่าโดยไม่มีเจ้าของ เป็นสัตว์ป่าที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (เพิ่มมาตรา 9/2)

6. ได้กำหนดมาตรการทางปกครองสำหรับผู้ทำสวนป่าที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการทำสวนป่า (เพิ่มมาตรา 22/1 และมาตรา 22/2)

7. ได้เพิ่มบทกำหนดโทษให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย (เพิ่มมาตรา 22/3 มาตรา 25/1 มาตรา 25/2 มาตรา 25/3 และมาตรา 25/4)

8. ได้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 27)

(2) เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมและเป็นอุปสรรคต่อการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่า โดยเฉพาะการที่กฎหมายจำกัดประเภทของที่ดินที่จะขึ้นทะเบียนสวนป่าไว้เฉพาะกรณีการปลูกและการบำรุงรักษาต้นไม้ที่

³⁸ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.senate.go.th>

เป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และมีได้กำหนดให้ที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้ทำสวนป่าสามารถนำมาขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าได้ ประกอบกับปัญหาอุปสรรคในการแปรรูปไม้และการออกใบรับรองไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า และความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ป่าหรือของป่าในสวนป่า สมควรแก้ไขหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนสวนป่า การแปรรูปไม้ในสวนป่า ตลอดจนการเก็บค่า มีไว้ในครอบครอง หรือนำเคลื่อนที่ซึ่งของป่าในสวนป่า การออกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และปรับปรุงมาตรการในการกำกับดูแลและแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อเป็นมาตรการในการส่งเสริมและจูงใจให้มีการปลูกสร้างสวนป่าควบคู่ไปกับบริการจัดการพื้นที่ป่าไม้ของประเทศให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติสวนป่า มีเนื้อหารวม 23 มาตรา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “สวนป่า” ให้หมายความว่า ที่ดินที่ได้ขึ้นทะเบียนตาม มาตรา 5 เพื่อทำการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ และตามที่กำหนดเพิ่มเติมโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา (ร่างมาตรา 3 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 3)

2. กำหนดประเภทที่ดินที่สามารถนำมาขอขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าได้มีจำนวน 6 ประเภท โดยเพิ่มที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้ทำสวนป่า และกำหนดให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง หรือผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำขอขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าต่อนายทะเบียนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ส่วนกรณีที่ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้เช่า หรือผู้เช่าซื้อที่ดินประเภทที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดินนั้น ผู้ยื่นคำขอต้องมีหลักฐานการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินดังกล่าว พร้อมทั้งหนังสือยินยอมของผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินนั้น ที่แสดงว่าอนุญาตให้ทำสวนป่าได้ด้วย (ร่างมาตรา 5 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 4 และมาตรา 5)

3. กำหนดให้ผู้ทำสวนป่าที่นายทะเบียนได้ส่งรับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่ามีหน้าที่ต้องจัดทำบัญชีแสดงชนิดและจำนวนไม้ที่ทำการปลูกและบำรุงรักษาตามระเบียบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด (ร่างมาตรา 6 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 6 วรรคสอง)

4. กำหนดให้ในกรณีที่ที่ดินที่ขอขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า เป็นที่ดินตามมาตรา 4 (4) หรือ (5) กล่าวคือ ที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติหรือที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ก่อนรับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า ให้นายทะเบียนสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบและทำรายงานเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง สภาพที่ดิน ชนิด ขนาด และจำนวนของไม้ที่มีอยู่เดิมตามธรรมชาติ ตลอดจนรายละเอียดของที่ดินนั้น และในกรณีที่ เป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือไม้ที่การทำไม้ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวน

แห่งชาติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดแจ้งในรายงานดังกล่าวให้แจ้งชัดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ร่างมาตรา 7 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 7 วรรคหนึ่ง)

5. กำหนดให้ในกรณีที่มีการส่งออกไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าจะต้องมีใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนจากกรมป่าไม้ตามความต้องการของประเทศปลายทาง หรือผู้ทำสวนป่าประสงค์จะขอให้กรมป่าไม้ออกใบสำคัญดังกล่าว ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนและชำระค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบหรือดำเนินการอื่นใดตามระเบียบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอ การออกใบสำคัญ และการเพิกถอนใบสำคัญดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง นอกจากนี้ยังกำหนดให้อธิบดีกรมป่าไม้มีอำนาจกำหนดให้สถาบันหรือองค์กรอื่นออกใบสำคัญดังกล่าวแทนได้ (ร่างมาตรา 8 เพิ่มความเป็นมาตรา 8/1)

6. กำหนดให้ไม้และของป่าที่ได้มาจากการทำสวนป่าเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ทำสวนป่า และผู้ทำสวนป่ามีสิทธิทำไม้ แปรรูปไม้ และเก็บของป่าดังกล่าวภายใต้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้ยังกำหนดให้ในการทำไม้ดังกล่าว ผู้ทำสวนป่าอาจตัดหรือโค่นไม้ แปรรูปไม้ ไม้มีไว้ในครอบครอง และนำไม้เคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ (ร่างมาตรา 9 เพิ่มความเป็นมาตรา 9/1 และมาตรา 9/2 และร่างมาตรา 10 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 10)

7. กำหนดให้ผู้ทำสวนป่าที่ประสงค์จะใช้สถานที่ใดเพื่อทำการแปรรูปไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และไม่ถือว่าการใช้สถานที่เพื่อทำการแปรรูปไม้ดังกล่าวเป็นการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ (ร่างมาตรา 11 เพิ่มความเป็นมาตรา 10/1)

8. กำหนดให้บรรดาไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าไม่ต้องเสียค่าภาคหลวง ค่าบำรุงป่า และค่าธรรมเนียม ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ (ร่างมาตรา 12 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 14)

9. กำหนดให้ในกรณีที่หนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า ใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน หรือหนังสือรับรองการแจ้ง สูญหาย ชำรุด หรือถูกทำลาย ให้ผู้ทำสวนป่ามีสิทธิยื่นคำขอใบแทนหนังสือรับรองหรือใบสำคัญดังกล่าวต่อนายทะเบียนตามระเบียบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด (ร่างมาตรา 14 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 16)

10. กำหนดมาตรการทางปกครองให้ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ทำสวนป่าผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการทำสวนป่า หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้ปฏิบัติให้ถูกต้องหรือจัดการแก้ไขให้ถูกต้องภายใน

ระยะเวลาที่กำหนด และถ้าผู้ทำสวนป่าไม่ปฏิบัติหรือจัดการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาดังกล่าว หรือในกรณีที่ผู้ทำสวนป่าได้กระทำการใดที่ไม่อาจปฏิบัติหรือจัดการแก้ไขให้ถูกต้องได้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเพิกถอนหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าได้ ทั้งนี้ โดยผู้ทำสวนป่าซึ่งถูกสั่งเพิกถอนหนังสือรับรองดังกล่าวมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งเพิกถอนหนังสือรับรองดังกล่าว นอกจากนี้ ยังได้เพิ่มบทกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้ทำสวนป่าที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 6 วรรคสอง กล่าวคือ ไม่จัดทำบัญชีแสดงชนิดและจำนวนไม้ที่ทำการปลูกและบำรุงรักษาตามระเบียบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด หรือจัดทำบัญชีดังกล่าวอันเป็นเท็จ (ร่างมาตรา 15 เพิ่มความเป็นมาตรา 22/1 มาตรา 22/2 และมาตรา 22/3)

11. เพิ่มบทกำหนดโทษทางอาญาให้สอดคล้องกับการเพิ่มบทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 16 เพิ่มความเป็นมาตรา 25/1 มาตรา 25/2 มาตรา 25/3 และมาตรา 25/4)

12. กำหนดให้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการ อันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ ผู้แทนของนิติบุคคล หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย (ร่างมาตรา 17 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 27)

3) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507³⁹

พระราชบัญญัติป่าสงวน พ.ศ. 2507 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 29 เมษายน 2507 บทบังคับของกฎหมายฉบับนี้มุ่งเน้นการอนุรักษ์ป่าไม้ให้ดำรงอยู่ และได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม 2 ครั้ง คือ

1. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2522 มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษที่สูงขึ้นและให้สอดคล้องกับโทษตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

2. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2528 มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการเกี่ยวกับป่าเสื่อมโทรม

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีหลักการมุ่งไปในเรื่องการแบ่งแยกที่ดินเป็นป่าเพื่อสงวนและคุ้มครองไว้ ซึ่งต่างกับพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ที่มีหลักการมุ่งบังคับคุ้มครองไม้

³⁹ จาก เอกสารการสอนชุดวิชาหน่วยที่ 1-7 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม (น. 297-360), โดย ณรงค์ มหรรณพ, และวิสูตร สมนึก, 2556, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.

และของป่าที่มีอยู่ในป่า โดยกำหนดวิธีการหวงห้ามไว้ ผู้ที่ประสงค์จะทำไม้หรือเก็บหาของป่า จะต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้รวมไปถึงการนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ การแปรรูปไม้ การตั้งโรงงานแปรรูปไม้ การตั้งโรงค้ำไม้แปรรูป และการมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครอง ซึ่งต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

แม้ว่าหลักการจะแตกต่างกันแต่กฎหมายทั้ง 2 ฉบับก็มิได้ขัดแย้งกันแต่กลับประสานสอดคล้องกันยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการอนุญาตทำไม้ หรือเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ การนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ ตลอดจนการควบคุมการแปรรูปไม้ยังต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ด้วยตามแต่กรณี

การดูแลรักษาพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติได้ปรับเปลี่ยนไป โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2545 เห็นชอบให้กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อให้เกิดความชัดเจน ทำให้การใช้เกิดประโยชน์สูงสุด แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง และรักษาพื้นที่ป่าไม้ให้คงอยู่ โดยจำแนกพื้นที่ ดังนี้

1) พื้นที่ป่าไม้กรมป่าไม้ดำเนินการจำแนกที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ 1,221 ป่าเนื้อที่ 147.34 ล้านไร่ ออกเป็นเขตต่าง ๆ ดังนี้

(1) เขตพื้นที่ป่าเพื่ออนุรักษ์ (Zone C) 88.23 ล้านไร่ หรือร้อยละ 27.56 ของพื้นที่ประเทศ

(2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) 51.89 ล้านไร่ หรือร้อยละ 16.16 ของพื้นที่ประเทศ

(3) เขตพื้นที่ซึ่งเหมาะสมกับการเกษตร (Zone A) 7.22 ล้านไร่ หรือร้อยละ 2.21 ของพื้นที่ประเทศ

2) พื้นที่ของเอกชนและพื้นที่อื่น ๆ

(1) ที่ดินของเอกชน 167.02 ล้านไร่

(2) ที่ดินอื่น ๆ 6.3 ล้านไร่

ในเดือนธันวาคม 2536 กรมป่าไม้ได้มอบพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (Zone E) บางส่วน คือ จำนวน 37.06 ล้านไร่ และพื้นที่เหมาะสมกับการเกษตร (Zone A) ทั้งหมด จำนวน 7.22 ล้านไร่ รวมพื้นที่ทั้งหมด 44.28 ล้านไร่ ให้สำนักงานปฏิรูปเพื่อการเกษตร (สปก.) ไปปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร และคาดว่าจะมีเนื้อที่ป่าประมาณ 10 ล้านไร่ ที่สำนักงานปฏิรูปที่ดินจะส่งกลับคืนกรมป่าไม้ เนื่องจากไม่เหมาะสมกับการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งให้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติลดน้อยลง

ปัจจุบันได้มีการแบ่งพื้นที่เป้าหมายออกเป็น Area Operation หรือ AO 4 ระดับ คือ AO1, AO2, AO3, และ AO4 คือ AO1 ได้แก่ พื้นที่ดำเนินการเรียบริ้อย AO2 ได้แก่ พื้นที่อยู่ระหว่างดำเนินการ AO3 ได้แก่ พื้นที่บุกรุกใหม่ และ AO4 ได้แก่ พื้นที่ป่าสมบูรณ์ ซึ่งการจัดแบ่งพื้นที่เหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อลดภัยคุกคาม การบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนโดยกลุ่มชาวบ้านจากกลุ่มนายทุน และการลักลอบตัดไม้เศรษฐกิจ โดยดำเนินการไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อทวงคืนผืนป่าสงวน ตามนโยบายของรัฐบาล

(1) บทวิเคราะห์ศัพท์กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ

“ป่าสงวนแห่งชาติ” หมายถึงป่าที่ได้มีการนำมากำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนลงไปตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 36 ป่าสงวนแห่งชาติ ถือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน กรมป่าไม้เป็นเพียงหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุม ดูแลรักษา หรือบำรุงป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

“ไม้” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ไม้” มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “ไม้” ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งไม่เป็นการขัดหรือแย้งที่ทำให้เกิดปัญหาแต่อย่างใด เพราะพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 บังคับใช้แต่ไม้ในเขตป่าสงวน แต่พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 บังคับใช้ทั่วราชอาณาจักรทั้งในป่าและนอกป่า รวมถึงไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรด้วย

“ทำไม้” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ทำไม้” มีความหมายเหมือนกับคำว่า “ทำไม้” ตามมาตรา 4 (5) พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 จะต่างก็ตรงที่คำว่า “ทำไม้” ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ มีความหมายครอบคลุมถึงการกระทำกับไม้สักหรือไม้อย่างที่ขึ้นอยู่ที่ดินของเอกชน (ที่ดินไม่ใช่ป่า) หรือการนำไม้สักหรือไม้อย่างออกจากที่ดินที่ไม้นั้น ๆ ขึ้นอยู่ด้วย

“พนักงานเจ้าหน้าที่” ในการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีบัญญัติไว้ในมาตรา 5 และมาตรา 25 สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา 5 จะเป็นพนักงานโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งปัจจุบันมีประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 สำหรับการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 จะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เฉพาะป่าสงวนแห่งชาตินั้น ๆ และจะมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา 25 ทั้งนี้ปกติแล้วจะแต่งตั้งให้อธิบดีกรมป่าไม้ ผู้ว่าราชการจังหวัด ป่าไม้เขต นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 25

(2) การกำหนดป่าสงวนแห่งชาติ

1. พื้นที่ที่จะกำหนดป่าสงวนแห่งชาติ บัญญัติไว้ในมาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 36 ป่าที่จะกำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้มี 3 ประเภท คือ

ก. ป่าที่เป็น “ป่าสงวน” อยู่แล้วตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและสงวนป่า ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็น “ป่าสงวนแห่งชาติ” ตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้เนื่องจาก “ป่าสงวน” เป็นป่าที่รัฐต้องการคุ้มครองและสงวนไว้ โดยการออกเป็นกฎกระทรวงมีแผนที่แสดงแนวเขต รั้ววัดหมายเขตป่าไว้ชัดเจน

ในกรณีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ประกาศตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีแนวเขตแตกต่างกับแนวเขตป่าสงวนที่เคยเป็นป่าคุ้มครองมาก่อนมีพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ประกาศใช้นั้น แม้ออกกฎกระทรวงกำหนดเขตป่าสงวนจะมีได้ยกเลิกแนวเขตป่าคุ้มครองเดิม ก็ให้ใช้แนวเขตแนวใหม่ที่ประกาศตามกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

ข. กำหนดให้ป่าที่เป็น “ป่าคุ้มครอง” อยู่แล้วตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและสงวนป่า ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้เป็น “ป่าสงวนแห่งชาติ” โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการออกกฎกระทรวงตามมาตรา 6 วรรคสอง หรือมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มารองรับให้แล้วเสร็จภายใน 5 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตามมาตรา 36

เหตุที่ต้องให้ออกกฎกระทรวงมารองรับอีกครั้งเนื่องจาก “ป่าคุ้มครอง” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและสงวนป่า แม้จะกำหนดโดยออกเป็นกฎกระทรวงแต่แผนที่ท้ายกฎกระทรวงเป็นเพียงแผนที่สังเขปซึ่งส่วนใหญ่จะคัดลอกมาจากแผนที่ระวางของกรมแผนที่ทหารบก ไม่มีการรังวัดหมายแนวเขตป่าที่ชัดเจน รวมทั้งไม่มีการจัดทำหลักเขตติดป้ายป่าคุ้มครองไว้แต่อย่างใด

ค. กำหนดป่าอื่น ๆ เช่น ป่าไม้ถาวรตามผลการจำแนกประเภทที่ดินตั้งแต่ พ.ศ. 2504 ฯลฯ ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติเพื่อรักษาสภาพป่าไม้ ของป่า หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่นไว้ ซึ่งการออกกฎกระทรวงต้องมีแผนที่แสดงแนวเขตป่าที่กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติแนบท้ายกฎกระทรวงด้วย

2. การจัดให้มีหลักเขตหรือป้ายแสดงแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ

ในการกำหนดป่าสงวนแห่งชาติกฎหมายได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดทำเครื่องหมายแสดงแนวเขตไว้ในมาตรา 8

ตามมาตรา 8 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการสำรวจรังวัดจัดทำหลักเขตและป้ายหรือเครื่องหมายอื่น ๆ แสดงแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติไว้ เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติใดที่พนักงานเจ้าหน้าที่ยังไม่จัดทำหลักเขตและป้ายหรือเครื่องหมายอื่น ๆ แสดงแนวเขตไว้ หากมีการกระทำผิดเกิดขึ้น ศาลจะยกฟ้องโดยอาศัยเหตุที่พนักงานเจ้าหน้าที่ยังไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ครบถ้วนเสียก่อนทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการเป็นอย่างมาก โดยที่เรื่องนี้มีความสำคัญจึงได้บัญญัติโทษไว้ในมาตรา 33 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. การประกาศกฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาติให้ประชาชนทราบ

พื้นที่ที่ประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ มาตรา 9 กำหนดให้ต้องประกาศให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ หากไม่มีการปิดประกาศกฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายยังไม่มีผลใช้บังคับโดยสมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาล ศาลจะพิพากษายกฟ้องจำเลย

(3) การดำเนินงานของคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติ

การกำหนดที่ดินให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ อาจมีผลกระทบต่อสิทธิหรือประโยชน์ของบุคคลที่มีอยู่ในพื้นที่ก่อนแล้วโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นจึงกำหนดให้มีคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาและให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลดังกล่าว โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 13

ตามมาตรา 10 เมื่อได้ออกกฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาติ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีผลใช้บังคับแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่งตั้งคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติขึ้นประกอบด้วย ผู้แทนกรมป่าไม้ ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมที่ดิน และกรรมการอื่นอีก 2 คน รวมเป็น 5 คน มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ควบคุมให้การเป็นไปตามมาตรา 8 คือ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดทำหลักเขตและป้าย หรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ และมาตรา 9 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดการให้มีการปิดประกาศสำเนากฎกระทรวงและแผนที่ท้ายกฎกระทรวงไว้ที่ทำการอำเภอหรือกิ่งอำเภอท้องที่ ที่ทำการกำนันท้องที่ และที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายในหมู่บ้านท้องที่นั้น

2. ดำเนินการสอบสวนและวินิจฉัยคำร้องตามมาตรา 13 คำร้องของผู้อ้างว่ามีสิทธิหรือได้ทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติอยู่ก่อนแล้ว

3. มีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนตามมาตรา 13

4. ตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะ กรรมการมอบหมายซึ่งจะต้องเป็นงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะ กรรมการ

ตามมาตรา 13 กำหนดให้คณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อได้รับคำร้องของผู้อ้างว่ามีสิทธิหรือได้ทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติอยู่ก่อนแล้ว จากนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอก็ให้สอบสวนคำร้องนั้นตามอำนาจหน้าที่ (มาตรา 10 (2) และ (3)) ถ้าปรากฏว่าผู้ร้องเสียสิทธิหรือเสื่อมเสียประโยชน์จริงก็พิจารณากำหนดค่าทดแทนตามที่เห็นสมควร และถ้าผู้ร้องไม่พอใจในค่าทดแทนที่กำหนดให้ก็มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในกำหนด 30 วัน คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

(4) ข้อห้ามในการยึดถือ ครอบครอง ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่าสงวนแห่งชาติ

ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติจะห้ามมิให้ผู้ใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์ หรืออยู่อาศัย ฯลฯ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่การทำไม้ หรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ การศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ การเข้าไป การผ่านหรือการใช้ทาง การนำหรือปล่อยสัตว์เลี้ยงเข้าไปภายในป่าสงวนแห่งชาติ จะกระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือได้รับหนังสืออนุญาตจากอธิบดีกรมป่าไม้แล้วแต่กรณี

การยึดถือ ครอบครอง ทำไม้หรือเก็บหาของป่าเป็นการกระทำอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ ดังนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้เพื่อคุ้มครองป่าสงวนแห่งชาติ ดังนี้

มาตรา 14 เป็นบทบัญญัติหลักของพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ ที่ห้ามมิให้บุคคลกระทำการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่จะได้รับอนุญาต ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดต้องรับโทษตามมาตรา 31 แล้วแต่กรณี การกระทำตามมาตรานี้แยกส่วนสำคัญที่จะขอกล่าว ดังนี้

1. การยึดถือครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

การยึดถือหรือครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบหรือโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นการต้องห้ามการยึดถือครอบครองนั้น อาจเข้ายึดถือครอบครองด้วยตนเอง หรือให้บุคคลอื่นยึดถือครอบครองไว้แทนตน หรือเพื่อตนเองก็ได้ ทั้งนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1367 และมาตรา 1368

2. การก่อสร้าง แฝ้วถาง หรือเผาป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบหรือโดยไม่ได้รับอนุญาต
การก่อสร้าง แฝ้วถาง หรือเผาป่าสงวนแห่งชาติโดยมิชอบหรือโดยไม่ได้รับอนุญาต
เป็นการกระทำอย่างหนึ่งที่อาจทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ

3. บทระวางโทษ

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ได้กำหนดบทกำหนดโทษแก่ผู้เข้าไป
บุกรุกไถยึดถือครอบครอง ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แฝ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บ
หาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติไว้ตาม
มาตรา 31

จากบทบัญญัติดังกล่าวถ้าผู้ใด

1. ยึดถือครอบครอง ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แฝ้วถาง เผาป่า
ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท

2. ถ้าการกระทำยึดถือครอบครอง ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง
แฝ้วถาง เผาป่า ที่มีขนาดเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้สัก ไม้ยาง ไม้สนเขา
หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือ ต้นน้ำลำธาร ผู้กระทำความผิดต้อง
ระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาท ถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

3. ถ้าทำให้เกิดความเสียหายแก่ไม้อื่นที่เป็นต้น หรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ
ทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตรผู้กระทำความผิดต้อง
ระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาท ถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

4. ถ้าปรากฏว่าบุคคลนั้นยึดถือหรือครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ศาลมี
อำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของผู้กระทำความผิดออกจากเขตป่าสงวน
แห่งชาติได้

การกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนตามมาตรา 14 นั้นเพื่อเป็นการคุ้มครองรักษาป่าสงวน
แห่งชาติ มิให้เสื่อมสภาพ มิให้บุคคลบางจำพวกฉวยโอกาสเข้ามาทำลายป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าว
โดยไม่ได้รับอนุญาต

(5) ข้อห้ามในการทำไม้ หรือเก็บหาของป่าในป่าสงวนแห่งชาติ

1. การห้ามทำไม้ในป่าสงวนแห่งชาติ

การทำไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่าเป็นการกระทำผิด พ.ร.บ.
ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งมีบทกำหนดโทษไว้ตามมาตรา 31

การทำไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ถ้าเป็นการทำไม้หวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทานตามมาตรา 11 และมาตรา 63 แห่ง

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 โดยไม่ต้องขอรับอนุญาตทำไม้ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 อีกแต่อย่างใด เพราะได้รับยกเว้นตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ 2507 แต่ถ้าเป็นการทำไม้ที่มีไซ้ไม้หวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

2. บทกำหนดโทษในการทำไม้ เก็บหาของป่าหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ

การกระทำความผิด ตามมาตรา 14 นี้ จะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 หากเป็นการกระทำโดยไม่เจตนาหรือเป็นการกระทำโดยประมาท หรือเป็นการกระทำโดยความจำเป็นก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 14 นี้

ตามมาตรา 31 นอกจากจะกำหนดโทษทางอาญาไว้แล้ว ยังมีสภาพบังคับทางแพ่งอีกด้วย คือ ในการดำเนินคดี โจทก์ (อัยการ) อาจมีคำขอให้ศาลสั่งให้ผู้กระทำผิดคนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของผู้กระทำผิดออกไปจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ และศาลมีอำนาจสั่งตามคำขอนั้นได้ ถ้าบุคคลดังกล่าวขัดขึ้นคำบังคับก็อาจถูกจับ หรือกักขัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 297 และมาตรา 298

จากมาตรา 31 เป็นบทกำหนดโทษ ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับการทำไม้ ไม่ว่าจะเป็นการตัดฟัน กาน โคน ลิด เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด หรือชักลากไม้ที่มีอยู่ในป่า หรือนำไม้ที่มีอยู่ในป่าออกจากป่าด้วยประการใด ๆ ถ้าเป็น ไม้สัก ไม้ยาง ไม้สนเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้จำนวนเท่าใดก็ได้ แต่ถ้าเป็นไม้อื่นที่เป็นต้น หรือเป็นท่อน มีปริมาณรวมกันเกิน 4 ลูกบาศก์เมตร หรือมากกว่า 20 ต้น หรือท่อน จะต้องถูกลงโทษ จำคุก ตั้งแต่ 2 ปี ถึง 15 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000 บาท ถึง 150,000 บาท

(6) อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการอนุญาต

โดยที่กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครองรักษาป่าสงวนแห่งชาติไว้เป็นพิเศษ จึงจำเป็นต้องกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่กระทำการบางอย่างเกี่ยวกับการอนุญาตได้

บทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวกับการอนุญาตแห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 นั้น มีหลายมาตรา แยกได้ดังนี้

1. การควบคุม ดูแล รักษา หรือบำรุงป่าสงวนแห่งชาติ ตามมาตรา 19
2. การออกใบอนุญาต การอนุญาต ใบคู่มือคนงาน การขอใบแทนใบอนุญาต การโอนใบอนุญาต (มาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24)

3. การพักใช้ใบอนุญาตหรือหนังสืออนุญาต การอุทธรณ์ และการเพิกถอนใบอนุญาต หรือหนังสืออนุญาต (มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30)

1. การควบคุม ดูแลรักษาหรือบำรุงป่าสงวนแห่งชาติ ตามมาตรา 19

บทบัญญัติมาตรานี้กำหนดให้อธิบดีอาจสั่งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในสังกัดกรมป่าไม้ที่มีได้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการควบคุม ดูแลรักษาหรือบำรุงป่าสงวนแห่งชาติ เช่น ตั้งสำนักงานหน่วยป้องกันรักษาป่า ตั้งด่านตรวจ หรือบำรุงป่าปลูกเสริมป่า หรือปลูกสร้างสวนป่า ฯลฯ การดำเนินการดังกล่าวพนักงานเจ้าหน้าที่จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับคำสั่งเป็นหนังสือจากอธิบดีแล้ว บางกรณีอาจให้บุคคลอื่นกระทำแทนในนามของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ โดยไม่จำเป็นต้องกระทำด้วยตนเองเสมอไป เช่น จ้างให้ราษฎรปลูกป่า ฯลฯ

2. การอนุญาตทำไม้หรือเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 กำหนดอายุใบอนุญาตทำไม้และเก็บหาของป่าตามมาตรา 15 ว่า ให้กำหนดได้ไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันออกใบอนุญาต ส่วนการต่ออายุใบอนุญาตนั้นก็ให้ปฏิบัติตามแบบ ระเบียบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 21 นี้ สืบเนื่องมาจากมาตรา 15 ซึ่งกำหนดเรื่องอำนาจในการอนุญาตทำไม้และเก็บหาของป่าว่าเป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ในทางบริหารแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่เฉพาะบางคนบางตำแหน่งเท่านั้นที่มีอำนาจอนุญาตได้ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีความเป็นเอกภาพ หากปล่อยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทุกคนมีอำนาจอนุญาตได้แล้ว ก็คงจะเกิดความวุ่นวาย สับสนขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย การตรวจสอบควบคุมไม่สามารถกระทำได้ ดังนั้นจึงได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 1106 (พ.ศ. 2528) ว่าด้วยการทำไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ กฎกระทรวงฉบับที่ 1107 (พ.ศ. 2528) ว่าด้วยการเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการอนุญาตทำไม้ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2529 ลงวันที่ 4 เมษายน 2529 ให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดที่จะออกใบอนุญาตทำไม้หรือเก็บของป่าหรือประกาศอนุญาตเป็นคราว ๆ รวมทั้งการต่ออายุใบอนุญาตด้วย

3. การจัดให้มีใบคู่มือตามมาตรา 24

การอนุญาตตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ มี 2 แบบ แบบแรก ออกเป็นใบอนุญาต ได้แก่ ใบอนุญาตทำไม้และเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ แบบที่สอง ได้แก่ หนังสืออนุญาต เช่น หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออาศัยอยู่ หรือหนังสืออนุญาตให้ปลูกสร้างสวนป่าหรือไม้ยืนต้น ผู้รับใบอนุญาตหรือหนังสืออนุญาตดังกล่าวนอกจากจะต้องเสียค่าภาคหลวงไม้หรือของป่า ค่าบำรุงป่า ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว

ตามมาตรา 24 ยังกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตหรือหนังสืออนุญาตดังกล่าวต้องจัดให้คนงานผู้รับจ้าง หรือผู้แทนมีใบคู่มือแสดงฐานะตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการอนุญาต ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ กระทำในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งมีพื้นที่กว้างขวางหาก ไม่มีใบคู่มือคนงาน เจ้าหน้าที่ก็ไม่อาจทราบได้ว่าใครเป็นคนงาน ผู้รับจ้าง หรือผู้แทนของผู้รับ ใบอนุญาตหรือหนังสืออนุญาต เพราะอาจมีบุคคลอื่นสวมรอยเข้ามากระทำการใด ๆ โดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมายได้

ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้รับหนังสืออนุญาตคนใด ไม่จัดให้คนงาน ผู้รับจ้างหรือผู้แทนของ ตนมีใบคู่มือสำหรับทำการตามที่ได้รับอนุญาตมีความผิดต้องรับโทษตามมาตรา 32 ต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท ส่วนคนงานหรือผู้รับจ้างหรือผู้แทนอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อีกส่วนหนึ่งต่างหาก

(7) อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินคดี

กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครองรักษาป่าสงวน แห่งชาติไว้เป็นพิเศษ จึงจำเป็นต้องกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการ ดำเนินคดีไว้เป็นการเฉพาะ

บทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีมีหลายมาตรา ซึ่งแยกได้ดังนี้

1. พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ (มาตรา 25)
2. การจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิด (มาตรา 26)
3. ความผิดที่ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ (มาตรา 34)
4. การริบทรัพย์ของกลาง (มาตรา 35)
5. การรักษาพระราชบัญญัติ (มาตรา 5)

ซึ่งจะขอกกล่าวแต่เฉพาะในส่วนที่สำคัญ ดังนี้

1. พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติตาม มาตรา 25

บทบัญญัติมาตรานี้ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่งตั้งขึ้นเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวน แห่งชาติแต่ละป่า ซึ่งแตกต่างกับการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ทั่ว ๆ ไป ตามมาตรา 5 ผู้ที่ได้รับ แต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรานี้ ปกติต้องเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เช่น นายอำเภอ ป่าไม้ เขต ผู้ว่าราชการจังหวัด และอธิบดีกรมป่าไม้ โดยมีอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) สั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าสงวนแห่งชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตป่า สงวนแห่งชาติ ถ้าปรากฏว่าข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำความผิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการ กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 การสั่งนั้นจะสั่งด้วยวาจาหรือสั่ง

เป็นหนังสือก็ได้ ผู้ใดขัดคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความผิดต้องรับโทษตามมาตรา 33 ทวิ จำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ ไร่ถอน แก่ไข หรือกระทำการอื่น ๆ แก่สิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ภายในเวลาที่กำหนด โดยกำหนดระยะเวลาไว้ในหนังสือสั่งการให้ชัดเจนด้วย ทางปฏิบัติต้องแจ้งให้ผู้กระทำความผิดทราบและเพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงรับหนังสือคำสั่งนั้นทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับและปิดสำเนาคำสั่งนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายบริเวณสิ่งที่เป็นอันตรายหรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพแก่ป่าสงวนแห่งชาตินั้น ๆ อีกด้วยก็ได้ ผู้ใดขัดคำสั่งเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความผิดต้องรับโทษ (มาตรา 33 ทวิ)

3) เมื่อผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามข้อ 2 หรือในกรณีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดหรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หาตัวผู้กระทำความผิดไม่พบ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึด ทำลาย ไร่ถอน หรือกระทำการอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรได้ และถ้าได้เสียค่าใช้จ่ายในการกระทำการต่าง ๆ ดังกล่าวไปเท่าใดก็มีสิทธิเรียกร้องเอาจากผู้กระทำความผิดได้ โดยผู้กระทำความผิดต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายทั้งหมด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้วิธีนำทรัพย์สินที่ยึดไว้ออกขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควรแล้วหักเงินที่ขายได้ชดใช้ค่าใช้จ่ายของพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ ในกรณีนี้หากมีเงินเหลืออยู่ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยึดไว้แทนทรัพย์สินและอาจตกเป็นของแผ่นดินถ้าเจ้าของมิได้เรียกเอาภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ขายทรัพย์สินหรือนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุดแล้วแต่กรณี แต่ถ้าไม่ทราบตัวเจ้าของต้องยึดเวลาออกไปเป็น 5 ปี ทั้งนี้ตามมาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4) ถ้าเป็นกรณีฉุกเฉินพนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งกับสิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาตินั้น ๆ ได้ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าสงวนแห่งชาติ

5) การสั่งตามที่กล่าวมาพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 อย่างเคร่งครัดด้วย

ข้อสังเกต

คำว่า “ผู้กระทำความผิด” ตามข้อ 2 และข้อ 3 นั้น หมายถึง ผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติป่าสงวนฯ ตามดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งต่างกับคำว่า “ผู้กระทำความผิด” ในวรรคท้ายของมาตรา 31 ซึ่งหมายถึงผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษา

2. การจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิด บัญญัติไว้ในมาตรา 26

บทบัญญัติมาตรานี้ ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ที่จะปฏิบัติการได้บางอย่างในการปราบปราม ปราบผู้ฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัตินี้อันเป็นความผิดอาญา โดยให้ถือว่าเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจหน้าที่ทำนองเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ

3. การริบทรัพย์ของกลาง บัญญัติไว้ในมาตรา 35

บทบัญญัติมาตรานี้เป็นเรื่องการริบทรัพย์ของกลางซึ่งแยกได้ดังนี้

- 1) ไม้หรือของป่าซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้
- 2) เครื่องมือ เครื่องใช้ อาวุธ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะหรือเครื่องจักรกลใด ๆ ซึ่งใช้หรือได้ใช้ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้โดยตรง

การริบทรัพย์สืบตามมาตรา 35 นี้ ครอบคลุมจำนวนและไม่ตัดอำนาจของศาลที่จะริบทรัพย์สืบโดยใช้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 32 ถึงมาตรา 34 ได้สำหรับในส่วนที่พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ มิได้มีบทบัญญัติไว้เป็นพิเศษ

3) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504⁴⁰

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 นี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 ตุลาคม 2504 เมื่อเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ในปีเดียวกันนี้คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2504 ให้ประเทศไทยร่วมเป็นสมาชิก “สหพันธ์นานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ” (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources – IUCN) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะอนุรักษ์พันธุ์พืช ดิน น้ำ สัตว์ป่า ธรรมชาติ และทรัพยากรอื่นให้คงอยู่ต่อไป โดยประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2505 ซึ่งต่อมาได้มีพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พ.ศ. 2532 ยกเลิกความในมาตรา 30 อันเป็นบทเฉพาะกาล และให้ใช้ข้อความใหม่แทน

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่าและภูเขาให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเช่นเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่ออำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชนสืบไป ซึ่งเป็นเหตุผลชัดเจนเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งแตกต่างไปจากป่าสงวนแห่งชาติที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ของประชาชน

⁴⁰ จาก เอกสารการสอนชุดวิชาหน่วยที่ 1-7 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม (น. 361-426), โดย ณรงค์ มหรรณพ, และรังสิกร อุปพงศ์, 2556, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

(1) บทวิเคราะห์ศัพท์บัญญัติไว้ในมาตรา 4

“อุทยานแห่งชาติ” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า อุทยานแห่งชาติ นี้หมายถึง “ที่ดิน” ตามความหมายในมาตรา 4 (1) ที่ได้นำมากำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติตามหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดไว้ในมาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัตินี้

เมื่อวิเคราะห์ความหมายของ “อุทยานแห่งชาติ” สรุปได้ว่า “อุทยานแห่งชาติ” ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 หมายถึง พื้นที่ดินทั่วไปรวมถึงภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะและที่ชายทะเล ที่ได้รับการประกาศกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ เพราะเป็นที่ดินที่สภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจ ควรค่าแก่การรักษาให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม อันจะเป็นประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชนสืบไป ทั้งนี้จะต้องเป็นที่ดินที่ไม่ได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของเอกชน

“ไม้” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ไม้” มีความหมายเช่นเดียวกับ คำว่า “ไม้” ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งไม่เป็นการขัดหรือแย้งที่ทำให้เกิดปัญหาแต่อย่างใด แต่คำว่า “ไม้” ตามกฎหมายอุทยานแห่งชาติไม่รวมถึง “ไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร” ดังเช่นบทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ไม้” ตามพระราชบัญญัติพุทธศักราช 2484

“พนักงานเจ้าหน้าที่” บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายถึง ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กรณีนี้เป็นเรื่องที่รัฐมนตรี ตามมาตรา 4 (7) คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาศัยอำนาจตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ออกประกาศแต่งตั้งบุคคลให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้ จะเห็นได้ว่าการประกาศแต่งตั้งบทบัญญัติในมาตรา 4 (5) ข้างต้นมิได้เจาะจงว่า จะต้องแต่งตั้งจากข้าราชการหรือผู้ที่ทำงานในกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชเท่านั้น ดังนั้นรัฐมนตรีจะแต่งตั้งผู้ใดไม่ว่าจะเป็นบุคคลภายนอกกรมหรือไม่ให้ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ก็ย่อมจะทำได้ และตามระเบียบกรมป่าไม้วาดด้วยการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2520 ข้อ 4 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 ข้อ 7 ระบุให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการอื่นหรือหน่วยงานอื่นที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มีอำนาจปฏิบัติการในเขตอุทยานแห่งชาติเฉพาะกรณีและเฉพาะแห่ง ฉะนั้นเมื่อบุคคลดังกล่าวได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอุทยานแห่งชาติแล้ว ก็ย่อมมีอำนาจและหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เช่น มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญาและมีอำนาจจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

(2) คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติได้กำหนดให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่ให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรี ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 13 มาตรา 14 และมาตรา 15 จากบทบัญญัติดังกล่าวแยกอธิบายได้ดังนี้

1. ตามมาตรา 9 กำหนดให้มีคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติประกอบไปด้วย

1.1 คณะกรรมการ โดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธาน อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมที่ดิน เป็นกรรมการ

1.2 คณะกรรมการอื่นซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 11 คน

2. ตามมาตรา 10 กำหนดให้คณะกรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

3. คณะกรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอาจพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระได้ในกรณีต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในมาตรา 11 (1) – (5) และคณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นแทนได้ และอยู่ในตำแหน่งตามวาระเท่าที่ผู้ที่ตนแทน

4. ตามมาตรา 15 กำหนดให้คณะกรรมการมีหน้าที่ให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) การกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งการขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติ (มาตรา 6 และมาตรา 7)

(2) การคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ

(3) เรื่องอื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีปรึกษา

นอกจากนี้ยังมีอำนาจตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่มอบหมาย (มาตรา 14)

(3) ข้อห้ามในการดำเนินกิจกรรมในอุทยานแห่งชาติ

บทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำเนินการใด ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติไว้ ในมาตรา 16 มี 19 อนุมาตรา แต่จะขอยกอนุมาตราที่สำคัญ และขอกล่าวถึง คือ

(1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึง ก่อสร้าง แผ้วถางหรือเผาป่า

(2) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ยางไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่นและ

(13) เข้าไปดำเนินการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

จากบทบัญญัติที่ขอกล่าวถึงดังกล่าวแยกอธิบายได้ดังนี้

ตามมาตรา 16 อนุมาตรา 1 การห้ามยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ห้ามก่อสร้าง แผ้วถางหรือเผาป่า นั้นเป็นบทห้ามเด็ดขาด

ปัญหาของการยึดถือหรือครอบครองที่ดินนี้จะต้องเป็นการยึดถือหรือครอบครองที่ดินในปัจจุบันเท่านั้น และในกรณีลูกจ้างหรือผู้แทนยึดถือที่ดินไว้แทนบุคคลอื่นนั้น ถือว่าลูกจ้างหรือผู้แทนไม่มีสิทธิครอบครองในที่ดิน ฉะนั้นย่อมไม่มีความผิดตามอนุมาตรานี้

สำหรับการ “กันสร้าง” หมายถึง พรวน ไถ คราดหรือการขุด โคนต้นไม้ ตอไม้เพื่อปลูกสร้าง “แผ้วถางป่า” หมายถึง การทำให้ป่าโล่งเตียนไป “เผาป่า” หมายถึง การใช้ความร้อนจากไฟหรือจากที่อื่น ซึ่งรวมความแล้วหมายถึงการกระทำกับป่า ทำให้ป่าเสียหาย และแม้การเข้าไปจะไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหาย แต่กลับทำให้เกิดประโยชน์แก่อุทยานแห่งชาติ ก็ยังต้องห้ามตามมาตรา 16 เพราะมาตรานี้ห้ามการยึดถือหรือครอบครองที่ดินไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่จะเข้ากรณีตามมาตรา 19 ของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการไปเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ หรือการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ หรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการทัศนจรหรือการพักผ่อน ให้ความรู้แก่ประชาชน

อนุมาตรา (2) เป็นบทบัญญัติห้ามเด็ดขาด มิให้เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ยางไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น

อนุมาตรา (13) “เข้าไปดำเนินการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่” ต้องเป็นการกระทำที่ไม่ขัดกับอนุมาตราอื่น ๆ และไม่ขัดกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย

กล่าวโดยสรุปแล้วตามมาตรา 16 นี้ เป็นเรื่องของการที่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนบทบัญญัติซึ่งเป็นข้อห้ามบุคคลกระทำการใด ๆ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติแล้วจะต้องได้รับโทษอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 24 มาตรา 25 มาตรา 26 หรือมาตรา 27

(4) การอนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์ในเขตอุทยานแห่งชาติ

1. การได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปดำเนินการใด ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติ บัญญัติไว้ในมาตรา 16 (13) ในมาตรา 16 (13) นี้ เป็นข้อยกเว้นของการห้ามมิให้ดำเนินการใด ๆ ในอุทยานแห่งชาติ โดยเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลเข้าไปดำเนินการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ในเขตอุทยาน แต่ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน และบุคคลซึ่งเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้สั่งให้ปฏิบัติตาม

ระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติของรัฐมนตรี ตามมาตรา 18 ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งควบคุมมิให้ผู้เข้าไปในอุทยานแห่งชาติทำให้เกิดความวุ่นวาย หรือทำให้เกิดความเสียหายแก่อุทยานแห่งชาติ พนักงานเจ้าหน้าที่ย่อมมีอำนาจสั่งห้ามมิให้ผู้นั้นกระทำการดังกล่าวต่อไปได้ หรืออาจจะสั่งให้ผู้นั้นกระทำการดังกล่าวต่อไปได้ หรืออาจจะสั่งให้ผู้นั้นออกจากเขตอุทยานแห่งชาติได้ตามมาตรา 21 หากผู้นั้นฝ่าฝืนก็จะได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 25

2. การให้อนุญาตอาชญาบัตร และประทานบัตร

บทบัญญัติในมาตรา 30 นี้ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พ.ศ. 2532 เป็นการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พ.ศ. 2532 ที่กำหนดให้สิทธิการทำกิจการที่ได้รับสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ต้องสิ้นสุดลงหากพื้นที่สัมปทานอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 30 นี้ ประกอบกับการแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้นี้ ย่อมเข้าใจความหมายได้ว่า เขตอุทยานแห่งชาติสามารถกำหนดให้ทับซ้อนกับพื้นที่สัมปทานป่าไม้และการเก็บหาของป่าไม้ รวมทั้งทับซ้อนกับพื้นที่ที่รัฐได้อนุญาตให้เอกชนดำเนินการต่าง ๆ ตามใบอนุญาตอาชญาบัตร ประทานบัตร ฯลฯ ได้ ซึ่งมีผลต่อบทบัญญัติในมาตรา 6 วรรคสอง ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ต้องเป็น “ที่ดินที่มีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใด

อนึ่ง ในการบังคับใช้มาตรา 30 มีปัญหาว่า ในกรณีใบอนุญาตอื่น ๆ เช่น ใบอนุญาตทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติจะได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับใบอนุญาต อาชญาบัตร และประทานบัตรตามกฎหมายว่าด้วยแร่หรือสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมด้วยหรือไม่ หรือจะต้องสิ้นสุดลงในพื้นที่ที่มีการประกาศพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ

ในปัญหานี้เห็นว่ามาตรา 30 บัญญัติไว้ชัดเจนรับรองให้เฉพาะผู้ที่ได้รับใบอนุญาตอาชญาบัตร และประทานบัตร ตามกฎหมายว่าด้วยแร่หรือสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมก่อนวันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอุทยานแห่งชาติใช้บังคับยังคงมีสิทธิทำกิจการนั้น ๆ ต่อไปได้จนกว่าจะสิ้นสุดอายุของเอกสารสิทธิ์ดังกล่าว ฉะนั้น ถ้าเป็นเอกสารสิทธิ์ตามกฎหมายอื่น เช่น ใบอนุญาตทำไม้หรือเก็บหาของป่า หรือสิทธิเข้าไปอยู่อาศัยชั่วคราวในเขตป่าสงวนแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ หรือสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ เอกสารสิทธิ์หรือสิทธิต่าง ๆ เหล่านี้ ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองและจะต้องสิ้นสุดลงทันทีเมื่อมีการประกาศให้พื้นที่

ดังกล่าวอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2532

(5) อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติในการจับกุม ปราบปราม

ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 19 ได้ให้ความคุ้มครองแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในเขตอุทยานแห่งชาติ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ยังได้กำหนดมาตรการบางประการให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ หน้าที่ในการจับกุม ปราบปราม ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดัง มาตรา 20

ที่ว่าให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายอุทยานแห่งชาติ “เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” นั้นหมายความว่า โดยปกติแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ถือว่าเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงไม่มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดที่มีโทษทางอาญา ดังนั้น เมื่อกฎหมายอุทยานแห่งชาติได้บัญญัติโทษทางอาญาไว้ลงแก่ผู้ฝ่าฝืน จึงจำเป็นต้องให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการเพื่อป้องกันรักษาป่า สัตว์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติอื่นในเขตอุทยานแห่งชาติ กระทำการอันเกี่ยวกับการจับกุม ปราบปราม ผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุม หรือปราบปรามได้ โดยบัญญัติให้มีฐานะ “เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ”

(6) อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรการทางปกครอง

มาตรการทางกฎหมายในการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 นั้นแยกได้เป็น 2 กรณีคือ มาตรการทางปกครองและ มาตรการทางอาญา

สำหรับมาตรการทางการปกครองเป็นกรณีกฎหมายบัญญัติวิธีการ ทางปกครองให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับเอากับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายอุทยานแห่งชาติ หรือบังคับเอา กับตัวทรัพย์ ซึ่งเป็นผลมาจากการฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งนี้ โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาล ซึ่งยุ่งยากและใช้เวลานาน มาตรการทางปกครองนี้จึงมีผลทำให้การป้องกันรักษาสภาพป่าธรรมชาติ จากผู้บุกรุกทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 21 และมาตรา 22

จากบทบัญญัติในมาตรา 21 และมาตรา 22 จะเห็นได้ว่า พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 16 ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ ออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ หรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือหากการฝ่าฝืนกฎหมายนั้นเป็นเหตุให้มีสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่หรือมีสิ่งอื่นใดที่ทำให้อุทยานแห่งชาติผิดไปจากสภาพเดิม ก็ให้มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำลายหรือรื้อถอนหรือทำให้สิ่งนั้น ๆ กลับคืนสู่สภาพเดิม มาตรการเหล่านี้เป็น

โทษสถานเบา แต่ถ้าผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมายอุทยานแห่งชาติอยู่อีกก็อาจจะต้องได้รับโทษสูงขึ้น คือ โทษจำคุก หรือโทษปรับ ซึ่งเป็นมาตรการทางอาญา

การสั่งการของพนักงานเจ้าหน้าที่นี้ ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย ดังนี้

1. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ที่วางมาตรฐานการปฏิบัติราชการแผ่นดินของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหรือคำสั่งทางปกครองให้มีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมแก่ประชาชน และสามารถรักษาประโยชน์สาธารณะได้ อีกทั้งเป็นการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

2. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ที่ให้ศาลปกครองเป็นองค์กรตุลาการมีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีพิพาททางการปกครองระหว่างเอกชนกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง ดังนั้น เอกชนผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ สามารถฟ้องร้องคดีปกครองต่อศาลปกครองได้โดยอาศัยกลไกของกฎหมายฉบับนี้

3. พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ในการใช้อำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิด ทำลายหรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งอื่นใดที่ผิดไปจากสภาพเดิม ออกไปให้พ้นอุทยานแห่งชาติหรือทำให้สิ่งนั้น ๆ กลับคืนสู่สภาพเดิมตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดไว้ โดยในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

3.1 พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง ผู้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกาศแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

3.2 การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม มิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่ออำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชน โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการคดีกับผู้กระทำความผิด พร้อมทั้งเสนอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหรือผู้ทำหน้าที่

หัวหน้าอุทยานแห่งชาติของอุทยานแห่งชาติแห่งนั้น ๆ ใช้มาตรการตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายกำหนด

3.3 การจัดทำคำสั่งต้องดำเนินการตามมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 คือ อาจทำเป็นหนังสือหรือวาจาหรือโดยการสื่อความหมายในรูปแบบอื่นก็ได้ แต่ต้องมีข้อความหรือความหมายที่ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้

3.4 เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองต้องแจ้งรายละเอียดและระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์ หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครองที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่อไปได้ให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองทราบ ทั้งนี้ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และเนื่องจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 50 ว่า ผู้ออกคำสั่งทางปกครองต้องระบุวิธีการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องไว้ในคำสั่งดังกล่าว ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองจะต้องแจ้งให้ผู้รับคำสั่งทราบว่าอาจยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ ผู้ออกคำสั่งทางปกครองภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งที่กำหนดไว้ในมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 แล้วเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองจะต้องแจ้งวิธีการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องไว้ในคำสั่งดังกล่าวด้วยว่า ในกรณีที่ครบกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาของผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ประกอบกับกฎกระทรวงฉบับที่ 4 พ.ศ. 2540 ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว ไม่ว่าจะมีความวินิจฉัยของผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์หรือไม่ ผู้รับคำสั่งทางปกครองสามารถที่จะยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองภายในระยะเวลา 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยแยกออกเป็น 2 กรณี

กรณีแรกมีการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ผู้รับคำสั่งมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อคัดค้านคำวินิจฉัยอุทธรณ์ดังกล่าวภายในเวลา 90 วัน นับแต่วันที่รับแจ้งหรือทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์

กรณีที่สอง ครบกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์แล้ว แต่ผู้มีอำนาจยังไม่วินิจฉัยอุทธรณ์ผู้รับคำสั่งทางปกครองสามารถยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองในประเด็นการพิจารณาอุทธรณ์ล่าช้า รวมทั้งสามารถฟ้องในประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาของคำสั่งทางปกครองนั้นว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ด้วยก็ได้ โดยต้องใช้สิทธิฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันครบกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์

3.5 การแจ้งคำสั่งทางปกครองตามข้อ 3.4 ให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หมวด 4 โดยเคร่งครัด

3.6 การกำหนดเวลาให้ผู้กระทำความผิด หรือผู้อยู่ในบังคับของคำสั่ง ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองนั้นให้ใช้ดุลพินิจกำหนดตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์และตามควรแก่กรณี โดยคำนึงถึงระยะเวลาที่กฎหมายให้ถือว่าผู้รับแจ้งได้ทราบคำสั่ง และระยะเวลาใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งของผู้กระทำความผิดหรือผู้อยู่ในบังคับของคำสั่ง

3.7 ถ้าผู้กระทำความผิดหรือผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งได้อุทธรณ์คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้พิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หมวด 2 อย่างเคร่งครัด คือ ให้อุทธรณ์ได้โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง ภายใน 15 วัน นับแต่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ ระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย โดยการอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่ง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับ

3.8 พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองต้องพิจารณาคำอุทธรณ์ และแจ้งผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตน ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ หากไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ และให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์พิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าวให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาคำอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว ทั้งนี้ ตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

3.9 ถ้าผู้กระทำความผิดหรือผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการทำลายหรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งอื่นใดที่ผิดไปจากสภาพเดิมในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือทำให้สิ่งนั้น ๆ กลับคืนสู่สภาพเดิม

3.10 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามข้อ 3.9 ได้เสียค่าใช้จ่ายเพื่อการนั้นเป็นจำนวนเท่าไร ผู้กระทำความผิดหรือผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายนั้นทั้งหมด พร้อมทั้งชำระเงินเพิ่มในอัตราร้อยละ 25 ต่อปี ของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ตามมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งให้ผู้ต้องรับผิดมาชำระเงินภายในระยะเวลาอันสมควร ถ้าไม่มาชำระเงินตามกำหนดหรือมาชำระเงินไม่ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ ให้เจ้าหน้าที่แจ้งเตือนให้ผู้ต้องรับผิดมาชำระเงินภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่า 7 วัน

ตามมาตรา 57 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และเมื่อครบกำหนดเวลาตามแจ้งเตือนแล้ว ยังไม่มีการปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือนหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยยึด หรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้น ทั้งทรัพย์สินที่รื้อถอนและทรัพย์สินที่ได้เก็บรักษาไว้ในครอบครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ และ/หรือทรัพย์สินอื่นของผู้นั้น แล้วนำออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระจนครบถ้วน สำหรับวิธีการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ตามมาตรา 57 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ส่วนการสั่งยึด หรืออายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวเป็นอำนาจของอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

3.11 ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองต่อสู้ขัดขวางการบังคับทางปกครอง พนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้กำลังเข้าดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองได้ แต่ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ ในกรณีจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่อาจขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจได้ ตามมาตรา 60 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

3.12 ผู้ถูกดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองอาจอุทธรณ์การบังคับทางปกครองนั้นได้ และการอุทธรณ์การบังคับทางปกครองให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกันกับการอุทธรณ์ คำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

3.13 การบังคับชำระหนี้ตามข้อ 3.10 ไม่ตัดสิทธิกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ที่จะดำเนินคดีแพ่ง และคดีล้มละลายกับผู้ต้องรับผิดชอบชำระหนี้แต่อย่างใด

ในกรณีที่จะต้องใช้สิทธิดำเนินคดีแพ่ง หรือคดีล้มละลายตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการประมวลเรื่องราวทั้งหมด พร้อมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเสนอกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พิจารณาดำเนินการ

3.14 การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้นี้เป็นการปฏิบัติงานในหน้าที่ราชการ จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดของพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 โดยบุคคลภายนอกซึ่งอ้างว่าได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้ ทั้งนี้ตามบทบัญญัติมาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่ง

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และถ้าไม่เป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดทางแพ่งเป็นการส่วนตัว ตามมาตรา 8 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

(7) อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติ

มาตรการทางอาญาเป็นกรณีกฎหมายบัญญัติการกระทำที่ถือว่ามีความผิดและกำหนดโทษไว้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มีทั้งโทษจำคุก โทษปรับ และโทษริบทรัพย์สิน

สำหรับโทษจำคุกและโทษปรับนั้น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้กำหนดอัตราโทษสูงสุดสำหรับการกระทำความผิดตามมาตรา 16 (1) – (5) ไว้ในมาตรา 24 คือโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับเกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนความผิดในอนุมาตราอื่น ๆ ของมาตรา 16 เป็นความผิดลหุโทษคือมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับเกินหนึ่งพันบาท ตามบัญญัติไว้ในมาตรา 25, 26 หรือ 27 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แล้วแต่กรณี ซึ่งความผิดลหุโทษเหล่านี้พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเปรียบเทียบปรับได้ตามมาตรา 28

อย่างไรก็ตามหากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ดังกล่าวนั้นเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ด้วยและเป็นกรณีที่ไม่อาจเปรียบเทียบปรับได้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ดังนี้ ย่อมทำการเปรียบเทียบปรับไม่ได้ ถ้าเปรียบเทียบปรับไปถือว่าไม่ชอบไม่ทำให้คดีระงับแต่ประการใด อนึ่งผู้ที่จัดคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลแก้ตัวอันสมควร อาจมีความผิดตามมาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้

นอกจากโทษจำคุกและโทษปรับแล้ว ถ้าการกระทำความผิดนั้นกระทำโดยใช้อาวุธ เครื่องมือ เครื่องใช้ และยานพาหนะ ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจฟ้องต่อศาลขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวได้ตามที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

ที่ว่า “โดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็นของผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือไม่” หมายความว่า แม้ทรัพย์สินนั้นจะไม่ใช่เป็นของผู้กระทำความผิดศาลก็มีอำนาจริบได้ และไม่ว่าในคดีนั้นจะมีหรือไม่มีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาของศาลก็ตาม ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเข้าข่ายกรณีใดกรณีหนึ่งตามมาตรา 16 (1) – (4) ศาลต้องสั่งริบเสมอ

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้กำหนดมาตรการนี้ขึ้นก็เพื่อต้องการให้เจ้าของทรัพย์สินที่มีเครื่องมือ เครื่องใช้และยานพาหนะที่เอื้ออำนวยต่อการกระทำความผิด ต้องร่วมรับผิดชอบต่อการที่มีบุคคลนำเอาทรัพย์สินของตนไปใช้เป็นอาวุธ เครื่องมือ เครื่องใช้ และยานพาหนะในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 นอกเหนือ

ไปจากการริบทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

3.1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐาน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐาน ได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ระบบมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4440 พ.ศ. 2555

1) พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551⁴¹

(1) เหตุผลของการประกาศใช้

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2551 ซึ่งเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ เนื่องจากประเทศไทยกำลังเร่งรัดพัฒนาสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน และโดยที่ในปัจจุบันสินค้าเกษตรหลายชนิดทั้งที่ผลิตขึ้นในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศยังไม่มีมาตรฐานใช้บังคับเป็นเหตุให้สินค้าเกษตรด้อยคุณภาพและไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ประชาชนขาดความเชื่อถือ และส่งผลกระทบต่อการประกอบกิจการสินค้าเกษตรของไทย ทำให้ไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศไทยโดยรวม สมควรมีกฎเกณฑ์ในการกำหนดมาตรฐานและการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรขึ้น เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานเพื่อความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการค้าสินค้าเกษตรหรือเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ

(2) สาระสำคัญของพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

(2.1) ขอบเขตการบังคับใช้

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ใช้บังคับแก่ผู้ผลิต ผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าซึ่งสินค้าเกษตร

ตามบทนิยามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 กำหนดคำนิยามคำว่า “ผู้ผลิต” หมายความว่า

- ก. ผู้ซึ่งทำการกลั่นกรอง การประมง การปศุสัตว์ หรือการป่าไม้เพื่อการค้า
- ข. ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าเกษตร คลังสินค้าเกษตร สะพานปลา ห้องเย็น โรงฆ่าสัตว์ หรือกิจการต่อเนื่องอันที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตรตามที่คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรกำหนด
- ค. ผู้ซึ่งนำสินค้าเกษตรมาบรรจุหีบห่อ แปรรูป หรือกระทำด้วยวิธีการใด ๆ

⁴¹ ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับระบบการผลิตและการค้าไก่ไข่และผลิตภัณฑ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต) (น. 74 – 79). เล่มเดิม.

(2.2) การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มาตรา 15 กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรไว้ว่า เมื่อคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรเห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรใดแล้ว ให้แต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการ เพื่อจัดทำร่างมาตรฐานสินค้าเกษตรให้คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรพิจารณา หากคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรเห็นด้วยกับรายละเอียดของร่างมาตรฐานสำหรับสินค้านั้น และเห็นสมควรกำหนดให้เป็นมาตรฐานสินค้าหรือมาตรฐานทั่วไปตามที่คณะกรรมการวิชาการเสนอ ให้คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานสินค้านั้นเป็นมาตรฐานบังคับ โดยจะกำหนดให้สินค้านั้นอยู่ภายใต้มาตรฐานบังคับทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ได้ หรือออกประกาศกำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้านั้นเป็นมาตรฐานทั่วไป

ในการกำหนดมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไปสำหรับสินค้านั้น ตามมาตรา 16 จะกำหนดเรื่องดังต่อไปนี้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างก็ได้

ก. วิธีการ กรรมวิธี หรือกระบวนการจัดการการผลิตหรือคุณลักษณะของสินค้าเกษตร ที่เกี่ยวกับคุณภาพและความปลอดภัยทางเคมี ชีวภาพ กายภาพ ความปลอดภัยด้านสุขอนามัย หรือ สุขอนามัยพืช หรือลักษณะอื่นที่เกี่ยวข้อง

ข. หีบห่อ การบรรจุหีบห่อ การทำเครื่องหมายหรือฉลาก

ค. การตรวจสอบ ประเมิน ทดสอบ ทดลอง วิเคราะห์ หรือวิจัยที่เกี่ยวกับ ก. หรือ ข.

ง. ข้อกำหนดรายการอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้นตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(2.3) ประเภทของมาตรฐานสินค้าเกษตร

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 สามารถแบ่งประเภทการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. มาตรฐานบังคับ

ตามบทนิยาม มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 กำหนดความหมายของคำว่า “มาตรฐานบังคับ” หมายความว่า มาตรฐานที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้สินค้านั้นต้องเป็นไปตามมาตรฐาน

หลักเกณฑ์การกำหนดมาตรฐานบังคับสำหรับสินค้านั้น ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 กำหนดให้จัดทำในรูปของกฎกระทรวง ซึ่งก่อนมีการออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานบังคับนั้น ตามมาตรา 18 กำหนดให้สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตร

และอาหารแห่งชาติจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของตัวแทนของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง และนำผลการแสดงความคิดเห็นนั้นเสนอคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อประกอบการพิจารณาเสนอแนะต่อรัฐมนตรีเพื่อออกกฎกระทรวงต่อไป

แต่หากในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อสวัสดิภาพของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ หรือเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร อาจเสนอรัฐมนตรีเพื่อออกกฎกระทรวงกำหนดให้สินค้าเกษตรใดอยู่ภายใต้มาตรฐานบังคับได้โดยไม่ต้องให้สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนก็ได้ (มาตรา 19)

เมื่อมีกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานบังคับสินค้าเกษตรใดแล้ว ผู้ผลิตผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าซึ่งสินค้าเกษตรนั้น จะต้องได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าแล้วแต่กรณีจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มาตรา 20) โดยใบอนุญาตนั้นมีอายุสามปี นับแต่วันที่ออกใบอนุญาต (มาตรา 22)

สำหรับคุณสมบัติของผู้ผลิต ผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้าที่ขอรับใบอนุญาตสำหรับสินค้าเกษตรที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานบังคับนั้น ตามมาตรา 21 กำหนดให้ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

1. มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
2. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
3. ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
4. ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต
5. ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาต หรือเคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตแต่เวลาได้ล่วงพ้น

มาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี

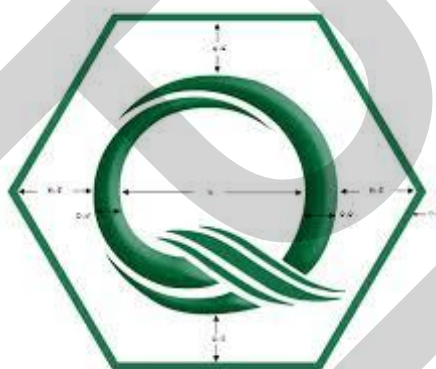
นอกจากนี้ ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าซึ่งสินค้าเกษตรที่มีมาตรฐานบังคับตามกฎหมายต้องขอรับการตรวจสอบและได้รับใบรับรองตามมาตรฐานบังคับจากผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มาตรา 27)

หากปรากฏว่าการนำเข้าสินค้าเกษตรนั้น ได้รับการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานจากประเทศที่มีข้อตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการยอมรับผลการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานซึ่งกันและกันแล้ว คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรอาจเสนอแนะให้รัฐมนตรีออกประกาศการนำเข้าสินค้าเกษตรจากต่างประเทศที่มีมาตรฐานทัดเทียมกับมาตรฐานบังคับไม่ต้องได้รับใบรับรองตามมาตรา 27

ในกรณีที่มีการนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศที่มาตรฐานแตกต่างจากมาตรฐานบังคับ และผู้นำเข้าสามารถขอรับการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานตามมาตรฐานบังคับจากผู้ตรวจสอบ และรับรองมาตรฐานของต่างประเทศที่มีข้อตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการยอมรับผลการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานซึ่งกันและกันได้ แต่ผู้ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานของประเทศนั้นต้องได้รับรองความเห็นชอบจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดด้วย (มาตรา 30)

นอกจากนี้ ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสินค้าเกษตรตามมาตรฐานบังคับต้องแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานบังคับสำหรับแสดงกับสินค้าเกษตรนั้นก่อนนำออกจากสถานที่ผลิต หรือรับมอบไปจากเจ้าพนักงานศุลกากร (มาตรา 55)

อนึ่งในปัจจุบันยังไม่มี การออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรใด เป็นมาตรฐานบังคับ

ภาพที่ 3.1 ภาพแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานบังคับสำหรับแสดงกับสินค้าเกษตรที่ได้รับ ใบรับรองตามมาตรฐานบังคับ

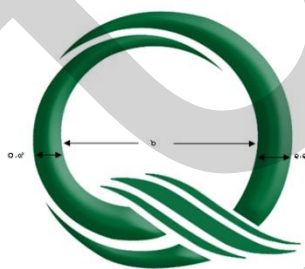
ข. มาตรฐานทั่วไป

ตามบทนิยามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 กำหนด คำนิยามคำว่า “มาตรฐานทั่วไป” หมายความว่า มาตรฐานที่มีประกาศกำหนดเพื่อส่งเสริมสินค้า เกษตรให้ได้มาตรฐาน

มาตรฐานทั่วไปนั้นเป็นมาตรฐานส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสมัครใจที่จะปฏิบัติตาม เพื่อแสดงสิทธิเครื่องหมายรับรองมาตรฐานทั่วไป และเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความนิยม และความ เชื่อถือในผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีได้มีผลบังคับให้ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด

หลักเกณฑ์การกำหนดมาตรฐานทั่วไป สำหรับสินค้าเกษตรนั้น ตามพระราชบัญญัติ มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 กำหนดให้จัดทำในรูปของการออกประกาศกำหนดมาตรฐาน สำหรับสินค้าเกษตร ซึ่งหากคณะกรรมการวิชาการเสนอร่างมาตรฐานสำหรับสินค้าเกษตรใดว่า สมควรกำหนดให้เป็นมาตรฐานทั่วไปแล้ว คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรเห็นชอบตามที่ คณะกรรมการวิชาการเสนอมา ให้เสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาออกประกาศ กำหนดมาตรฐาน สำหรับสินค้าเกษตรนั้นเป็นมาตรฐานทั่วไป (มาตรา 15)

เมื่อมีการประกาศกำหนดสินค้าเกษตรใดเป็นสินค้าตามมาตรฐานทั่วไปแล้ว หากผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าต้องการแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสำหรับแสดงกับสินค้าเกษตร ดังกล่าว ผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าสามารถขอรับการตรวจและขอใบรับรองจากผู้ประกอบการ ตรวจสอบมาตรฐานได้ (มาตรา 31) ซึ่งเมื่อผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้นำเข้าได้รับใบรับรองแล้วจึงจะ สามารถใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสำหรับแสดงกับสินค้าเกษตรที่ได้รับใบรับรองตาม มาตรฐานทั่วไปได้ (มาตรา 56)

ภาพที่ 3.2 ภาพแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานทั่วไปสำหรับแสดงกับสินค้าเกษตรที่ได้รับ ใบรับรองตามมาตรฐานทั่วไป

2) พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

(1) เหตุผลของการประกาศใช้

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2512 ซึ่งเหตุผลในการ ประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากประเทศไทยกำลังเร่งรัดพัฒนากิจการอุตสาหกรรม มีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหลายชนิดที่ผลิตขึ้นได้ภายในประเทศ แต่ยังมีได้มีการกำหนดมาตรฐาน สำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้เป็นที่แน่นอนและเหมาะสม ทำให้มีการแข่งขันกันลดราคา โดย ทำคุณภาพให้ต่ำลง เป็นเหตุให้ประชาชนขาดความนิยมเชื่อถือ นอกจากนี้ยังอาจเกิดอันตรายแก่

ประชาชน และก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในการประกอบกิจการอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศ จึงเป็นการสมควรตรากฎหมายฉบับนี้กำหนดมาตรฐานเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อความปลอดภัย หรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดแก่ประชาชน หรือแก่กิจการอุตสาหกรรมหรือเศรษฐกิจของประเทศ

(2) สาระสำคัญของพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511⁴² พระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม โดยได้จัดตั้ง “คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” ขึ้น มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนด แก้ว ไข ขกเล็ก และอนุญาตเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยได้ให้นิยามคำว่า “มาตรฐาน” ไว้ในมาตรา 3 หมายถึง

(2.1) จำพวก แบบ รูปร่าง มิติ การทำ เครื่องประกอบ คุณภาพ ชิ้นส่วนประกอบ ความสามารถ ความทนทาน และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

(2.2) วิธีการทำวิธีการออกแบบวิธีการเขียนรูป วิธีการใช้ วัสดุที่จะนำมาทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและความปลอดภัยอันเกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

(2.3) จำพวกแบบ รูปร่าง มิติของหีบห่อหรือสิ่งบรรจุชนิดอื่น รวมตลอดถึงการทำให้หีบห่อ หรือสิ่งบรรจุชนิดอื่น วิธีการบรรจุ หุ้มห่อหรือผูกมัด และวัสดุที่ใช้ในการนั้นด้วย

(2.4) วิธีทดลองวิธีวิเคราะห์ วิธีเปรียบเทียบ วิธีตรวจ วิธีทดสอบ และวิธีชั่ง ตวง วัด อันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

(2.5) คำเฉพาะ คำย่อ สัญลักษณ์ เครื่องหมาย สี เลขหมาย และหน่วยที่ใช้ในทางวิชาการอันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

(2.6) ข้อกำหนดรายการอย่างอื่นอันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ตามที่รัฐมนตรีประกาศหรือตามพระราชกฤษฎีกา

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มีหลักการที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำมาปรับใช้กับการคุ้มครองความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม ได้ดังนี้

1) การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ มาตรฐานบังคับ หมายถึง มาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่กำหนดให้ต้องผลิตตามมาตรฐาน หากฝ่าฝืนย่อมมีความผิด ตัวอย่างเช่น กระจกนิรภัย สายไฟฟ้า ถังบรรจุก๊าซ บัลลัสต์ไฟฟ้า หลอด

⁴² จาก กฎหมายว่าด้วยความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบทางแพ่ง การชดเชยเยียวยา และการระงับข้อพิพาท (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) (น. 329- 331), โดย อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2556, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).

ฟลูออเรสเซนซ์ และมาตรฐานทั่วไป หมายถึงมาตรฐานที่กำหนดไว้เป็นการทั่วไป ผู้ผลิตที่ผลิตสินค้าหรือผลิตผลิตภัณฑ์ได้ตามมาตรฐานที่วางไว้ ก็จะได้เครื่องหมายรับรอง ในการกำหนดมาตรฐานทั้ง 2 ประเภทนี้ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไป เป็นหน้าที่ของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่จะดำเนินการเพื่อออกมาตรฐานดังกล่าว

2) ผู้ผลิตหรือจำหน่ายสินค้าที่มีการกำหนดมาตรฐานต้องมีใบอนุญาตและแสดงเครื่องหมายมาตรฐาน

เพื่อประโยชน์ต่อผู้บริโภค พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงบัญญัติให้ผู้ผลิตที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายมาตรฐานทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว ทั้งมาตรฐานบังคับและมาตรฐานทั่วไป มีสิทธิแสดงเครื่องหมายมาตรฐานที่วางไว้บนสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของตนได้ พร้อมทั้งกำหนดข้อห้ามและบทลงโทษกรณีผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตใช้หรือเลียนแบบเครื่องหมายมาตรฐานนั้น

นิยามศัพท์คำว่า “สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม

โดยในมาตรา 4 ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 บัญญัติให้จัดตั้งสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขึ้นในกระทรวงอุตสาหกรรม และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ตรวจสอบการขอใช้เครื่องหมายมาตรฐานตามมาตรา 16 การขออนุญาตทำและนำเข้าซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามมาตรา 20 มาตรา 20 ทวิ มาตรา 21 และมาตรา 21 ทวิ เพื่อเสนอคณะกรรมการ

(2) ตรวจสอบและควบคุมการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมตามที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้ทำตามมาตรา 20 ทวิ

(3) ตรวจสอบและควบคุมผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ขออนำเข้ามา เพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักรตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 21 ทวิ

(4) ควบคุมการใช้เครื่องหมายมาตรฐาน

(5) ปฏิบัติการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

โดยให้เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีหน้าที่บังคับบัญชาควบคุมและดูแลโดยทั่วไป

โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม⁴³ มีวัตถุประสงค์การดำเนินการทางด้านคุ้มครองผู้บริโภค รักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก และสร้างความเป็นธรรมในการซื้อขาย ขจัดปัญหาและอุปสรรคทางการค้าที่เกิดจากมาตรการด้านมาตรฐาน โดยสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มีมติคณะรัฐมนตรี นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนแม่บทของกระทรวงอุตสาหกรรม

กิจกรรมด้านการมาตรฐานของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประกอบไปด้วย

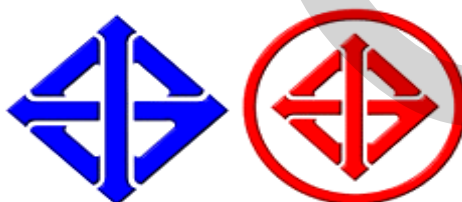
1. การกำหนดมาตรฐาน

1.1 มาตรฐานระดับประเทศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ประเภทบังคับและไม่บังคับตามความต้องการ และการขยายตัวของอุตสาหกรรม การค้า และเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รักษาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมไทยสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

1.2 มาตรฐานระดับสากล ร่วมกำหนดมาตรฐานกับองค์กรสากลที่สำคัญคือ องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for standardization: ISO) คณะกรรมาธิการระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานสาขาอิเล็กทรอนิกส์ (International Electrotechnical Commission: IEC)

2. การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์

2.1 การรับรองตามมาตรฐานของประเทศ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ให้การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ โดยการอนุญาตให้แสดงเครื่องหมายมาตรฐานจำนวน 2 แบบ คือ

ภาพที่ 3.3 เครื่องหมายมาตรฐานทั่วไป เครื่องหมายมาตรฐานบังคับ

⁴³ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (ม.ป.ป.). *วิสัยทัศน์และบทบาทหน้าที่ของ สมอ.*

สืบค้น 2 มีนาคม 2558, จาก http://www.tisi.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=55&Itemid=3

2.2 การรับจดทะเบียนผลิตภัณฑ์

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ให้การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ยังมิได้กำหนดมาตรฐาน โดยการจดทะเบียนผลิตภัณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรี

2.3 การเป็นหน่วยตรวจให้กับสถาบันมาตรฐานต่างประเทศ

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยตรวจของสถาบันมาตรฐานต่างประเทศ เพื่อรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานของประเทศญี่ปุ่น (JIS MARKS) ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา และประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ นอกจากนี้ยังตรวจติดตามผลให้กับประเทศสาธารณรัฐอาฟริกาใต้ (SABS) ด้วย

2.4 การรับรองฉลากเขียว (Green Label)

ภาพที่ 3.4 การรับรองฉลากเขียว (Green Label)

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ดำเนินโครงการฉลากเขียวเพื่อให้การรับรองโดยให้ใช้ฉลากเขียวสำหรับผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อช่วยลดมลภาวะจากสิ่งแวดล้อมและเพื่อผลักดันให้ผู้ผลิตใช้เทคโนโลยี หรือวิธีการผลิต ที่ให้ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย

3. การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

ภาพที่ 3.5 การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

เป็นการให้การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ผลิตในชุมชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง หรือชุมชนในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการคัดเลือกจากจังหวัด และ/หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้ประกาศกำหนดไว้ และจะแสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนกับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง

4. การรับรองระบบงาน

4.1 การรับรองความสามารถห้องปฏิบัติการ

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้ดำเนินการรับรองขีดความสามารถทางวิชาการ และระบบคุณภาพ การทดสอบของห้องปฏิบัติการสอบเทียบและห้องปฏิบัติการทดสอบตามมาตรฐานข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยความสามารถของห้องปฏิบัติการสอบเทียบและห้องปฏิบัติการทดสอบ (มอก.17025-2543) ซึ่งเหมือนกันทุกประการกับ ISO/IEC 17025 ซึ่งขอบข่ายของการรับรองอาจเป็นการรับรองการทดสอบหรือสอบเทียบทุกรายการหรือบางรายการของห้องปฏิบัติการก็ได้

4.2 การรับรองระบบการจัดการ SMEs

เพื่อให้เกิดการยอมรับว่าองค์กรที่ได้รับการรับรองมีการจัดทำและปฏิบัติตามข้อกำหนดระบบการบริหารงานคุณภาพขั้นพื้นฐาน ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขั้นพื้นฐาน ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขั้นพื้นฐาน ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุมในการผลิตอาหาร รวมถึงการรับรองหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติที่ดีในการผลิตอาหารสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และยกระดับการรับรองระบบการจัดการต่าง ๆ

ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลเพื่อให้ SMEs สามารถเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในตลาดโลก และสามารถก้าวสู่มาตรฐานระดับสากลได้ในที่สุด

4.3 การจดทะเบียนบุคคลากร ผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรและองค์กรฝึกอบรมด้านการมาตรฐาน

เป็นการให้การจดทะเบียนบุคคลากร ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินการจดทะเบียน หลักสูตรฝึกอบรมและองค์กรฝึกอบรมด้านการมาตรฐานในกลุ่มสาขาต่าง ๆ ได้แก่ ระบบการบริหารงานคุณภาพ ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุมในการผลิตอาหาร ระบบห้องปฏิบัติการทดสอบและห้องปฏิบัติการสอบเทียบ ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ระบบการรับรองผลิตภัณฑ์และระบบอื่น ๆ ตามมาตรฐานสากลหรือมาตรฐานอื่น ๆ ที่สากลยอมรับ

5. การปฏิบัติตามพันธกรณีความตกลงภายใต้องค์การการค้าโลก

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) เป็นแกนกลางในการปฏิบัติตามพันธกรณีตามมติคณะรัฐมนตรีได้แก่ ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Agreement on Technical Barriers to Trade: TBT) ยกเว้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรและอาหาร

6. งานด้านการมาตรฐานระหว่างประเทศและภูมิภาค

6.1 ด้านกิจกรรมมาตรฐานระหว่างประเทศ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization: ISO) และคณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานสาขาอิเล็กทรอนิกส์ (International Electrotechnical Commission: IEC) นอกจากนี้ยังได้ร่วมดำเนินงานกับ (International Personal Certification Association: IPC) ด้านการรับรองหน่วยงานที่ให้บริการฝึกอบรมและขึ้นทะเบียนบุคคลากรด้านตรวจประเมินรวมทั้งร่วมดำเนินการรับรองห้องปฏิบัติการทดสอบกับ (International Laboratory Accreditation Conference: ILAC)

6.2 กิจกรรมมาตรฐานภูมิภาค สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้เข้าร่วมกิจกรรมงานด้านมาตรฐาน และการรับรองในส่วนภูมิภาคกับ (ASEAN Consultative Committee for Standards and Quality: ACCSQ) และ (Asia Pacific Economic Cooperation: Standards and conformance Sub - Committee (APEC/CTI/SCSC)) นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่ม (Pacific Area Standards Congress: PASC)

3) ระบบมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม (ISO 14000)⁴⁴

1. อนุกรมมาตรฐาน ISO 14000

มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมมีหลายชุดเรียกว่าเป็นอนุกรมมาตรฐาน ISO-14000 คือ เริ่มต้นตั้งแต่หมายเลข 14001 ถึง 14100 (ปัจจุบัน ISO กำหนดตัวเลขสำหรับมาตรฐานในอนุกรมนี้ไว้ 100 หมายเลข)

อนุกรมมาตรฐาน ISO 14000 ดำเนินการโดยคณะกรรมการด้านเทคนิคชุดที่ TC207 (Technical Committee 207) คณะอนุกรรมการด้านเทคนิค (Sub Committee; SC), กลุ่มคณะทำงาน (Working Group; WG) คณะกรรมการดูแลเรื่องคำศัพท์ (TCG-Terminology Co-ordination Group)

อนุกรมมาตรฐานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย 5 กลุ่มดังนี้

1. มาตรฐานระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System, EMS) ประกอบด้วย ISO 14001: 1996 ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม: มาตรฐานข้อกำหนดและข้อกำหนดในการใช้ซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวในอนุกรม ISO 14000 ที่สามารถตรวจสอบและให้การรับรองได้โดยหน่วยงานที่ได้รับการรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Certification Body) ได้ ISO 14004: 1996 ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม: ข้อกำหนดทั่วไปเกี่ยวกับหลักการของระบบและเทคนิคในการปฏิบัติ

2. การตรวจสอบประเมินการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Auditing and Related Environmental Investigations: EA) ประกอบด้วย

ISO 14010: 1996 หลักการทั่วไป

ISO 14011: 1996 การตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

ISO 14012: 1996 เกณฑ์คุณสมบัติของผู้ตรวจประเมิน

ISO 14015: 2001 การตรวจประเมินสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน

ISO 19011: 2002 แนวทางการตรวจประเมินระบบบริหารงานคุณภาพและระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ใช้แทน ISO 14010, 14011 และ 14012)

3. ฉลากกับผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Environmental Labeling, EL) เป็นการให้ตลาดเป็นเครื่องมือในการป้องกันสภาพแวดล้อมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริโภคและผู้ผลิตแบบสมัครใจการกำหนดมาตรฐานฉลากเพื่อสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย

ISO 14020: 2000 หลักการทั่วไป

ISO 14021: 1999 แบบที่ 2 การประกาศตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม

⁴⁴ กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (ม.ป.ป.). *ความรู้ ISO 14000*. สืบค้น 2 เมษายน 2558, จาก

ISO 14024: 1999 แบบที่ 1 หลักการและระเบียบปฏิบัติของการติดฉลากสิ่งแวดล้อม

ISO/TR 14025: 2000 แบบที่ 3 การประกาศดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมโดยบุคคลที่ 3

4. การประเมินความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Evaluation, EPE) ประกอบด้วย

ISO 14031: 1999 แนวทางการประเมินผลการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม

ISO 14032/TR: 1999 ตัวอย่างการประเมินผลการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม

5. การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (Life Cycle Analysis, LCA) ประกอบด้วย

ISO 14040: 1997 หลักการและระเบียบปฏิบัติทั่วไป

ISO 14041: 1998 ขอบข่ายคำจำกัดความและการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์

ISO 14042: 2000 การประเมินผลกระทบ

ISO 14043: 2000 การตีความ/การแปลความ

ISO/TS 14048: 2002 รูปแบบเอกสาร

ISO/TR 14049: 2000 ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ISO 14041 คำจำกัดความและการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์

มาตรฐานอื่นภายใต้ TC 207/ISO/TR 14061: 1998 การนำมาตรฐาน ISO14001 และ ISO 14004 ไปใช้ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้

ISO/TR 14062: 2002 มาตรฐานการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ISO 14063 มาตรฐานการสื่อสารด้านสิ่งแวดล้อม

ISO/IEC Guide 64 เป็นข้อเสนอแนะประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมของมาตรฐานผลิตภัณฑ์

สำหรับประเทศไทยได้ออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับที่ 2208 (พ.ศ. 2539) เรื่องกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม: ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับหลักการระบบและเทคนิคในทางปฏิบัติโดยมีสาระสำคัญว่าด้วยข้อแนะนำในการนำหลักการของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมไปใช้ในหน่วยงานเป็นการรับเอามาตรฐาน ISO 14001 มาใช้เป็นมาตรฐานของไทยด้วย

4) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน⁴⁵

โดยมาตรฐานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้ ซึ่งมีไม้เป็นวัตถุดิบสำคัญในประติษฐกรรมผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ตามมาตรฐานอื่นภายใต้ TC 207/ISO/TR 14061: 1998

⁴⁵ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2558, จาก <http://rubber.oie.go.th/file/4440>

ประเทศไทยได้มีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 3295 (พ.ศ. 2547) กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน: ข้อกำหนดลงวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ซึ่งต่อมาได้มีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4440 (พ.ศ. 2555) ยกเลิกมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และออกประกาศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน เล่ม 1 ข้อกำหนด มาตรฐานเลขที่ มอก. 14061 เล่ม 1-2555 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ได้อาศัยแนวทางของ FSC (Forest Stewardship Council, A.C.) เป็นหลักในการดำเนินการ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 พฤศจิกายน 2555 ซึ่งเป็นวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ดังมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ขอบข่าย

1.1 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้กำหนดข้อกำหนดระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดระบบการจัดการป่าไม้สำหรับผู้ประกอบการต่าง ๆ และเพื่อให้หน่วยจดทะเบียนหรือหน่วยรับรองใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณารับรองระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

1.2 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ครอบคลุมการจัดการสวนป่าในที่ดินของผู้ประกอบการในพื้นที่ที่กำหนด

(2) บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้มีหลายคำ ซึ่งผู้เขียนขอคำสำคัญมาอธิบาย ดังนี้

2.1 การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (Sustainable Forest Management, SFM) หมายถึง การจัดการเพื่อรักษาและส่งเสริมสภาพความสมบูรณ์ของป่าไม้ในระยะยาวของระบบนิเวศป่าไม้ และในขณะเดียวกันสามารถอำนวยประโยชน์แก่ประชาชนในด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ

2.2 ระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (Sustainable Forest Management system, SFM system) หมายถึง ระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนและการจัดการที่รวมถึง โครงสร้าง (structure) หน้าที่ความรับผิดชอบ (responsibility) วัฏปฏิบัติ (practice) ขั้นตอนการดำเนินงาน (procedure) กระบวนการ (process) และทรัพยากรของผู้ประกอบการในการนำไปปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบและการประเมินผล การคงไว้ และการปรับปรุงการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

2.3 พื้นที่ที่กำหนด หมายถึง พื้นที่ที่ขอรับการรับรองที่ผู้ประกอบการระบุไว้

2.4 พื้นที่แปลงใหญ่ หมายถึง ขนาดของพื้นที่ที่สามารถตัดต้นไม้ได้ตามความเพิ่มพูนของไม้รายปี

2.5 สวนป่า (woodlot or plantation) หมายถึง พื้นที่ป่าไม้ที่ผู้ประกอบการปลูกขึ้น ทั้งในที่ดินส่วนบุคคล หรือกลุ่มบุคคล และที่ดินของรัฐ ซึ่งจัดให้เช่าซื้อหรือออกใบอนุญาต ทั้งนี้ เพื่อวัตถุประสงค์ในการพิทักษ์หรือเพื่อธุรกิจ

(3) ข้อกำหนด

ผู้ประกอบการต้องจัดทำและแสดงเจตจำนงที่จะปฏิบัติตามระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนตามข้อกำหนด สำหรับตัวชี้วัดที่ใช้ในการพิจารณาความเป็นไปตามข้อกำหนด สำหรับสวนป่าที่ปลูกในพื้นที่ดินของรัฐที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ที่ดินเพื่อทำประโยชน์ ซึ่งอาจยังมีระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีข้อกำหนดดังต่อไปนี้

- 3.1 การปฏิบัติข้อกำหนดและข้อบังคับ
- 3.2 การปฏิบัติต่อชุมชนและผู้ใช้แรงงาน
- 3.3 แผนการจัดการ
- 3.4 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 3.5 การใช้ประโยชน์จากป่าไม้
- 3.6 การติดตามตรวจสอบและการประเมินผล
- 3.7 การบันทึกผล

โดยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนตามแนวทาง FSC นี้ ยังไม่ได้มีการรับรองให้กับสวนป่าใด และอยู่ในระหว่างการศึกษาที่จะปรับใช้ระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนตามแนวทาง PEFC (Program for the Endorsement of Forest Certification Scheme) มาใช้เป็นแนวทางในการรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนในอนาคต

3.2 มาตรการทางกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้

การประกอบธุรกิจการผลิตและการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้เป็นธุรกิจที่สำคัญที่แต่ละประเทศให้ความสำคัญและมีสถานะการแข่งขันทางการค้าสูงมาก อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้จึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศในด้านการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งในการดำเนินธุรกิจการผลิตและการค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ในแต่ละประเทศ จึงต้องมีกฎหมายหรือระเบียบเพื่อควบคุมการผลิตและการค้า ทั้งนี้ ในส่วนนี้ผู้เขียนจึงขอศึกษากฎหมายของต่างประเทศ จำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และจีน

3.2.1 สหภาพยุโรป

1. การบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติ และการค้า⁴⁶ (Forest Law Enforcement Governance and Trade) หรือ FLEGT (เฟล็ก-ที)

การบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติ และการค้าของสหภาพยุโรป หรือ EU FLEGT (อียู เฟล็ก-ที) เป็นแผนปฏิบัติการของสหภาพยุโรป กำหนดโครงการของปฏิบัติการต่อปัญหาการทำไม้เถื่อน (การทำไม้ที่ผิดกฎหมาย) และการค้าผลิตภัณฑ์ไม้ที่เกี่ยวข้อง

EU FLEGT กำหนดขึ้นเมื่อปี 2546 เพื่อปฏิบัติการต่อปัญหาการค้าไม้ และผลิตภัณฑ์ไม้ที่ผิดกฎหมาย เป็นการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของ FLEGT สหภาพยุโรปจึงได้ประกาศกฎหมาย EC 2173/2005 และ EC 1024/2008 ซึ่งกำหนดแนวทางข้อปฏิบัติมาตรการตามแผนปฏิบัติการ FLEGT โดยต่อมาเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2553 อียูได้ประกาศกฎระเบียบการค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ หรือ EU Timber Regulation (EUTR) No 995/2010 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 3 มีนาคม 2556 โดยกฎระเบียบ EUTR กำหนดไว้ว่า หากตรวจพบไม้ หรือผลิตภัณฑ์ไม้ผิดกฎหมาย ผู้ประกอบการในอียูที่นำเข้าสินค้าดังกล่าว จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย และยังกำหนดให้เป็นภาระหน้าที่ของผู้ประกอบการที่นำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ของอียูที่จะต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ โดยต้องจัดทำระบบการตรวจสอบความถูกต้องของสินค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ หรือที่เรียกว่า Due Diligence (DDS) ทำให้ผู้ประกอบการไทยที่ส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ไปยังตลาดสหภาพยุโรปก็ต้องถูกตรวจสอบด้วยระบบ DDS และหากสินค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้มีความเสี่ยงที่จะเป็นไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่ผิดกฎหมาย หรือไม่สามารถแสดงหลักฐานตามระบบตรวจสอบให้ผู้นำเข้าในอียูเชื่อได้ว่า เป็นไม้ที่ถูกต้องกฎหมาย ผู้นำเข้าก็จะไม่ซื้อสินค้า ซึ่งอาจจะต้องเสียเวลา เสียเงิน ฯลฯ หรืออาจจะต้องขนสินค้ากลับ

การบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติ และการค้า แผนปฏิบัติการ FLEGT ของสหภาพยุโรป มีแผนปฏิบัติการ ดังนี้

1. แผนปฏิบัติการ FLEGT ของสหภาพยุโรป⁴⁷

แผนปฏิบัติการนี้ได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่มุ่งหมายต่อสู้กับปัญหาการทำไม้เถื่อน มาตรการเหล่านี้ เน้นไปยังเรื่องกว้าง ๆ 7 เรื่องคือ

⁴⁶ จาก “ไทยเฟล็กที (TH FLEGT),” โดย บุญสุริย์ จีระวงศ์พานิช, 2556 (มีนาคม), *วารสารสมาคมศิษย์เก่า วทสท*, 10(1), น. 85 – 86.

⁴⁷ จาก *องค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (ไอยูซีเอ็น / IUCN) (เอกสารสรุปย่อเรื่อง EU FLEGT (ชุดเอกสารปี 2550) (น. 1 – 2)), 2553 (มีนาคม).*

1.1 การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและทางเทคนิคกับประเทศผู้ผลิตไม้

แผนปฏิบัติการนี้มุ่งหมายที่จะให้การสนับสนุนทางการเงินและทางเทคนิคและคำแนะนำต่อประเทศที่ผลิตไม้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) มีโครงสร้างการจัดการควบคุมที่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นและการพัฒนาระบบการตรวจสอบที่ไว้วางใจได้ในที่ที่การบังคับใช้กฎหมายป่าไม้อ่อนแอมาตลอด
- 2) มีการปฏิรูปนโยบายที่เน้นไปที่กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เหมาะสมกับประเทศนั้น และผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดสามารถมีส่วนร่วมในการสนทนาเชิงนโยบาย
- 3) มีความโปร่งใสและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศที่ผลิตและประเทศที่บริโภคไม้ที่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น รวมทั้งสนับสนุนการติดตามป่าไม้ที่เป็นอิสระ
- 4) มีการเสริมสร้างขีดความสามารถและการฝึกอบรมในประเทศที่ผลิต รวมทั้งการสนับสนุนกลไกหรือสถาบันธรรมาภิบาล เพื่อการควบคุมดูแลให้เกิดกระบวนการจัดการแบบใหม่
- 5) มีการสนับสนุนสำหรับการพัฒนาการจัดการป่าโดยชุมชนและการสร้างพลังความเข้มแข็งให้คนในท้องถิ่นมาช่วยป้องกันการทำไม้เถื่อน

1.2 การส่งเสริมการค้าไม้ที่ถูกกฎหมาย

เนื้อหาของโครงการในเรื่องนี้มีสองส่วน ส่วนแรกมุ่งทำงานกับคู่ค้าของสหภาพยุโรปที่เป็นผู้ผลิตไม้หลัก ในขณะที่ส่วนที่สองเน้นไปที่บทบาทของประเทศนำเข้าไม้รายใหญ่อื่น ๆ ในการค้าระหว่างประเทศ

1. การพัฒนาข้อตกลงการเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจ

แผนปฏิบัติการเสนอให้มีข้อตกลงทวิภาคีด้วยความสมัครใจระหว่างประเทศผู้ผลิต (ประเทศหุ้นส่วน FLEGT) กับสหภาพยุโรป ข้อตกลงการเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจ (Voluntary Partnership Agreements: VPAs) เหล่านี้แจกแจงความผูกพันและปฏิบัติการของทั้งสองฝ่ายที่จะจัดการกับการทำไม้เถื่อน ผลที่ตั้งใจจะเกิดขึ้นจากข้อตกลงการเป็นหุ้นส่วนเหล่านี้คือ

- 1) การจัดการควบคุมป่าได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น
- 2) ไม้ที่มาจากประเทศหุ้นส่วนจะเข้าถึงตลาดในสหภาพยุโรปได้ดีขึ้น
- 3) รัฐบาลประเทศหุ้นส่วนเก็บรายได้เพิ่มมากขึ้น
- 4) รัฐบาลประเทศหุ้นส่วนสามารถเข้าถึงการสนับสนุนและการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น
- 5) มีการใช้เครื่องมือในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในประเทศ

หุ้นส่วน

- 6) ฐานสำหรับการจัดการป่าอย่างยั่งยืนได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น

VPA เสนอแนวทางที่สามารถจำแนกไม้ที่ผลิตขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมายและส่งออก ไปสหภาพยุโรปได้โดยใช้ใบอนุญาตที่ประเทศหุ้นส่วนออกให้แนวทางนี้จะมีระบบประกัน ความถูกต้องกฎหมายของไม้มารองรับ ใบอนุญาต FLEGT ที่ครอบคลุมการขนส่งไม้จะทำให้หน่วยงาน สหภาพยุโรปสามารถแยกแยะไม้ที่ตรวจสอบแล้วว่าเป็น ไม้ที่ถูกกฎหมายจากประเทศ หุ้นส่วนและยอมให้เข้าไปยุโรปได้ ในขณะที่กันไม้ที่ไม่มีใบอนุญาตจากประเทศเหล่านี้ออกไป ระบบประกันดังกล่าวจะตอบปัญหาในเรื่องการควบคุมการผลิตไม้ การแปรรูป การพิสูจน์ ตรวจสอบภายใน การให้การอนุญาต และการติดตามผลที่เป็นอิสระ

2. กรอบพหุภาคีสำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศ

สหภาพยุโรปเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ แต่มีใช้บทบาทที่ครอบงำในตลาดไม้โลก ดังนั้นจึง เป็นเรื่องสำคัญที่สหภาพยุโรปสามารถเสริมสร้าง VPA ให้เข้มแข็งและส่งเสริมความร่วมมือในการ ต่อสู้กับการทำไม้เถื่อนและการค้าที่เกี่ยวข้องในประเทศต่าง ๆ ที่ตลาดสหภาพยุโรปมีอิทธิพลน้อย ผ่านการหารือกับผู้นำเข้าไม้เจ้าหลักอื่น ๆ เช่น จีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา

1.3 การส่งเสริมนโยบายการจัดซื้อการจัดจ้างของรัฐ

แผนปฏิบัติการกระตุ้นให้รัฐสมาชิกของสหภาพยุโรปให้ดำเนินนโยบายที่สนับสนุนไม้ จากการผลิตที่ยั่งยืนและผ่านการตรวจสอบยืนยันแล้วว่าถูกต้องกฎหมายในสัญญาการจัดหา นโยบาย เช่นนี้กำหนดให้ผู้ส่งไม้แสดงหลักฐานให้เพียงพอถึงความถูกต้องตามกฎหมายและ/หรือความยั่งยืน ของแหล่งที่มาของไม้ต่าง ๆ จนถึงขณะนี้ประเทศเบลเยียม ฝรั่งเศส เยอรมัน สหราชอาณาจักร และ เนเธอร์แลนด์ ได้เริ่มใช้โครงการจัดซื้อดังกล่าวแล้ว

1.4 การสนับสนุนกิจกรรมของภาคเอกชน

แผนปฏิบัติการกระตุ้นการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องของภาคเอกชน รวมทั้งการสนับสนุนให้ สร้างศักยภาพภาคเอกชนในประเทศผู้ผลิต ตัวอย่างเช่น การสนับสนุนอันมุ่งไปที่การมีมาตรฐาน ของการจัดการป่าไม้ที่สูงขึ้นและการปฏิบัติตามกฎหมาย การจัดการห่วงโซ่อุปทานไม้ที่ได้รับการ ปรับปรุงให้ดีขึ้น และการรับเอามาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทเอกชนมาใช้ เป็นต้น ตัวอย่างของการสนับสนุนได้แก่ การให้ทุนให้เปล่าของคณะกรรมการยุโรปและรัฐสมาชิกที่ให้ไป สนับสนุนเครือข่ายการค้าไม้โลก (Global Forest & Trade Network) และแผนปฏิบัติการไม้เขตร้อน (Tropical Timber Action Plan)

1.5 การให้ความมั่นใจทางการเงินและการลงทุน

มีกรณีที่การลงทุนในภาคป่าไม้ได้กระตุ้นให้มีการทำไม้เถื่อน ตัวอย่างเช่น จิตความสามารถในการแปรรูปที่มีสูงกว่าทรัพยากรที่มีอยู่ แผนปฏิบัติการนี้มุ่งกระตุ้นให้ธนาคาร และสถาบันการเงินให้การสนับสนุน ที่ถูกต้องกฎหมายในระยะยาว โดยนำเอาปัจจัยทางด้าน

สภาพแวดล้อมและทางสังคมมาพิจารณาประกอบ เมื่อทำการประเมินตามที่จำเป็นต้องทำในการลงทุนเช่นนั้น

1.6 การใช้เครื่องมือทางกฎหมายที่มีอยู่หรือออกกฎหมายใหม่เพื่อสนับสนุนแผนสหภาพยุโรปกำลังศึกษาว่ากฎหมายของประชาคมหรือของรัฐสมาชิกที่มีอยู่ฉบับใดจะสามารถนำมาใช้ต่อสู้กับการทำผิดกฎหมายในภาคป่าไม้ ซึ่งรวมถึง

1) การตรวจสอบกฎหมายการฟอกเงินอาจนำมาประยุกต์ใช้กับอาชญากรรมป่าไม้ได้อย่างไรบ้าง

2) การวิจัยในเรื่องการดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species: CITES) และการตรวจสอบศักยภาพในการรวมเอาชนิดพันธุ์ไม้อื่น ๆ เข้าไว้ในภาคผนวก

3) การตรวจสอบมาตรการที่ตั้งไว้ในอนุสัญญา OECD ว่าด้วยการติดสินบนในกรณีพื้นฐานบ่งบอกว่าการติดสินบนมีบทบาทส่วนหนึ่งในการให้สิทธิในการทำไม้

4) การตรวจสอบหนทางต่าง ๆ ที่อาจจะนำกฎหมายแห่งชาติ เช่น กฎหมายที่ครอบคลุมสินค้าที่ถูกขโมย มาประยุกต์ใช้ในการค้าไม้

คณะกรรมการยุโรปกำลังพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะมีกฎหมายใหม่ในระดับสหภาพยุโรปหรือระดับรัฐสมาชิกที่ครอบคลุมประเด็นการค้าไม้เถื่อนที่ไม่ได้ครอบคลุมโดย VPAs โดยล่าสุดสหภาพยุโรปได้ประกาศกฎหมายฉบับใหม่ (Regulation (EU) No.995/2010 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2553 โดยกฎหมายนี้จะเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม 2556 กฎหมาย “Due Diligence Directive” ที่ห้ามวางตลาดไม้เถื่อนและผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากไม้เถื่อน และกำหนดให้ผู้ค้าผลิตภัณฑ์ไม้มีความรอบคอบและใส่ใจกับสินค้าที่ตนนำเข้าตลาด และต้องมีการประเมินความเสี่ยงจากการได้รับสินค้าไม้ที่ผิดกฎหมาย และวางระบบการตรวจสอบที่มาของไม้ตามความเหมาะสม (Due Diligence System) เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะไม่มีไม้เถื่อนและผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากไม้เถื่อนเข้ามาในสินค้าที่นำเข้าตลาด

1.7 การจัดการปัญหาการค้าไม้เถื่อนของกลุ่มติดอาวุธ

แผนปฏิบัติการผูกพันสหภาพยุโรปให้พัฒนาค่านิยมที่เข้มงวดต่อการนำไปใช้สนับสนุนทางการเงินในกรณีความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ และตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างป่าไม้กับความขัดแย้งที่มีอยู่ในโครงการความร่วมมือด้านการพัฒนาต่าง ๆ มากขึ้น

2. นิยามความถูกต้องตามกฎหมาย

การให้นิยามของ “ความถูกต้องตามกฎหมาย” จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของระบบประกันความถูกต้องตามกฎหมายที่ประกอบเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงการเป็นหุ้นส่วน

ด้วยความสมัครใจ (Voluntary Partnership Agreement: VPA) ที่สหภาพยุโรปกับประเทศที่ผลิตไม้จะเจรจากัน

ความมุ่งหมายในระยะยาวของแผนปฏิบัติการ FLEGT คือ การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ดังนั้น คำนิยามของไม้ที่ผลิตอย่างถูกต้องตามกฎหมายจึงน่าจะรวมเอากฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ ทางด้านสิ่งแวดล้อม และทางสังคม ซึ่งน่าจะรวมถึง

1) การอนุญาตให้และการปฏิบัติตามสิทธิที่จะทำไม้ในขอบเขตที่มีการประกาศตามกฎหมาย

2) การปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายแรงงาน และกฎหมายสวัสดิการชุมชนที่เกี่ยวข้อง

3) การปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เกี่ยวกับภาษีอากรนำเข้าและการส่งออก ค่าภาคหลวง ค่าสัมปทาน และค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำไม้และการค้าไม้

4) การเคารพต่อสิทธิในการครอบครองหรือการใช้ที่ดินและทรัพยากรที่อาจได้รับผลกระทบจากการทำไม้ ในกรณีที่ดินที่สิทธิ์เช่นนั้นดำรงอยู่

5) การปฏิบัติตามข้อกำหนดของการค้าและการส่งออก

3. ระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมายของไม้

ส่วนสำคัญประการหนึ่งของข้อตกลงดังกล่าวจะเป็นการตั้งระบบการจัดการการให้ใบอนุญาตเพื่อประกันว่าผลิตภัณฑ์ไม้ที่ได้รับการผลิตขึ้นมาตามกฎหมายแห่งชาติของประเทศที่ส่งออกไม้เท่านั้นที่จะนำเข้มายังสหภาพยุโรป ภายใต้ระบบการจัดการการให้ใบอนุญาตนี้ จะห้ามการนำเข้าไม้ที่ส่งออกมาจากประเทศหุ้นส่วนสู่สหภาพยุโรป นอกเสียจากว่าจะมีใบอนุญาตที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม การค้าผลิตภัณฑ์ไม้จากประเทศที่มีใช้หุ้นส่วนจะไม่ได้รับผลกระทบแต่อย่างใด

1) องค์ประกอบของระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมาย

ความมุ่งหมายของระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมาย (legality assurance system: LAS) คือ การจัดให้มีวิธีการที่เชื่อถือได้ในการแยกแยะระหว่างผลิตภัณฑ์จากป่าที่ผลิตขึ้นมาอย่างถูกต้องตามกฎหมายและจากการผลิตอย่างผิดกฎหมาย การออกใบอนุญาตโดยประเทศหุ้นส่วนกำหนดให้ต้องมีระบบที่ประกันว่ามีแต่ไม้ที่ผลิตขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้นที่ได้รับใบอนุญาตสำหรับการส่งออก ระบบนี้รวมถึงการตรวจสอบกิจการป่าไม้และการควบคุมห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่การตัดไปจนถึงการส่งออกด้วย ระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมายเช่นนี้รวมไปถึงองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

1. การให้คำนิยามไม้ที่ผลิตอย่างถูกกฎหมาย มีมาตรฐานที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า กฎหมายฉบับใดของประเทศไหนส่วนที่จะต้องปฏิบัติตามและกำหนดให้มีเกณฑ์และตัวชี้วัดที่จะใช้ในการทดสอบการปฏิบัติตามกฎหมายเหล่านั้น
2. การควบคุมห่วงโซ่อุปทาน ไม้ มีข้อกำหนดสำหรับระบบต่าง ๆ ที่จะติดตามผลิตภัณฑ์ไม้ในสายการผลิตตั้งแต่การตัดไปจนถึงจุดส่งออก
3. การตรวจสอบยืนยันความเป็นจริง มีข้อกำหนดสำหรับการตรวจสอบทั้งการปฏิบัติตามคำนิยามความถูกต้องตามกฎหมายและการควบคุมห่วงโซ่อุปทานไม้
4. การออกใบอนุญาตกำหนดรายละเอียดว่าใครเป็นคนออกใบอนุญาตและขั้นตอนการออกใบอนุญาตต้องปฏิบัติอย่างไร
5. การติดตามผลระบบอย่างเป็นทางการเป็นอิสระด้วยฝ่ายที่สาม เป็นวิธีการให้ความน่าเชื่อถือ โดยการประกันว่ามีการนำข้อกำหนดทั้งหมดของระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมายมาปฏิบัติตามที่ประกาศไว้

2) การพัฒนาระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมาย

ในประเทศส่วนใหญ่หลายประเทศ องค์ประกอบบางประการของระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมายที่ใช้ได้พอเพียงนั้นมีอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามทุกด้านอาจจะไม่ได้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีเช่นนี้ประเทศส่วนใหญ่จะต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงระบบที่มีอยู่เพื่อประกันความถูกต้องตามกฎหมายและจัดให้มีการแกะรอยติดตามตรวจสอบผลิตภัณฑ์ไม้ที่เชื่อถือได้

องค์ประกอบหลักอย่างหนึ่งของข้อตกลงนี้คือแผนปฏิบัติการ โดยละเอียดที่กำหนดไว้ อย่างชัดเจนและมีขอบเขตเวลาสำหรับการพัฒนาระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมายและการจัดการการออกใบอนุญาต ข้อตกลงนี้จะระบุเรื่องที่ต้องการความช่วยเหลือทางเทคนิคและทางการเงินเพื่อสนับสนุนปฏิบัติการเหล่านี้

3) การดำเนินงานระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมาย

มีแนวทางอยู่สองแนวทางในการพัฒนาและดำเนินงานระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมาย คือ ระบบที่เอาไม้ที่ถูกลงไปเป็นฐานการพิจารณา และระบบที่เอาผู้ดำเนินการเป็นฐานการพิจารณา

1. ใบอนุญาตที่เอาการส่งไม้เป็นฐานการพิจารณา ผลิตภัณฑ์ไม้แต่ละรายการที่จะส่งออกไปยังสหภาพยุโรปจะได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานที่มีอำนาจในการออกใบอนุญาตเป็นรายการไป ตามแนวทางนี้หน่วยงานที่มีอำนาจในการออกใบอนุญาตจะตรวจสอบหลักฐานแสดง

ต้นกำเนิดที่ถูกกฎหมายของไม้ที่ให้แก่กับการส่งแต่ละครั้งซึ่งจะต้องมีระบบควบคุมในระดับชาติ เพื่อให้ได้ตามข้อกำหนดของระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมาย

2. ใบอนุญาตที่มีผู้ดำเนินงานเป็นฐานการพิจารณา หน่วยงานที่มีอำนาจในการออกใบอนุญาตจะทำการตรวจสอบผู้ดำเนินงานแต่ละรายเป็นการเฉพาะ มีระบบในการควบคุมต้นกำเนิดที่ถูกกฎหมายของไม้ทั้งหมดที่ได้ตามข้อกำหนดของระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมาย การส่งไม้ทั้งหมดจากผู้ดำเนินการรายนั้นจะมีใบอนุญาต FLEGT รับรอง ครอบคลุมถึงการตรวจเป็นระยะ ๆ แสดงให้เห็นว่าระบบที่ได้รับอนุมัตินั้นยังมีประสิทธิภาพอยู่ ในกรณีนี้มีการยอมรับระบบต่าง ๆ ที่มีอยู่ที่ผู้ดำเนินการใช้ที่ค่อนข้างกว้าง เช่น การจัดระบบการรับรองและระบบการติดตามไม้โดยหน่วยงานที่มีอำนาจในการออกใบอนุญาตจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจระบบเหล่านี้เป็นระยะ เพื่อประกันว่าได้ดำเนินการไปตามข้อกำหนดของระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมาย

ในประเทศหุ้นส่วนบางประเทศมีความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาและดำเนินการระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมายในขอบเขตทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามคาดว่าอย่างน้อยที่สุดในระยะสั้น ระบบที่จะนำมาใช้อาจจะมีการจำกัดขอบเขตการใช้หรือจำกัดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ หรือจำกัดเฉพาะห่วงโซ่อุปทานหลักที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรป ในขณะที่ข้อจำกัดเช่นนี้อาจจะเหมาะสมในขั้นต้น สหภาพยุโรปจะกระตุ้นให้ประเทศหุ้นส่วนขยายขอบเขตการนำระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมายของตนไปใช้กับการส่งออกทั้งหมดของประเทศและใช้กับตลาดภายในประเทศด้วย

การติดตามผลการดำเนินการทั้งหมดของระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมายของแต่ละประเทศหุ้นส่วนนั้นจะเป็นความรับผิดชอบหลักของคณะกรรมการดำเนินงานร่วม (Joint Implementation Committee: JIC) ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของรัฐบาลประเทศหุ้นส่วนและสหภาพยุโรป

2. กฎหมายควบคุมการค้าไม้ (Timber Regulation) ของสหภาพยุโรป⁴⁸

กฎหมายควบคุมการค้าไม้ เป็นกฎหมายที่สหภาพยุโรปออกมาสเสริมมาตรการ FLEGT คือ กฎหมายควบคุมการค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ หรือ Eu Timber Regulation No 995/2010 ที่ประกาศอย่างเป็นทางการเมื่อพฤศจิกายน 2553 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม 2556 โดยกฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการนำไม้และสินค้าจากไม้ ซึ่งผลิตภัณฑ์ไม้ประเภทเฟอร์นิเจอร์ไม้ HS Code 9403 60 ก็อยู่ในขอบเขตบังคับของ

⁴⁸ Regulation (EU) No 995/2010 of the European Parliament and of the Council. Retrieved May 7, 2015, from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010R0995&from=EN>

กฎหมายในการวางตลาดไม้ หรือสินค้าจากไม้เป็นครั้งแรกในตลาดสหภาพยุโรปด้วย โดยมีรายการข้อกำหนดที่สำคัญ คือ

1. ห้ามวางตลาดไม้หรือผลิตภัณฑ์จากไม้ที่ได้จากไม้ที่ตัดอย่างผิดกฎหมาย
2. ผู้ประกอบธุรกิจที่นำผลิตภัณฑ์ไม้เข้าตลาดสหภาพเป็นครั้งแรก ต้องดำเนินการด้วยความรับผิดชอบ และต้องจัดและประเมินระบบ Due diligence system และทำการเก็บบันทึกข้อมูลลูกค้าทั้งลูกค้า และ Supplier ที่ทำธุรกิจร่วมกันในช่วง 5 ปี เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบย้อนกลับ

โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หมายถึง กฎหมายที่บังคับใช้ในประเทศต้นกำเนิดไม้ที่สหภาพยุโรปจะนำมาใช้ในการพิจารณา “ไม้ผิดกฎหมาย” ตามที่กำหนดในกฎหมายควบคุมการค้าไม้ ข้อ (h) คือ

1. สิทธิในการตัดไม้ภายใต้ขอบเขตตามกฎหมาย
2. การชำระค่าสิทธิหรือการจ่ายค่าสัมปทานในการตัดไม้ รวมถึงภาษีที่เกี่ยวข้องกับการตัดไม้
3. การตัดไม้ รวมถึงกฎหมายสิ่งแวดล้อมและกฎหมายป่าไม้ ซึ่งประกอบด้วยการจัดการป่าไม้ และการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับการตัดไม้โดยตรง
4. สิทธิตามกฎหมายของบุคคลภายนอก หรือสิทธิของบุคคลที่สาม ที่เกี่ยวกับการใช้งานหรือใช้ประโยชน์และการครอบครองหรือสัมปทานที่ก่อให้เกิดผลกระทบเนื่องจากการตัดไม้
5. การค้าและการศุลกากรที่เกี่ยวข้องกับภาคป่าไม้

ทั้งนี้ กฎหมายควบคุมการค้าไม้ของสหภาพยุโรป มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อตัดสินความถูกต้องของไม้ ตามกฎหมายของประเทศต้นกำเนิดไม้ เนื่องจากสหภาพยุโรปไม่มีอำนาจที่จะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับกระบวนการทางกฎหมายของประเทศคู่ค้า

องค์ประกอบสำคัญของระบบ Due diligence ระบบการตรวจสอบความถูกต้องของสินค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ (มาตรา 6) มีรายละเอียด ดังนี้

1. มาตรการและขั้นตอนการดำเนินการ ที่ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลลูกค้า ซึ่งรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับการจัดหาไม้และผลิตภัณฑ์ไม้เข้ามาวางจำหน่ายในตลาดของผู้ประกอบการดังต่อไปนี้

1.1 รายละเอียดของสินค้าซึ่งประกอบด้วย ชื่อทางการค้า และชนิดของผลิตภัณฑ์ ตลอดจนชื่อสามัญของพันธุ์ไม้ และชื่อวิทยาศาสตร์ ในกรณีที่เกี่ยวข้อง

1.2 ประเทศต้นกำเนิดและสถานที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 ภูมิภาคย่อยที่ไม้ถูกเก็บเกี่ยวหรือถูกตัด

1.2.2 สัมปทานป่าไม้

1.3 ปริมาตร หรือน้ำหนักโดยแจ้งเป็นปริมาตร น้ำหนัก หรือจำนวนหน่วยนับ

1.4 ชื่อและที่อยู่ของผู้จัดหาไปยังผู้ประกอบการ

1.5 ชื่อและที่อยู่ของผู้ค้าผู้รับซื้อไม้และผลิตภัณฑ์ไม้

1.6 เอกสาร หรือข้อมูลใด ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้มีความสอดคล้องต่อข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศต้นกำเนิดไม้

2. ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงที่ให้อำนาจผู้ประกอบการในการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงของไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่นำเข้ามาจำหน่ายในตลาดว่าได้มาจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือการตัดไม้ที่ผิดกฎหมาย โดยมีเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง ประกอบด้วย

2.1 การรับรองการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึง การออกใบรับรอง หรือเกณฑ์การรับรอง โดยบุคคลที่สาม ที่มีขอบเขตครอบคลุมการตรวจสอบความสอดคล้องข้อกำหนดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.2 การติดตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบตัดไม้ผิดกฎหมายบางชนิด

2.3 ติดตามสถานการณ์ของการตัดไม้ผิดกฎหมาย หรือการกระทำที่เกี่ยวข้องในประเทศต้นกำเนิดไม้ หรือในพื้นที่ภูมิภาคที่เป็นแหล่งไม้ที่มีการตัดไม้ รวมถึงการพิจารณาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธสงคราม

2.4 บทลงโทษ (Sanction) ที่กำหนดโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UN) หรือคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป (EU) เรื่อง การนำเข้าและส่งออกไม้

2.5 ความซับซ้อนในขั้นตอนของห่วงโซ่อุปทานของไม้และผลิตภัณฑ์ไม้

2.6 ข้อมูล ความสอดคล้องต่อข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศต้นกำเนิดไม้

3. ยกเว้นกรณีที่ความเสี่ยงที่พบตามขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงระบุเป็นความเสี่ยงเพียงเล็กน้อย ให้มีขั้นตอนการบรรเทาความเสี่ยงที่ประกอบด้วยชุดมาตรการและขั้นตอนที่เหมาะสมและเพียงพอเพื่อบรรเทาความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ และรวมถึงการขอข้อมูลหรือเอกสารเพิ่มเติม หรือการขอรับรองจากบุคคลที่สาม

กฎหมายควบคุมการค้าไม้ของ EU กำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นผู้นำไม้หรือผลิตภัณฑ์จากไม้เข้าตลาดเป็นครั้งแรก ต้องดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบ โดยจัดระบบ Due diligence system ที่มีองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้มั่นใจว่าไม้หรือผลิตภัณฑ์ไม้ในสินค้าที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้าตลาด ได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ของประเทศต้นกำเนิดไม้ ซึ่งการยืนยันไม้ถูกต้องกฎหมาย ต้องมีข้อมูลพื้นฐาน 2 เรื่อง คือ

1. คำนิยาม “ไม้ถูกต้องกฎหมาย” ตามกฎหมายของประเทศต้นกำเนิดไม้ โดยตัวบทของกฎหมายภายในประเทศต้นกำเนิดไม้ที่เกี่ยวข้อง เกณฑ์การประเมิน และวิธีการประเมินการกระทำที่ผิดกฎหมาย ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแต่ละฉบับ

2. การแยกแยะ ติดตาม และตรวจสอบย้อนกลับไปยังแหล่งที่มาของไม้ หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดมีใบอนุญาตค้าไม้ถูกต้องตามกฎหมาย หรือได้รับสัมปทานการตัดไม้ ยังไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันว่าผู้ได้รับอนุญาตดังกล่าวจะไม่มีไม้ที่ไม่ถูกต้องกฎหมายจำหน่าย หรือจะไม่มีไม้นอกสัมปทานไว้ในครอบครอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหา ขอบเขต และการบังคับใช้กฎหมายแต่ละฉบับในแต่ละประเทศ จึงจำเป็นต้องมีกลไกตรวจสอบอย่างเป็นระบบ เพื่อสามารถแยกไม้ที่ถูกต้องกฎหมายออกจากไม้ทั้งหมดได้

ทั้งนี้ หากไม้ที่ต้องการยืนยัน เป็นไม้ที่มีใบอนุญาต FLEGT คือ FLEGT License ตามกฎหมาย Regulation (EC) No 2173/2005 และ Regulation (EC) No 1024/2008 จะถือว่าไม้นี้เป็นไม้ที่ได้รับการยืนยันอย่างถูกต้อง และจะได้สิทธิในการผ่านเข้าตลาดสหภาพยุโรปได้โดยไม้ต้องใช้หลักฐานอื่นประกอบ แต่ผู้ประกอบการธุรกิจ ในสหภาพยุโรป ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย Eu Timber Regulation No 995/2010 กำหนด แต่หากเป็นไม้ที่ไม่มีใบอนุญาต FLEGT ก็ต้องเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการธุรกิจที่จะต้องยืนยันที่มาของไม้

3.2.2 สาธารณรัฐประชาชนจีน

สาธารณรัฐประชาชนจีนมีกฎหมายที่เกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์⁴⁹ ดังนี้

(1) หลักกฎหมาย

(ก) กฎหมายและกฎระเบียบบริหารที่ใช้บังคับทั่วประเทศ

1. กฎหมายว่าด้วย“การคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค สาธารณรัฐประชาชนจีน”

2. กฎระเบียบบริการว่าด้วย “ การควบคุม การนำเข้าส่งออกสินค้าของ สาธารณรัฐประชาชนจีน”

⁴⁹ ศูนย์ความรู้เพื่อการค้าและการลงทุนกับจีน.กฎหมายเกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์. สืบค้น 2 มีนาคม 2558, จากhttp://www.chineseloweliner.com.go.th/info/info_detail.detail.php?.idcont=7&idcontsub=346

(ข) กฎระเบียบบริหารท้องถิ่นที่ใช้บังคับเฉพาะท้องถิ่น

1. กฎระเบียบบริหารว่าด้วย “วิธีบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคของมหานครปักกิ่ง”
2. ข้อกำหนดว่าด้วย “ความรับผิดชอบในการซ่อม เปลี่ยน คืน สินค้าของมหานครปักกิ่ง”
3. กฎระเบียบบริหารว่าด้วย “3 รับผิดชอบ” ในผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ของมหานครเซี่ยงไฮ้

(2) สารสำคัญของกฎระเบียบบริหารท้องถิ่น มหานครปักกิ่ง

(ก) ผู้รับผิดชอบ

ผู้รับผิดชอบในกรณีสินค้าเฟอร์นิเจอร์มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานและยังอยู่ในระยะเวลาประกัน ได้แก่บุคคลต่อไปนี้

1. ผู้ผลิต
2. ผู้จัดการจำหน่าย
3. ผู้จัดการงานแสดงสินค้า
4. ผู้ให้เช่าพื้นที่เพื่อจำหน่าย

(ข) หลักเกณฑ์การวางจำหน่ายสินค้า

1. ห้ามจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ที่ไม่มีการประกัน “3 รับผิดชอบ”
2. ห้ามจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ที่ไม่ได้มาตรฐานที่กฎหมายกำหนด
3. ผู้จัดการจำหน่ายต้องจัดให้มีแผนกรับเรื่องราวร้องเรียนจากผู้บริโภคและมีมาตรการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบข้อมูลได้
4. จะต้องทำบันทึกสัญญาการซื้อขายตามที่กฎระเบียบบริหารได้กำหนดไว้
5. จะต้องมีการคำแนะนำ วิธีการใช้และรักษา หลักเกณฑ์การรับประกัน “3 รับผิดชอบ” และส่งมอบหนังสือรับประกันและใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ซื้อ

(ค) หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ผลิต

1. คุณภาพของผลิตภัณฑ์จะต้องตรงกับมาตรฐานที่ระบุไว้ในฉลากหรือหนังสือแนะนำสินค้าและต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดที่ระบุไว้ในสัญญา
2. ต้องส่งมอบหนังสือรับประกันว่าสินค้าได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว
3. จะต้องปรากฏชื่อสินค้า แหล่งผลิต ชื่อ โรงงานที่ผลิต และสถานที่อยู่ของโรงงานที่ผลิตบนสินค้า
4. จะต้องระบุส่วนประกอบสำคัญของสินค้า

5. ต้องตกลงเรื่อง “3 รับผิดชอบ” กับผู้จัดจำหน่าย ผู้จัดงานแสดงสินค้า และผู้ให้เช่าสถานที่ เพื่อจำหน่ายสินค้าให้ชัดเจน

6. ต้องจัดให้มีแผนกรับเรื่องราวร้องเรียนจากผู้บริโภคและมีมาตรการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบข้อมูลได้

(ง) หลักเกณฑ์การประกันสินค้า

ระยะเวลาการประกันสินค้า ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ส่งมอบสินค้าเป็นต้นไป แต่ช่วงระยะเวลาที่มีการส่งซ่อมจะไม่นำเข้ามาคำนวณเป็นระยะเวลาประกัน

เมื่อผู้บริโภคประสงค์ที่จะใช้สิทธิตาม “3 รับผิดชอบ” จะต้องมีหลักฐานใบรับประกันหรือใบเสร็จรับเงินค่าสินค้าเป็นหลักฐานในการใช้สิทธิเรียกร้องกับผู้ที่ต้องรับผิดชอบ กรณีหลักฐานดังกล่าวสูญหาย หากสามารถแสดงหลักฐานอื่นใดเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้านั้นๆ ก็สามารถนำหลักฐานดังกล่าวมาเรียกร้องตามหลักเกณฑ์ “3 รับผิดชอบ” ได้

ระยะเวลาการรับประกัน มีเกณฑ์กำหนดไว้ ดังนี้

1. กรณีหากเกิดปัญหาร้ายแรงที่เกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าภายใน 90 วัน นับแต่วันส่งมอบสินค้า ผู้บริโภคสามารถเลือกที่จะซ่อม เปลี่ยน หรือคืนสินค้าได้ กรณีคืนสินค้า ผู้ต้องรับผิดชอบจะต้องคืนเงินตามจำนวนที่ซื้อขายให้แก่ผู้บริโภค โดยชำระให้เสร็จสิ้นภายในครั้งเดียว

2. กรณีหากเกิดปัญหาร้ายแรงที่เกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าภายใน 180 วัน นับแต่วันส่งมอบสินค้า ผู้บริโภคสามารถเลือกที่จะซ่อม เปลี่ยน สินค้าได้ กรณีเปลี่ยนสินค้า ผู้ต้องรับผิดชอบจะต้องยินยอมให้มีการเปลี่ยนสินค้าได้ และจะต้องเปลี่ยนสินค้าประเภทชนิดเดียวกันกับที่มีการซื้อขายครั้งแรก

3. ภายในระยะเวลาประกัน “3 รับผิดชอบ” หากเกิดปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้า ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้รับการซ่อมถึง 2 ครั้งแล้วแต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ผู้ต้องรับผิดชอบจะต้องยินยอมให้มีการเปลี่ยนสินค้าได้ และจะต้องเปลี่ยนสินค้าประเภทชนิดเดียวกันกับที่มีการซื้อขายครั้งแรก

4. ภายในระยะเวลาประกัน “3 รับผิดชอบ” หากสินค้าอยู่ในเงื่อนไข สามารถเปลี่ยนสินค้าใหม่ได้ แต่ผู้ต้องรับผิดชอบไม่มีสินค้าประเภทชนิดเดียวกันให้เปลี่ยน ประกอบกับผู้บริโภคก็ไม่ประสงค์ที่จะเปลี่ยนเป็นสินค้าประเภทอื่น ผู้ต้องรับผิดชอบจะต้องรับของคืนและชำระค่าสินค้าคืนให้แก่ผู้บริโภค หากมีสินค้าประเภทเดียวกันที่สามารถเปลี่ยนได้ แต่ผู้บริโภคไม่ประสงค์จะเปลี่ยนสินค้าใหม่ ยืนยันที่จะคืนสินค้า ผู้ต้องรับผิดชอบจะต้องรับคืนสินค้าและชำระค่าสินค้าคืนให้แก่ผู้บริโภค โดยหักค่าเสื่อมออกจากราคาได้ ค่าเสื่อมให้คิดคำนวณตั้งแต่วันส่งมอบสินค้าจนถึงวันคืนสินค้าตามที่กฎระเบียบบริหารท้องถิ่นได้กำหนดไว้

5. ภายในระยะเวลาประกัน “ 3 รับผิดชอบ ” หากเกิดปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพและอยู่ในวิสัยที่จะซ่อมได้ ผู้ต้องรับผิดชอบจะต้องซ่อมให้แก่ผู้บริโภคโดยไม่คิดมูลค่าใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัสดุ อุปกรณ์ ค่าซ่อม ค่าล่วงเวลา

6. ภายในระยะเวลาประกัน “ 3 รับผิดชอบ ” หากมีการให้บริการซ่อม เปลี่ยนรับคืน สินค้าถึงที่อยู่ของผู้บริโภค ผู้ต้องรับผิดชอบสามารถเรียกเก็บค่าขนส่งได้ตามความเหมาะสมและเป็นธรรม

7. หากเกิดปัญหากับคุณภาพของสินค้าจนเป็นสาเหตุโดยตรงให้แก่ผู้บริโภคได้รับอันตรายเสียหาย ผู้ต้องรับผิดชอบจะต้องชดเชยค่าเสียหายตามที่กฎหมายกำหนด

(จ) ข้อยกเว้นไม่ต้องรับผิดชอบหลักประกัน “3 รับผิดชอบ”

1. กรณีที่ผู้บริโภคใช้ ดูแล หรือบำรุงรักษา ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมจนทำให้สินค้าได้รับความเสียหาย

2. กรณีผู้บริโภคนำสินค้าไปให้บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้ต้องรับผิดชอบทำการซ่อมแซม หรือซ่อมแซมด้วยตนเอง จนเกิดความเสียหายแก่สินค้า

3. ไม่มีหลักฐานใบรับประกันสินค้า อีกทั้งไม่สามารถแสดงใบเสร็จรับเงินค่าเสียหายหรือหลักฐานอื่นใดที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าได้มีการซื้อสินค้าจากผู้ต้องรับผิดชอบ

(ก) กรณีผู้ต้องรับผิดชอบล้มละลาย ปิดกิจการ หรือควบรวมกิจการ

หากผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้จัดงานแสดงสินค้า หรือผู้ให้เช่าสถานที่เพื่อจำหน่ายสินค้า ประสบภาวะล้มละลาย ปิดกิจการ ควบรวมกิจการ หรือแยกกิจการ สิทธิหน้าที่ตามหลักเกณฑ์ “3 รับผิดชอบ” ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบบริหาร ที่เกี่ยวข้องได้บัญญัติไว้

(ข) การเยียวยาค่าเสียหาย

เมื่อผู้บริโภคเกิดข้อพิพาทในเรื่องคุณภาพสินค้ากับผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้จัดงานแสดงสินค้า หรือผู้ให้เช่าสถานที่เพื่อจำหน่ายสินค้า เมื่อไม่สามารถตกลงกันได้ ผู้บริโภคสามารถที่จะร้องเรียนต่อสมาคมคุ้มครองผู้บริโภค หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ หากไม่สามารถบรรลุตามประสงค์ของกลุ่มผู้บริโภค ผู้บริโภคสามารถที่จะร้องเรียนต่อหน่วยงานมาตรฐานกำกับเทคโนโลยี หรือหน่วยงานบริหารพาณิชย์และกรมอุตสาหกรรมประจำท้องถิ่น นั้น ๆ ได้ หรือผู้บริโภคจะนำคดีขึ้นสู่ศาลประชาชนให้ทำการพิจารณาพิพากษาก็ได้

(3) สาระสำคัญของกฎระเบียบบริหารท้องถิ่น มหานครเชียงใหม่

กฎระเบียบบริหารว่าด้วย “ 3 รับผิดชอบ ” ในผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ของ มหานครเชียงใหม่ มีสาระสำคัญ ดังนี้

(ก) หลักการความรับผิดชอบ

1. ยึดหลักการ “ผู้ใดขาย ผู้นั้นต้องรับผิดชอบ”

2. หลักการว่าด้วย “การให้บริการผู้บริโภคจะต้องชอบด้วยกฎหมาย สมเหตุสมผล เสมอภาค และเป็นธรรม ในการค้าขาย”

(ข) หน้าที่ของผู้จำหน่าย

ในการจำหน่ายสินค้าเฟอร์นิเจอร์ ผู้จำหน่ายจะต้องระบุข้อความเกี่ยวกับแหล่ง กำเนิด สินค้าชื่อ โรงงาน รูปแบบและลักษณะรุ่น ระดับคุณภาพของสินค้า มาตรฐานของสินค้า ราคาสินค้า และส่วนประกอบพื้นฐานของสินค้า โดยจะต้องมีเอกสารรับรองผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ประกอบการขายสินค้าด้วย

(ค) หลักเกณฑ์การจำหน่าย

สินค้าเฟอร์นิเจอร์ใดที่ไม่มีหนังสือรับประกัน “3 รับผิดชอบ” ห้ามวางจำหน่ายในท้องตลาด

(ง) ผู้ต้องรับผิดชอบ

1. ผู้ผลิต
2. ผู้จัดจำหน่าย
3. ผู้ให้เช่าสถานที่เพื่อจัดจำหน่าย

(จ) หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบ “3 รับผิดชอบ”

1. “รับผิดชอบซ่อม” หากเกิดกรณีเกี่ยวกับปัญหาคุณภาพของสินค้า ถือว่าอยู่ในข่ายที่ผู้ต้องรับผิดชอบต้องทำการซ่อมทั้งสิ้น

2. “รับผิดชอบเปลี่ยน” หากเกิดกรณีเกี่ยวกับปัญหาคุณภาพของสินค้า เมื่อได้มีการซ่อมครั้งหนึ่งแล้วแต่ยังไม่สามารถจัดปัญหาดังกล่าวได้ ให้ถือว่าอยู่ในข่ายที่ผู้ต้องรับผิดชอบต้องทำการเปลี่ยนสินค้าได้ ระยะเวลาประกันสินค้าที่เปลี่ยนใหม่ ให้นำหนึ่งใหม่นับแต่วันส่งมอบสินค้าที่มีการเปลี่ยน

3. “รับผิดชอบคืน” หากเกิดกรณีเกี่ยวกับปัญหาคุณภาพของสินค้า เมื่อได้มีการซ่อมสองครั้งแล้วแต่ยังไม่สามารถจัดปัญหาดังกล่าวได้ ให้ถือว่าอยู่ในข่ายที่ผู้ต้องรับผิดชอบต้องรับเปลี่ยนสินค้าเมื่อเปลี่ยนสินค้าแล้วก็ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้า ให้ถือว่าอยู่ในข่ายที่ผู้ต้องรับผิดชอบต้องทำการรับคืน

(จ) ข้อยกเว้นไม่ต้องรับผิดชอบหลักประกัน “3 รับผิดชอบ”

1. กรณีที่ผู้บริโภคใช้ ดูแล หรือบำรุงรักษา ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมจนทำให้สินค้าได้รับความเสียหาย
2. กรณีผู้บริโภคทำการรื้อถอนซ่อมแซมเอง
3. ไม่มีหลักฐานใบรับประกันสินค้า อีกทั้งไม่สามารถแสดงใบเสร็จรับเงินค่าสินค้าหรือหลักฐานอื่นใดที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าได้มีการซื้อสินค้าจากผู้ต้องรับผิดชอบ
4. ตัวเลขรหัสที่ปรากฏในตัวสินค้าไม่ตรงกับตัวเลขรหัสที่ปรากฏในหนังสือรับประกัน หรือใบเสร็จรับเงิน
5. เมื่อล่วงพ้นกำหนดระยะเวลาประกันสินค้าตามที่ระบุไว้ในหนังสือประกันสินค้า

3.2.3 ประเทศญี่ปุ่น⁵⁰

พระราชบัญญัติหลักการป่าไม้และการทำป่าไม้พระราชบัญญัติ ฉบับที่ 161 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1964 ประกอบไปด้วย

1. บทบัญญัติทั่วไป (มาตรา 1-10)
2. แผนการเบื้องต้นสำหรับป่าไม้และการทำป่าไม้ (มาตรา 11)
3. มาตรการสำหรับการทำให้ป่าไม้มีหน้าที่อนุรักษ์ (มาตรา 12-18)
4. นโยบายเพื่อการพัฒนาป่าไม้ที่ยั่งยืนและเหมาะสม (มาตรา 19-23)
5. นโยบายเพื่อการรักษาจำนวนและการใช้ประโยชน์ผลิตภัณฑ์จากป่า (มาตรา 24-26)
6. หน่วยงานทางปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 27 และ 28)
7. คณะกรรมการนโยบายด้านป่าไม้ (มาตรา 29-33)

โดยจะกล่าวถึงบทบัญญัติที่สำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) บทบัญญัติทั่วไป (มาตรา 1-10)

1) ความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติฉบับนี้อยู่ในมาตรา 1 การทำให้ชีวิตของประชาชนมีความมั่นคงและได้รับการปรับปรุง และการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติผ่านนโยบายทางป่าไม้และการทำป่าไม้โดยการดำเนินการอย่างเป็นระบบด้วยความเข้าใจ โดยอาศัยการสร้าง

⁵⁰ Japanese Law Translation. (ม.ป.ป.). พระราชบัญญัติหลักการป่าไม้และการทำป่าไม้ฉบับที่ 161 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1964. สืบค้น 22 มีนาคม 2558, จาก

<http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?Re=02&co=02&ia=03&x=0&y=0&a1%5B%5D=F&ky=forest&page=10>

ตระหนักของประชาชนในหลักการและสาระสำคัญพื้นฐาน และการทำให้หน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐบาลกลางและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความชัดเจนขึ้น

2) การทำให้ป่าไม้มีหน้าที่เอนกประสงค์อย่างยั่งยืนอยู่ในมาตรา 2 โดยให้ป่าไม้ทำหน้าที่สงวนที่ดินของรัฐแหล่งน้ำสิ่งแวดลอมทางธรรมชาติอุทยานมัยสาธารณะการป้องกันภาวะโลกร้อน และการจัดหาผลิตภัณฑ์จากป่า ในการดูแลชีวิตประชากรและเศรษฐกิจของชาติอย่างยั่งยืน การพัฒนาและสงวนรักษาป่าในอนาคตจำเป็นต้องใช้ความพยายามในระดับที่เหมาะสม

เนื่องด้วยความสำคัญของกิจกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากป่าที่มีอย่างต่อเนื่องในหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนภูเขา จำต้องมีการสนับสนุนพื้นที่เช่นนั้นและสนับสนุนในการทำข้อตกลงกับประชาชนพื้นที่นั้นเพื่อการพัฒนาและสงวนรักษาป่าโดยพิจารณาอย่างรอบคอบ

3) การพัฒนาป่าอย่างสมบูรณ์และยั่งยืน ตามมาตรา 3 เนื่องจากความจริงที่ว่าการทำป่าไม้มีบทบาทสำคัญอันทำให้ป่ามีหน้าที่เอนกประสงค์ การพัฒนาป่าอย่างสมบูรณ์และยั่งยืนจึงต้องได้รับการสนับสนุน โดยการให้ประกันแรงงานปรับปรุงการผลิต และดำเนินการจัดให้มีโครงสร้างการทำป่าไม้ตามที่วางไว้ด้วยความสำคัญในการให้ประกันกับความต้องการอย่างพอเพียง และการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์จากป่า การใช้ประโยชน์ผลิตภัณฑ์จากป่าจำต้องได้รับการสนับสนุนด้วยการจัดหาผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการอันหลากหลายของประชากร และให้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าไม้และการทำป่าไม้ด้วย

4) หน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐบาล ในมาตรา 4 รัฐบาลมีภาระหน้าที่ในการออกกฎและดำเนินนโยบายเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับป่าไม้และการทำป่าไม้ให้เป็ผล อันเนื่องมาจากหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับป่าที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 และ 3

5) การจัดการและดำเนินการตามโครงการป่าแห่งชาติ ตามมาตรา 5 รัฐบาลมีภาระหน้าที่ต่อการจัดการและดำเนินการตามโครงการป่าแห่งชาติให้มีประสิทธิภาพและเพียงพอตามหลักการพื้นฐานเพื่อที่จะให้การส่งเสริมอุตสาหกรรมหรือสวัสดิการของชุมชน โดยการเพิ่มประโยชน์สาธารณะและบทบาทของที่ดินและป่าของรัฐจัดหาผลิตภัณฑ์จากป่าอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ของรัฐ

6) ภาระหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 6 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีภาระหน้าที่ตามหลักการพื้นฐาน และอยู่บนการแบ่งปันบทบาทกับรัฐบาลอย่างเหมาะสมสำหรับการออกกฎและการทำตามนโยบายป่าไม้และการทำป่าไม้ที่เหมาะสมกับลักษณะทางธรรมชาติและเศรษฐกิจแห่งพื้นที่นั้น

7) มาตรการทางการเงิน ตามมาตรา 7 รัฐบาลต้องดำเนินมาตรการทางกฎหมาย และทางการเงินที่จำเป็นต่อการทำตามนโยบายอันเกี่ยวกับป่าและการทำป่าไม้พยายามจัดการ สนับสนุนทางการเงินอย่างเพียงพอ

8) การสนับสนุนความพยายามของประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องการทำป่าไม้ ตาม มาตรา 8 ในการดำเนินมาตรการทางป่าไม้และการทำป่าไม้ รัฐบาลและองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นต้องตั้งเป้าประสงค์ในการจัดให้ความช่วยเหลือแก่อาสาสมัครที่มีส่วนเกี่ยวกับป่าไม้และ การทำป่าไม้อีกครั้งที่เกี่ยวข้องป่าและการทำป่าไม้ผู้ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับไม้ และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง การจำหน่ายและการดำเนินการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากป่า

9) หน้าที่ในความรับผิดชอบของเจ้าของป่าตามมาตรา 9 เจ้าของป่าและคนที่มี กรรมสิทธิ์ในป่าเพื่อการใช้ประโยชน์สำหรับตนเองหรือหากผลกำไร ตามหลักการเบื้องต้นต้อง พยายามสงวนรักษาป่าไม้เพื่อการมีหน้าที่ที่เนกประสงค์ของป่าจะได้บรรลุผล

10) รายงานประจำปีด้วยเรื่องทิศทางของป่าไม้และการทำป่าไม้ ตามมาตรา 10 รัฐบาลต้องเสนอรายงานประจำปีต่อสภาว่าด้วยเรื่องทิศทางของป่าไม้และการทำป่าไม้ และ นโยบายเกี่ยวกับป่าไม้และการทำป่าไม้ดังนี้

1. รัฐบาลต้องเตรียมการและเสนอต่อสภาซึ่งเอกสารที่อธิบายถึง แนวนโยบายที่รัฐบาลจะดำเนินการอันเนื่องมาจากทิศทางของป่าไม้และการทำป่าไม้ตามที่บัญญัติ ไว้ในวรรคก่อน

2. รัฐบาลต้องได้รับความเห็นของคณะกรรมการนโยบายป่าไม้ในการที่ จัดเตรียมเอกสารที่อธิบายถึงแนวนโยบายที่รัฐบาลจะดำเนินการให้สำเร็จตามบัญญัติไว้ใน วรรคก่อน

3.3 องค์การสากลภาคเอกชนด้านการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน⁵¹

องค์กรหลักระดับนานาชาติที่ทำงานด้านการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมไม้ และเครื่องเรือน ซึ่งผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนนั้นรวมไปถึงผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ ไม้ด้วย ได้แก่ FSC (Forest Stewardship Council) และ PEFC (Program for the Endorsement of Forest Certification Scheme) ซึ่งทั้งสององค์กรมีเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินการ คือ การจัดการ ป่าไม้อย่างยั่งยืน ทั้งสององค์กรยังใช้การให้รับรองผู้ประกอบการและการติดป้ายสินค้า เป็น

⁵¹ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (ม.ป.ป.). รายงานการศึกษา โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันของอุตสาหกรรมไม้และเครื่องเรือนภายใต้กฎเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อมโลก. สืบค้น 2 มีนาคม 2558, จาก <http://www.oie.go.th/academic/>

เครื่องมือในการส่งเสริมการจัดการป่าไม้ แต่โครงสร้าง รูปแบบ และวิธีการดำเนินการของทั้งสององค์กร ยังมีความแตกต่างกัน

1. FSC

FSC (Forest Stewardship Council) เป็นองค์กรระดับนานาชาติที่ดำเนินการโดยไม่หวังกำไร ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1993 มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงบอนน์ ประเทศเยอรมนี

FSC มีการดำเนินการผ่านระบบสมาชิก ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ ทั้งในระดับองค์กร และระดับบุคคล โดยสมาชิกระดับองค์กร มีค่าธรรมเนียมรายปีตามขนาดและขีดความสามารถขององค์กร โดยผู้ที่สมัครเป็นสมาชิก FSC จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้ และความมุ่งมั่นในการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน โดย FSC ได้จัดแบ่งสมาชิกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ สมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจ สมาชิกกลุ่มสิ่งแวดล้อม และสมาชิกกลุ่มสังคม โดยผู้เป็นสมาชิกมีสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมและแต่ละกลุ่มมีน้ำหนักของเสียงในการลงมติได้เท่ากัน ในที่ประชุมสามัญ แม้ว่าสมาชิกในกลุ่มอาจมีไม่เท่ากัน

การส่งเสริมการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนของ FSC เริ่มจากการกำหนดนโยบายและมาตรฐานสำหรับการจัดการป่าไม้ นโยบายและมาตรฐานเหล่านี้กำหนดขึ้นตามขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานของ ISEAL (ISEAL Code of Good Practice for Setting Social and Environmental Standards) ซึ่งเป็นสมาคมระดับนานาชาติอีกสมาคมหนึ่ง ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อวางแนวทางในการกำหนดมาตรฐานในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

นโยบายและมาตรฐานของ FSC มีหลักการพื้นฐาน 10 ข้อ ดังนี้

1. ปฏิบัติตามกฎหมายและสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้อง
2. ยืนยันสิทธิในการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างชัดเจน และไม่มีข้อโต้แย้ง
3. ให้ความสำคัญตระหนักและเคารพสิทธิของชนพื้นเมือง
4. ชำรงรักษาหรือเสริมสร้างสถานะทางสังคม เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของคนงานป่าไม้และชุมชนท้องถิ่นและเคารพสิทธิของคนงานตามข้อตกลง ILO
5. การใช้และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากป่าไม้อย่างเท่าเทียม
6. ลดผลกระทบจากการตัดไม้ต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาระบบนิเวศน์และความสมบูรณ์ของป่า
7. มีแผนการจัดการป่าไม้ที่เหมาะสม และมีการปรับปรุงแผนอย่างต่อเนื่อง
8. มีการตรวจตราและตรวจประเมิน สภาพของป่าไม้ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม อย่างสม่ำเสมอ

9. ฟื้นฟูป่าที่มีค่าสูงด้านการอนุรักษ์ (High Conservation Value Forests: HCVFs)

10. การปลูกป่า ซึ่งต้องนำไปสู่การลดภาวะหรือแรงกดดันให้กับป่าธรรมชาติ และการส่งเสริมการปลูกฟื้นฟูและการอนุรักษ์ป่าธรรมชาติ

นอกจากหลักการพื้นฐาน 10 ข้อ แล้ว FSC มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องต่อหลักการรวม 56 เกณฑ์ FSC อาศัยหลักการพื้นฐานเหล่านี้ ในการพัฒนามาตรฐานเฉพาะสำหรับแต่ละประเทศหรือแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีการพัฒนามาตรฐานเฉพาะสำหรับสินค้าจากป่าไม้ที่ไม่ใช่ไม้ (non-timber forest) เช่นจากไม้ไผ่และ Brazil nuts กรณีในท้องถิ่นที่ยังไม่มีการพัฒนามาตรฐาน หน่วยงานให้การรับรอง (Certification bodies) มีหน้าที่ร่างมาตรฐาน “เฉพาะกิจ” ขึ้นเพื่อใช้ในการตรวจประเมิน FSC เรียกมาตรฐานประเภทนี้ว่า “Locally-adapted generic standards”

การรับรอง ไม้และ/หรือป่าไม้ของ FSC มี 3 ประเภทหลักได้แก่

- 1) การรับรองการจัดการป่าไม้ (Forest Management: FM)
- 2) การจัดการ Chain-of-Custody (CoC)
- 3) การจัดการไม้ควบคุม (Controlled-Wood: CW)

ในที่นี้หมายถึงไม้ที่มีที่มาที่สอดคล้องกับมาตรฐาน “ไม้ควบคุม” ของ FSC โดย “ไม้ควบคุม” เป็นไม้ที่ไม่ได้มาจาก

- 1) การทำธุรกิจป่าไม้อย่างผิดกฎหมาย
- 2) ป่าไม้ที่ละเมิดสิทธิ
- 3) ป่าไม้ที่มีการจัดการในลักษณะที่เป็นอันตรายต่อป่าที่มีคุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์
- 4) ป่าสงวน
- 5) ป่าไม้ที่ใช้พืชที่ได้จากการตัดแต่งพันธุกรรม (ป่า GMO)

ปัจจุบัน FSC ให้การรับรองป่าไม้แล้วทั้งสิ้น 142.44 ล้านเฮกเตอร์ (1.42 ล้านตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2.8 เท่าของพื้นที่ประเทศไทย) มีใบรับรองการจัดการป่าไม้ (FM/CoC) ที่ Active รวม 1,043 ฉบับ และใบรับรอง CoC รวม 20,371 ฉบับ

2. PEFC⁵²

PEFC หรือ Program for the Endorsement of Forest Certification Scheme เป็นองค์กรระดับนานาชาติที่ไม่หวังผลกำไร และมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับ FSC องค์กรนี้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2542 (1999) มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

⁵² แหล่งเดิม.

PEFC ใช้กลไกตลาดเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ผ่านการให้การรับรองและการติดตราสัญลักษณ์ (Label) บนไม้และสินค้าไม้ เช่นเดียวกับ FSC แต่กลไกการกำหนดมาตรฐานและการให้การรับรองป่าไม้และ Chain-of-Custody ของ PEFC มีหลักการแตกต่าง PEFC ทำหน้าที่เป็นองค์กรแม่ข่าย (Umbrella organization) ที่ให้การประเมินและให้การยอมรับระบบการรับรองป่าไม้ระดับประเทศ (National Certification Scheme) โดยอาศัยหลักการแนวทางปฏิบัติ และเกณฑ์การประเมินที่พัฒนาขึ้นโดยองค์กรระหว่างประเทศที่ประเทศต่าง ๆ ให้การยอมรับ เช่น ITTO (International Tropical Timber Organization) และขั้นตอนการรับฟังความเห็นและฉันทามติ (Consensus) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ โดยเกณฑ์พื้นฐานที่นำมาใช้ในการกำหนดมาตรฐานระดับประเทศสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนที่กำหนดโดยองค์กรระหว่างประเทศมีรายการที่นำมาใช้ ดังนี้

- ก) Pan European Criteria and Indicators – ใช้เฉพาะ Scheme ในยุโรป
- ข) Pan European Operational Level Guidelines
- ค) ATO/ITTO Principles, criteria and Indicators for the sustainable forest management of African tropical forest – ใช้ในกลุ่มประเทศภายใต้ ATO/ITTO
- ง) ITTO guidelines on sustainable forest management – สำหรับ Tropical forests
- จ) เกณฑ์และตัวชี้วัดอื่น ๆ เช่น Montreal Process, Near East Process, Regional Initiative of Dry Forests In Asia, Criteria and Indicators for Sustainable Management in Dry-zone Africa และ Tarapoto Proposal

2. กฎหมายและข้อกำหนดของแต่ละประเทศ

- ก) เกณฑ์ที่กำหนดในการให้การรับรองป่าไม้อย่างยั่งยืน ต้องไม่ขัดแย้งหรือละเมิดกฎหมาย หรือนโยบายของประเทศนั้น ๆ

3. องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization (ILO) Convention)

- ก) การบังคับใช้แรงงาน (Forced Labour)
- ข) เสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการจัดระเบียบ (Freedom of Associations and Protection of the Right to Organize)
- ค) สิทธิในการรวมตัวและต่อรอง
- ง) การจ่ายค่าตอบแทนอย่างเท่าเทียม
- จ) การเลิกการบังคับใช้แรงงาน

- ด) การกีดกัน (Discrimination)
- ข) อายุขั้นต่ำ
- ค) รูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก (Worst forms of child labour)

4. ปฏิญญาสากลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ก) ข้อตกลงระดับชาติที่ประเทศได้ลงนามไว้ เช่น Kyoto protocol, Convention on Biological Diversity, CITES, และ Biosafety Protocol ฯลฯ

5. เกณฑ์อื่น ๆ

- ก) สิทธิในการถือครองทรัพย์สิน และสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- ข) มีการเผยแพร่แผนการจัดการป่าไม้ ที่มีรายละเอียดของมาตรการจัดการป่าไม้ที่จะใช้สู่สาธารณะ

PEFC เชื่อว่าการกำหนดมาตรฐานบนพื้นฐานของความเข้าใจปัญหาป่าไม้และการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน การกำหนดมาตรฐานอย่างโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการร่างมาตรฐาน การแยกกระบวนการกำหนดมาตรฐาน การให้การรับรองและการประเมินหน่วยรับรองออกจากกันโดยสิ้นเชิง และการยึดมาตรฐาน ISO ในการให้การรับรองและตรวจประเมินหน่วยให้การรับรองรวมถึงการกำหนดมาตรฐานที่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ จะทำให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับนำไปปฏิบัติได้จริง และจะนำไปสู่การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

ระบบของ PEFC เปิดกว้างสำหรับหน่วยงานผู้ให้การรับรอง (Certification Body) ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการป่าไม้ รู้ปัญหาของป่าไม้ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงความรู้ในเรื่องกระบวนการผลิต การจัดซื้อ และการไหลของไม้ในขั้นตอนต่าง ๆ ของสายโซ่การผลิตสินค้าจากไม้ หน่วยงานที่จะเป็นหน่วยให้การรับรองได้จะต้องผ่านการตรวจประเมินความสามารถตามมาตรฐาน ISO/IEC 17021: 2006 และ/หรือ ISO Guide 65: 1996 ส่วนตัวผู้ประเมิน (Auditors) เองก็ต้องมีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารจัดการคุณภาพและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับที่กำหนดในมาตรฐาน ISO 19011: 2002 โดยมีหน่วยงานตรวจประเมินความสามารถของประเทศ (National Accreditation Bodies) เป็นผู้ตรวจประเมิน

มาตรฐานการรับรองฯ ภายใต้ PEFC แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มการรับรองการจัดการป่าไม้ และการรับรอง Chain-of Custody โดยการรับรองป่าไม้ สามารถทำได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ อาทิ การให้การรับรองการจัดการป่าไม้ระดับภูมิภาค (Regional Certification) การให้การรับรองแบบกลุ่ม (Group Certification) และการให้การรับรองระดับเอกชน (Individual Certification)

การให้การรับรอง Chain-of Custody (CoC) ของ PEFC อาจมีประเด็นด้านความเข้ากันได้ของข้อกำหนดของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ในทางปฏิบัติ การควบคุม CoC ยังต้องยุ่งเกี่ยวกับวัตถุดิบที่นำเข้ามาจากหลายประเทศ ทั้งยังมีแนวโน้มที่จะมีการใช้วัสดุรีไซเคิลมากขึ้น นอกจากนี้หากพิจารณาปริมาณไม้ที่มีใบรับรองไม่ว่าจะเป็นการรับรองตามระบบ PEFC หรือ FSC เทียบกับปริมาณไม้เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าในแต่ละปี จะเห็นได้ว่าไม้ที่มี “ใบรับรอง” ยังมีส่วนแบ่งในตลาดค่อนข้างต่ำ (ประมาณ 25%) อีกทั้ง FSC และ PEFC ยังไม่มีระบบการยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้ประกอบการต้องเลือกสมัครเข้ากับระบบที่มีโอกาสหา Supplier ในสายโซ่การผลิตได้มากกว่า PEFC ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้และได้วางระเบียบและมาตรการดำเนินการ เพื่อปรับปรุงกลไกของตนให้รองรับการควบคุมและการรับรอง CoC ในทางปฏิบัติเป็นระยะ ๆ โดยล่าสุด PEFC ได้มีการปรับปรุงมาตรฐานใหม่ซึ่งจะเริ่มมีผลบังคับใช้ในเดือน พ.ย. 2554 นี้ เพื่อให้ทันต่อกฎระเบียบที่ออกมาใหม่

PEFC Council ได้ให้การรับรอง ระบบการรับรองป่าไม้ระดับประเทศ (National Certification Scheme) ใน 27 ประเทศทั่วโลก โดยระบบในบางประเทศ เช่น มาเลเซีย ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา และแคนาดา เลือกใช้ชื่อและโลโก้ของตน แทนการใช้เครื่องหมาย PEFC

บทที่ 4

ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้

นับตั้งแต่วันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2532 ที่รัฐบาลในสมัยนั้นได้มีประกาศปิดป่าการให้สัมปทานการทำป่าไม้ทั่วประเทศ หรือที่นิยมเรียกประกาศนี้ว่า “นโยบายปิดป่า” จวบจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้พบว่ามีปัจจัยอยู่หลายประการที่ส่งผลกระทบต่อระบบการผลิต และค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ที่เป็นอุตสาหกรรมสำคัญในการส่งออกไปต่างประเทศ นำรายได้เข้าสู่ประเทศ ซึ่งผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ มีไม้เป็นวัตถุดิบสำคัญต่ออุตสาหกรรมดังกล่าว จึงทำให้พบว่ามีปัจจัยอยู่หลายประการที่ส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการจัดการป่าไม้และการควบคุมการค้าไม้ที่ผิดกฎหมาย ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการลงโทษและปัญหาการส่งเสริมและการสนับสนุนจากภาครัฐ

นอกจากนี้ประเทศไทยแม้ว่าจะมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ อันได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งถือว่าเป็นแม่บทของกฎหมายป่าไม้อื่นๆทุกฉบับ ที่มีหลักการในการควบคุมกิจกรรมของมนุษย์ที่ไปเกี่ยวข้องกับป่าไม้ มาตรการทางกฎหมาย ทางด้านการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อการค้า ได้แก่ พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไข ที่มีหลักการส่งเสริมอาชีพให้ประชาชน และผลิตไม้เพื่อเป็นสินค้า เพิ่มพื้นที่ทำไม้ให้มีปริมาณมากขึ้น มาตรการทางกฎหมายที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ของประชาชนให้ดำรงอยู่เป็นสำคัญ อันได้แก่ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ได้แก่ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แต่ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังที่จะได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ไข ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาด้านการจัดการป่าไม้และการควบคุมการค้าไม้ที่ผิดกฎหมาย

ระบบการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ผ่านมาในอดีตของไทยนั้น เป็นการค้าในขณะที่ประเทศยังมีป่าไม้อยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ไม้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตเป็นจำนวนมาก ไม่ต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ เป็นอุตสาหกรรมหลักที่นำรายได้จากการส่งออกเข้าประเทศได้

เป็นจำนวนมาก จวบจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2532 รัฐบาลได้มีนโยบายปิดป่าบก โดยได้ยกเลิกสัมปทานป่าบกทั้งหมด นับแต่นั้นมาประเทศไทยต้องนำเข้าไม้จากต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตกระดาษฟอรันิเจอร์ ถึงแม้ภาครัฐจะมีการรณรงค์ให้มีการปลูกป่า และมีการส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่า ทั้งในส่วนภาครัฐและภาคเอกชน แต่การเจริญเติบโตของต้นไม้ในสวนป่า ไม่ทันต่อความต้องการบริโภคของผู้บริโภค เป็นผลให้มีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในป่าสงวน และในอุทยานแห่งชาติ เกิดปัญหาลักลอบการทำไม้เถื่อนโดยที่ผู้บริโภคไม่อาจจะรู้หรือไม่สามารถระบุแหล่งที่มาของไม้ที่นำมาใช้หรือมาประดิษฐ์กรรมเป็นผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ กลายเป็นว่าผู้ผลิตจะนำไม้แปรรูปจากที่ใดมาใช้ในการผลิต ตัวอย่างที่ปรากฏในข้อมูลข่าวสารอยู่เป็นประจำว่า มีการนุงโสร่ง หรือใส่โสร่ง⁵³ โดยลักลอบตัดไม้ในประเทศไทย และส่งข้ามแดนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ ประเทศพม่า แล้วส่งกลับเข้ามา ซึ่งปรากฏเป็นข่าวใหญ่ในหน้าหนังสือพิมพ์เมื่อปี 2541 การสวมต่อไม้ โดยวิธีการเอาไม้อื่นมาสวมต่อกับไม้ที่ถูกตัดไปแล้วนำไม้ที่สวมต่อนั้นนำมาประดิษฐ์กรรมผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ โดยเป็นการนำไม้เถื่อนที่ผิดกฎหมายมาแปรสภาพเป็นผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ถูกกฎหมาย เป็นการฟอกไม้ที่ผิดกฎหมาย มาทำให้ถูกกฎหมาย ซึ่งเป็นการหลบเลี่ยงการกระทำความผิด แม้ว่าจะมีมาตรการทางกฎหมายออกมาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิด แต่ความหละหลวมต่อการบังคับใช้กฎหมาย การทุจริต หรือการคอร์รัปชันจากการมีผลประโยชน์ทับซ้อนกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมตามหลักในทฤษฎีว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ปัญหาที่เกิดขึ้นต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เกิดแนวคิดการใช้มาตรการทางตลาดเพื่อส่งเสริมการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยการปิดกั้นสินค้าที่ได้มาจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าที่ผิดกฎหมาย โดยการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบแสดงหลักฐาน การระบุแหล่งที่มาของไม้ หรือบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไม้ที่นำมาแปรรูปนั้นได้ว่าเป็นไม้มาจากแหล่งใด โดยมีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบและออกใบรับรองความถูกต้อง เพื่อตัดห่วงโซ่ของการลักลอบการทำไม้เถื่อน เมื่อมีสินค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ถูกกฎหมายออกสู่ท้องตลาด ที่สามารถระบุแหล่งที่มา หรือแหล่งกำเนิดของไม้ที่นำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตกระดาษได้ โดยผู้บริโภคจะได้รับการยืนยันอันน่าเชื่อถือได้ว่า ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ชิ้นนั้น เป็นผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ผลิตขึ้นจากไม้ที่ถูกกฎหมาย ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ไม่สามารถระบุแหล่งที่มา หรือแหล่งกำเนิดของไม้ที่นำมาแปรรูป หรือไม้แปรรูปที่ได้มาจากการลักลอบการทำไม้เถื่อนก็จะหมดไปจากตลาด เนื่องจากไม่มีผู้บริโภคคนใดกล้าที่จะซื้อ หรือยอมรับในผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ที่ไม่ถูกกฎหมายและในขณะเดียวกันผู้ค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ต้องมี

⁵³ เป็นการที่ขบวนการลักลอบตัดไม้สักขนาดใหญ่ในผืนป่าสาละวิน ชายแดนไทย-พม่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ลักลอบนำไม้สักที่ตัดจากฝั่งไทย “ใส่โสร่ง” แล้วแอบอ้างว่าเป็น ไม้ นำเข้าจากประเทศพม่า.

เอกสารรับความถูกต้องทางกฎหมายจากผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ถึงแหล่งกำเนิดของไม้แปรรูปที่นำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ส่งมอบให้กับผู้บริโภคด้วย ซึ่งในประเด็นนี้ ประเทศพัฒนาแล้ว โดยสหภาพยุโรปได้ออกมาแสดงบทบาทของผู้ซื้อ ผลักดันให้เกิดมาตรการการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนในประเทศต้นกำเนิดไม้ เพื่อปิดกั้นช่องทางตลาดของสินค้าไม้ที่ผิดกฎหมาย และสนับสนุนการค้าสินค้าที่ได้มาอย่างถูกต้องกฎหมาย ได้แก่ มาตรการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติและการค้า (Forest Law Enforcement, Governance and Trade) หรือ FLEGT ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติการของสหภาพยุโรปที่กำหนดขึ้นเมื่อปี 2546 เพื่อปฏิบัติการต่อปัญหาการค้าไม้ และผลิตภัณฑ์ไม้ที่ผิดกฎหมาย เพื่อเป็นการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ FLEGT สหภาพยุโรปจึงได้ประกาศกฎหมาย EC2173/2005 และ EC1024/2008 ซึ่งกำหนดแนวทาง ข้อปฏิบัติ มาตรการตามแผนปฏิบัติการ FLEGT โดยสหภาพยุโรปได้ประกาศกฎระเบียบการค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ หรือ EU Timber Regulation (EUTR) NO995/2010 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2556 โดยกฎระเบียบ EUTR กำหนดไว้ หากตรวจพบไม้ หรือผลิตภัณฑ์ไม้ผิดกฎหมาย ผู้ประกอบการในอียูที่นำเข้าสินค้าดังกล่าว จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย และยังกำหนดให้เป็นภาระหน้าที่ของผู้ประกอบการที่นำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ของอียู ต้องดำเนินการธุรกิจด้วยความรอบคอบ ทำให้ผู้ประกอบการไทยที่ส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ไปยังตลาดสหภาพยุโรปได้รับผลกระทบ จะต้องถูกตรวจสอบ และหากสินค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้มีความเสี่ยงที่จะเป็น ไม้หรือผลิตภัณฑ์ไม้ที่ผิดกฎหมาย หรือไม่สามารถแสดงหลักฐานตามระบบตรวจสอบว่าเป็น ไม้ที่ถูกกฎหมาย ผู้ประกอบการที่เป็นผู้นำเข้าก็จะไม่ซื้อสินค้า หากผู้ประกอบการในยุโรปซื้อสินค้า ก็อาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมายด้วยเช่นกัน ดังนั้น ผู้ประกอบการของยุโรปจะต้องสามารถแสดงเอกสารรับรองให้เจ้าหน้าที่อียูเห็นว่า ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่ได้นำเข้าจากประเทศไทยที่นำมาขายนั้นถูกต้องตามกฎหมาย

เนื่องจาก EU FLEGT มีผลกระทบกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม้ และอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับไม้ และเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนเงินงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลที่ต้องลงทุน ปัญหาที่สำคัญในเรื่องนี้ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2555 คณะรัฐมนตรีของไทยได้พิจารณาเห็นชอบให้นายกรัฐมนตรีเจรจาข้อตกลงการเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจ หรือ VPA (Voluntary Partnership Agreement) ตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2556 รัฐสภาให้ความเห็นชอบกรอบเจรจา VPA ซึ่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้ร่วมกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจะใช้เป็นแนวทางเตรียมดำเนินการเจรจาดังนั้น เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ในการเจรจาข้อตกลงเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจ VPA (Voluntary Partnership Agreement) ระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรป จึงต้องพิจารณาข้อสาระสำคัญโดยละเอียด เพราะหากการเจรจาเข้าเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจ

ของประเทศไทยประสบความสำเร็จ ปัญหาการส่งออกสินค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ไปยังสหภาพยุโรปของผู้ประกอบการจะหมดไป แม้ขอบเขตของข้อตกลงการเป็นหุ้นส่วน ในระบบการออกใบอนุญาตในขั้นตอนจะครอบคลุมผลิตภัณฑ์ไม้ที่เป็นขั้นต้น (เช่น ท่อนซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว แผ่นไม้ และ ไม้อัด) บางชนิดเท่านั้น อย่างไรก็ตาม VPA แต่ละฉบับจะมีบทบัญญัติที่จะขยายขอบเขตนี้ ออกไปถึงผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น หากจะยังประโยชน์ต่อประเทศหุ้นส่วนนั้น ๆ ซึ่งผลิตภัณฑ์ไม้ที่เป็นขั้นต้นนี้ ก็เป็นวัตถุดิบสำคัญในการนำไปประดิษฐ์กรรมไม้เป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้ ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ด้วย

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนและการควบคุมการค้าไม้ผิดกฎหมาย โดยการออกมาตรการทางกฎหมายในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไข เพื่อกำหนดขอบเขตและคำนิยามของ “ไม้ถูกกฎหมาย” และ “ไม้ผิดกฎหมาย” เพื่อสามารถแยกแยะลักษณะของไม้ถูกกฎหมาย และไม้ที่ผิดกฎหมาย โดยการกำหนดคำนิยามนี้ต้องผ่านกระบวนการปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำจำกัดความของ “ไม้ถูกกฎหมาย” และใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ โดยผ่านการทดสอบและการประเมินความใช้ได้ นอกจากการกำหนดคำนิยามคำจำกัดความของ “ไม้ถูกกฎหมาย” และไม้ผิดกฎหมาย แล้ว สิ่งสำคัญที่จะต้องจัดให้มี คือ มาตรการทางกฎหมายที่ประกอบไปด้วยระบบการติดตามและควบคุมของไม้ เพื่อให้สามารถติดตามไม้ถูกกฎหมาย ตั้งแต่ต้นกำเนิดไปจนถึงจุดส่งออก โดยใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบ และการยืนยันในทุกลำดับขั้นของสายโซ่การผลิต เมื่อได้คำนิยามของ “ไม้ถูกกฎหมาย” และระบบการติดตามของไม้ถูกกฎหมายแล้ว สิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการจัดให้มีคือ การมีระบบประกันไม้ถูกกฎหมาย โดยระบบที่กำหนดขึ้นต้องสามารถแยกแยะ และยืนยันความสอดคล้องต่อกฎหมาย สามารถตรวจสอบที่มาของผลิตภัณฑ์ย้อนกลับไปได้จนถึงแหล่งกำเนิดไม้ เพื่อขั้นตอนการดำเนินการในการให้การรับรองที่โปร่งใส และมีการตรวจสอบความถูกต้องและประสิทธิภาพการทำงาน ต้องจัดให้มีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระที่เป็นกลาง ที่ประกอบไปด้วยตัวแทนทุกภาคส่วน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงาน การตรวจสอบความถูกต้องของสินค้าไม้ การออกใบรับรอง FLEGT ให้กับผู้ประกอบการ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าสินค้าไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้ ในตลาดคู่ค้า ได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งการที่ภาครัฐมีกฎหมายที่ควบคุม และตรวจสอบสินค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ จะส่งผลให้ลดค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการไทยต้องไปทำการจ้างบริษัทเอกชนที่อียูยอมรับ เช่น FSC, PEFC ทำการตรวจสอบ และออกใบรับรองความถูกต้องของสินค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย

4.2.1 ปัญหาการกำหนดให้ผู้ทำสวนป่าจัดทำบัญชีแสดงชนิดและจำนวนไม้

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับที่แก้ไขใหม่ ได้กำหนดให้ผู้ทำสวนป่าที่นายทะเบียนได้สั่งรับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า มีหน้าที่ต้องจัดทำบัญชีแสดงชนิดและจำนวนไม้ที่ทำการปลูกและบำรุงรักษาตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการเก็บหาข้อมูลทางวิชาการป่าไม้ การเก็บสถิติของการเจริญเติบโตของไม้ ตลอดจนการติดตาม และตรวจสอบชนิด และจำนวนไม้ ว่าไม้ที่ผู้ทำสวนป่าจะทำการตัดโค่น หรือแปรรูปนั้น เป็นไม้ที่ปลูก และบำรุงรักษาอยู่ในสวนป่าของผู้ทำสวนป่าที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้หรือไม่ โดยหลักการแล้ว ที่ดินที่จะขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าทุกแปลง ไม่ว่าจะเป็นที่ดินของเอกชน หรือที่ดินของรัฐ จะต้องเป็นที่ดินที่ไม่มีต้นไม้ยืนต้นอยู่ก่อน หรือเป็นที่รกร้างว่างเปล่า เมื่อขึ้นทะเบียนสวนป่า ก็จะเริ่มปลูกต้นไม้ได้ การเปิดโอกาสให้นำที่ดินที่มีต้นไม้ยืนต้นอยู่แล้ว ตามบทนิยาม คำว่า “ต้นไม้” ในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 มาขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่า อาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ เพราะจะมีการนำต้นไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้เศรษฐกิจที่สำคัญที่มีอยู่ก่อนแล้วตามธรรมชาติ เข้ามาแปลงเป็นไม้จากสวนป่า ร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไข จึงได้มีมาตรการทางกฎหมาย โดยการจัดทำบัญชีแสดงชนิดและจำนวนไม้ที่ทำการปลูกและบำรุงรักษาของผู้ทำสวนป่า ซึ่งเป็นการแก้ไขได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็เป็นการผลักภาระไปอยู่ที่ประชาชนในการตรวจสอบเอง หากที่ดินที่ผู้ทำสวนป่าประสงค์จะขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่ามีเนื้อที่เป็นจำนวนมาก และมีต้นไม้หลากหลายชนิดทั้งที่เป็นไม้หวงห้าม และไม่ใช่ไม้หวงห้าม ภาระการพิสูจน์ การตรวจสอบ ตลอดจนค่าใช้จ่าย ในการจัดทำบัญชีจะตกหนักแก่ผู้ทำสวนป่า ซึ่งไม่เป็นการส่งเสริมให้มีการปลูกป่า แต่เป็นการควบคุม ทั้งข้อมูลตามบัญชีที่ผู้ทำสวนป่าได้จัดทำขึ้น อาจเป็นข้อมูลที่ถูกดอง หรือไม่ถูกต้องก็ได้ แต่ถ้าหากที่ดินที่จะขอขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่านั้น เป็นที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ตามมาตรา 4 (4) หรือ ที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้ทำสวนป่า ตามมาตรา 4 (5) ก่อนรับขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่า ให้นายทะเบียนสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบและทำรายงานเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง สภาพที่ดิน ชนิด ขนาด และจำนวนของไม้ที่มีอยู่เดิมตามธรรมชาติ ตลอดจนรายละเอียดของที่ดินนั้น และในกรณีที่เป็นไม้หวงห้าม ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือไม้ที่การทำไม้ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จดแจ้งในรายงานให้แจ้งชัดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการสำรวจ ตรวจสอบ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ ในพื้นที่ที่จะขอขึ้นทะเบียน หากมีเนื้อที่เป็นจำนวนมาก การสำรวจตรวจสอบส่วนใหญ่จะเป็นการสุ่ม จึงมีโอกาที่จะได้ข้อมูลที่

คลาดเคลื่อนได้เช่นกัน ประกอบกับตามร่างพระราชบัญญัติสวนป่าที่แก้ไขใหม่ แก้ไขเฉพาะข้อความในมาตรา 7 วรรคหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นเมื่อนายทะเบียนได้รับรายงานผลการตรวจสอบให้นายทะเบียนสั่งให้ผู้ยื่นคำขอเก็บหาของป่า แฝ้วถางป่า ตัด โค่น เก็บริบ สุมเผา ทำลาย หรือสงวนไว้ซึ่งไม้หรือของป่า โดยผู้ยื่นคำขอเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเอง ทั้งไม้และของป่าที่ได้มาให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา 7 วรรคสองและวรรคสาม ภาระในการดำเนินการจึงตกหนักแก่ผู้ทำสวนป่า ซึ่งเมื่อดำเนินการแฝ้วถางป่า ตัด โค่น เก็บริบ สุมเผา ทำลาย หรือสงวนไว้ซึ่งไม้หรือของป่า โดยผู้ยื่นคำขอเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายแล้ว ไม้และของป่าที่ได้ให้ตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งหากไม้และของป่าที่ได้ไม่ตรงกับรายงานผลการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะชนิด ขนาด และจำนวนของไม้ที่มีอยู่เดิมตามธรรมชาติในกรณีที่เป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือไม้ที่การทำไม้ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดแจ้งในรายงานให้แจ้งชัด ก็อาจก่อให้เกิดปัญหากับผู้ทำสวนป่า ที่ขอขึ้นทะเบียนที่ดินตามมาตรา 4 (4) หรือ มาตรา 4 (5) ได้ ซึ่งไม่เป็นการส่งเสริมให้มีการปลูกป่า แต่เป็นการควบคุมเช่นกัน

ดังนั้น การจัดทำบัญชีแสดงชนิด และจำนวนไม้ที่ทำการปลูกและบำรุงรักษาของผู้ทำสวนป่า ในกรณีที่ผู้ทำสวนป่านำที่ดินของตนเองไปขอขึ้นทะเบียนตามร่างพระราชบัญญัติสวนป่าฉบับแก้ไข จึงเป็นการสร้างปัญหาและผลกระทบตลอดจนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการให้แก่ผู้ทำสวนป่า รวมทั้งสร้างความตึงเครียดหากผู้ทำสวนป่าไม่จัดทำบัญชีแสดงชนิด และจำนวนไม้ที่ทำการปลูกและบำรุงรักษา หรือจัดทำบัญชีแสดงชนิด และจำนวนไม้ แต่ได้แจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จ จะต้องได้รับโทษอาญาตามกฎหมายแต่ในกรณีที่ผู้ทำสวนป่าได้นำที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ หรือนำที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ในการทำสวนป่ามาขอขึ้นทะเบียน กลับมีการตรวจสอบโดยกฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไปจัดทำรายงานเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง สภาพที่ดิน ชนิด ขนาด และจำนวนของไม้ที่มีอยู่เดิมตามธรรมชาติ ตลอดจนรายละเอียดของที่ดินนั้น และในกรณีที่เป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือไม้ที่การทำไม้ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จัดแจ้งในรายงานให้แจ้งชัด จึงเป็นการสร้างมาตรฐานทางกฎหมายที่ไม่เสมอภาคกัน จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขให้มีการตรวจสอบการจัดทำบัญชีแสดงชนิด และจำนวนไม้ ร่วมกันทั้งผู้ทำสวนป่า และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีที่ผู้ทำสวนป่าได้นำที่ดินของตนเองไปขอขึ้นทะเบียน และผู้ทำสวนป่าที่ได้นำที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ หรือนำที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ในการทำสวนป่ามาขอขึ้นทะเบียน โดยไม่ว่าที่ดินนั้นจะเป็นที่ดินของเอกชน หรือของรัฐก็ตาม

4.2.2 ปัญหาการกำหนดไม้หวงห้าม

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับที่แก้ไขใหม่ เพื่อออกมาใช้บังคับ ได้แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “สวนป่า” จากเดิมเพื่อทำการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ที่เป็นไม้หวงห้าม ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ มาเป็นเพื่อทำการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประเภทของต้นไม้ที่สามารถทำการปลูกในที่ดิน เพื่อนำมาขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่า โดยพิจารณาจากไม้เศรษฐกิจที่มีการส่งเสริมให้มีการปลูก โดยได้นำไม้สัก และไม้ยาง ซึ่งเป็นไม้หวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ไประบุไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไข ซึ่งก็คงแก้ปัญหาไปได้ สำหรับไม้สัก และไม้ยาง ในสวนป่าที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ส่วนสวนป่าที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน ไม้สัก และไม้ยาง ที่ปลูกอยู่ในที่ดินของเอกชน โดยอาจไม่ประสงค์ที่จะทำสวนป่าเพื่อการค้า ไม้สัก และไม้ยาง ก็ยังเป็นไม้หวงห้าม และอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 อยู่เช่นเดิม อันเป็นการสร้างปัญหาในทางปฏิบัติ และเป็นการสร้างความสับสนให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมากการกำหนดให้ไม้สัก และไม้ยาง ทั่วไปในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดเป็นไม้หวงห้าม จึงก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากในที่ดินที่เป็นของเอกชน ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้เป็นสวนป่า อีกทั้งยังขัดต่อหลักกรรมสิทธิ์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ขัดต่อสิทธิในทรัพย์สินและเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 41 และมาตรา 43 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนพิเศษ 143 ง วันที่ 30 กรกฎาคม 2557 ได้ระบุชนิดของไม้เพิ่มเติมเข้าไปอีก 16 ชนิด นอกจากไม้สักและไม้ยาง จึงกลายเป็นว่า ไม้สัก ไม้ยาง และไม้อีก 16 ชนิด อันได้แก่ ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม้ง ไม้พะยุงเกลือบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยุง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลู ตักแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเม่า และไม้เก็ดเขาควาย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. จึงยังเป็นการสร้างปัญหาในทางปฏิบัติ และเป็นการสร้างความสับสนให้แก่ประชาชนมากขึ้นไปอีก แม้ว่าเจตนารมณ์จะเป็นการบัญญัติกฎหมาย เพื่อป้องกันปัญหาการทำไม้เถื่อน และลักลอบการทำไม้สัก ไม้ยาง และไม้อีก 16 ชนิดก็ตาม แต่การป้องกันการลักลอบทำไม้สัก ไม้ยาง และไม้อีก 16 ชนิดในป่า ต้องใช้วิธีการดำเนินการอย่างอื่นต่อไป

ดังนั้น เพื่อขจัดปัญหาในความสับสนของเอกชนผู้ที่ไม่ประสงค์ที่จะขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าเพื่อการค้า แต่มีไม้ที่ปลูกอยู่ในที่ดิน หรือมีไม้ที่ขึ้นเองอยู่ในที่ดินของเอกชน ซึ่งเป็นไม้หวงห้าม การที่กฎหมายป่าไม้ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา 7 พระราชบัญญัติป่าไม้

พุทธศักราช 2484 ได้กำหนดให้ไม้สัก 16 ชนิด และไม้สัก และ ไม้ยาง ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ในที่ใดในราชอาณาจักรเป็นไม้หวงห้าม นั้นหมายถึง ไม้สัก และ ไม้ยาง และ ไม้สัก 16 ชนิด ไม่ว่าจะขึ้นในป่าหรือนอกป่า เป็นไม้หวงห้าม จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไข หรือยกเลิก ไม้สัก และ ไม้ยาง รวมทั้งไม้สัก 16 ชนิด ที่แก้ไขเพิ่มเติมที่ปลูกอยู่ในที่ดินของเอกชนไม่เป็นไม้หวงห้ามอีกต่อไป

4.2.3 ปัญหาการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไข ได้กำหนดหลักการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อให้การทำสวนป่าและอุตสาหกรรมป่าไม้ รวมไปถึงผลิตภัณฑ์จากไม้ เป็นไปโดยสอดคล้องกับหลักสากล จึงได้กำหนดในกรณีที่มีการส่งออกไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าจะต้องมีใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนจากกรมป่าไม้ ตามความต้องการของประเทศปลายทาง หรือผู้ทำสวนป่าประสงค์จะขอให้กรมป่าไม้ ออกใบสำคัญดังกล่าว ให้อื่นคำขอต่อนายทะเบียนและชำระค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบหรือดำเนินการอื่นใด ทั้งนี้ โดยต้องกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศที่เป็นที่รับรองโดยทั่วไป กับให้อธิบดีมีอำนาจกำหนดให้สถาบัน หรือองค์กรอื่นออกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนแทนได้ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 8/1 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ซึ่งเกณฑ์ในการออกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน นอกจากมาตรการ EU FLEGT ซึ่งจะมีการออกใบอนุญาต FLEGT ต่อเมื่อได้มีการลงนาม VPA กับสหภาพยุโรป ซึ่งมาตรการ FLEGT VPA นี้เป็นมาตรการภาคสมัครใจแล้ว นอกจากนี้ยังมีมาตรการภาคสมัครใจที่อาจก่อภาระมากต่อผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ผลิตไม้ หรือผลิตภัณฑ์ไม้ อย่างองค์กรหลักระดับนานาชาติ ที่ปฏิบัติงานด้านการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมไม้ และเครื่องเรือน ได้แก่ FSC (Forest Stewardship Council) และ PEFC (Program for the Endorsement of Forest Certification Scheme) ซึ่งปัจจุบันในประเทศไทยมีผู้ขอรับรองการจัดการป่าไม้จาก FSC จำนวน 6 ราย ส่วนการรับรอง PEFC ในประเทศไทย มีผู้ประกอบการเพียง 2 ราย ที่ได้รับการรับรอง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้าน จะมีการขอรับรองการจัดการป่าไม้จาก FSC และ PEFC ในอัตราที่สูงกว่ามาก

ปัญหาสำคัญสืบเนื่องมาจากการตัดไม้ทำลายป่า และการจัดการป่าไม้ที่ไม่เหมาะสม และยั่งยืน โดยที่การดำเนินการของภาครัฐด้านการเจรจาข้อตกลงในเวทีโลก เป็นไปอย่างล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งการที่ร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับที่แก้ไขใหม่ ได้กำหนดหลักการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยกรมป่าไม้ เป็นผู้ออกใบสำคัญ หรือสถาบันหรือองค์กรอื่นเป็นผู้ออกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนแทนได้ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นได้ในระดับหนึ่ง แต่ปัญหาที่สำคัญคือ ค่าใช้จ่ายหลัก และค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง ที่เป็นต้นทุนคงที่สูงในการยื่นขอรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนขององค์กรหลักระดับนานาชาติ ซึ่งระบบนี้มักเหมาะกับการ

รับรองป่าไม้ขนาดใหญ่ หรือผู้ประกอบการขนาดใหญ่เท่านั้น สำหรับเกษตรกรรายย่อย หรือผู้ทำสวนป่า ที่มีสวนป่าขนาดเล็ก หากต้องการใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน จึงมีต้นทุนสูงเมื่อเทียบกับป่าขนาดใหญ่ จึงเป็นผลให้เกษตรกรรายย่อย หรือผู้ประกอบการรายย่อย ที่มีสวนป่าขนาดเล็ก ไม่สามารถที่จะขอออกไปสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนได้เลย ประกอบกับปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ขั้นตอน และระยะเวลาในการที่กรมป่าไม้ หรือสถาบันหรือองค์กรอื่นดำเนินการออกไปสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนแทน ต้องใช้ระยะเวลาเท่าใดในการออกไปสำคัญรับรองดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อให้การรับรองการจัดการป่าไม้ โดยใช้หลักเกณฑ์ขององค์กรหลักระดับนานาชาติ อย่าง FSC หรือ PEFC ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าธรรมเนียมในการขอรับการรับรองการจัดการป่าไม้ และยังมีต้นทุนค่าจัดการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ค่ากิจกรรมเพื่อสังคมและชุมชน โดยรอบ ค่าใช้จ่ายในการจัดทำเอกสาร รวมตลอดถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาตรวจประเมินของผู้ประเมินจากต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นองค์กรการปลูกป่าเพื่อการค้าไม้เศรษฐกิจ ระหว่างเกษตรกรผู้ทำสวนปารายย่อย ซึ่งมีพื้นที่ในการปลูกป่าจำนวนไม่มาก เพื่อให้ได้พื้นที่มากพอสำหรับการขอการรับรอง และผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิตไม้ หรือผลิตภัณฑ์ไม้เพื่อดำเนินการขอรับรองการจัดการป่าไม้ รวมทั้งการผลักดันให้มีการกำหนดระยะเวลาในการขอออกไปสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนเป็นไปอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรม

4.2.4 ปัญหาการมีบทบังคับของกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อระบบการผลิต

เพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค โดยผู้ลงทุนต้องดำเนินการเร่งรัดผลผลิตในการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ อาจมีการแปรรูปไม้ และประดิษฐ์กรรมไม้ และเครื่องใช้ต่าง ๆ กันทั้งวัน และทั้งคืน ข้อจำกัดที่สำคัญประการหนึ่งของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ประการหนึ่งข้อคือ การห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตทำการแปรรูปไม้ในระหว่างเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น วันแต่จะได้รับการอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นหนังสือเนื่องจากกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ได้กำหนดความหมายของคำว่า “แปรรูป” และ “โรงงานแปรรูปไม้” ไว้อย่างกว้าง ทำให้สถานที่ที่มีการกระทำประการใดแก่ไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าเข้าลักษณะเป็นการตั้ง โรงงานแปรรูปไม้ และจะต้องไม่ทำการแปรรูปไม้ในสถานที่ที่มีการตั้ง โรงงานแปรรูปไม้ในระหว่างเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 เดิม การตั้ง โรงงานแปรรูปไม้ยังอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ จึงเป็นผลให้ไม่สามารถแปรรูปไม้ในระหว่างเวลาดังกล่าวตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ได้ จึงเป็นอุปสรรคสำคัญแก่ผู้ทำสวนป่าหากจะตั้ง โรงงานแปรรูปไม้ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไข ได้แยกหลักการตั้ง โรงงานแปรรูปไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าออกจากหลักการตั้ง โรงงานแปรรูปไม้ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ เพื่อลดขั้นตอน

ในการขออนุญาตแปรรูปไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า รวมทั้งกำหนดขั้นตอนและวิธีการตรวจสอบการนำไม้เข้าไปแปรรูปในสถานที่ที่ได้รับอนุญาตด้วย เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไม้ที่ไม่ได้ปลูกและบำรุงรักษาในสวนป่า รวมทั้งไม้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำไม้ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้เข้ามาแปรรูปในสถานที่ที่ได้มีการขอรับใบอนุญาตจากนายทะเบียน แต่ข้อจำกัดในเรื่องเวลาทำการแปรรูปในเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น กฎหมายไม่ได้ห้ามหรือกำหนดไว้แต่ประการใด หรือยังคงต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการจำกัดระยะเวลาการแปรรูปตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ซึ่งเจตนารมณ์ของการร่างกฎหมายสวนป่า ฉบับแก้ไข ต้องการลดอุปสรรคของผู้ทำสวนป่าที่ต้องการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ การมีข้อจำกัดในเรื่องการห้ามแปรรูปไม้ในเวลา กลางคืนจึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการร่างกฎหมายสวนป่า ฉบับแก้ไขเป็นสำคัญ

ดังนั้น เพื่อให้การผลิตไม้ หรือ ผลิตภัณฑ์จากไม้ของผู้ทำสวนป่า เป็นไปอย่างรวดเร็วทันต่อความต้องการของผู้บริโภค การแปรรูปไม้ที่มีไม้หวงห้ามเช่น ไม้ยางพารา หรือ ไม้จากสวนป่า ควรให้เป็นเสรีภาพในการประกอบอาชีพจึงจำเป็นต้องมีการบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไข ให้การแปรรูปไม้ในระหว่างเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้นสามารถกระทำ ได้ตั้งแต่ขึ้นการขอรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียนแล้ว ซึ่งเป็นการลดข้อขัดข้องและอุปสรรคสำคัญต่อผู้ลงทุน และขจัดปัญหาความสับสนของเอกชนลงด้วย

4.3 ปัญหาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้

เนื่องจากเฟอร์นิเจอร์ไม้ หรือผลิตภัณฑ์จากไม้ที่ผลิตในประเทศไทย ที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ กว่าร้อยละ 60 เป็นเฟอร์นิเจอร์ไม้จากไม้ยางพารา ไม้จากสวนยางพาราจึงเป็นแหล่งวัตถุดิบหลักในการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้ และเฟอร์นิเจอร์ไม้ ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ในประเทศไทย ได้มีการปลูกสวนยางพาราแต่ละท้องถิ่นกันเป็นจำนวนมากโดยประเทศไทยถือว่ายางพาราเป็นไม้พืชสวน ซึ่งเป็นผลพลอยได้หลังจากที่ชาวสวนยางพาราได้กรีดยางจากไม้ยางพารา เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมยางจนครบอายุแล้ว และนำไม้ยางพาราที่หมดอายุนั้นมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ทำให้การรับรองที่มาของไม้ถูกกฎหมายให้เป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อทำได้ยาก เนื่องจากกฎหมายหรือข้อกำหนดของผู้ซื้อไม่ได้มีการแยกประเภทระหว่างไม้พืชสวนที่เป็นของเหลือทางการเกษตรกับไม้จากป่าไม้หรือสวนป่าที่ปลูกไม้เศรษฐกิจ จึงไม่สามารถตรวจสอบย้อนกลับไปยังแหล่งกำเนิดไม้ยางพาราที่ถูกตัดโค่นมาทำผลิตภัณฑ์นั้นมาจากป่าไม้ หรือสวนป่าที่ถูกกฎหมาย หรือเป็นไม้ที่ผิดกฎหมายที่มีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าจากป่าสงวน ประกอบกับสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ได้พิจารณาตัดชื่อไม้ยางพาราออกจากบัญชีท้ายร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไข เพื่อลดความตึงเครียดของเกษตรกรผู้ทำสวนยางพารา จึงเป็นผลให้ไม้ยางพาราไม่อยู่ในบัญชีที่ผู้ทำสวน

ป่าที่จะขอขึ้นทะเบียน ที่ต้องจัดทำบัญชีแสดงชนิด และจำนวนไม้ที่ทำการปลูกและบำรุงรักษา ยิ่งเป็นผลให้ไม่สามารถรู้ได้ว่าแหล่งกำเนิดไม้ยางพาราที่ตัดโค่นมานั้นมาจากแหล่งใด และเมื่อมีการเรียกร้องเอกสารรับรองที่มาของไม้ และการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนของผู้ซื้อ จะพิสูจน์ได้ อย่างไรก็ตามไม่ว่าไมยางพาราที่ตัดโค่นมาทำผลิตภัณฑ์นั้นมีที่มาของไม้ และการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

เฟอร์นิเจอร์ไม้เป็นประติมากรรม หรือผลิตภัณฑ์อย่างหนึ่งที่ทำมาจากไม้ อันเกิดจากการป่าไม้เพื่อการค้า ซึ่งไม้ที่นำมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์นั้นมาจากป่าไม้ที่เป็นทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ปัจจุบันมีกฎหมายที่ใช้เกี่ยวกับผู้ผลิตซึ่งทำการป่าไม้เพื่อการค้า คือ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมและส่งเสริมสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อความปลอดภัยและคุ้มครองผู้บริโภค ป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดแก่เกษตรกร หรือกิจการการค้าสินค้าเกษตร หรือเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ ไม้ ซึ่งมาตรฐานสินค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ หรือผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนจากไม้ อันเกิดจากการป่าไม้เพื่อการค้า ยังไม่ได้ถูกกำหนดทั้งในส่วนมาตรฐานรับรอง และมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 แต่อย่างใด นอกจากนั้นยังมีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เกี่ยวกับการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ฉบับที่ 3295 (พ.ศ. 2547) กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน : ข้อกำหนดลงวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ซึ่งต่อมาได้มีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4440 (พ.ศ. 2555) ยกเลิกมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และออกประกาศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน เล่ม 1 ข้อกำหนด มาตรฐานเลขที่ มอก.14061 เล่ม 1-2555 ซึ่งมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้กำหนดระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (sustainable forest management system;SFM system) สำหรับใช้กับพื้นที่ที่กำหนด เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณารับรองระบบการจัดการป่าไม้ ช่วยให้หน่วยราชการ ภาคอุตสาหกรรม และผู้ประกอบการใช้เป็นเกณฑ์ในการเตรียมความพร้อมและแก้ปัญหาทางการค้ารวมทั้งการอนุรักษ์ป่าไม้ ในการจัดการรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ซึ่งสวนยางพารา ยังไม่ได้ถูกกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทั้งในส่วนมาตรฐานบังคับ และมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 แต่อย่างใด

ตามกฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีน มี กฎระเบียบบริหารท้องถิ่นที่ใช้บังคับ เฉพาะท้องถิ่นว่าด้วย “วิธีบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคของมหานครปักกิ่ง” มีข้อกำหนด ความรับผิดชอบในการซ่อม เปลี่ยน ถิ่น สินค้าของมหานครปักกิ่ง และ

กฎระเบียบบริหารว่าด้วย “3 รับผิดชอบ” ในผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ของมหานคร เชียงใหม่

โดยสาระสำคัญของกฎระเบียบบริหารท้องถิ่น มหานครปักกิ่ง ได้กำหนดผู้รับผิดชอบ ในกรณีสินค้าเฟอร์นิเจอร์มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานและยังอยู่ในระยะเวลาประกัน ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้จัดการแสดงสินค้า ผู้ให้เช่าพื้นที่เพื่อจำหน่าย โดยกำหนดหลักเกณฑ์สำคัญการวางจำหน่ายสินค้าที่สำคัญ เช่นห้ามจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ที่ไม่มีการประกัน “3 รับผิดชอบ” ห้ามจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ที่ไม่ได้มาตรฐานที่กฎหมายกำหนดและจะต้องมีคำแนะนำ วิธีการใช้และรักษา หลักเกณฑ์การรับประกัน “3 รับผิดชอบ” และส่งมอบหนังสือรับประกันและใบเสร็จรับเงินให้แก่ ผู้ซื้อและได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ผลิตสินค้า ดังนี้เช่น คุณภาพของผลิตภัณฑ์จะต้อง ตรงกับมาตรฐานที่ระบุไว้ในฉลากหรือหนังสือแนะนำสินค้า และต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดที่ ระบุไว้ในสัญญาและจะต้องปรากฏชื่อสินค้า แหล่งผลิต ชื่อ โรงงานที่ผลิต และสถานที่อยู่ของ โรงงานที่ผลิตบนสินค้า

สำหรับสาระสำคัญของกฎระเบียบบริหารท้องถิ่น มหานครเชียงใหม่มีกฎระเบียบ บริหารว่าด้วย “3 รับผิดชอบ” ในผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ของมหานครเชียงใหม่ โดยมีหลักเกณฑ์สาระสำคัญ เช่นหน้าที่ของผู้จำหน่ายในการจำหน่ายสินค้าเฟอร์นิเจอร์ ผู้จำหน่าย จะต้องระบุข้อความเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า ชื่อ โรงงาน รูปแบบและลักษณะรุ่น ระดับคุณภาพ ของสินค้า มาตรฐานของสินค้า ราคาสินค้า และส่วนประกอบพื้นฐานของสินค้า โดยจะต้องมี เอกสารรับรองผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ประกอบการขายสินค้าด้วยและหลักเกณฑ์การ จำหน่าย สินค้าเฟอร์นิเจอร์ใดที่ไม่มีหนังสือรับประกัน “3 รับผิดชอบ” ห้ามวางจำหน่ายใน ท้องตลาด

ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานสินค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ หรือผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนจากไม้ อันเกิดจากการป่าไม้เพื่อการค้าของประเทศไทย โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ซึ่ง ยังไม่ได้ถูกกำหนดทั้งในส่วนของมาตรฐานรับรอง และมาตรฐานทั่วไป ในพระราชบัญญัติ มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 จึงเป็นทางเลือกอย่างหนึ่ง เมื่อสินค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ หรือ ผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนจากไม้ อันเกิดจากผู้ผลิตที่ได้ทำการป่าไม้เพื่อการค้า ประกอบกับมีการ ส่งออกสินค้าไปจำหน่ายในต่างประเทศ จึงต้องมีการกำหนดให้เฟอร์นิเจอร์ไม้ หรือผลิตภัณฑ์ เครื่องเรือนจากไม้เป็นสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานในตัวผลิตภัณฑ์โดยกำหนดให้มีการแสดงข้อความ เกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราที่ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา

ไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ให้มีมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น และสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคในการซื้อสินค้านั้นด้วย

นอกจากนี้ ไม้ยางพาราที่นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้มาจากสวนยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกสวนยางพารา รวมทั้งผู้ประกอบการรายใหญ่ที่ได้มีการปลูกสวนยางพาราขนาดใหญ่ที่ปลูกขึ้นทั้งในที่ดินส่วนบุคคล หรือกลุ่มบุคคล และที่ดินของรัฐ เพื่อใช้เป็นวัตถุประสงค์ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพาราและเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าที่ปลูกไม้เศรษฐกิจจึงไม่สามารถตรวจสอบย้อนกลับไปยังแหล่งกำเนิดไม้ยางพาราที่ถูกตัดโค่นมาทำผลิตภัณฑ์นั้นได้มาจากป่าไม้ที่ถูกกฎหมายหรือเป็นไม้ที่ผิดกฎหมายจากการลักลอบปลูกไม้ยางพาราในเขตป่าสงวน จึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายในการสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในการรับรองระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมไม้และสร้างมูลค่าเพิ่ม ในการยกระดับมาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจโดยเฉพาะไม้ยางพาราอย่างยั่งยืนให้เป็นมาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้ยางพาราระดับประเทศ โดยใช้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4440 (พ.ศ. 2555) มาตรฐานเลขที่ มอก. 14061 ในการกำหนดให้สวนยางพาราเป็นมาตรฐานทั่วไป เพื่อให้ได้มาซึ่งเครื่องหมายรับรองในระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนของสวนยางพาราเพื่อให้มีศักยภาพในการได้รับการรับรองให้เป็นมาตรฐานสากล

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการลงโทษ

ในบรรดากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ซึ่งจะเกี่ยวกับไม้ที่เป็นวัตถุประสงค์สำคัญในการประดิษฐ์กรรมไม้ และเครื่องใช้ต่าง ๆ คือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และร่างพระราชบัญญัติสวนป่าฉบับแก้ไข กฎหมายหลักของกฎหมายชุดนี้ก็คือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ก็จะมีมาตรการลงโทษทางอาญา เช่น การลงโทษปรับและจำคุก ส่วนมาตรการทางปกครองนั้น จะมี พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พุทธศักราช 2504 เช่น การยึด การอายัด การเข้ารื้อถอน ซึ่งให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับเอากับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายอุทยานแห่งชาติ หรือบังคับเอากับตัวทรัพย์ซึ่งเป็นผลมาจากการฝ่าฝืนกฎหมาย และในปัจจุบันสถานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ได้ผ่านร่างพระราชบัญญัติสวนป่า โดยกำหนดมาตรการทางปกครองสำหรับผู้ทำสวนป่าที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ในการทำสวนป่า โดยบัญญัติเพิ่มมาตรา 22/1 และมาตรา 22/2 ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาปัญหาเกี่ยวกับมาตรการลงโทษ ดังนี้

4.4.1 มาตรการลงโทษทางอาญา

แนวคิดการลงโทษทางอาญา คือ แก่แก่น ทดแทน ช่มชู้ ยับยั้ง และแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งแนวคิดนิติเศรษฐศาสตร์ในการลงโทษทางอาญานั้นก็ได้มีแนวคิดของการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งไม่ให้มีการกระทำความผิด (deterrence) โดย Becker ได้นำแนวคิดนี้มาอธิบายในเชิงคณิตศาสตร์ Becker ได้เสนอแนวคิดเรื่อง “รูปแบบทางเศรษฐศาสตร์ของอาชญากรรม” โดยเสนอว่า อาชญากรรมทุกคนล้วนแต่มีเหตุผลในการกระทำความผิดโดยการตัดสินใจกระทำความผิดของอาชญากรนั้นขึ้นอยู่กับว่า “ผลประโยชน์คาดหวัง” ที่อาชญากรคาดหวังว่าจะได้รับมีความสัมพันธ์อย่างไรกับ “การลงโทษคาดหวัง” ที่อาชญากรคาดหวังจะได้รับ อาชญากรนั้นจะประกอบอาชญากรรมขึ้นในทำนองตรงกันข้าม ถ้าผลประโยชน์ที่คาดหวังมีปริมาณน้อยกว่าโทษที่อาชญากรจะได้รับ อาชญากรก็จะถูกยับยั้งโดยกฎหมายและจะไม่ประกอบอาชญากรรมนั้น ดังนั้น ผลจากแนวคิดดังกล่าว หากรัฐไม่ต้องการให้มีอาชญากรรมเกิดขึ้นในสังคมรัฐสามารถทำได้สองประการ คือ ประการที่หนึ่ง รัฐต้องเพิ่มต้นทุนของอาชญากรในการประกอบอาชญากรรม เช่น เพิ่มโทษให้สูงขึ้น ประการที่สอง รัฐต้องลดผลประโยชน์ที่อาชญากรจะได้รับ เช่น ตัดโอกาสในการที่อาชญากรได้รับประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรมเป็นต้น⁵⁴

ผู้เขียนเห็นว่า มาตรการการลงโทษทางอาญาของกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ ที่มีทั้งโทษปรับและโทษจำคุก ถ้าต้องการยับยั้งไม่ให้อาชญากรกระทำความผิดก็ควรทำโดยการเพิ่มต้นทุนในการประกอบอาชญากรรม กล่าวคือ เพิ่มโทษให้สูงขึ้นโดยการเพิ่มโทษปรับและควรแก้ไขยกเลิกโทษจำคุกเสียทั้งหมดควรคงไว้แต่โทษปรับเท่านั้น เพราะโทษปรับเป็นโทษที่ไม่ก่อให้เกิดต้นทุนแก่สังคมอันสอดคล้องกับแนวคิดของ Becker ในการลงโทษคือ “โทษปรับควรนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดเพราะเป็นโทษที่ไม่ก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคม เนื่องจากเป็นเพียงการโอนทรัพย์สินจากบุคคลสู่รัฐ แต่โทษจำคุกเป็นโทษที่สร้างต้นทุนกับสังคมอย่างมาก เช่น รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสร้างเรือนจำ ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูนักโทษ ค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้ดูแลนักโทษ” ดังนั้นหากโทษปรับสามารถยับยั้งอาชญากรรมได้แล้ว รัฐควรกำหนดโทษปรับเป็นอันดับแรก⁵⁵ ทั้งยังแก้ปัญหาโทษล้นคุกที่รัฐกำลังประสบในปัจจุบันและตัวผู้กระทำความผิด ยังสามารถกลับมาประกอบอาชีพใช้ความรู้ความสามารถมาพัฒนาสังคมได้ด้วย

⁵⁴ จาก “การวิเคราะห์โทษอาญาด้วยหลักนิติเศรษฐศาสตร์,” โดย ปกป้อง ศรีสนิท, 2553, *วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์*, 39(3), น. 514

⁵⁵ Gary S. Becker. (1974). “Crime and Punishment: An Economic Approach.” In *Essays in the Economics of Crime and Punishment*, from <http://www.nber.org/chapters/c3625.pdf>

เมื่อพิจารณาโทษปรับตามกฎหมายแต่ละฉบับแล้ว กล่าวคือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ได้บัญญัติโทษทางอาญาไว้ตั้งแต่ มาตรา 69 ถึงมาตรา 74 โดยเฉพาะมาตรา 69 มาตรา 72 ทวิและมาตรา 73 ที่ได้มีการแก้ไขตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 โทษปรับที่สูงที่สุดสำหรับมาตรา 69 และ มาตรา 73 คือ ปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสอง ล้านบาทส่วนมาตรา 72 ทวิ ที่ได้มีการแก้ไขตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 โทษปรับที่สูงที่สุด คือ ปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท พระราชบัญญัติ ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ได้บัญญัติโทษทางอาญาไว้ตั้งแต่ มาตรา 31 ถึงมาตรา 35 โทษปรับที่ สูงที่สุด คือ ปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้บัญญัติโทษทางอาญาไว้ตั้งแต่ มาตรา 24 ถึงมาตรา 29 โทษปรับที่สูงที่สุด คือ ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติโทษทางอาญาไว้ตั้งแต่ มาตรา 23 ถึง มาตรา 27 โทษปรับที่สูงที่สุด คือ ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และร่างพระราชบัญญัติ สวนป่า ได้เพิ่มบทกำหนดโทษให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย โดยเพิ่มมาตรา 22/3 มาตรา 25/1 มาตรา 25/2 มาตรา 25/3 และมาตรา 25/4 ทั้งได้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล โดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 27 เพื่อไม่ให้ขัดหรือแย้งกับมาตรา 39 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยกตัวอย่างเช่น โทษตามร่าง พระราชบัญญัติสวนป่า ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 22/3 ที่ได้เพิ่มบทกำหนดโทษ สำหรับผู้ทำ สวนป่าที่ไม่จัดทำบัญชีแสดงชนิดและจำนวนไม้ ตามมาตรา 6 วรรคสอง ที่ทำการปลูกในสวนป่า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ รวมทั้งกรณีการ ทำบัญชีอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งไม่ควรนำโทษจำคุกมาใช้ในกรณีเช่นนี้ จึงเห็นได้ว่าโทษปรับของกฎหมายแต่ละฉบับจะมี เพดานจำกัดอัตราค่าปรับไว้ และเป็นอัตราที่ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมใน ปัจจุบัน ทำให้ไม่มีความทันสมัยและไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้ เนื่องด้วยความผิดบาง ฐานมีผลประโยชน์สูงทำให้ผู้ทำความผิดไม่มีความเกรงกลัวที่จะเสียค่าปรับ การปรับจึงควร คำนึงถึงประโยชน์จากการกระทำความผิดโดยกำหนดค่าปรับเป็นจำนวนเท่ากับผลประโยชน์ที่ ผู้กระทำความผิดได้รับ ซึ่งวิธีการนี้สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งความไม่ทันสมัย ความเหลื่อมล้ำและการยับยั้ง การกระทำความผิดได้ด้วย⁵⁶ ส่วนเงินค่าปรับที่ได้นั้นก็ให้นำมาจัดตั้งกองทุนเยียวยาป่าไม้จากความ เสียหายที่ได้รับ และนำไปเป็นงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรอิสระ หรือชุมชน

⁵⁶ จาก *บันทึกคำบรรยายวิชากฎหมายอาญาชั้นสูง (ระดับชั้นปริญญาโท คณะนิติศาสตร์)*, โดย ปกป้อง ศรีสนิท, ม.ป.ป., กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ที่มีความรัก และห่วงใยในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการส่งเสริมแรงงานภาคประชาชนในการที่จะเฝ้าระวังรักษาป่าไม้แทนที่การมุ่งแต่จะตัดไม้ทำลายป่า

4.4.2 มาตรการทางปกครอง

นอกจากมาตรการลงโทษทางอาญาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ยังมีมาตรการทางปกครองที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สำคัญในมาตรา 21 และมาตรา 22 ซึ่งถือเป็นมาตราสำคัญในการคุ้มครองดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติให้คงอยู่ในสภาพเดิม และร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ได้กำหนดมาตรการทางปกครอง สำหรับผู้ทำสวนป่าที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการทำสวนป่า โดยเพิ่มมาตรา 22/1 เพิ่มเติมหลักเกณฑ์การเพิกถอนหนังสือรับรองการขึ้นที่ดินเป็นสวนป่า และมาตรา 22/2 เพิ่มหลักเกณฑ์เรื่องการอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า ซึ่งคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 21 และมาตรา 22 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เรียกว่า “คำสั่งทางปกครอง” มีความหมายอยู่ 2 ประการคือ 1) การใช้อำนาจตามกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระวัง หรือมีผลการสั่งการอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ 2) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ได้วางมาตรฐานการปฏิบัติราชการแผ่นดินของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎ หรือคำสั่งทางปกครองให้มีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมแก่ประชาชน และสามารถรักษาผลประโยชน์สาธารณะได้อีกทั้งเป็นการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องนำเอามาตรการทางปกครองมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการควบคุมดูแลจัดการป่าไม้ และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ป่าไม้ให้ดำรงอยู่ ไม้ให้ถูกรายถูกรุกทำลาย เนื่องจากมาตรการทางปกครองเป็นกรณีกฎหมายบัญญัติวิธีการทางปกครอง ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับเอากับผู้ฝ่าฝืน หรือบังคับเอากับตัวทรัพย์ ซึ่งเป็นผลมาจากการฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งนี้ โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาล ซึ่งยุ่งยากและใช้เวลานาน โดยมาตรการทางปกครองนี้ จะมีผลทำให้การควบคุมดูแลจัดการป่าไม้ การป้องกันรักษาสภาพป่าจากผู้กระทำผิดตัดไม้ทำลายป่าได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

4.5 ปัญหาการส่งเสริมและการสนับสนุนจากภาครัฐ

เนื่องจากการปลูกสวนป่าเพื่อการค้าเป็นการลงทุนระยะยาว ซึ่งต้องใช้เงินทุน อันเป็นต้นทุนสำคัญต่อเกษตรกรรายย่อยผู้ทำสวนป่า และระยะเวลาของการให้ผลตอบแทนของไม้ที่ทำการปลูก อย่างน้อยต้องใช้เวลา 5 ปี สำหรับไม้โตเร็ว ซึ่งเป็นไม้เนื้ออ่อน แต่ถ้าเป็นไม้โตช้า ที่ให้คุณภาพของเนื้อไม้ อย่างน้อยต้องใช้เวลา 15-20 ปี กว่าจะถึงระยะเวลาการตัดฟันได้ แม้ว่าจะใช้ระบบวนเกษตร โดยการปลูกพืชหมุนเวียนชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนในระหว่างที่ปลูกสวนป่า ก็จะทำให้เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกสร้างสวนป่าได้รับประโยชน์จากพืชหมุนเวียนอื่นได้บ้าง แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการครองชีพ และค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาต้นไม้ในสวนป่า รัฐจึงจำเป็นต้องส่งเสริมและสนับสนุนทางการเงินในการปลูกสร้างสวนป่าของเอกชน ซึ่งที่ผ่านมารัฐได้จัดทำโครงการส่งเสริมเกษตรกรการปลูกป่า หรือโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดให้มีโครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่าขึ้นโดยสนับสนุนเงินลงทุน เพื่อการปลูกป่าให้เกษตรกรในอัตราไร่ละ 3,000 บาท แบ่งจ่ายในเวลา 5 ปี มีเป้าหมายส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกป่าเนื้อที่ 1 ล้านไร่ ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2537-2541 ส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก ไม้ยาง ไม้มะค่า ไม้ประดู่ และไม้มีค่าอื่น ๆ รายละ 5 ไร่ – 50 ไร่ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกป่าในที่ดินกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครอง เพื่อให้มีไม้ใช้สอยเพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ และลดการนำเข้าไม้จากต่างประเทศ เพื่อสร้างงานและอาชีพที่มั่นคงแก่ราษฎรให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเพื่อลดการบุกรุก โครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่า ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น โครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้เพื่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และต่อมากรมป่าไม้ได้ออกระเบียบว่าด้วยการเบิกจ่ายเงิน โครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ พ.ศ. 2542 ขึ้นมาบังคับใช้ ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ โดยโครงการนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มพื้นที่ปลูกไม้เศรษฐกิจ สำหรับผลิตไม้เพื่อการใช้สอยให้เพียงพอภายในประเทศ และสร้างรายได้จากการขายผลผลิตไม้ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในอนาคต
 2. เพื่อสร้างอาชีพด้านป่าไม้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น
 3. เพื่อเพิ่มจำนวนต้นไม้ที่จะดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ ช่วยสร้างสมดุลธรรมชาติ
- โครงการนี้มีหลักเกณฑ์การจ่ายเงินให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกป่า โดยการกำหนดเนื้อที่ที่ดินที่จะขอเข้าร่วมโครงการต้องมีขนาดตั้งแต่ 1 ไร่ แต่ไม่เกิน 50 ไร่ ต่อราย โดยสนับสนุนเงินทุนไร่ละ 3,000 บาท (เฉลี่ย 50 ไร่ ผู้ทำสวนป่าจะได้เงินสนับสนุน จำนวน 150,000 บาท) โดยแบ่งจ่าย 3 ปี ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ปีที่ 1 จ่ายไร่ละ 1,500 บาท เมื่อสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ตรวจสอบผลการปลูกต้นไม้ตามโครงการถูกต้องเรียบร้อยแล้ว

2. ปีที่ 2 จ่ายไร่ละ 800 บาท เมื่อสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ตรวจสอบผลการบำรุงรักษาต้นไม้ปีที่ 2 และมีอัตราการรอดตายเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

3. ปีที่ 3 จ่ายไร่ละ 700 บาท เมื่อสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ตรวจสอบผลการบำรุงรักษาต้นไม้ปีที่ 3 และมีอัตราการรอดตายเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ทั้งภาครัฐยังได้สนับสนุนกล้าไม้ จำนวนไร่ละ 400 ต้น กล้าไม้สำหรับปลูก ร้อยละ 90 กล้าไม้สำหรับปลูกซ่อมแซมร้อยละ 10

โครงการนี้เป็นสนับสนุนการเงินแบบให้เปล่าโดยจะเห็นได้ว่าโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจนี้ที่รัฐได้ดำเนินการ เป็นโครงการหนึ่งที่จะช่วยทำให้นโยบายส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาปลูกสร้างสวนป่ามากขึ้น แต่เนื่องจากโครงการนี้เป็นการที่รัฐส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการทางการเงินแบบให้เปล่าในระยะสั้น ซึ่งรัฐไม่ได้พยายามจัดการสนับสนุนทางการเงินอย่างเพียงพอ จึงไม่เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนนโยบายอันเกี่ยวกับการป่า และการทำป่าไม้อย่างยั่งยืน อีกทั้งทำให้รัฐมีภาระด้านงบประมาณแผ่นดินเป็นอย่างมาก และเป็นปัญหาในเรื่องเงินทุนต่อเกษตรกรรายย่อยผู้ทำสวนป่าต่อไปอีกในปีที่รัฐไม่ได้ให้การสนับสนุน

ซึ่งตามพระราชบัญญัติหลักการป่าไม้และการทำป่าไม้ของประเทศญี่ปุ่น พระราชบัญญัติฉบับที่ 161 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม 1964 ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐบาล โดยรัฐบาลมีภาระหน้าที่ในการออกกฎและดำเนินนโยบายเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับป่าไม้ และการทำป่าไม้ให้เป็นผล อันเนื่องมาจากหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับป่า ในการทำให้ป่าไม้มีหน้าที่อนุเคราะห์อย่างยั่งยืน โดยให้ป่าไม้ทำหน้าที่สงวนที่ดินของรัฐ แหล่งน้ำ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สุขอนามัยสาธารณะ การป้องกันภาวะโลกร้อน และการจัดหาผลิตภัณฑ์จากป่า ในการดูแลสุขภาพจิตของประชากร และเศรษฐกิจของชาติอย่างยั่งยืน การพัฒนาป่าอย่างสมบูรณ์และยั่งยืนจึงต้องได้รับการสนับสนุนโดยการให้ประกันแรงงาน ปรับปรุงการผลิต และดำเนินการจัดให้มีโครงสร้างการทำป่าไม้ตามที่วางไว้ด้วย ความสำคัญในการให้ประกันกับความต้องการอย่างพอเพียง และการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์จากป่า จึงต้องได้รับการสนับสนุนด้วยการจัดหาผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการอันหลากหลายของประชากร และให้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าไม้และการทำป่าไม้ด้วย ซึ่งรัฐบาลมีภาระหน้าที่ในการออกกฎและดำเนินนโยบายเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับป่าไม้และการทำป่าไม้ให้เป็นผล และนอกจากนี้รัฐบาลยังมีภาระหน้าที่ต่อการจัดการและดำเนินการตามโครงการป่าแห่งชาติให้มีประสิทธิภาพเพียงพอ ตามหลักการพื้นฐานเพื่อที่จะให้การส่งเสริมอุตสาหกรรม หรือสวัสดิการของชุมชน โดยการเพิ่มประโยชน์สาธารณะและบทบาทของที่ดินและป่าของรัฐ การใช้

ประโยชน์จากป่าไม้ของรัฐ และการจัดหาผลิตภัณฑ์จากป่าอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่ง
มาตรการสำคัญประการหนึ่งของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ มาตรการทางการเงิน ซึ่งบัญญัติไว้ใน
มาตรา 7 โดยรัฐบาลต้องดำเนินมาตรการทางกฎหมายและทางการเงินที่จำเป็นต่อการทำตาม
นโยบายอันเกี่ยวกับป่า และการทำป่าไม้ พยายามจัดหาการสนับสนุนทางการเงินอย่างเพียงพอ

ดังนั้น เพื่อให้การส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในการปลูกสวนป่าของภาคเอกชน และ
การสนับสนุนมาตรการทางการเงินของรัฐอย่างเพียงพอ รัฐต้องมีบทบาทในการออกกฎหมายที่ต้อง
มีส่วนสร้าง หรือส่งเสริมความสุขให้เกิดแก่สังคมอย่างมากที่สุด ตามหลักในทฤษฎีอรรถประโยชน์
จึงจำเป็นต้องแก้ไข ดำเนินการออกมาตรการทางกฎหมายและทางการเงินที่จำเป็นต่อการทำ
นโยบายอันเกี่ยวกับป่าไม้และการทำป่าไม้ ให้เหมาะสมแก่พื้นที่ และเกษตรกรผู้ทำสวนป่า โดยการ
จัดตั้งกองทุนทางการเงิน เพื่อระดมทุนจากทุกภาคส่วน โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่จัดการด้านการ
ป่าไม้อย่างยั่งยืนและด้านการลงทุน เป็นผู้ดำเนินการตามนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนอันเกี่ยวกับ
ป่าและการทำป่าไม้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ผู้เขียนขอสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาทำให้ผู้เขียนพบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ที่สมควรมีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เช่น ปัญหาด้านการจัดการป่าไม้และการควบคุมการค้าไม้ที่ผิดกฎหมาย ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการลงโทษและปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมและการสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นต้น ดังนี้

5.1.1 ปัญหาด้านการจัดการป่าไม้และการควบคุมการค้าไม้ที่ผิดกฎหมาย

ปัญหาการลักลอบการตัดไม้ทำลายป่า ไม่ว่าจะเป็นไม้ในป่าสงวนแห่งชาติ ในอุทยานแห่งชาติ เพียงเพื่อผลประโยชน์ตอบแทน โดยนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ออกขายในท้องตลาดสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค กล่าวคือ เป็นการนำไม้เถื่อนที่ผิดกฎหมายมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ถูกกฎหมายแม้จะมีมาตรการทางกฎหมายออกมามันบังคับใช้กับผู้กระทำความผิด แต่ความหยาบหลวมต่อการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนความไม่เพียงพอของพนักงานเจ้าหน้าที่ การทุจริต หรือการคอร์รัปชัน จากการมีผลประโยชน์ทับซ้อนกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมตามทฤษฎีว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการป้องกันการตัดไม้ที่ผิดกฎหมาย จึงทำให้เกิดแนวคิดการใช้มาตรการทางการตลาด เพื่อส่งเสริมการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยการปิดกั้นสินค้าที่ได้มาจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เป็นมาตรการกีดกันสินค้าจากไม้ที่ได้มาอย่างผิดกฎหมาย การดำเนินการในลักษณะนี้ส่งผลกระทบต่อและก่อให้เกิดอุปสรรคต่อผู้ผลิตสินค้านำเข้าย่อย ที่แม้จะใช้ไม้ที่เป็นวัตถุดิบอย่างถูกกฎหมาย แต่ไม่สามารถยืนยันความสอดคล้องของสินค้าต่อข้อกำหนดของลูกค้าซึ่งเป็นผู้บริโภคได้ เนื่องจากไม่สามารถยืนยัน “ไม้ถูกกฎหมาย” ตามความต้องการของลูกค้าได้ ซึ่งในกรณีนี้สหภาพยุโรปได้มีมาตรการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติ

และการค้า FLEGT (Forest Law Enforcement, Governance and Trade) ได้ออกกฎหมายกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการนำไม้และสินค้าจากไม้ เข้าตลาด มีรายการข้อกำหนดที่สำคัญ คือ ห้ามวางตลาดไม้หรือผลิตภัณฑ์จากไม้ที่ได้จากไม้ที่ตัดมาอย่างผิดกฎหมาย ผู้ประกอบธุรกิจที่นำผลิตภัณฑ์ไม้เข้าตลาดสหภาพยุโรปเป็นครั้งแรก ต้องดำเนินการด้วยความรับผิดชอบ และต้องจัดและประเมินระบบ Due diligence system ที่ใช้ และทำการเก็บบันทึกคู่ค้า ทั้งลูกค้าและ Supplier เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบย้อนกลับ โดยกฎหมายฉบับนี้ถือว่าไม้ที่ได้รับการรับรอง FLEGT License จากประเทศที่ลงนามเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจ VPA (Voluntary Partnership Agreement) กับสหภาพยุโรป มีลักษณะสอดคล้องกับข้อกำหนดด้าน “ไม้ถูกกฎหมาย” โดยไม่ต้องตรวจสอบ ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อ EU FLEGT มีผลกระทบกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม้และอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับไม้ และเศรษฐกิจของประเทศ ภาครัฐจึงจำเป็นต้องดำเนินการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนและการควบคุมการค้าไม้ผิดกฎหมาย โดยจัดทำประชาพิจารณ์กำหนดขอบเขตและคำนิยามของ “ไม้ถูกกฎหมาย” และ “ไม้ผิดกฎหมาย” เพื่อสามารถแยกแยะลักษณะของไม้ถูกกฎหมาย เพื่อให้ใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ โดยผ่านการทดสอบและประเมินความใช้ได้ นอกเหนือไปจากการตราคำนิยามไม้ถูกกฎหมายและไม้ผิดกฎหมายไว้ในตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว รัฐต้องจัดให้มีระบบติดตามและควบคุมของไม้ เพื่อให้สามารถติดตามไม้ถูกกฎหมายตั้งแต่ต้นกำเนิดไปจนถึงจุดส่งออก โดยมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อสนับสนุนในการตรวจสอบและยืนยัน ในทุกลำดับขั้นของห่วงโซ่อุปทานของการผลิต และรัฐต้องดำเนินการจัดตั้งหรือมีระบบประกันไม้ถูกกฎหมาย โดยกำหนดกฎหมายให้สอดคล้อง สามารถตรวจสอบที่มาของผลิตภัณฑ์ย้อนกลับไปได้จนถึงแหล่งกำเนิดไม้ มีขั้นตอนในการดำเนินการรับรอง โดยมีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานอิสระที่เป็นกลาง เพื่อให้มีการตรวจสอบความถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจได้ว่าสินค้าไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้ในตลาดคู่ค้าได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในการตรวจสอบความถูกต้องของสินค้าไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้ และการออกใบรับรอง FLEGT ให้กับผู้ประกอบการ โดยไม่ต้องไปดำเนินการจ้างองค์กรเอกชนที่ EU ยอมรับ เช่น FSC, PEFC ทำการตรวจสอบและออกใบรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน แทนการออกใบรับรอง FLEGT ซึ่งจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายให้ผู้ประกอบการ และเกษตรกรรายย่อย

5.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย

ปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย อันเกี่ยวกับไม้ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์สำคัญในการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ คือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และร่างพระราชบัญญัติสวนป่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นมาตรการในการส่งเสริมและจูงใจให้มีการปลูกสร้างสวนป่าควบคู่ไปกับการบริหารจัดการพื้นที่ป่าไม้ของประเทศให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

เนื่องจากพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมและเป็นอุปสรรคต่อการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่า

1) การกำหนดให้ผู้ทำสวนป่าจัดทำบัญชีแสดงชนิดและจำนวนไม้

ตามร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไขใหม่ ได้กำหนดให้ผู้ทำสวนป่าที่นายทะเบียนสั่งรับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า จัดทำบัญชีแสดงชนิดและจำนวนไม้ที่ทำการปลูกและบำรุงรักษา ซึ่งตามหลักการนี้ใช้บังคับได้ในกรณีที่ที่ดินที่จะนำมาขึ้นทะเบียนนั้นเป็นที่ดินว่างเปล่า การเริ่มปลูกต้นไม้ตั้งแต่เริ่มต้นในที่ดินว่างเปล่า การจัดทำบัญชีแสดงชนิดและจำนวนไม้จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาใด ทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการติดตามและตรวจสอบตั้งแต่จุดกำเนิดของไม้ไปจนถึงจุดส่งออก แต่การที่ร่างพระราชบัญญัติสวนป่าไม่ได้แก้ไขคำนิยามตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 คำว่า “ต้นไม้” ที่ขึ้นอยู่แล้ว...” จึงยังเปิดโอกาสให้นำที่ดินที่มีต้นไม้ขึ้นอยู่แล้ว โดยเฉพาะต้นไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้เศรษฐกิจที่สำคัญที่มีอยู่ก่อนแล้ว เข้ามาแปลงเป็นไม้จากสวนป่า ก่อให้เกิดปัญหาการติดตามและการตรวจสอบจุดกำเนิดของไม้ และการผลักภาระให้ประชาชนผู้เป็นเกษตรกรรายย่อยทำการตรวจสอบโดยให้จัดทำบัญชีแสดงชนิดและจำนวนไม้ที่ทำการปลูกและรวมไปถึงต้นไม้เดิมที่มีอยู่แล้วในที่ดินของตนเอง หรือที่ดินที่ได้มีการครอบครองและเข้าทำกินตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินที่มีหลักฐานการอนุญาตการเช่า เช่าซื้อ การพิจารณาพิสูจน์การตรวจสอบ ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการจัดทำบัญชีจะตกหนักแก่ผู้ทำสวนป่าซึ่งนำที่ดินดังกล่าวมาขอขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า ซึ่งแตกต่างกับที่ดินที่จะขอขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่า ที่เป็นที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ตามมาตรา 4 (4) และที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้ทำสวนป่า ตามมาตรา 4 (5) ก่อนรับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า ตามมาตรา 7 ร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไขกำหนดให้นายทะเบียนสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบและทำรายงานเกี่ยวกับเกี่ยวกับสถานที่ที่ตั้ง สภาพที่ดิน ชนิด ขนาด และจำนวนของไม้ที่มีอยู่เดิมตามธรรมชาติ โดยเฉพาะไม้หวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือไม้ที่การทำไม้ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ จึงเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติแตกต่างกัน

2) การกำหนดไม้หวงห้าม

การนำไม้เศรษฐกิจอย่าง ไม้สัก และ ไม้ยาง ซึ่งเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้หวงห้ามธรรมดา ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ไประบุไว้ในบัญชีรายชื่อของชนิดไม้เพื่อทำสวนป่า ทำร่างพระราชบัญญัติสวนป่า เพื่อแก้ไขปัญหาการปลูกไม้หวงห้ามที่จะทำการปลูกในที่ดินที่ผู้ทำสวนป่าจะนำที่ดินของตนมาขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่า แต่ในส่วนสวนป่าที่ผู้ทำสวนป่า

ไม้ประสงค์ หรือไม้ได้ขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า หรือไม้ประสงค์ที่จะทำสวนป่าเพื่อการค้า ไม้สัก และไม้ยาง ที่ปลูกอยู่ในที่ดินของเกษตรกร ก็ยังเป็นไม้หวงห้าม และอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 อยู่เช่นเดิม ไม่ว่าจะเป็นการทำไม้ แปรรูป ชักลาก การนำเคลื่อนที่ เป็นต้น การกำหนดให้ไม้สัก และไม้ยางทั่วไปในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ดินเป็นไม้หวงห้าม จึงก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากในที่ดินที่เป็นของเอกชน อีกทั้งยังขัดต่อหลักกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ขัดต่อสิทธิในทรัพย์สินและเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกอบกับในปัจจุบันคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 ได้ระบุชนิดไม้เพิ่มเติมเข้าไปอีก 16 ชนิด จึงกลายเป็นว่า นอกจากไม้สัก และไม้ยางแล้ว ยังมีไม้อีก 16 ชนิด ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ยังเป็นการซ้ำเติมและก่อปัญหาอย่างมากในที่ดินของเอกชนเพิ่มมากขึ้นไปอีก

3) การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

ตามร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไขใหม่ ได้กำหนดหลักการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยการออกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนตามความต้องการของประเทศปลายทางในกรณีที่มีการส่งออกไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า หรือเป็นกรณีที่ทำสวนป่าประสงค์ เพื่อให้หลักการทำสวนป่าและอุตสาหกรรมป่าไม้ของไทยสอดคล้องกับหลักสากล ซึ่งหลักการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนนี้ยังไม่เคยมีการบัญญัติไว้พระราชสวนป่า พ.ศ. 2535 มาก่อน โดยสาเหตุสำคัญมาจากการที่ตลาดสินค้าสำคัญทั่วโลกต่างเรียกร้องสินค้าไม้ที่ได้มาอย่างถูกกฎหมายที่ผ่านการรับรองโดยหน่วยงานที่เชื่อถือได้ซึ่งองค์กรหลักระดับนานาชาติที่ทำงานด้านการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมไม้และเครื่องเรือนโดยตรง ได้แก่ FSC (Forest Stewardship Council) และ PEFC (Program for the Endorsement of Forest Certification Schemel) นอกจากนี้ตลาดในสหภาพยุโรป ที่ต้องมี FLEGT License ซึ่งปัญหาที่สำคัญในการออกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน คือ ค่าใช้จ่ายหลัก และค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง ที่เป็นต้นทุนคงที่สูงในการติดตามและตรวจสอบ เพื่อยืนยันรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยสถาบันหรือองค์กรอื่นที่เป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ ซึ่งเป็นผลให้มีแต่ผู้ประกอบการรายใหญ่เท่านั้นที่สามารถจะดำเนินการตามหลักการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนนี้ได้ เกษตรรายย่อย หรือผู้ทำสวนป่ารายย่อยที่มีสวนป่าขนาดเล็ก ไม่สามารถที่จะขอออกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนได้

ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่ามักจะเกี่ยวโยงกับปัญหาคอร์ปชั่น เอกสารรับรองจากหน่วยงานราชการของรัฐ จึงมักถูกมองว่าเป็นเอกสารรับรองที่มีความเชื่อถือได้ต่ำในมุมมองของผู้ซื้อ การที่กรมป่าไม้จะออกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนโดยไม่มีหน้าที่ในการออก

ใบรับรอง จึงเป็นการยากสำหรับผู้ประกอบการในการแสดงความสอดคล้องด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้ซื้อยอมรับสินค้า เพราะผู้ซื้อในต่างประเทศต้องการให้หน่วยงานที่สาม ที่ไม่มีส่วนได้เสียในการรับรอง และมีมาตรฐานในการรับรองเป็นผู้รับรอง ถึงแม้กฎหมายจะเปิดช่องให้อธิบดีมีอำนาจกำหนดให้สถาบันหรือองค์กรอื่นนอกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนแทนได้ก็ตาม แต่ปัญหาก็จะวนกลับมาที่ปัญหาค่าใช้จ่ายที่สูงในการออกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

4) การมีบทบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อระบบการผลิต

ตามร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไขใหม่ ได้ลดปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการทำไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า โดยผู้ทำสวนป่าสามารถตัดหรือโค่นไม้ แปรรูปไม้ ค่าไม้ มีไม้ไว้ในครอบครอง และนำไม้เคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้โดยไม่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และหากผู้สวนป่าประสงค์จะใช้สถานที่ใดเพื่อทำการแปรรูปไม้ ซึ่งอาจจะเป็นสถานที่ที่เป็นสวนป่าของผู้ทำสวนป่าเอง สามารถยื่นคำขอรับใบอนุญาตจากนายทะเบียนได้ และส่วนสำคัญที่ได้มีการบัญญัติไว้คือ การใช้สถานที่ใดเพื่อทำการแปรรูปไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าไม้ถือเป็นการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ได้กำหนดความหมายของคำว่า “แปรรูป” และ “โรงงานแปรรูปไม้” ให้อย่างกว้าง เป็นผลให้สถานที่ที่ผู้ทำสวนป่าประสงค์จะใช้ทำการแปรรูปไม้เข้าลักษณะเป็นการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ด้วย เมื่อวัตถุประสงค์ของร่างพระราชบัญญัติสวนป่าที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่นี้ ต้องการแยกหลักการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าออกจากหลักการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ เพื่อลดขั้นตอนในการขออนุญาตแปรรูปไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า พร้อมทั้งกำหนดขั้นตอนและวิธีการตรวจสอบการนำไม้เข้าไปแปรรูปในสถานที่ที่ได้รับอนุญาตด้วย เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไม้ที่ไม่ได้ปลูก รวมทั้งไม้ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำไม้ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้เข้ามาแปรรูปในสถานที่ที่ได้รับอนุญาต ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดเพิ่มเติมยกเลิกการแปรรูปไม้ในเวลากลางคืนด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้างต้น ซึ่งการแปรรูปไม้ที่มีไม้หวงห้าม เช่น ไม้ยางพารา หรือ ไม้ที่ได้จากการทำสวนป่า จึงควรให้เป็นเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และเพื่อป้องกันปัญหาความสับสนของเอกชน

5.1.3 ปัญหาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้

เนื่องจากผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความนิยมในหมู่ของผู้บริโภค และถูกส่งเป็นสินค้าออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ โดยประเทศไทยถือว่าเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารานั้น เป็นของที่เหลือใช้จากอุตสาหกรรมยาง เมื่อกระบวนการกรีดยางจากไม้ยางพาราครบกำหนดอายุของไม้ยางพาราแล้ว โดยไม่สามารถที่จะกรีดยางพาราต่อไปได้อีก ไม้ยางพาราเหล่านั้น

จะถูกโค่นทิ้ง เพื่อนำไปทำเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่น ซึ่งประเทศไทยถือว่าไม้ยางพาราเป็นพืชสวน ทำให้การรับรองที่มาของไม้ถูกกฎหมายป่าไม้ให้เป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อจึงทำได้ยาก อีกทั้งข้อกำหนดของผู้ซื้อไม่ได้มีการแยกแยะระหว่างไม้จากพืชสวน หรือของเหลือทางการเกษตร หรือไม้ที่ได้จากการทำสวนป่า เพียงแต่ต้องการการยืนยันรับรองว่าไม้ที่นำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์นั้นเป็นไม้ที่ถูกกฎหมาย

ปัจจุบันมีกฎหมายที่ใช้เกี่ยวกับผู้ผลิตซึ่งทำการป่าไม้เพื่อการค้า คือ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมและส่งเสริมสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อความปลอดภัยและคุ้มครองผู้บริโภค ป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดแก่เกษตรกร หรือกิจการการค้าสินค้าเกษตร หรือเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งมาตรฐานสำหรับสินค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ โดยเฉพาะเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารานั้น ยังไม่ถูกกำหนดเป็นมาตรฐานทั่วไป กล่าวคือเป็นมาตรฐานที่มีการประกาศกำหนดเพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน จึงเป็นมาตรฐานภาคสมัครใจ และไม่ได้ถูกกำหนดเป็นมาตรฐานรับรอง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เมื่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ โดยเฉพาะเฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารา เป็นสินค้าที่มีความนิยมในหมู่ของผู้บริโภค ประกอบกับการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ จึงต้องมีการกำหนดให้ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราเป็นสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานในตัวผลิตภัณฑ์ โดยมีการกำหนดให้มีการแสดงข้อความเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์

นอกจากนั้นผู้เขียนเห็นว่า เมื่อมีการใช้ไม้ยางพาราจากสวนยางพารา ไม่ว่าจะจากสวนยางพาราของผู้ประกอบการรายใหญ่ และเกษตรกรผู้ทำสวนยางพาราที่มีการรวมกลุ่มกัน อันเป็นวัตถุประสงค์สำคัญในการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ซึ่งประเทศไทยถือว่าไม้ยางพาราเป็นไม้พืชสวนนั้น ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าที่ปลูกไม้เศรษฐกิจจึงไม่สามารถตรวจสอบย้อนกลับไปยังแหล่งกำเนิดไม้ยางพาราที่ถูกตัด โค่นมาทำผลิตภัณฑ์นั้น ได้มาจากป่าไม้ที่ถูกกฎหมายหรือเป็นไม้ที่ผิดกฎหมายจากการลักลอบปลูกไม้ยางพาราในเขตป่าสงวน ทำให้การรับรองที่มาของไม้ถูกกฎหมายของไม้ยางพาราให้เป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อจึงทำได้ยากจึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายในการสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมในการรับรองระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมไม้และสร้างมูลค่าเพิ่ม ในการยกระดับมาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจโดยเฉพาะไม้ยางพาราอย่างยั่งยืนให้เป็นมาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้ยางพาราระดับประเทศ โดยใช้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4440 (พ.ศ. 2555) มาตรฐานเลขที่ มอก.14061 เพื่อให้มีศักยภาพในการได้รับ

การรับรองให้เป็นมาตรฐานสากล โดยมีการรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนของไม้ยางพาราจากสวนยางพารา

5.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการลงโทษ

มาตรการลงโทษทางอาญาต่างก็ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พุทธศักราช 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507 พระราชบัญญัติสวนป่า พุทธศักราช 2535 และร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไข โดยมีทั้งโทษปรับและโทษจำคุก แต่โทษจำคุกเป็นโทษที่สร้างต้นทุนกับสังคมอย่างมาก เช่น รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสร้างเรือนจำ ตลอดจนอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการควบคุม นักโทษ ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูนักโทษ ค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้ดูแลนักโทษ และโทษปรับของกฎหมายแต่ละฉบับจะมีเพดานจำกัดอัตราค่าปรับไว้ และเป็นอัตราที่ต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน ความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายสำหรับผู้กระทำความผิด ทำให้ไม่มีความทันสมัย และไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้ เนื่องด้วยความผิดบางฐานมีผลประโยชน์ตอบแทนสูง ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีความยับยั้งชั่งใจและเกรงกลัวที่จะเสียค่าปรับ

นอกจากนี้มาตรการทางปกครองที่ได้นำมากำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พุทธศักราช 2504 การกำหนดเพิ่มเติมในร่างพระราชบัญญัติสวนป่า กรณีที่มีผู้ที่กระทำการฝ่าฝืน ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง หรือจัดการแก้ไขให้ถูกต้องภายในกำหนดระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พุทธศักราช 2539 เรียกคำสั่งนี้ว่า “คำสั่งทางปกครอง” ซึ่งมาตรการทางปกครองถือเป็นมาตรการสำคัญที่จะทำให้กระบวนการบังคับเอากับผู้กระทำการฝ่าฝืน โดยให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับกับผู้ฝ่าฝืน หรือบังคับเอากับตัวทรัพย์สินซึ่งเป็นผลมาจากการฝ่าฝืนกฎหมาย เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาล ซึ่งยุ่งยาก และใช้เวลานาน

5.1.5 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมและการสนับสนุนจากภาครัฐ

การที่รัฐได้มีโครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ป่าไม้มีหน้าที่นอกประสงค์อย่างยั่งยืน ในการเพิ่มพื้นที่ในการปลูกไม้เศรษฐกิจ สำหรับผลิตไม้เพื่อการใช้สอยให้เพียงพอภายในประเทศ ด้วยการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้จากการขายผลผลิตไม้ให้กับเกษตรกรซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลในการออกกฎหมายและดำเนินนโยบายป่าไม้ ซึ่งมาตรการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ มาตรการทางการเงิน โดยรัฐได้อนุมัติโครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้เพื่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 โดยการสนับสนุนกล้าไม้ และสนับสนุนเงินทุนให้กับผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งเป็นการสนับสนุนแบบ

ให้เปล่า และมีกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ตามพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. 2503 เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการทำสวนยาง และสวนไม้ยืนต้น ซึ่งการเก็บเงินสงเคราะห์ตามกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง บทบังคับตามกฎหมายมุ่งไปที่บุคคลที่ส่งยางออกนอกราชอาณาจักรเท่านั้น

เนื่องจากการปลูกสวนป่าไม้เศรษฐกิจเพื่อการค้าเป็นการลงทุนในระยะยาว ซึ่งต้องใช้เงินทุน อันเป็นต้นทุนสำคัญของเกษตรกรผู้ทำสวนป่า และระยะเวลาของการให้ผลตอบแทนของไม้สำคัญทางเศรษฐกิจแต่ละชนิด ไม่ว่าจะเป็นไม้โตเร็ว หรือ ไม้โตช้า ต่างก็ต้องใช้ระยะเวลาตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป สำหรับไม้โตเร็ว และไม้โตช้าที่ต้องการคุณภาพของเนื้อไม้ในการผลิตภัณฑ์ต้องใช้ระยะเวลา 15-20 ปี กว่าที่จะถึงระยะเวลาการตัดฟันได้ อีกทั้งการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ทำสวนป่าในกรณีการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย รวมไปถึงภัยพิบัติอันเกิดจากฝีมือของมนุษย์ เช่น การจุดไฟเผาป่า และภัยอันเกิดจากโรคพืช รัฐไม่ได้มีการให้ชดเชย หรือเยียวยาความเสียหายในรูปของตัวเงินเลย มีแต่การสนับสนุนกล้าไม้สำหรับปลูกซ่อมแซม ร้อยละ 10 ตามโครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้เพื่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นการสนับสนุนเบื้องต้นเมื่อเริ่มทำสวนป่าเท่านั้น

ทั้งนี้ แม้ว่าในประเทศไทยจะมีการช่วยเหลือแก่เกษตรกรตามโครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้เพื่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยการช่วยเหลือด้านการเงินแบบให้เปล่า รวมไปถึงกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ตามพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ที่เข้ามาจัดการกับไม้ยืนต้นชนิดอื่นที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ โดยดำเนินการส่งเสริมหรือสงเคราะห์การปลูกแทนไม้ยืนต้นด้วยการปลูกแทน ด้วยการให้ใช้เงินทุนค่าใช้จ่ายจากรัฐบาล แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดของวัตถุประสงค์ของการใช้จ่ายเงินของแต่ละกองทุน และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละกองทุน ในการพิจารณาจัดสรรเงินช่วยเหลือ แต่ไม่สามารถนำมาช่วยเหลือปัญหาของการปลูกสร้างสวนป่าไม้เศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ทำสวนป่าเป็นการเฉพาะ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้เห็นว่าประเทศไทยยังมีปัญหาทางกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ตั้งแต่ปัญหาทางด้านการจัดการป่าไม้ และการควบคุมการค้าไม้ที่ผิดกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย มาตรฐานผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ มาตรการลงโทษทางอาญาที่ไม่มีประสิทธิภาพ และปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมและการสนับสนุน

จากภาครัฐ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าควรทำการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ดังต่อไปนี้

5.2.1 เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และร่างพระราชบัญญัติสวนป่า โดยกำหนดคำนิยาม หรือคำจำกัดความ ของคำว่า “ไม้ถูกกฎหมาย” และ “ไม้ผิดกฎหมาย” และเพิ่มเติมกฎหมายในส่วนของ “การตรวจสอบและยืนยันในทุกขั้นตอนการผลิตผลิตภัณฑ์” รวมทั้งเพิ่มเติมกฎหมายในระบบประกันไม้ถูกกฎหมาย โดยกำหนดกฎหมายให้สอดคล้อง สามารถตรวจสอบที่มาของผลิตภัณฑ์ย้อนกลับ ไปจนถึงแหล่งกำเนิดไม้ เพื่อนำไปสู่การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

5.2.2 เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ที่กำหนดให้ผู้ทำสวนป่าที่นายทะเบียนได้ตั้งรับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่ามีหน้าที่ต้องจัดทำบัญชีแสดงชนิดและจำนวนไม้ ที่ทำการปลูกและบำรุงรักษา โดยให้นายทะเบียนสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบและทำรายงานเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง สภาพที่ดิน ชนิด ขนาด และจำนวนของไม้ที่มีอยู่เดิมร่วมกับผู้ทำสวนป่า ในที่ดินของเอกชน ที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ที่ดินที่ได้มีการครอบครอง และเข้าทำกินในที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มีหลักฐานการอนุญาตการเช่า เช่าซื้อ การโอนหรือการตกทอดทางมรดก ให้เป็นมาตรฐานเดียวกับที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ หรือที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้ทำสวนป่า ที่นายทะเบียนกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบและจัดทำรายงานก่อนการขึ้นทะเบียน

5.2.3 เห็นควรแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 ว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการบัญญัติ ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม้ง ไม้พะยุงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยุง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตักแดน ไม้กระพี้เขาควย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเฒ่า และไม้เก็ดเขาควย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากในที่ดินของเอกชน ซึ่งขัดต่อหลักกรรมสิทธิ์ ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และขัดต่อสิทธิในทรัพย์สินและเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 41 และมาตรา 43

5.2.4 เห็นควรกำหนดให้มีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการผู้ผลิตไม้และเกษตรกรรายย่อยผู้ทำสวนป่าเพื่อการค้า โดยการจัดตั้งองค์กร หรือสหกรณ์ของผู้ประกอบการ หรือ เกษตรกรรายย่อยผู้ทำสวนป่าเพื่อการค้า โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินการรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนตลอดจนรองรับค่าใช้จ่ายในการขออนุญาตใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน จากองค์กรอิสระที่ประเทศคู่ค้าให้การยอมรับในคำยืนยันและรับรอง รวมทั้งการกำหนดกรอบระยะเวลาในการขออนุญาตใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนให้ชัดเจน เพื่อให้องค์กร หรือสหกรณ์ของผู้ประกอบการผู้ผลิตไม้และเกษตรกรรายย่อยผู้ทำสวนป่าเพื่อการค้า สามารถดำเนินการกิจการและส่งออกสินค้าไปยังประเทศปลายทางได้สะดวกและรวดเร็ว โดยแก้ไขเพิ่มเติมไว้ในร่างพระราชบัญญัติสวนป่า

5.2.5 เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับแก้ไขใหม่ กำหนดให้มีการแปรรูปไม้ในระหว่างเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น ตั้งแต่ผู้ทำสวนป่าได้ขออนุญาตต่อนายทะเบียนที่จะใช้สถานที่ใดเพื่อทำการแปรรูปไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าไว้แล้ว เพื่อลดอุปสรรคในการแปรรูปไม้ เพื่อใช้ไม้เป็นผลิตภัณฑ์ในการประดิษฐ์กรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ ซึ่งผู้ทำสวนป่าอาจตั้งโรงงานประดิษฐ์กรรมในสถานที่เดียวกับสถานที่ใช้ทำการแปรรูปไม้จากสวนป่าเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อระบบการผลิตผลิตภัณฑ์สินค้าให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภคและจัดปัญหาการสืบสวนของผู้ประกอบการที่ดำเนินการแปรรูปไม้ลงด้วย

5.2.6 เห็นควรกำหนดให้ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ โดยเฉพาะเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราเป็นสินค้าที่ต้องมีมาตรฐานในตัวผลิตภัณฑ์ โดยกำหนดเป็นมาตรฐานทั่วไปตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยกำหนดให้มีการแสดงข้อความเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรของไทยให้มีมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น

เห็นควรกำหนดให้มีมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมรับรองระบบการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการ และผู้ปลูกสวนยางพาราขนาดใหญ่ ซึ่งอาจรวมกลุ่มกันที่ผู้ประกอบการและผู้ปลูกสวนยางได้ปลูกขึ้นทั้งในที่ดินส่วนบุคคลหรือกลุ่มบุคคลและที่ดินของรัฐ ซึ่งจัดให้เช่าซื้อหรือออกใบอนุญาตตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4440 (พ.ศ. 2555) ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมไม้และสร้างมูลค่าเพิ่ม ในการยกระดับมาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจ โดยเฉพาะไม้ยางพาราจากสวนยางพาราอย่างยั่งยืนให้เป็นมาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้ยางพาราระดับประเทศ โดยกำหนดเป็นมาตรฐานทั่วไปในการรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนของไม้ยางพาราจากสวนยางพารา

5.2.7 เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และร่างพระราชบัญญัติสวนป่า ในส่วนที่เกี่ยวกับโทษทางอาญา โดยยกเลิกโทษจำคุกเสียทั้งหมด และคงไว้แต่โทษปรับ โดยโทษปรับนั้นต้องไม่มีการกำหนดเพดานขั้นสูงไว้ แต่ให้ปรับเท่ากับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาความล้ำสมัยของโทษ และเพิ่มประสิทธิภาพในการยับยั้งไม่ให้มีการกระทำความผิดได้ด้วย

ในส่วนของมาตรการทางปกครองนั้น ได้มีการนำมาตรการทางปกครองมาใช้ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และกำหนดเพิ่มเติมในร่างพระราชบัญญัติสวนป่าแล้ว แต่ในส่วนของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งถือว่าเป็นแม่บทของกฎหมายป่าไม้อื่นทุกฉบับ และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ยังไม่ได้้นำมาตรการทางปกครองมาใช้ จึงเห็นควรให้นำมาตรการทางปกครองซึ่งเป็นกรณีกฎหมายบัญญัติวิธีการทางปกครอง ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับเอากับผู้ฝ่าฝืน หรือบังคับเอากับตัวทรัพย์ซึ่งเป็นผลมาจากกรณีฝ่าฝืนกฎหมาย ได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

5.2.8 เห็นควรกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการปลูกต้นไม้เศรษฐกิจและการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยตราเป็นพระราชบัญญัติ โดยมีรูปแบบและโครงสร้างของกองทุน ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ของกองทุน

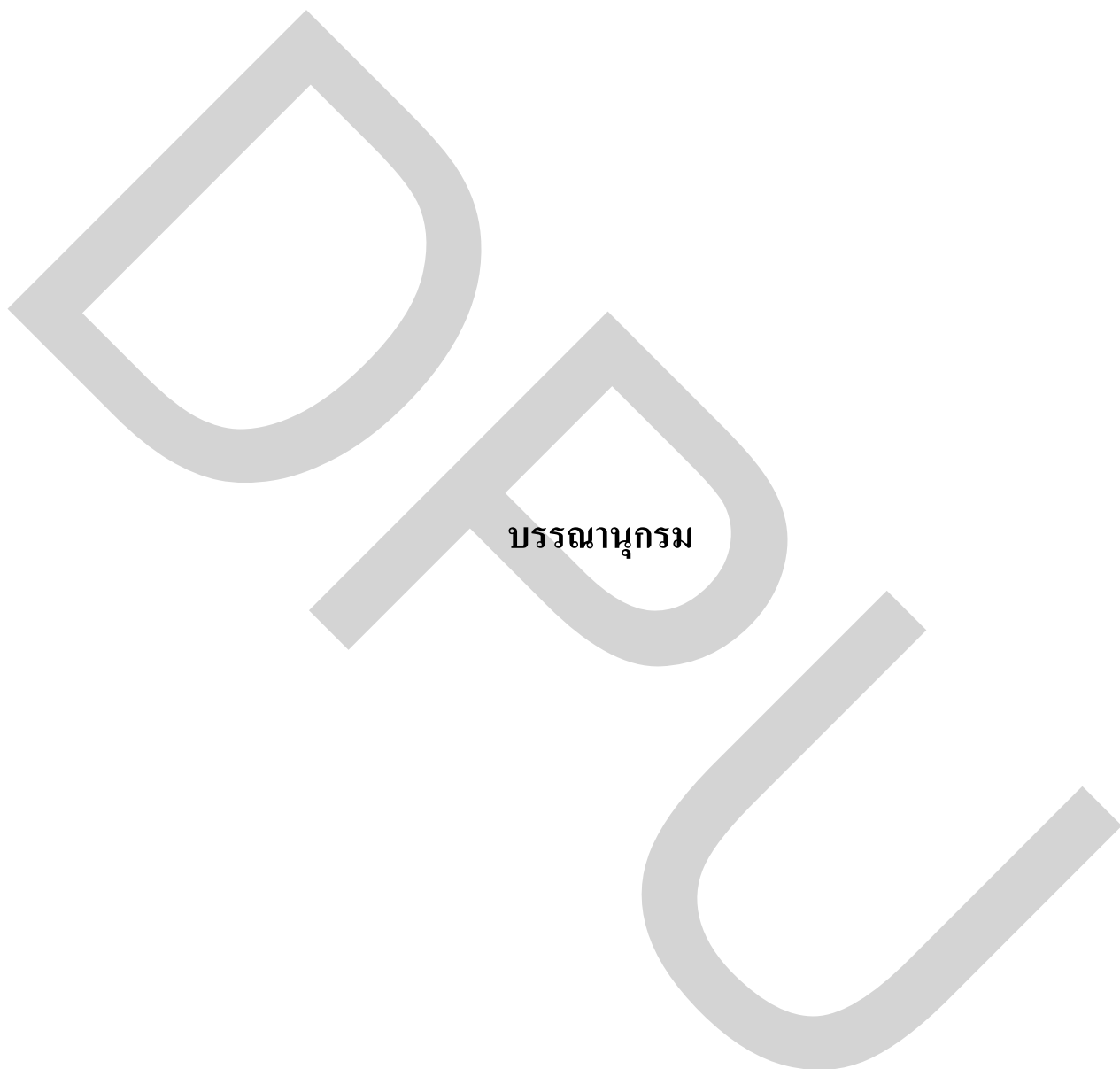
กำหนดให้กองทุนส่งเสริมการปลูกต้นไม้และการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน มีเจตนารมณ์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการปลูกไม้เศรษฐกิจตามนโยบายทางป่าไม้และการทำไม้ ในการให้ประกันกับความต้องการอย่างพอเพียง และการใช้ประโยชน์ผลิตภัณฑ์จากป่า เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมในประเทศ และการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร

2) การบริหารกองทุน

กำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อดำเนินกิจการกองทุนส่งเสริมการปลูกต้นไม้เศรษฐกิจและการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน โดยประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนสำนักงานประมง ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร ผู้แทนผู้ประกอบการ องค์กร สมาคมอันเกี่ยวกับการค้าไม้ ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ หรืออุตสาหกรรมเครื่องเรือนไทย เป็นกรรมการ

3) แหล่งที่มาของกองทุน

- (1) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
- (2) เงินค่าธรรมเนียมการค้าไม้ อันเกิดจากการทำสวนป่าเพื่อการค้าทั้งในประเทศและการค้าในต่างประเทศ
- (3) เงินที่ได้รับจากการบริจาค หรือเงินช่วยเหลืออื่น ๆ ไม่ว่าจะจากในประเทศหรือต่างประเทศ
- (4) เงินกู้โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรี
- (5) ดอกผลของกองทุน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมล กอบกัยกิจ. (2543). *มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขผลประโยชน์ขัดกันของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กรมประชาสัมพันธ์. (ม.ป.ป.). *ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2558, จาก http://www.thainews.prd.go.th/centerweb/News/NewsDetail?NT01_NewsID=TNPOL5707220010017
- กรมป่าไม้. (ม.ป.ป.). *แนวปฏิบัติโครงการ ศสส. ปี 58- กรมป่าไม้*. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.forest.go.th/private/index.php?option=com...task...>
- กรมป่าไม้. สำนักส่งเสริมการปลูกป่า. (2536). *โครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่า พ.ศ. 2536*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (ม.ป.ป.). *ความรู้ ISO 14000*. สืบค้น 2 เมษายน 2558, จาก <http://www.diw.go.th/iso/iso14000.html>
- กิตติพัฒน์ แสงภักดีโยธิน. (2554). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับระบบการผลิตและการค้าไก่ไข่และผลิตภัณฑ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2547). *นิติปรัชญา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชินเชาวน์ เอื้ออารีตระกูล. (2556). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจสินค้าเกษตร: ศีรษะกรณี พืชผักและผลไม้* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณรงค์ ใจหาญ, และวิสูตร สมนึก. (2556). *เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1 - 7 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ณรงค์ มหรรณพ, และรังสิกร อุปพงษ์. (2556). *เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1 - 7 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ณรงค์ มหรรณพ, และวิสูตร สมนึก. (2556). *เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1 - 7 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เทคโนโลยีสารสนเทศ 54 ระบบคุณภาพ ISO 9000. สืบค้น 2 มีนาคม 2558, จาก

<http://veemee.blogspot.com/2012/05/iso-9000.html>

นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ. สืบค้น 1 เมษายน 2558, จาก <http://www.mhtml:file//k:\print\>

นิวัติ เรื่องพานิช. (2548). *ป่าและการป่าไม้ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

บุญสุรีย์ จีระวงศ์พานิช. (2556, มีนาคม). “ไทยเฟล็กที (TH FLEGT),” *วนศาสตร์*, 10(1).

ปกป้อง จันวิทย์. (ม.ป.ป.). *ความรู้เบื้องต้นว่าด้วยนิติเศรษฐศาสตร์: ตัวอย่างของการใช้เครื่องมือ*

ทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออธิบายศาสตร์อื่น. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2558, จาก

http://xa.yimg.com/kq/groups/18955247/919736825/name/into_lawandecon_draft.doc

ปกป้อง ศรีสนิท. (2553). “การวิเคราะห์โทษอาญาด้วยหลักนิติเศรษฐศาสตร์,” *วารสารนิติศาสตร์
ธรรมศาสตร์*, 39(3).

ปกป้อง ศรีสนิท. (ม.ป.ป.). *นิติเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยกฎหมายหมิ่นประมาท รายงานการศึกษาลบ*

สมบูรณ์ในโครงการการวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วย

เศรษฐศาสตร์ เล่มที่ 3 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย) (สกว.). สืบค้น

3 กรกฎาคม 2558, จาก <http://tdri.or.th/research/s59/>.

ปกป้อง ศรีสนิท. (ม.ป.ป.). *บันทึกคำบรรยายวิชากฎหมายอาญาชั้นสูง (ระดับชั้นปริญญาโท*

คณะนิติศาสตร์). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4440 พ.ศ. 2555.

ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยป่าไม้.

ประดิษฐ์ เจริญสุข. (2553). *เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8 - 15 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากร*

ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484.

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507.

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511.

พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551.

พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535.

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504.

เพลินดา ดันรังสรรค์. (2552, กันยายน – ตุลาคม). “กฎหมายภายใต้หลัก Conflict of Interest,”

จุลนิติ, 6(5).

มาตรฐาน ISO 9000. สืบค้น 2 มีนาคม 2558, จาก

<http://www.uttve.ac.th/uttvc/wbi2553/meaniso9000.html>

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2558, จาก

<http://rubber.oie.go.th/file/4440>

ยื่นหยัด ใจสมุทร. (2556). คำอธิบายพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 (พิมพ์ครั้งที่ 7).

กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ร่างพระราชบัญญัติสวนป่า (ฉบับแก้ไข).

วชิราภรณ์ สติรยากร. (2546). การศึกษาสภาพและปัญหาในการส่งออกเฟอร์นิเจอร์ไม้ของไทย

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วิทยากร เชียงกุล. (2549). “นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจ: การทับซ้อนของผลประโยชน์ทาง

ธุรกิจ (*Conflict of Interest*).” บทความวิจัยสำหรับผู้บริหาร. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

ศูนย์ความรู้เพื่อการค้าและการลงทุนกับจีน. กฎหมายเกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์. สืบค้น 2 มีนาคม 2558,

จาก [http://www.chineselowelnic.mou.go.th/info/info_detail.detail.php?idcont=](http://www.chineselowelnic.mou.go.th/info/info_detail.detail.php?idcont=7&idcontsub=346)

[7&idcontsub=346](http://www.chineselowelnic.mou.go.th/info/info_detail.detail.php?idcont=7&idcontsub=346)

สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (2554). ภาคการผลิตเพื่อรองรับ

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (*ASEAN Economic Community: AEC*) (โครงการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้ SMEs). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร. (ม.ป.ป.). รายงานผลการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการ

เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (*AEC*) กลุ่มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาบันสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). มาตรฐานด้าน

สิ่งแวดล้อม (*ISO 14000*). สืบค้น 2 มีนาคม 2558, จาก

<http://www.iei.or.th/media/www/file/193/36549181378726605.pdf>

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.senate.go.th>

สมภพ บุญยะ. (2557). การกำหนดอัตราโทษปรับที่เหมาะสม: ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดฐาน

ฉ้อโกงภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). สรุปสาระสำคัญ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้น 1 เมษายน 2558, จาก

http://www.nesdb.go.th/portals/0/news/plan/p11/Summeryplan11_thai.pdf

- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (ม.ป.ป.). *วิสัยทัศน์และบทบาทหน้าที่ของ สมอ.*
 สืบค้น 2 มีนาคม 2558, จาก
http://www.tisi.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=55&Itemid=3
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (ม.ป.ป.). *รายงานการศึกษา โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการ
 แข่งขันของอุตสาหกรรมไม้และเครื่องเรือนภายใต้กฎเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อมโลก.*
 สืบค้น 2 มีนาคม 2558, จาก <http://www.oie.go.th/academic/>
- สุขุม ศุภนิติย์. (2552). *คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ:
 องค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (ไอยูซีเอ็น/IUCN). (2553). *EU FLEGT*
 (เอกสารสรุปย่อ) (ชุดเอกสารปี 2550).
- อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2556). *กฎหมายว่าด้วยความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 2).*
 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Japanese Law Translation. (ม.ป.ป.). *พระราชบัญญัติหลักการป่าไม้และการทำป่าไม้ฉบับที่ 161*
ลงวันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1964. สืบค้น 22 มีนาคม 2558, จาก
[http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?](http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?Re=02&co=02&ia=03&x=0&y=0&al%5B%5D=F&ky=forest&page=10)
[Re=02&co=02&ia=03&x=0&y=0&al%5B%5D=F&ky=forest&page=10](http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?Re=02&co=02&ia=03&x=0&y=0&al%5B%5D=F&ky=forest&page=10)
- Thai -aec. (ม.ป.ป.). *องค์ความรู้ “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (ASEAN Economic Community; AEC).*
 สืบค้น 23 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.thai -aec.com>
- Thaicontractors. (ม.ป.ป.). *ไม้พะยุง ไม้ที่แพงที่สุดในโลก และเหลือเพียงแห่งเดียว คือ ประเทศไทย.*
 สืบค้น 7 ตุลาคม 2556, จาก
<http://www.thaicontractors.com/content/cmenu/5/116/574.html>

ภาษาต่างประเทศ

- Gary S. Becker. (1974). *“Crime and Punishment: An Economic Approach,”* In *Essays in the
 Economics of Crime and Punishment.*
- Gary S. Becker. (1974). *“Crime and Punishment: An Economic Approach.”* In *Essays in the
 Economics of Crime and Punishment,* from <http://www.nber.org/chapters/c3625.pdf>
- Jeremy Bentham. (1931). *“The Theory of Legislation,”* ed. C.K. Ogden. London.
- John Stuart Mill. (1970). *“Utilitarianism,”* ed. Mary Warnock. The Fontana Library.
- Langford John and Kenneth Kernaghan. (1990). *The Responsible Public Servant. IRRP.*

Regulation (EU) No 995/2010 of the European Parliament and of the Council. Retrieved May 7, 2015, from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010R0995&from=EN>

Sandra William. (1983). *Conflict of interest: The Ethics Dilemma in Politics.*

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

นาวิก อาจจันทร์

พ.ศ. 2546 นิติศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 61

Assistant Vice President

บริษัท บริหารสินทรัพย์ สาทรร จำกัด